

GLASNIK

Broj 27

Godina XI.

Zagreb

18. prosinca 2006.

ZAGREBAČKE ŽUPANIJE

ISSN 1845-8602

službeno glasilo

SADRŽAJ

AKTI ŽUPANIJSKE SKUPŠTINE ZAGREBAČKE ŽUPANIJE

1. Odluka o donošenju Županijske razvojne strategije Zagrebačke županije od 2007. do 2013. godine.....3
- Županijska razvojna strategija Zagrebačke županije 2007. - 2013. 4

Glasnik Zagrebačke županije službeno je glasilo Zagrebačke županije, općina i gradova koji u njemu objavljuju svoje opće akte.

Uredništvo: Zagreb, Ulica grada Vukovara 72/V.

Glavna urednica: Nada Sohora, dipl. iur., tajnica Stručne službe Skupštine, tel.: 01/60-09-452, faks: 01/61-54-024

www.zagrebacka-zupanija.hr

Nakladnik: NARODNE NOVINE d.d., Zagreb, Ivana Šibla 1

Tisak: TIPOMAT d.o.o., Habelićeva 70, Velika Gorica

Poštarina plaćena u pošti 10000 Zagreb

AKTI ŽUPANIJSKE SKUPŠTINE ZAGREBAČKE ŽUPANIJE

1 Na temelju članka 19. Statuta Zagrebačke županije ("Glasnik Zagrebačke županije", broj 7/06 - pročišćeni tekst), članka 63. Poslovnika Županijske skupštine Zagrebačke županije ("Glasnik Zagrebačke županije", broj 14/06 – pročišćeni tekst), Županijska skupština Zagrebačke županije na 10. sjednici održanoj dana 14. prosinca 2006. godine donijela je

ODLUKU

O DONOŠENJU ŽUPANIJSKE RAZVOJNE STRATEGIJE ZAGREBAČKE ŽUPANIJE OD 2007. DO 2013. GODINE

I.

Donosi se Županijska razvojna strategija Zagrebačke županije od 2007. do 2013. godine.

II.

Strategija iz točke I. sastavni je dio ove Odluke.

III.

Zadužuje se Županijsko poglavarstvo Zagrebačke županije da do ožujka 2007. godine donese Akcijski plan provedbe Županijske razvojne strategije Zagrebačke županije od 2007. do 2013. godine

IV.

Ova Odluka stupa na snagu danom objave u "Glasniku Zagrebačke županije".

KLASA: 021-01/06-01/247

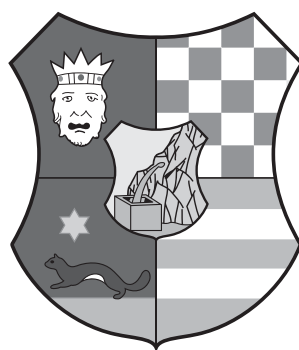
URBROJ: 238/1-01-06-22

Zagreb, 14. prosinca 2006.

PREDSJEDNICA
ŽUPANIJSKE SKUPŠTINE
Palma Klun-Posavec, prof., v.r.

ŽUPANIJSKA RAZVOJNA STRATEGIJA ZAGREBAČKE ŽUPANIJE 2007. - 2013.

SAŽETAK

Županijsku razvojnu strategiju (ŽRS) izradila je Radna grupa u suradnji sa stručnjacima Instituta za međunarodne odnose (IMO) iz Zagreba, a prema metodologiji koju je preporučilo nadležno Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka RH.

Prema usvojenoj metodologiji, ŽRS sadržava:

- osnovnu analizu stanja na području Zagrebačke županije (ŽŽ);
- SWOT analizu (procjenu razvojnih snaga, slabosti, mogućnosti i prijetnji);
- županijsku razvojnu viziju i strateške ciljeve;
- županijske prioritete i mjere;
- analizu usklađenosti ŽRS-om određenih strateških ciljeva/prioriteta/mjera s nacionalnim razvojnim ciljevima i razvojnim ciljevima EU-a;
- analizu razvojnih projekata i projektnih ideja prikupljenih u prvom pozivu za kandidiranje projekata za bazu projekata ŽRS-a;
- plan provedbe;
- metodologiju za praćenje i vrednovanje provedbe s indikatorima uspješnosti ostvarivanja ciljeva;
- bazu projekata i projektnih ideja.

Osnovna analiza

Osnovna analiza daje pregled stanja, trendova, razvojnih problema i potreba ŽŽ-a, strukturiranih u

sljedeća osnovna područja:

- prirodni i demografski resursi, okoliš i prostor te infrastruktura;
- gospodarstvo (struktura gospodarstva, važniji gospodarski sektori, poduzetnička infrastruktura, ulaganja);
- društvene djelatnost (obrazovanje, zdravstvo, socijalna skrb, kultura);
- nezaposlenost;
- upravljanje razvojem (međuzupanijska, prekogranična i međuregionalna suradnja, civilno društvo).

Polazeći od rezultata osnovne analize izrađena je SWOT analiza koja utvrđuje što su to snage, slabosti te mogućnosti i prijetnje u razvoju ŽŽ i to s obzirom na osnovne strateške smjernice RH i razvojne pravce EU. Dobiveni rezultati SWOT analize – matrica s ključnim karakteristikama sadašnjeg i budućeg razvoja ŽŽ, jasan pregled povezanosti i međutjecaja vanjskih i unutarnjih čimbenika na razvoj, identifikacija širokog skupa mogućih razvojnih scenarija – poslužili su kao polazište za utvrđivanje vizije, strateških ciljeva, prioriteta i mjera.

Razvojne snage i slabosti te mogućnosti i prijetnje ŽŽ prikazane su u sljedećoj tablici rezultata SWOT analize:

SWOT analiza

SNAGE	SLABOSTI
<p>Položaj, prirodni resursi, okoliš, infrastruktura Dobar geoprometni položaj ŽŽ (prsten oko GZ, sjecište europskih prometnih koridora); Policentričnost, više gradova razmještenih u prostoru ŽŽ; Značajni i dosta očuvani prirodni resursi (podzemne vode, geotermalni izvori vode; šume, mineralne sirovine, tla za eko poljoprivredu); Razgranatost cestovne infrastrukture (autoceste); razgranata postojeća mreža prigradske željeznice.</p> <p>Gospodarstvo Razvijena prerađivačka industrija (prehrambena, metalna, proizvodnja građevinskog materijala) i građevinarstvo; Kvalificirana radna snaga i menadžment u prerađivačkoj industriji; Razvijene pojedine usluge (prijevoz, skladištenje); Razvijeno obrtništvo, tradicija, fleksibilnost, održivost, brojnost; Dobri uvjeti (manji troškovi) za pokretanje poduzetničke djelatnosti; Obilan raspoloživi prostor za poduzetništvo (gospodarske zone), za izgradnju i poljoprivredu; Mnogobrojni i raznovrsni programi za poticanje poduzetništva; Poticanje razvoja poljoprivredne proizvodnje (stalni novčanim poticajima); Kvalitetna i prepoznatljiva vinogradarska i vinarska proizvodnja; razvijeni brendovi prehrambenih proizvoda i vina; Resursi za zdravstveni turizam („Naftalan“); Geotermalni resursi za dobivanje energije, za poljoprivrednu proizvodnju (staklenici za povrće i cvijeće i dr.).</p> <p>Društvene djelatnosti Dobra mreža srednjih škola; U osnovom školstvu kvalitetna briga o djeci, povezanost škole i lokalne zajednice, aktivne grupe s izbornim aktivnostima; Kvalitetne usluge primarne zdravstvene zaštite; Razvijeni preventivni zdravstveni programi; Razvijeni programi sportskih aktivnosti; Razvijeni dodatni oblici izvaninstitucionalne skrbi o starijim osobama (obiteljski domovi i profesionalne djelatnosti za zbrinjavanje starijih osoba); Bogatstvo kulturne baštine (brojnost i očuvanost običaja), tradicijskih vrijednosti.</p>	<p>Položaj, prirodni resursi okoliš Neodrživo gospodarenje prirodnim resursima (Jakuševac kraj podzemnih ležišta vode, nelegalno korištenje mineralnih sirovina); Slabo razvijen sustav zaštite okoliša i infrastrukture (nema kanalizacije) i upravljački (nema inf. sustava za okoliš); Nedovoljna edukacija stanovništva o zaštiti okoliša; Neujednačena razvijenost komunalne infrastrukture (vodovod, plin, odvodnja i otpad) i nepostojanje suradnje (dogovora) na razini ŽŽ; Loše stanje sekundarne cestovne infrastrukture (neuređeni pružni prijelazi), nedostaju mostovi preko Save; Nedostatna prometna povezanost unutar ŽŽ zbog isključive radijalne usmjerenosti prema GZ.</p> <p>Gospodarstvo Neravnomjernost gospodarske razvijenosti i gospodarskih potencijala; Nedovoljna poslovna i tehnološka povezanost poduzetnika (klasteri i drugi oblika povezivanja); Nedovoljno korištenje novih tehnologija i inovacija u od strane poduzetnika i obrtnika; Mali broj velikih proizvodnih firmi – lidera registriranih u ŽŽ; Rascjepkanost posjeda i neuređenost zemljišnih knjiga; mnogo neobrađenih poljoprivrednih površina; staračka poljoprivredna domaćinstva; Nedostatak primjerene tržišne infrastrukture, prerade i otkupa poljoprivrednih proizvoda; Nepovezanost poljoprivrednika; Negativan stav stanovništva prema zadrugarstvu; Nedovoljni smještajni kapaciteti i kvaliteta za potrebe turizma; Nedostatak marketinškog pristupa (strategije) za turizam (neprepoznatljivost i nedovoljna iskorištenost turističkih resursa); Slaba turistička infrastruktura na turističkim lokalitetima.</p> <p>Društvene djelatnosti Depopulacija rubnih područja ŽŽ; Neusklađenost školovanja (obrazovnih programa, sadržaja) sa potrebama gospodarstva; Dotrajalost velikog broja zgrada i opreme u školama i nedostatan broj sportskih igrališta i dvorana; Slabije informatičko osposobljavanje mladih; Male mogućnosti, nedovoljan izbor vanškolskih aktivnosti sport, itd.) za djecu i odrasle; Nedovoljni kapaciteti za predškolski odgoj (vrtiće osnivaju JLS ovisno o njihovoj financijskoj moći); Nepostojanje javnih (dobro opremljenih) zdravstvenih ustanova na području Županije; Nedovoljni kapaciteti sportskih objekata; Nedostatak sustavnog praćenja rezultata preventivnih aktivnosti u zdravstvu; Nedostatan broj smještajnih kapaciteta te neadekvatni postojeći prostori u centrima za socijalnu skrb i domova za starije i nemoćne osobe; Nedostatak privatne inicijative u društvenim djelatnostima; Nedovoljno njegovanje identiteta i tradicijskih vrijednosti ŽŽ; Nedostatak strategije za očuvanje kulturne baštine (osobito spomenika od propadanja te njihove revitalizacije).</p> <p>Nezaposlenost Nedostatak adekvatne radne snage u pojedinim djelatnostima; Neusklađenost ponude i potražnje na tržištu rada s obzirom na tražene kompetencije; Dugotrajna nezaposlenost (većina nezaposlenih čeka posao do 1 g.). Upravljanje razvojem</p>

SNAGE	SLABOSTI
<p>Nezaposlenost</p> <p>Trend pada nezaposlenosti na području ZZ;</p> <p>Zainteresiranost većine nezaposlenih za nalaženje posla;</p> <p>Razvijene usluge profesionalnog usmjerenja mladih;</p> <p>Doseljavanje radno aktivnog stanovništva.</p> <p>Upravljanje razvojem</p> <p>Početna iskustva za međuregionalnu i prekograničnu suradnju (suradnja s Austrijom, Slovenijom i drugim zemljama) te u pripremi razvojnih projekata za financiranje od EU i kroz druge programe;</p> <p>Znanstvene i stručne podloge za programiranje i planiranje razvoja gospodarstva, društvenih djelatnosti, razvoj okoliša;</p> <p>Pozitivna iskustva i zajedništva u provedbi projekata u gospodarstvu (brendiranje, organiziranje u poljoprivredi) te u obrazovanju;</p> <p>Dobri rezultati nekih udruga (sportske, dr.) kao uzor za djelovanje.</p>	<p>Nema mjera za razvoj slabije razvijenih područja u ZZ;</p> <p>Nedovoljno osposobljavanje zaposlenika u Županiji, a poglavito u JLS za upravljanje razvojem;</p> <p>Pomanjkanje suradnje i koordinacije, vertikalno - država, ZZ, JLS te horizontalno, među JLS;</p> <p>Odaziv i prihvaćanje zajedničkih projekata od strane ZZ i JLS često više ovisi o politici (stranačkoj politici) nego procijenjenoj koristi projekta;</p> <p>Rivalstvo između 8 gradova unutar ZZ;</p> <p>Nedovoljno razvijena suradnja s GZ i nepostojanje strategije suradnje;</p> <p>Pretjerano oslanjanje na GZ u svemu što nedostaje;</p> <p>Nezadovoljavajući protok informacija između upravnih odjela, te upravnih odjela i JLS;</p> <p>Centralizirana sredstva i izražen nedostatak financijskih sredstava za razvoj na razini JLS;</p> <p>Ne-koordiniranje rada udruga, nepostojanje programa razvoja civilnog društva, nepovjerenje prema udrugama te, nedovoljno iskorišten potencijal i doprinos udruga cjelokupnom razvoju ZZ;</p> <p>Nedovoljan broj i osposobljenost potrebnog kadra za pripremu i realizaciju projekata prekogranične i međuregionalne suradnje;</p> <p>Nedovoljno razvijena međuzupanijska suradnja na konkretnim razvojnim projektima od obostranog interesa;</p> <p>Nema sustavnog praćenja i vrednovanja realiziranih razvojnih projekata.</p>

MOGUĆNOSTI	PRIJETNJE
<p>Položaj, prirodni resursi okoliš</p> <p>Razvitak prigradske željeznice u sklopu program razvoja javnog transporta;</p> <p>Uspostava kriterija za korištenje prirodnih resursa (zaliha vode, mineralnih sirovina prirode itd.) uz pomoć nacionalnih i EU programa (izvora);</p> <p>Povećanje interesa za poslovnim prostorom uz prometne pravce u europskom koridoru u blizini ZG;</p> <p>Suradnja u planiranju prostora s GZ.</p> <p>Gospodarstvo</p> <p>Blizina GZ; kao velikog poslodavca, kao snage njegovih velikih poduzeća za povezivanje županijskih srednjih i malih poduzeća; kao tehnološkog resursa za razvoj ZZ; kao tržišta za poljoprivredne proizvode, kao turističkog emitivnog tržišta;</p> <p>Korištenje mogućnosti nacionalnih programa, programa EU-a i drugih programa te privatnih sredstava za: jačanje konkurentnosti i rast izvozno orijentiranih proizvodnji u prerađivačkoj industriji, povezivanje gospodarskih subjekata (kalsteri), jačanje tehnološke infrastrukture;</p> <p>Unapređenje poduzetničke infrastrukture i drugih razvojnih institucija u ZZ i JLS kroz nacionalne i EU programe;</p> <p>Razvoj, specijalizacija, koncentracija i komercijalizacija primarne poljoprivrede, jačanje komercijalnih proizvođača;</p> <p>Razvoj integrirane i ekološke poljoprivredne proizvodnje kroz nacionalne i programe EU;</p> <p>Izgradnja distributivnih centara i druge tržišne infrastrukture za poljoprivredne proizvode (potpora centralne razine);</p> <p>Potpora zadrugarstvu kroz projekte države i EU;</p> <p>Daljnji razvoj brendova i unapređivanje kvalitete proizvodnje i proizvoda;</p> <p>Privlačenje mladog, obrazovanog stanovništva u ruralna područja;</p> <p>Planiranje i programiranje gospodarske suradnje i odnosa s GZ;</p> <p>Razvoj selektivnih oblika turizma (zdravstveni, kulturni, rekreativni i dr.);</p> <p>Razvoj međuzupanijske i regionalne gospodarske suradnje.</p> <p>Društvene djelatnosti</p> <p>Stjecanje obrazovanja u GZ (blizina obrazovnih institucija);</p> <p>Jačanje javno privatnog partnerstva za unapređenje predškolskog odgoja (vrtića) i dijela školstva;</p> <p>Stvaranje jednakih uvjeta školovanja na području cijele ZZ;</p> <p>Daljnja decentralizacija zdravstva;</p> <p>Razvoj djelatnosti zbrinjavanja starijih osoba zbog blizine GZ kao emitivnog tržišta;</p> <p>Razvoj kulture kroz programe suradnje s GZ, susjednim županijama i drugim regijama;</p> <p>Očuvanje i njegovanje identiteta i tradicijskih vrijednosti uz jačanje otvorenosti prema drugima;</p> <p>Razvoj i jačanje civilnog društva (udruge) u području društvenih djelatnosti s pomoću programa (izvora) nacionalnih i EU.</p> <p>Nezaposlenost</p> <p>Usklađivanje obrazovnih programa sa potrebama tržišta rada;</p> <p>Organiziranje i stalno unapređenje cjeloživotnog učenja;</p> <p>Međuregionalna suradnja u području zapošljavanja (internetska burza rada);</p> <p>Razvoj lokalnog tržišta rada jačanjem lokalnih inicijativa i partnerstva kroz nacionalne i EU programe;</p> <p>Poticanje zapošljavanja žena, mladih, dugotrajno nezaposlenih, osoba s invaliditetom.</p> <p>Upravljanje razvojem</p> <p>Korištenje potencijala GZ za jačanje županijskih kapaciteta za upravljane regionalnim razvojem (razvoj ljudskih resursa, organizacija, menadžment, planiranje i programiranje i dr.);</p> <p>Jačanje sposobnosti županije i JLS za upravljanje razvojem (ljudski resursi, edukacija i trening) kroz nacionalne i programe EU;</p> <p>Podizanje osposobljenosti za pripremu, provedbu, praćenje i vrednovanje razvojnih projekata svih aktera uključenih u pripremu i realizaciju domaćih i međunarodnih razvojnih programa i projekata kroz nacionalne programe potpore i tehničku pomoć EU;</p> <p>Suradnja i povezivanje s GZ u planiranju i programiranju razvoja i realizaciji zajedničkih razvojnih projekata;</p> <p>Suradnja i povezivanje s drugim susjednim županijama u planiranju i programiranju razvoja i realizaciji zajedničkih razvojnih projekata;</p> <p>Jačanje postojeće prekogranične i međuregionalne suradnje u područjima od prioritarnog interesa za razvoj ZZ i njezinog uključivanja u nove prekogranične programe EU;</p> <p>Jačanje organizacija civilnog društva i njihovo uključivanje i osposobljavanje za doprinos upravljanju razvojem ZZ (prijenos uspješnih iskustava iz drugih županija i EU regija, te kroz potporu nacionalnih, EU i drugih programa).</p>	<p>Položaj, prirodni resursi okoliš</p> <p>Nedovoljna određenost i konzistentnost zakonske regulative za sektor okoliša i prirodnih resursa;</p> <p>Nekontrolirano i prekomjerno iskorištavanje mineralnih sirovina i drugih prirodnih resursa za potrebe izvan GZ (GZ);</p> <p>Razvoj prekomjerne infrastrukture više u funkciji GZ nego ZZ;</p> <p>Širenje prljavih industrija i stambene izgradnje u ZZ i ugrožavanje zaštićenih prirodnih područja.</p> <p>Gospodarstvo</p> <p>Nedovoljna potpora poduzetništvu s centralne državne razine;</p> <p>Neprijmjerena i nestabilna porezna politika;</p> <p>Rast konkurencije proizvođača iz EU-a u poljoprivredi, prerađivačkoj industriji i trgovini;</p> <p>Izostanak ili spora provedba Nacionalne politike konkurentnosti;</p> <p>Izostanak učinkovitog nacionalnog programa potpore proizvodnim investicijama i zapošljavanju;</p> <p>Jačanje odljeva iz županijskog gospodarstva stručnih i visoko obrazovanih kadrova;</p> <p>Društvene djelatnosti</p> <p>Nepostojanje standarda u obrazovanju na nacionalnoj razini;</p> <p>Odljev kadrova, osobito mladih i visoko obrazovanih iz ZZ;</p> <p>Decentralizacija zdravstva uz izostanak decentralizacije financijskih sredstava;</p> <p>Nametanje kulturnih sadržaja i kulturnih preferencija iz drugih krajeva i inozemstva i slabljenje identiteta, smanjivanje otvorenosti i sposobnosti suradnje s drugim zajednicama.</p> <p>Nezaposlenost</p> <p>Dolazak jeftinije radne snage iz susjednih država;</p> <p>Neprijmjerena nacionalna politika zapošljavanja.</p> <p>Upravljanje razvojem</p> <p>Nedostatak financijskih sredstava (kapaciteti za upravljanje) za razvoj na razini JLS;</p> <p>Zakonska regulativa ne odgovara razvojnim aktivnostima – nepripremljenost i neprovođenje zakona i podzakonskih akata;</p> <p>Centralizacija obaveza, ali ne i sredstava;</p> <p>Izostanak koordinacije, usklađivanja te stručnog konzultiranja između onih koji predlažu zakone i onih koji ih provode;</p> <p>Konkurencija drugih županija i GZ u kandidiranju razvojnih projekata za financiranje od strane EU i drugih nacionalnih i međunarodnih izvora (nedovoljna organiziranost, nekritično i neučinkovito određivanje prioriteta razvojnih projekata, njihova neefikasna koordinacija, pripremljenost, te slaba osposobljenost i neadekvatan broj raspoloživih ljudskih resursa za njihovu pripremu, provedbu, praćenje i vrednovanje).</p>

Temljeno na rezultatima SWOT analize utvrđeni su sljedeći razvojni potencijali ZZ-a i zapreke, ograničenja, njihovu ostvarenju.

Položaj, prirodni resursi, okoliš, infrastruktura

SASTAVNICE RAZVOJNOG POTENCIJALA: Vjerojatno najznačajnija odrednica razvojnog potencijala je sam položaj prostora ZZ koji okružuje GZ – glavni grad, najveće tržište, naj snažnije i najdinamičnije gospodarsko i svako drugo središte u RH – što sam prostor ZZ (u smislu prostora za življenje, gospodarske aktivnosti, prometovanje, rekreaciju, i dr.) čini jednim od njegovih najznačajnijih resursa. Od ostalih prirodnih resursa treba izdvojiti još uvijek relativno sačuvani atraktivni krajobraz na značajnom dijelu prostora, vode, šume, poljoprivredno zemljište, geotermalni potencijal, te mineralne sirovine za građevinski materijal.

RAZVOJNA OGRANIČENJA: Razvojna ograničenja u prvom redu se vezuju uz neuspostavljene sustave, praksu i kulturu zaštite i razvojno učinkovitog a dugoročno održivog korištenja postojećih resursa. Dio ograničenja leži u nedostatno razvijenoj infrastrukturi, no značajan dio uzroka dolazi od izrazitog deficita društvenog kapitala, kvalitetnog participativnog planiranja, te kvalitetno nadziranog adaptivnog upravljanja postojećim resursima.

Gospodarstvo

SASTAVNICE RAZVOJNOG POTENCIJALA: Među najvažnijima su: razvijenost pojedinih grana prerađivačke industrije i građevinarstva; dinamičan razvoj poduzetništva s vodećim brojem profitabilnih tvrtki, s visokom prosječnom produktivnosti po zaposlenom, s vodećim brojem obrtnika (svaki deseti obrtnik u Hrvatskoj je iz ZZ); raznovrsni programi poticanja poduzetništva; uspješni programi razvoja visokokvalitetnih poljoprivrednih proizvoda (osobito lokalnih poljoprivrednih brendova, kvalitetna i prepoznatljiva vinogradarska i vinarska proizvodnja); uspješan razvoj brendova lokalnih prehrambenih proizvoda); atraktivno postavljen slobodni prostor za razvoj i rast (gospodarske zone); dobra praksa izrade i korištenja stručnih i analitičkih podloga; početna osnova za jačanje međužupanijske, posebno sa susjednim županijama koji tvore „vanjski prsten GZ“ i vjerojatno jednu od budućih statističkih regija (NUTS II) kao i početak i međuregionalne suradnje; blizina GZ – najrazvijenijeg i razvojno najdinamičnijeg područja u RH (znanstveni, tehnološki i inovacijski resursi, ljudski potencijali, financijski i upravljeni potencijali i dr.).

RAZVOJNA OGRANIČENJA: Osnovna ograničenja su: BDP u ZZ je ispod hrvatskog prosjeka; neravnomjernost gospodarske razvijenosti i gospodarskih potencijala, osobito u nekim rubnim dijelovima ZZ; nedovoljno jačanje poslovne i tehnološke povezanost poduzetnika (klasteri i drugih drugi oblika povezivanja); nedovoljno korištenje novih tehnologija i inovacija u od strane poduzetnika i obrtnika; nedovoljna potpora tehnološkom razvoju poduzeća kroz stvaranje tehnoloških potpornih institucija i suradnju gospodarstva s visokoškolskim i istraživačkim institucijama; mali broj firmi (većih proiz-

vodnih) koje bi mogle imati ulogu gospodarskih lidera; rascjepkanost poljoprivrednih posjeda i neuređenost zemljišnih knjiga; neobrađenih poljoprivrednih površina; staračka poljoprivredna domaćinstva; nedostatak odgovarajuće tržišne infrastrukture, prerade i otkupa poljoprivrednih proizvoda; nepovezanost poljoprivrednika; nedostatak marketinškog pristupa u turizmu; neprepoznatljivost i nedovoljna iskorištenost turističkih resursa; nedovoljni smještajni kapaciteti i kvaliteta za potrebe zahtjevnijeg turizma.

Društvene djelatnosti

SASTAVNICE RAZVOJNOG POTENCIJALA: ZZ čitavim nizom mjera aktivno djeluje na kvalitetno obrazovanje njezinih stanovnika. U osnovnom školstvu posebna se pažnja pridaje povezanosti škole i lokalne zajednice, te se ulažu napor na organiziranje vanškolskih aktivnosti za djecu u manjim sredinama. Mreža srednjih škola je dobro razvijena. Blizinu GZ daje veliku ponudu različitih srednjoškolskih i visokoškolskih programa. Za ujednačavanje školovanja na području cijele ZZ mogućnosti su i kroz realizaciju javno privatnog partnerstva. ZZ je prepoznatljiva po visokoj kvaliteti usluga primarne zdravstvene zaštite, s razvijenim preventivnim zdravstvenim programima, te razvijenim dodatnim oblicima izvaninstitucionalne skrbi o starijim osobama (obiteljski domovi). GZ značajno je „tržište“ za djelatnost zbrinjavanja starijih osoba. ZZ obiluje brojom i (još uvijek relativno) očuvanom kulturnom baštinom, te značajnim mogućnostima da se ona kvalitetnije valorizira i koristi kroz suradnju s GZ, susjednim županijama i drugim regijama.

RAZVOJNA OGRANIČENJA: S obzirom na depopulaciju dijelova ZZ, zatvoreno je više osnovnih škola. Problem je i u dotrajalosti velikog broja zgrada i opreme u školama te u nedovoljnim kapacitetima za predškolski odgoj (vrtiće osnivaju JLS ovisno o njihovoj financijskoj moći). Sustav obrazovanja u srednjim školama slabo je usklađen s potrebama gospodarstva. Temeljno ograničenje u daljnjem razvoju zdravstva je nepostojanje javnih zdravstvenih ustanova na području ZZ i nedostatak daljnje obrade i sustavnog praćenja rezultata preventivnih aktivnosti u zdravstvu. S obzirom na postojeći interes za organizirano bavljenje sportom, nedostatan je broj sportskih igrališta i dvorana. Nedostatan je broj smještajnih kapaciteta te su neadekvatni postojeći prostori u centrima za socijalnu skrb i domovima za starije i nemoćne osobe. Nerazvijena je privatna inicijativa u područjima obrazovanja, zdravstva i socijalne skrbi. Kulturna baština je nedostavno prepoznata i valorizirana kao razvojni resurs.

Nezaposlenost

Iako je nekoliko zadnjih godina zabilježen trend pada nezaposlenosti na području ZZ i porast zainteresiranosti većine nezaposlenih za nalaženje posla, još uvijek je očigledan nedostatak novih slobodnih radnih mjesta i ukoliko ona i postoje, neodgovarajuća je struktura nezaposlenih s obzirom na razinu obrazovanja i starosnu dob. Značajan broj obrazovnog stanovništva

ZŽ putuje svaki dan na posao u GZ. Usluge profesionalnog usmjeravanja mladih te programi cjeloživotnog obrazovanja kontinuirano jačaju te se očekuje da će daljnjim ulaganjima u ove programe doći do smanjenja sada prisutne neusklađenosti ponude i potražnje na tržištu rada, te povećane zainteresiranosti nezaposlenih za dodatne obrazovne programe. Kroz jačanje suradnje sa gospodarstvom, kontinuiranu međuregionalnu suradnju u području zapošljavanja i poticanje zapošljavanja žena, mladih, dugotrajno nezaposlenih, osoba s invaliditetom mogući su daljnji značajni pomaci kako u smanjenju nezaposlenosti, tako i u kreiranju novih kvalitetnih radnih mjesta.

Upravljanje razvojem

SASTAVNICERAZVOJNOG POTENCIJALA: Stečena su prva iskustva u međuregionalnoj i prekograničnoj suradnji, te u pripremi razvojnih projekata financiranih od strane EU i kroz druge programe. Već je izrađen relativno veliki broj stručnih podloga za programiranje i planiranje – razvoj gospodarstva, društvenih djelatnosti i razvoj okoliša što će olakšati pripremu i provedbu razvojnih programa usklađenih sa utvrđenim razvojnim prioritetima ZŽ. Iako civilno društvo nije izrazito razvijeno, dio udruga ostvario je vrlo značajne aktivnosti i rezultate koji mogu biti uzor za djelovanje drugima, te osnova za brže i šire uključivanje udruga u iniciranje i provedbu razvojnih programa, te međužupanijsku, prekograničnu i međuregionalnu suradnju. Napravljeni su prvi koraci i intenzivira se suradnja s GZ radi cjelovitog planiranja i upravljanja razvojem cjelokupnog „zagrebačkog prostora“.

RAZVOJNA OGRANIČENJA: nedostatno razvijene institucije i sposobnosti za upravljanje razvojem (npr. neaktivna županijska Regionalna razvojna agencija, i dr.); slabo razvijena praksa kvalitetnog razvojnog planiranja i upravljanja koja uključuje participativnost, transparentnost, stalno praćenje, vrednovanje i dr.; nema razvojne politike prema slabije razvijenim područjima u ZŽ što vodi daljnjem rastu razlika u razvijenosti; i u ZŽ, a posebno u JLS, nedovoljno je osposobljavanje zaposlenika za upravljanje razvojem; izrazito je slaba vertikalna i horizontalna koordinacija, protok informacija, suradnja (umjesto suradnje, ignoriranje i rivalstvo); nedovoljna suradnja s GZ prepreka je kvalitetnom rješavanju velikog broja ključnih razvojnih problema i uzrok neiskorištenosti mnogih razvojnih mogućnosti; još uvijek prisutno nepovjerenje prema udrugama te nedovoljno iskorišten njihov potencijal i mogući doprinos razvoju ZŽ; nedovoljno je razvijena međužupanijska suradnja; izražen je nedostatak financijskih sredstava za razvoj na razini JLS kao i decentralizacija obaveza, ali ne i sredstava; nedostatne su sposobnosti za pripremu i provedbu kvalitetnih razvojnih projekata (uključujući i one financirane iz EU fondova).

Vizija i strateški ciljevi

Analiza razvojnih potencijala i zapreka njihovom ostvarenju, kao i osnovna analizu, poslužili su Radnoj grupi za utvrđivanje vizije razvoja ZŽ, koja je sveu-

kupni sažeti cilj razvoja koji se želi postići, ono što ZŽ u budućnosti želi biti, ali i što može biti i treba biti u sklopu zacrtanih razvojnih pravaca Hrvatske i EU

Vizija razvoja ZŽ, utvrđena konsenzusom i usvojena unutar Radne grupe i Županijskog partnerskog vijeća, glasi:

VIZIJA:

ZAGREBAČKA ŽUPANIJA,
U POVEZANOSTI I SKLADU S GRADOM ZAGREBOM,
VODEĆA JE INOVATIVNA GOSPODARSKA REGIJA,
TEMELJENA NA DRUŠTVU ZNANJA,
PREPOZNTLJIVE I OČUVANE KULTURNE I PRIRODNE
BAŠTINE,
PRIVLAČNA I UGODNA ZA RAD, BORAVAK I ŽIVLJENJE

Kao prva razina konkretizacije vizije, predložena su sljedeća četiri strateška cilja:

STRATEŠKI CILJ I
**UČINKOVITO UPRAVLJANJE RAZVOJNIM RESURSIMA,
POTENCIJALIMA I RAZVOJEM**

STRATEŠKI CILJ II
**KONKURENTNO I DRUŠTVENO ODGOVORNO
GOSPODARSTVO**

STRATEŠKI CILJ III
**PREPOZNTLJIVA I OČUVANA KULTURNA I PRIRODNA
BAŠTINA**

STRATEŠKI CILJ IV
VISOKA KVALITETA ŽIVOTA

Iza vizije sljede strateški ciljevi:

STRATEŠKI CILJ I
**UČINKOVITO UPRAVLJANJE RAZVOJNIM RESURSIMA,
POTENCIJALIMA I RAZVOJEM**

Ovaj cilj podrazumijeva visoki stupanj učinkovitosti i uspješnosti u upravljanju razvojem; učinkovitu koordinaciju, suradnju, protok informacija i organizaciju rada u svim tijelima ZŽ. Njegova je realizacija od strateškog značenja za uspješnu provedbu razvojnih programa u svim područjima društvenog i gospodarskog razvitka. To je ključan instrument u promicanju ZŽ u zemlji i inozemstvu kao gospodarski konkurentne regije, kao i u realizaciji prekogranične, međuregionalne i međužupanijske suradnje sa značajnim razvojnim učincima. Ovaj cilj znači prije svega dobro osmišljen i djelotvoran sustav upravljanja ljudskim resursima za uspješnu pripremu i provedbu razvojnih programa i projekata. Učinkovito upravljanje zahtijeva i snaženje suradnje sa institucijama na centralnoj državnoj razini, kao i unapređenje horizontalne suradnje sa svim tijelima i ustanovama na razini ZŽ i JLS, te uspostavu mehanizama za jačanje suradnje sa civilnim društvom u realizaciji županijskih razvojnih prioriteta. To podrazumijeva i izradu kvalitetnih planova s dugoročno osmišljenim smjerom i načinom djelovanja, efikasno koordiniranih i integriranih s drugim relevantnim razvojnim sektorima. Efektivno korištenje razvojnih resursa i potencijala nužno traži i smanjivanje razlika u razvijenosti između razvijenih i manje razvijenih područja

Županije, poglavito rubnih dijelova ZZ, koja naglašeno zaostaju u razvoju

**STRATEŠKI CILJ II
KONKURENTNO I DRUŠTVENO ODGOVORNO
GOSPODARSTVO**

Konkurentnost je glavni gospodarski cilj i prioritet svakog nacionalnog i regionalnog gospodarstva, odnosno gospodarskog subjekta. ZZ se uvažavajući svoje snage i mogućnosti opredjeljuje za multisektorski razvoj na „čiste industrije i usluge“ i autohtonu poljoprivredu. Temeljem toga postizanje konkurentnosti podrazumijeva u prvom redu: daljnje poticanje razvoja malog i srednjeg poduzetništva i njegovog razvojnog tehnološkog i poslovnog povezivanja; stalno usredotočenje na razvoj i primjenu suvremenih tehnologija, inovacija i znanja – posebno informacijskih i komunikacijskih; stalno stvaranje preduvjeta za ulaganje u gospodarstvo; usmjeravanje na razvoj i organiziranje poljoprivrede u sektor koji proizvodi visoko kvalitetne / autohtone / prepoznatljive / brendirane proizvode; dosljedni odabir „čistih“ novih industrija i integracija brige za okoliš u postojeće industrije – sve s ciljem nadilaženja mogućeg razvojnog konflikta s opredjeljenjem za turizam i za proizvodnju „zdrave“ hrane. A sve to uz poticanje i jačanje društveno odgovornog poslovanja poduzeća.

**STRATEŠKI CILJ III
PREPOZNATLJIVA I OČUVANA KULTURNA I PRIRODNA
BAŠTINA**

Ovim ciljem nastoje se stvoriti uvjeti za očuvanje i održivo korištenje nasliedene prirodne i kulturne baštine kao jednog od temeljnih razvojnih resursa za ZZ. Ostvarivanje cilja previđa planiranje i poticanje ulaganja u istraživanja postojeće prirodne i kulturne baštine te intenziviranje mjera njihova održiva korištenja, bilo kao razvojnog resursa ili kao čimbenika prepoznatljivosti ZZ u neposrednom okruženju, na regionalnoj i nacionalnoj razini. Cilj podrazumijeva jačanje znanstvenih istraživanja, stvaranje baza podataka i njihovo kontinuirano ažuriranje, jačanje znanja i vještina u zaštiti prirodne i kulturne baštine te jačanje institucija odgovornih za provedbu cilja. Naglašen je značaj strategije upravljanja spomeničkom baštinom

radi njihova očuvanja i održivog korištenja i njegovanja županijskog identiteta. Također, ovim ciljem se kroz ostvarivanje prioriteta jačanja identiteta i prepoznatljivosti ZZ predviđa izrada cjelovite marketinške koncepcije kao ključnog dokumenta za usmjeravanje i provedbu konkretnih aktivnosti/projekata .

**STRATEŠKI CILJ IV
VISOKA KVALITETA ŽIVOTA**

Opredjeljenje za visoku kvalitetu života stanovnika na području ZZ upućuje na volju i usmjerenost prema ulaganjima i poticanju projekata i programa u području društvenih djelatnosti - jačanju sustava obrazovanja, zdravstva i socijalne skrbi te porastu zapošljavanja. Visokoj kvaliteti života u ZZ također će doprinijeti i razvijena komunalna infrastruktura – s prioriternim potrebama vezano za sustav gospodarenja otpadom i sustav vodoopskrbe. Također, posebice značajna ulaganja se očekuju u prometnu infrastrukturu obzirom da je ZZ prometno opterećena uskim grlima prema GZ što se treba riješiti izgradnjom obilaznica i učinkovitijim povezivanjem prostora. Ne manji prioritet za ostvarivanje kvalitete života na području ZZ je očuvani okoliš koja uz kontinuirano ulaganje u održivo upravljanje prirodnim resursima podrazumijeva i sustavnu integraciju brige za okoliš u sve grane gospodarstva.

Prioriteti i mjere

Nakon određivanja razvojne vizije i njene konkretizacije kroz nekoliko osnovnih strateških ciljeva, određuju se prioritetna područja intervencije odnosno prioriteti te mjere kojima će se oni ostvarivati. Drugim riječima, određuje se način na koji će se SWOT analizom utvrđene prednosti i mogućnosti iskoristiti, a slabosti i prijetnje prevladati i ublažiti, a sve radi ostvarenja postavljene vizije odnosno strateških ciljeva.

Sljedeća shema grafički prikazuje daljnju razradu hijerarhiju ciljeva ŽRS-a, odnosno, nakon razrade vizije kroz strateške ciljeve, sada se strateški ciljevi razrađuju kroz prioritete. U nastavku će se prioriteti dalje razraditi skupovima mjera, a mjere će tvoriti okvir za popunjavanje s konkretnim projektima.

Slično kao i vizija i strateški ciljevi, i prioriteti su identificirani i konsenzusom usvojeni od strate Radne grupe, a potom i potvrđeni od strane Županijskog partnerskog vijeća.

STRATEŠKI CILJ	PRIORITET	MJERA	
I. UČINKOVITO UPRAVLJANJE RAZVOJNIM RESURSIMA, POTENCIJALIMA I RAZVOJEM	Prioritet 1.1: Učinkovita županijska i lokalna samouprava	Mjera 1.1.1. Unapređenje organizacije rada županijske uprave	
		Mjera 1.1.2. Razvoj sustava upravljanja ljudskim resursima	
		Mjera 1.1.3. Razvoj e-vlade u svrhu podizanja učinkovitosti, dostupnosti i kvalitete pruženih usluga građanima i poslovnom sektoru	
		Mjera 1.1.4. Jačanje sposobnosti društveno-političkih tijela za suradnju sa stručnim tijelima regionalne i lokalne samouprave, te sa ostalim (nezavisnim i drugim) stručnim tijelima	
		Mjera 1.1.5. Osposobljavanje Regionalne razvojne agencije za sudjelovanje i doprinos učinkovitom upravljanju razvojem	
		Mjera 1.1.6.: Učinkovito upravljanje imovinom JLS i ZŽ	
		Mjera 1.1.7. Razvoj partnerskih odnosa između županije i centralne državne razine, županije i njenih općina/gradova, te između općina/gradova međusobno	
	Prioritet 1.2: Aktivno građanstvo, jačanje uloge civilnog društva u razvoju	Mjera 1.2.1. Jačanje udruga značajnih za razvoj ZŽ te suradnje između tijela županijske i lokalne samouprave i civilnog društva u realizaciji razvojnih prioriteta ZŽ	
		Mjera: 1.2.2. Snaženje udruga značajnih za razvoj ZŽ (sportske, druge)	
	Prioritet 1.3: Učinkovito integralno upravljanje prostorom, prirodnim i stvorenim resursima	Mjera 1.3.1.: Unapređenje sustava programiranja pojedinih sektorskih planova	
		Mjere 1.3.2.: Razvoj manje razvijenih područja ZŽ	
	Prioritet 1.4 Učinkovita suradnja s GZ i drugim županijama	Mjera 1.4.1.Operacionalizacija postojećih sporazuma o suradnji s GZ u svim razvojnim temama kroz primjenu metoda programiranja	
		Mjera 1.4.2. Izrada Strategije suradnje sa GZ radi učinkovitog integralnog planiranja i razvoja u „zagrebačkom prostoru“	
		Mjera: 1.4.3. Podizanje osposobljenosti za upravljanje projektima međužupanijske suradnje u područjima od prioritetskog interesa za ZŽ	
		Mjera: 1.4.4. Priprema prijedloga projekta međužupanijske suradnje u područjima od strateškog interesa za ZŽ	
		Mjera 1.4.5. Podizanje osposobljenosti i realizacija praćenja i vrednovanja projekata međužupanijske suradnje	
	Prioritet 1.5 Učinkovita međuregionalna i prekogranična suradnja	Mjera 1.5.1. Jačanje sposobnosti u ZŽ i JLS za povezivanje i razvoj učinkovite međuregionalne i prekogranične suradnje	
	II. KONKURENTNO I DRUŠTVENO ODGOVORNO GOSPODARSTVO	Prioritet 2.1. Razvoj poticajnog poduzetničkog okruženja	Mjera 2.1.1. Unapređenje sustava cjelokupnog obrazovanja za poduzetništvo
			Mjera 2.1.2. Promoviranje društveno odgovornog gospodarstva
Prioritet 2.2. Uvođenje znanja, tehnologija, inovacija u gospodarstvo		Mjera 2.2.1. Razvoj tehnološke infrastrukture (tehnološki centri, tehnološki parkovi i dr.)	
		Mjera 2.2.2. Poticanje korištenja znanja, tehnologije i razvoja inovacija u gospodarstvu	
Prioritet 2.3. Konkurentna poljoprivreda		Mjera 2.3.1. Edukacija poljoprivrednika	
		Mjera 2.3.2. Okrupnjivanje posjeda i uređenje i okrupnjavanje poljoprivrednih površina.	
		Mjera 2.3.3. Podizanje profitabilnosti uvođenjem novih tehnologija i provedba regionalizacije poljoprivredne proizvodnje (poticanje profitabilnih kultura,...) u konvencionalnoj poljoprivredi	
		Mjera 2.3.4. Razvoj integrirane i ekološke poljoprivredne proizvodnje	
		Mjera 2.3.5. Razvoj tradicijskih i inovativnih županijskih proizvoda	
		Mjera 2.3.6. Razvoj infrastrukture u ruralnim područjima	
		Mjera 2.3.7. Unapređenje povezivanja i udruživanja (proizvodnog, tehnološkog, marketinškog i dr.) poljoprivrednih proizvođača (razvoj suvremenog zadrugarstva, ...)	
		Mjera 2.3.8: Zaštita kvalitetnih poljoprivrednih tala od prenamjene i drugih vrsta degradacije i privođenje namjeni neobrađenih / zapuštenih poljoprivrednih površina	
Prioritet 2.4. Konkurentna industrija, obrtništvo, malo i srednje gospodarstvo		Mjera 2.4.1. Razvoj kvalitetne infrastrukture za razvoj poduzetništva (centri za poduzetništvo, poduzetničke zone, Regionalna razvojna agencija)	
		Mjera 2.4.2. Unapređenje povezivanja (proizvodno, razvojno, poslovno i dr.) malog i srednjeg gospodarstva putem klastera i drugih oblika	
		Mjera 2.4.3. Razvoj novih oblika financiranja poduzetništva (garantni fondovi, venture capital, javno privatno partnerstvo)	
		Mjera 2.4.4. Poticanje izvozne orijentacije gospodarstva (marketing)	
		Mjera 2.4.5. Unapređenje uvjeta za privlačenje stranih i domaćih ulaganja	
Prioritet 2.5. Konkurentan sektor turizma i ostalih uslužnih djelatnosti		Mjera 2.5.1. Razvoj prepoznatljivih oblika selektivnog turizma: ruralnog (gastro-eno), izletničkog, rekreativnog, zdravstvenog turizma: i) smještajnih kapaciteta; ii) kvalitetne usluge (standardizacija ponude, edukacija, ...); iii) povezane ponude;	
		Mjera 2.5.2. Edukacija za potrebe turizma	

STRATEŠKI CILJ	PRIORITET	MJERA
III. PREPOZNTLJIVA I OČUVANA KULTURNA I PRIRODNA BAŠTINA	Prioritet 3.1. Zaštita i održivo korištenje prirodne baštine	Mjera 3.1.1. Uspostava i upravljanje zaštićenim dijelovima prirode
		Mjera 3.1.2. Potpunija identifikacija, valorizacija, interpretacija i razvojna integracija postojeće prirodne baštine
		Mjera 3.1.3. Skladni razvoj ruralnog područja
	Prioritet 3.2. Zaštita i održivo korištenje kulturne baštine	Mjera 3.2.1. Očuvanje i održivo korištenje kulturne baštine
		Mjera 3.2.2. Očuvanje i njegovanje identiteta ŽŽ uz otvorenost prema drugima
		Mjera 3.2.3. Osnivanje, jačanje i međusobno povezivanje institucija u području kulturne baštine
		Mjera 3.2.4. Osmišljavanje, poticanje i realizacija kulturnih programa u ŽŽ
	Prioritet 3.3. Jačanje prepoznatljivosti	Mjera 3.3.1. Unapređenje marketinških aktivnosti
		Mjera 3.3.2. Jačanje institucionalne podrške ostvarenju prepoznatljivosti
	IV. VISOKA KVALITETA ŽIVOTA	Prioritet 4.1. Razvoj društva znanja
Mjera 4.1.2. Sustavna primjena znanja za podizanje kvalitete života		
Prioritet 4.2. Razvijene društvene djelatnosti		Mjera 4.2.1. Jačanje preventivnih programa zdravstvene zaštite
		Mjera 4.2.2. Izgradnja , obnova i opremanje objekata u školstvu i zdravstvu
		Mjera 4.2.3. Unapređenje socijalne skrbi i zdravstvene zaštite starijih i nemoćnih osoba, te osoba s invaliditetom
		Mjera 4.2.4. Ostvarivanje „solidarne županije“
		Mjera 4.2.5. Razvoj lokalnog tržišta rada jačanjem inicijative i partnerstvom kroz lokalne, nacionalne i EU programe i izrada regionalnog plana zapošljavanja
Prioritet 4.3. Razvijena komunalna i prometna infrastruktura		Mjera 4.3.1. Unapređenje prometne povezanosti
		Mjera 4.3.2. Razvoj integralnog sustava gospodarenja otpadom
		Mjera 4.3.3. Razvoj sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda
		Mjera 4.3.4. Razvoj sustava vodoopskrbe
		Mjera br. 4.3.5: Plinifikacija ŽŽ
Prioritet 4.4. Visoka kvaliteta okoliša		Mjera 4.4.1. Unapređenje stanja okoliša
		Mjera 4.4.2. Unapređenje sustava zaštite okoliša
		Mjera 4.4.3. Korištenje obnovljivih izvora energije

Svaka pojedina mjera dodatno je razrađena: definiraju se njen operativni cilj, sadržaj/provedbene aktivnosti, nositelji, odgovorni za provedbu i indikatori uspješnosti provedbe.

Razvojne vizije, ciljevi, prioriteti i mjere ŽRS-a imaju visoku razinu usklađenosti sa smjericama i ciljevima u strategijama i programima RH i EU što je potvrdila komparativnom analiza.

Baza projekata

Projekti su onaj dio cjeline ŽRS-a kojim se njome definirane vizije i ciljevi postupno ostvaruju.

Prijedlozi projekata identificiraju se i prikupljaju redovitim (barem dva puta na godinu) pozivom za iskazivanje interesa, a potom se provodi proces vrednovanja i selekcije projektnih prijedloga za provedbu.

U bazu ulaze svi projekti koji zadovoljavaju osnovni kriterij odabira: usklađenost s ŽRS-om određenim ciljevima, prioritetima i mjerama, za što je implicitno utvrđena i usklađenost s nacionalnim programima RH i EU-a.

Kriteriji odabira projekata uključuju: usklađenost s ciljevima i prioritetima postavljenim u ŽRS-u, to jest relevantnost projekta te razinu pripremljenosti projekta s obzirom na cjelovitost dokumentacije i spremnost za provedbu. Prema stupnju spremnosti za provedbu razlikujemo sljedeće četiri kategorije projekata:

a) projekti spremni za provedbu – sve potrebne dozvole su dobivene, završena je procjena izvedivosti, dobivena je pozitivna ocjena;

b) projekti koji zahtijevaju cjelovitu procjenu izvedivosti – projekti koji mogu imati pozitivnu predstudiju izvedivosti, ali za koje nedostaje detaljan plan provedbe i/ili procjena troškova i koristi (cost-benefit analiza);

c) projekti za koje nema predstudije, početnog opisa ulaganja i okvirne procjene učinaka projekta;

d) projektni prijedlozi – ideje koje tek treba razviti u projekte.

U prvoj fazi provedbe ŽRS-a poduprijet će se provedba dobro pripremljenih projekata, s cjelovitom dokumentacijom o isplativosti i opravdanosti te će se pomoći detaljnija razrada projekata koji su u nekoj od ranijih faza spremnosti za provedbu ako se ocijeni da se radi o relevantnim i obećavajućim prijedlozima. S obzirom na kriterij relevantnosti, prednost će imati projekti koji pridonose ispunjenju više prioriteta ŽRS-a.

Za očekivati je da će znatan broj projekata biti formiran u svoj konačni oblik kroz konstruktivni dijalog predlagatelja i „recenzenata“ projektnih prijedloga s ciljem da konačni projektni prijedlog bude što kvalitetniji – i što privlačniji za financiranje te što učinkovitiji u provedbi.

Iznimno je važno naglasiti da se radi o trajnom i vrlo dinamičnom procesu te da je posljedično i baza razvojnih projekata promjenjiva.

Analiza projektnih prijedloga prikupljenih prvim pozivom

ŽRS će se ostvarivati nizom pojedinačnih projekata. Prvim „pozivom za iskazivanje interesa“ prikupljeno je

197 projektnih prijedloga¹. Svi razvojni projekti koje je ZZ zaprimila putem javnog poziva ili izravnom komunikacijom s predlagačima i dionicima, nalaze se u bazi projekata.

S obzirom na to da je jedna od osnovnih uloga ŽRS-a upravo strateško usmjeravanje i koordiniranje parcijalnih razvojnih inicijativa radi ostvarivanja jedinstvene i cjelovite usvojene razvojne vizije, iznimno je važno uspostaviti trajno praćenje, analiziranje, usmjeravanje i poticanje usklađivanja predloženih pojedinačnih razvojnih projekata s ŽRS-om prepoznatim i određenim razvojnim ciljevima/prioritetima/mjerama. Aktivnost praćenja i usmjeravanja započeta je analizom usklađenosti provedenom na 197 inicijalno pristigla projektna prijedloga.

Budući da pristigli projektni prijedlozi nisu i svi postojeći projekti i projektne ideje u ZZ-u, analiza daje tek približnu informaciju/ocjenu usklađenosti između ŽRS-om usuglašene i određene hijerarhije vizije/ciljeva/prioriteta/mjera i svih postojećih projekata u ZZ-u. S druge strane, s obzirom na dužinu trajanja izrade ŽRS-a i izrazita nastojanja da se sudjeluje u njegovoj izradi, moguće je pretpostaviti da se na poziv za prijavu natječaja prijavila većina najkvalitetnijih i najaktivnijih sudionika budućeg razvoja.

Stoga zaključci analize ipak mogu poslužiti kao indikatori o tome u kojoj se mjeri sadašnje razvojne aktivnosti (projekti) u ZZ poklapaju s ŽRS-om utvrđenim ciljevima i prioritetima.

Osnovni analizom dobiveni nalaz jest izrazito neravnomjerna raspodjela do sada prikupljenih projektnih prijedloga (i broja inicijativa i potrebnih sredstava) preko ŽRS-om određenih razvojnih ciljeva/prioriteta/mjera – ili kraće: nesklad između postojeće stvarnosti i ŽRS-om usuglašene vizije.

¹ Projektni prijedlozi pristigli do 20. studenog 2006.

Vidljivo je da proračunskom vrijednošću predloženih projekata, izrazito odskake prioritet 2.3. *Konkurentna poljoprivreda* te prioritet 4.3. *Razvijena komunalna i prometna infrastruktura.*, koji ujedno ima i najveći broj prijavljenih projekata.

S druge strane, mali je broj i proračunska vrijednost projekata za prioritete koji su utvrđeni kao izrazito razvojni, i to: *Prioritet 2.1. Razvoj poticajnog poduzetničkog okruženja*, *Prioritet 2.2: Uvođenje znanja, tehnologija, inovacija u gospodarstvo* te *Prioritet 1.1: Učinkovita županijska i lokalna samouprava*.

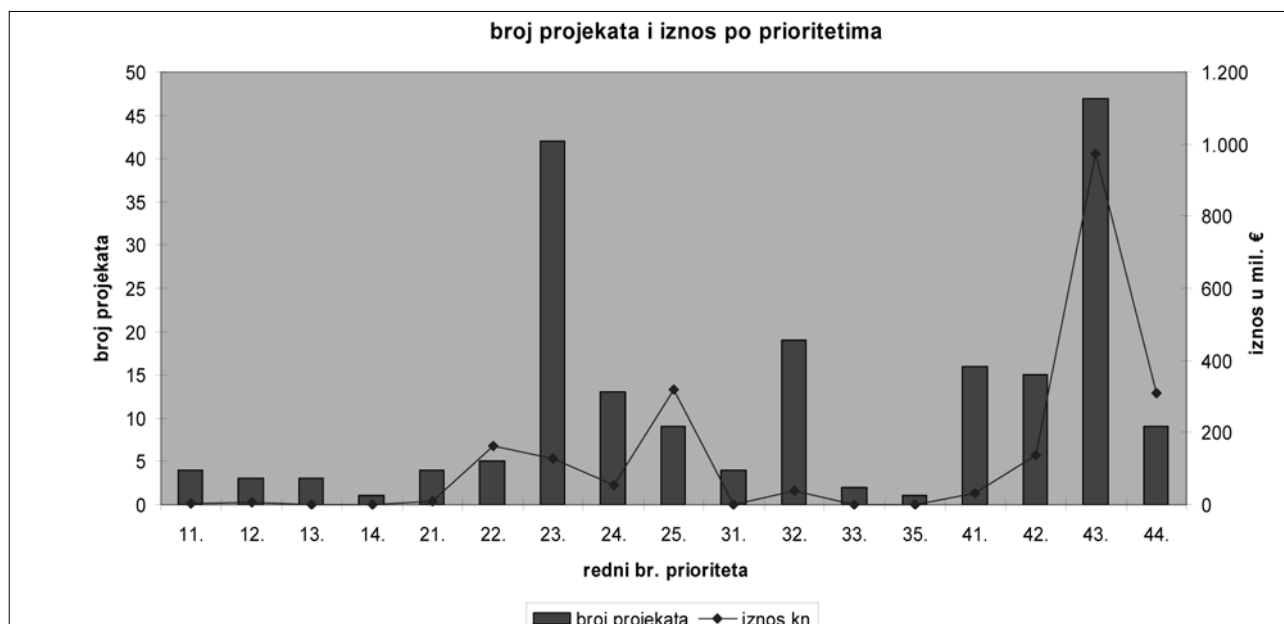
Uočljiva je dakle vrlo neravnomjerna zastupljenost i prema broju projekata i prema proračunskoj vrijednosti, i to prema očekivanom obrascu. Odskače razvoj komunalne i prometne infrastrukture, kao sektor s već vjerojatno ranije pripremljenim idejnim projektima koji trajno čekaju sredstva za provedbu. Relativno je prisutno i područje zaštite i održivog korištenja prirodne i kulturne baštine.

Zaključno, velike oscilacije broja i ukupnog proračuna projekata prema ŽRS-om određenim prioritetima govore da je, radi skladnijeg razvoja prema svim utvrđenim prioritetima, potrebno:

1) razvojne dionike informirati o «deficitarnim područjima» razvoja;

2) aktivnije i izravnije potaknuti osmišljavanje, stvaranje i predlaganje kvalitetnih projektnih prijedloga u izrazito važnim i trenutačno projektima deficitarnim prioritetima i mjerama, koj su važni za razvoj ZZ.

Indikativna je i zastupljenost pojedinih vrsta predlagatelja projekata: izrazito dominiraju JLS i institucije, a slabo ili nikako zastupljeni su udruge i poduzetnici. Takav raspored odražava prethodni nalaz o dominaciji krupnih kapitalnih projekata (komunalna i druga infrastruktura), gdje se kao nosioci pojavljuju JLS i instituci-

Slika: Broj i ukupna vrijednost projekata razvrstanih prema ŽRS-om određenim prioritetima.

LEGENDA

1. UČINKOVITO UPRAVLJANJE RAZVOJNIM RESURSIMA, POTENCIJALIMA I RAZVOJEM	Prioritet 1.1: Učinkovita županijska i lokalna samouprava Prioritet 1.2: Aktivno građanstvo, jačanje uloge civilnog društva u razvoju Prioritet 1.3: Učinkovito integralno upravljanje prostorom, prirodnim i stvorenim resursima Prioritet 1.4: Učinkovita suradnja s Gradom Zagrebom i drugim županijama Prioritet 1.5: Učinkovita međuregionalna i prekogranična suradnja
2. KONKURENTNO I DRUŠTVENO ODGOVORNO GOSPODARSTVO	Prioritet 2.1: Razvoj poticajnog poduzetničkog okruženja Prioritet 2.2: Uvođenje znanja, tehnologija, inovacija u gospodarstvo Prioritet 2.3. Konkurentna poljoprivreda Prioritet 2.4. Konkurentna industrija, obrtništvo, malo i srednje gospodarstvo Prioritet 2.5. Konkurentan sektor turizma i ostalih uslužnih djelatnosti
3. PREPOZNTLJIVA I OČUVANA KULTURNA I PRIRODNA BAŠTINA	Prioritet 3.1. Zaštita i održivo korištenje prirodne baštine Prioritet 3.2. Zaštita i održivo korištenje kulturne baštine Prioritet 3.3. Jačanje prepoznatljivosti
4. VISOKA KVALITETA ŽIVOTA	Prioritet 4.1. Razvoj društva znanja Prioritet 4.2. Razvijene društvene djelatnosti Prioritet 4.3. Razvijena komunalna i prometna infrastruktura Prioritet 4.4. Visoka kvaliteta okoliša

je. S obzirom na ambiciju ŽRS-a da se pri ostvarivanju razvoja mobiliziraju i iskoriste svi relevantni akteri, svakako bi bila poželjna veća zastupljenost udruga i poduzetnika, koji svojom „usađenom“ kreativnošću i proaktivnošću izvjesno mogu pridonijeti životnosti i dinamičnosti razvoja ŽŽ.

SADRŽAJ

SAŽETAK	iv
SADRŽAJ	xviii
I. UVODNO O ŽUPANIJSKOJ RAZVOJNOJ STRATEGIJI ZAGREBAČKE ŽUPANIJE.....	14
I.1. Zašto ŽRS?.....	14
I.2. Proces izrade ŽRS-a.....	14
I.3. Sudionici izrade ŽRS-a.....	14
I.4. Okvir ŽRS-a.....	15
II. OSNOVNA ANALIZA	16
II.1. POLOŽAJ I ADMINISTRATIVNA PODJELA ZAGREBAČKE ŽUPANIJE	16
II.2. DEMOGRAFSKA I PRIRODNA OBILJEŽJA / RAZVOJNI RESURSI	17
II.3. STANJE I ZAŠTITA OKOLIŠA U ZAGREBAČKOJ ŽUPANIJI.....	24
II.4. INFRASTRUKTURA	25
II.5. GOSPODARSTVO.....	29
II.6. DRUŠTVENE DJELATNOSTI	39
II.7. NEZAPOSLENOST.....	41
II.8. UPRAVLJANJE RAZVOJEM.....	42
III. RAZVOJNI POTENCIJALI I OGRANIČENJA, VIZIJA, STRATEŠKI CILJEVI, RAZVOJNI PRIORITETI I MJERE ZAGREBAČKE ŽUPANIJE	48
III.1. SWOT ANALIZA.....	48
III.2. VIZIJA I STRATEŠKI RAZVOJNI CILJEVI ZAGREBAČKE ŽUPANIJE	54
III.3. PRIORITETI I MJERE	55
III.4. OPIS MJERA	59
III.5. POVEZANOST I USKLAĐENOST CILJEVA I MJERA ŽRS-a S NACIONALNIM CILJEVIMA I CILJEVIMA EUROPSKE UNIJE	82
IV BAZA PROJEKATA	88
IV.1. POČETNI SKUP PRIORITETNIH PROJEKATA I PROJEKTA BAZA PODATAKA	88
IV.2. KRITERIJI ZA ODABIR PROJEKATA	90
IV. PLAN PROVEDBE ŽRS	91
IV.1. O provedbi.....	91
IV.2. Institucije i mehanizmi provedbe	92
IV.3. Pribavljanje sredstava i financiranje.....	94
IV.4. Praćenje i vrednovanje provedbe ŽRS-a	94
IV.5. Procedura redovitog ažuriranja ŽRS-a	96
IV.6. SLJEDEĆI KORACI – AKCIJSKI PLAN.....	97
V. DODATCI.....	97
Popis kratica	97
Sudionici i suradnici u pripremi ŽRS-a	98
Najvažniji razvojni programi Zagrebačke županije... ..	99
Poziv na prvo iskazivanje interesa za prijavljivanje razvojnih projekata za mrežu projekata u ŽRS-u	100
Obrazac za prijavljivanje razvojnih projekata za mrežu ŽRS-a.....	101
Strateški ciljevi, prioriteti i mjere ŽRS-a	103
BAZA PROJEKATA ŽRS-a	104

I. UVODNO O ŽUPANIJSKOJ RAZVOJNOJ STRATEGIJI ZAGREBAČKE ŽUPANIJE

I.1. Zašto ŽRS?

Županijska razvojna strategija 2007.-2013. (ŽRS) uobičajen je plansko-programski postupak/sredstvo za učinkovitije i uspješnije upravljanje razvojem regija i njihovih lokalnih zajednica. To je standardan instrument koji se koristi u EU-u za poticanje regionalnog razvoja.

ŽRS Zagrebačke županije (ŽŽ) izrađena je u skladu s postupkom i standardima koji se primjenjuju u Europskoj uniji (EU), a njezinom se izradom htjelo istodobno postići više ciljeva.

Osnovni cilj bio je da se po prvi puta, na široko participativan način, osmisli sveobuhvatan i cjelovit razvojni županijski plan kojim se prvo raspravljaju a potom i određuju županijska razvojna vizija, strateški ciljevi, prioriteti i mjere, te tako određuje dugoročan ali prilagodljiv okvir za pojedinačne razvojne projekte kojima se razvoj u konačnici ostvaruje. Naglasak je bio s jedne strane na cjelovitost, a s druge na određivanje prioriteta i smjerova djelovanja - na prioritete/mjere/aktivnosti kojima se razvojne procese može "povući".

Izrazito važan cilj bila je uspostava i izgradnja partnerstva svih razvojnih dionika (stakeholders) - od javnog i privatnog sektora do civilnog društva i svih građana. Ključne dionike u razvoju ŽŽ nastojalo se upoznati sa smislom i važnosti partnerstva pri izradi i provedbi ŽRS-a te ih metodološki sustavno uključiti u proces njegove izrade.

Važan cilj pri izradi ŽRS-a bilo je i učenje odnosno jačanje sposobnosti za upravljanje razvojem, uključujući sposobnosti za analizu stanja i trendova razvoja ŽŽ, strateško promišljanje razvoja i određivanje prioriteta. Proces jačanja sposobnosti za upravljanje razvojem nastavit će se putem provedbe ŽRS-a, jačanjem znanja/umijeća/iskustva za identificiranje, pripremanje, provedbu, praćenje i vrednovanje razvojnih intervencija, programa i konkretnih projekata.

Konačno, cilj je bio i prvi put stvoriti sveobuhvatnu i transparentnu informaciju/bazu podataka o najvažnijim razvojnim projektima/planovima/inicijativama u ŽŽ.

Konkretnije, ŽRS je posebno važan za budućni razvoj ŽŽ jer:

- donosi konsenzusom utvrđenu viziju, strateške ciljeve, prioritete, mjere i projekte za cijelu ŽŽ;
- daje osnovu za rangiranje razvojnih projekata županije, gradova i općina;
- stvara osnovu i predujete da se razvojni projekti gradova i općina, ako su sa ŽRS usuglašeni, kandidiraju za financiranje iz državnih institucija i fondova RH, fondova EU-a, vlastitih sredstava županije i JLS, te privatnih izvora;
- omogućuje bolje i lakše usuglašavanje i povećanje razvojnih projekata ŽŽ, gradova i općina i njihovu učinkovitiju i uspješniju provedbu;
- pridonosi jačanju međuzupanijske, prekogranične i međuregionalne suradnje u provedbi zajedničkih razvojnih projekata;

- daje osnovu za privlačenje ulagača, stranih i domaćih te za ostvarivanje javno-privatnog partnerstva.

I.2. Proces izrade ŽRS-a

Izrada ŽRS-a temeljila se na metodološki dosljednom uvažavanju i primjeni standardnih načela koja se primjenjuju pri izradi regionalnih strategija u zemljama članicama EU, uključujući načela: 1) regionalnog, županijskog vlasništva ŽRS-a; 2) posvećenosti dionika, svih zainteresiranih strana, pripremanju i izradi ŽRS-a; 3) transparentnosti tijekom pripreme i izrade ŽRS-a; 4) uključenosti svih važnijih lokalnih partnera i zainteresiranih strana, sudjelovanje javnosti (načelo participativnosti).

Proces pripreme i izrade ŽRS-a slijedi standardnu metodologiju za izradu regionalnih razvojnih programa. Proces izrade grafički je prikazan sljedećom shemom.

Glavni elementi ŽRS-a su:

- Osnovna analiza (analiza stanja i obilježja, razvojni problemi i potrebe ŽŽ)
- SWOT analiza (analiza snaga, slabosti i mogućnosti, prijetnji)
- Vizija (što Županija želi, što može i što treba biti)
- Strateški ciljevi i prioriteti (dugoročni razvojni ciljevi ŽŽ)
- Mjere (skup intervencija za ostvarenje ciljeva i prioriteta ŽŽ)
- Projekti (aktivnosti za postizanje konkretnih razvojnih ciljeva ŽŽ)
- Baza razvojnih projekata (sistematizirani razvojni projekti po obilježjima)
- Plan provedbe (institucije, mehanizmi, sredstva).

Svaki od tih elemenata izrađen je tako da je najprije Radna grupa putem radionica i konzultacija izradila i usuglasila radne materijale, koji su zatim razmotreni i usuglašeni na sastancima Županijskog partnerskog vijeća.

I.3. Sudionici izrade ŽRS-a

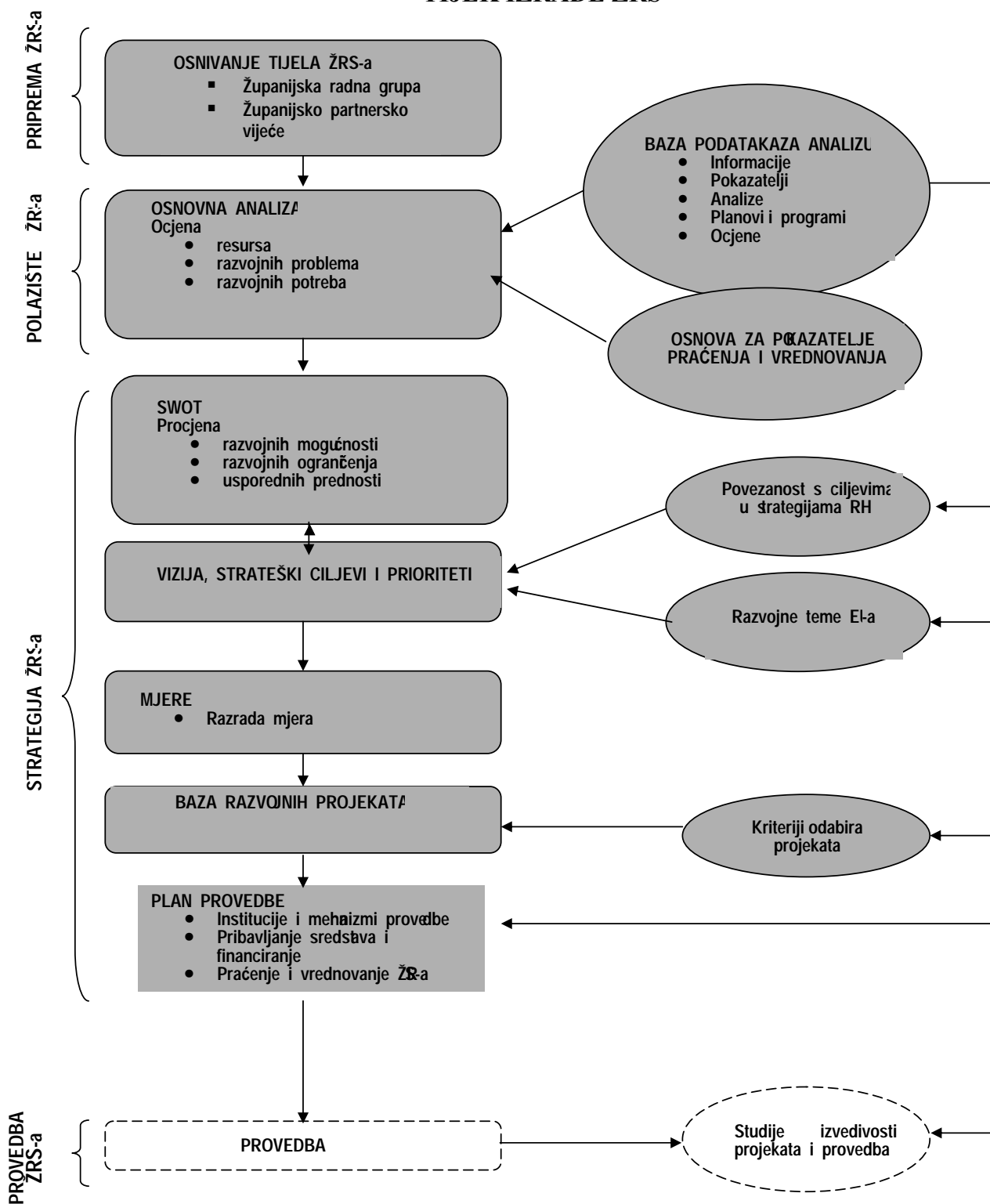
U izradi ŽRS-a glavnu ulogu imali su Radna grupa i koordinator izrade, Upravni odjel za gospodarstvo te Županijsko partnersko vijeće. Konzultantsku i stručnu pomoć dao je Institut za međunarodne odnose iz Zagreba.

Radna grupa osnovana je početkom rada na ŽRS-u (ožujak 2006.), a imala je 37 članova iz glavnih županijskih institucija (vidi Dodatak 2). Održala je 17 radionica i niz konzultacija u sklopu kojih su izrađene sve faze i dijelovi te završni dokument ŽRS-a.

Upravni odjel za gospodarstvo ŽŽ, kao koordinator organizirao je rad, koordinirao i stručno surađivao tijekom cijelog procesa izrade ŽRS-a: od prikupljanja materijala, razvojnih programa i dokumenata, prikupljanja projekata za bazu, preko organizacije ukupnog rada, osiguravanja uvjeta za rad te promicanja izrade i rezultata među dionicima.

Županijsko partnersko vijeće sastavljeno je od predstavnika svih dijelova društva ŽŽ: od javnog i privatnog sektora do civilnog društva. Vijeće ima 60

TIJEK IZRADE ŽRS

članova od kojih je velika većina aktivno sudjelovala u radu svih održanih sjednica. Članovi vijeća razmatrali su glavne rezultate svake faze ŽRS-a i znatno pridonijeli njihovu usuglašavanju i prihvaćanju. (vidi Dodatak 2).

Institut za međunarodne odnose iz Zagreba pružio je konzultantsku i stručnu pomoć u vođenju izrade ŽRS-a, kao i u pripremi radnih materijala i završnog dokumenta na osnovi priloga i rezultata rada Radne grupe.

I.4. Okvir ŽRS-a

Okvir ŽRS-a čine s jedne strane vizija, prioriteti i mjere, a s druge razvojni projekti koji bi se mogli pripremiti i realizirati u razdoblju od 2006.-2013. godine. Detaljnije, osnovne elemente okvira ŽRS-a čine:

- STRATEŠKI CILJEVI, PRIORITETI I MJERE: ŽRS-om određena prioritetna područja intervencije (prioriteti) predstavljaju žarišta aktivnosti koje bi se trebale provoditi putem realizacije mjera, a sve radi ostvarenja

strateških ciljeva, to jest razvojne vizije ŽŽ. (Opis vizije, strateških ciljeva, prioriteta i mjera nalazi se u dijelu III ovog dokumenta.)

- **SMJERNICE ZA ODABIR PROJEKATA:** Predstavljaju osnovu za transparentan sustav koji će se razraditi i primjenjivati za odabir i davanje prioriteta u provedbi predloženim projektima prikupljenim u bazi projekata. (Opis kriterija odabira projekata dan je u dijelu IV ovog dokumenta.)

- **BAZA RAZVOJNIH PROJEKATA:** Projektni prijedlozi prikupljeni javnim pozivom, pripremljeni da se na transparentan (u skladu s usvojenim skupom kriterija) i participativan (od strane ključnih dionika ŽŽ) način izaberu kao prioritetni za provedbu. (Opis baze projekata dan je u dijelu IV ovog dokumenta.)

Tako definiran okvir ŽRS-a osigurava traženi spoj strateške širine i vizije s jedne strane te operativne / projektne konkretnosti s druge – sve uz osiguranu prilagodljivost, transparentnost te „vlasništvo“ predlagача projekata, dionika i javnosti nad njihovim ciljevima i projektima

Konkretnije, sastavnice ŽRS-a su :

- Hijerarhija, koju čine vizija, strateški ciljevi, prioriteta i mjere, postavlja okvir za vrednovanje pojedine inicijative prema kriteriju njezine važnosti za postizanje ukupnog cilja, čime se osigurava usklađivanje parcijalnih razvojnih inicijativa, pojedinačnih i malih projekata;

- ažuriranje skupa projekata, kojima se ŽRS u stvarnosti provodi putem transparentne procedure

odabira, osigurava aktivno i ravnopravno sudjelovanje svih predlagача projekata i dionika u konkretnim razvojnim odlukama;

- stalno praćenje i vrednovanje rezultata i razvojnih učinaka projekata, kojima se nastoji ostvariti pojedine ŽRS-om postavljene ciljeve, mjere i prioritete, omogućuje uvažavanje promjena, novih okolnosti i mogućnosti u ŽŽ i njezinom nacionalnom i međunarodnom okruženju, a onda i odgovarajuće prilagođavanje ŽRS-a.

II. OSNOVNA ANALIZA

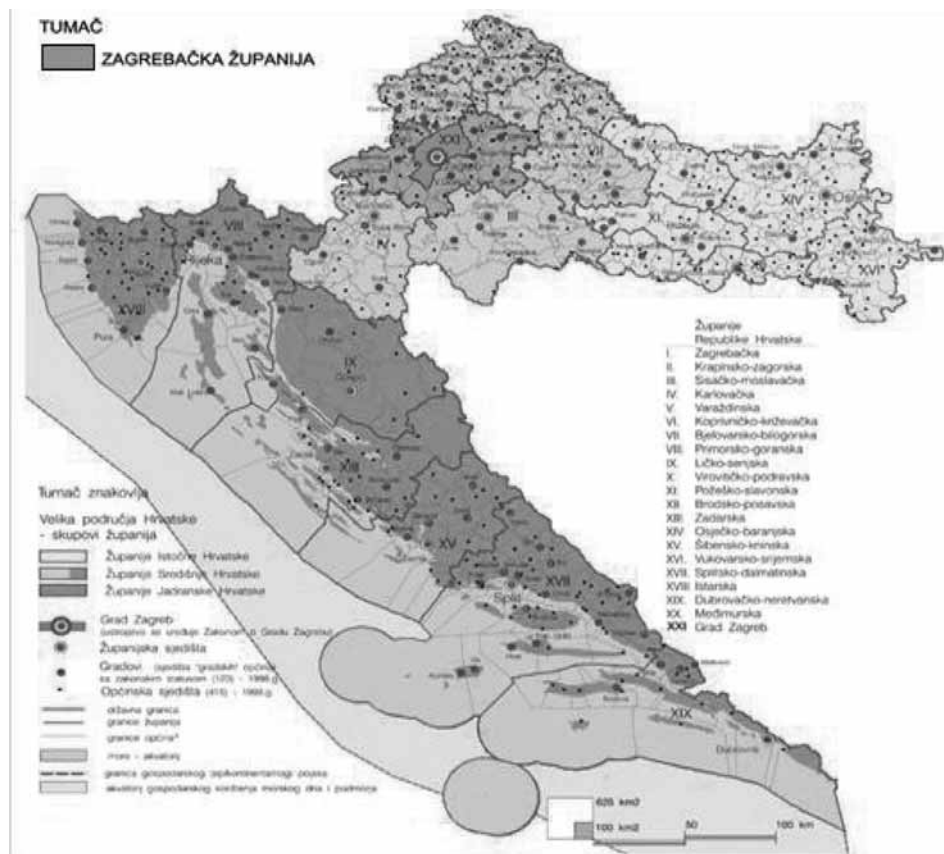
II.1. POLOŽAJ I ADMINISTRATIVNA PODJELA ZAGREBAČKE ŽUPANIJE

1.1 Geografski i prometni položaj

- ŽŽ, s površinom od 3.058 km² (5,4% RH) i 309.696 (oko 7%) stanovnika, jedna je od prostorno većih i gušće naseljenih hrvatskih županija².

- Unutar RH, ŽŽ je smještena u središnjem dijelu središnje Hrvatske (vidi Slika 1). Graniči sa 6 RH županija (Karlovačkom i Sisačko-moslavačkom na jugu, Bjelovarsko-bilogorskom i Koprivničko-križevačkom na zapadu, Varaždinskom i Krapinsko-zagorskom na sjeveru), Republikom Slovenijom na zapadu, a poput prstena – prekinutog samo u malom dijelu sa sjeverne strane – okružuje glavni grad RH, Zagreb.

² „Prosječna“ županija RH ima površinu 2.695 km² i 211.307 stanovnika.

Slika 1. Položaj ŽŽ u RH.

▪ Prostor županije prometno je izrazito dobro postavljen: okružuje Zagreb; na spoju je Jadranskog i Podunavskog prostora RH, sa središnjim položajem u odnosu na sekundarna hrvatska središta (Osijek, Rijeku i Split); unutar šireg europskog prostora, Zagrebački prostor i ZŽ su dio spojnice Središnje i Zapadne Europe s Jugoistočnom Europom (ogranci paneuropskog koridora X), te Središnje i Istočne Europe s jadranskim prostorom odnosno izlazom na more (ogranci paneuropskog koridora V).

▪ Najznačajnije obilježje geografskog položaja ZŽ je činjenica da ona predstavlja najbližu prostornu periferiju RH metropole Grada Zagreba (779.145 stan. na prostoru od oko 640 km²)³, što ima brojne značajne posljedice, uključujući u prvom redu: i) poticaj gospodarskim aktivnostima zbog postojanja milijunskog zagrebačkog tržišta i recentnog širenja i/ili preseljenja gospodarskih aktivnosti iz Zagreba; ii) viši društveni i gospodarski standard koji nudi blizina Zagreba (nadprosječne mogućnosti zapošljavanja, obrazovanja i dr.) te njime uzrokovane demografske procese (imigracijski trendovi i izražene dnevne migracije „središte – periferija“⁴); te iii) pojačani pritisak na okoliš i prirodne resurse uzrokovan većom naseljenošću, te intenzitetom prometa i gospodarskih aktivnosti.

▪ Posljedično, iako su prema trenutnom ustroju Grad Zagreb i ZŽ dvije zasebne administrativne cjeline, nije moguću prenatragiti činjenicu da je za kvalitetno upravljanje razvojem u bilo kojem od ova dva prostora, neophodna institucionalizirana, bliska i trajna suradnja preko njihovih političko-teritorijalnih granica!

3 „Zagrebački prostor“ uvriježen je naziv za prostor koji obuhvaća Grad Zagreb i Zagrebačku županiju, te čini 6,5 % površine RH na koji je skoncetrirano oko ¼ ukupnog stanovništva RH, te preko 1/3 svih gospodarskih aktivnosti RH.

4 Oko ¼ stanovništva županije radi u Zagrebu, a stanuje na području županije.

Tablica 1. Razvojni problemi i potrebe ZŽ u vezi s geografskim i prometnim položajem

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- Nedovoljno kvalitetna suradnja s Gradom Zagrebom na rješavanju zajedničkih prometnih i razvojnih problema.	- Osigurati kvalitetniju suradnju s Gradom Zagrebom u prometu i sveukupnom razvoju.

1.2 Administrativna podjela

▪ ZŽ se administrativno dijeli na 34 jedinice lokalne samouprave (JLS), od čega 9 gradova (poredani prema naseljenosti, od najnaseljenijeg: Velika Gorica, Samobor, Zaprešić, Jastrebarsko, Vrbovec, Dugo Selo, Ivanić Grad, Sveti Ivan Zelina, Sveta Nedelja), te 25 općina (vidi Slika 2). Ukupno je registrirano 697 naselja. Sjedište županije je u Gradu Zagrebu - u „prostornom središtu“ županije koje leži izvan njenog prstenastog područja.

Tablica 2. Razvojni problemi i potrebe ZŽ u vezi s administrativnom podjelom

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- Veliki broj malih JLS s kapacitetom koji ne omogućuje kvalitetno ispunjavanje svih zadaća iz zakonom predviđenog djelokruga.	- Unaprijediti suradnju između ZŽ i njenih JLS; te između samih JLS (posebno između gradova / gradskih središta i općina koje im prirodno gravitiraju); - Stalnim stručnim usavršavanjem unaprijediti razvojno-upravljačke sposobnosti lokalne samouprave.

II.2. DEMOGRAFSKA I PRIRODNA OBILJEŽJA / RAZVOJNI RESURSI

2.1 Stanovništvo

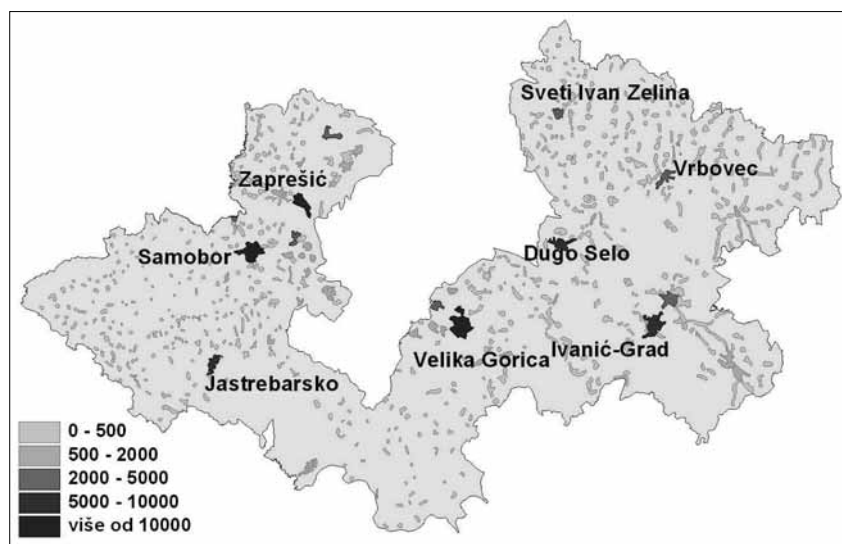
▪ ZŽ nastanjuje nešto preko 300.000 stanovnika (prema Popisu stanovništva iz 2001. god., 309.696), s

Slika 2. Administrativno-teritorijalna podjela prostora ZŽ na gradove i općine.

prostornom gustoćom od prosječno 101 stan./km², što je iznad RH prosjeka (79 stan./km²). Većina (oko 57%) stanovništva živi u naseljima u kojima su locirane neke središnje uslužne funkcije⁵ i kao takva predstavljaju u većoj mjeri urbanizirano područje. Od 697 registriranih naselja, oko 200 ih ima manje od 100 stan., među kojima i veći broj onih koja ubrzano demografski stare i odumiru.

▪ Stanovništvo je raspoređeno prostorno nehomogeno, s opadanjem broja stanovnika i gustoće naseljenosti odmicanjem od Zagreba. Gustoća je veća (181 stan./km², odnosno 182.014 stan. na 1.004 km²) u tzv. „prvom prstenu“ koji čine županijski gradovi Zaprešić, Samobor, Velika Gorica i Dugo Selo, te općine Bistra, Brdovec, Sveta Nedjelja, Stupnik, Rugvica, Brckovljani – koji se, s uključenim gradom Zagrebom, još naziva i Zagrebačkom konurbacijom – a oko 3 puta manja (62 stan./km², odnosno 127.682 stan. na 2.054 km²) u tzv. „drugom prstenu“ koji čine gradovi Jastrebarsko, Ivanić Grad, Vrbovec, Sv. Ivan Zelina, te periferne, najslabije naseljene općine (vidi Slika 3).

Slika 3. Prostorna distribucija stanovništva po naseljima na području ŽŽ.

▪ najznačajniji čimbenik koji određuje demografsku dinamiku u županijskom prostoru je blizina Zagreba, koji je svojom atraktivnošću, u prvoj fazi, privlačenjem stanovništva iz okolnog prostora uzrokovao depopulaciju ŽŽ, no dosezanjem granica svog održivog rasta, ista atraktivnost uzrok je suburbanizacije, odnosno doseljavanja i nastanjivanja u njegovu okolicu – u prostor ŽŽ. Recentni demografski trend je pozitivan (porast ukupnog broja stanovnika od 9.1%, u razdoblju od 1981.-1991., i 9.4% u razdoblju od 1991.-2001. god.). Porast je generiran isključivo kroz imigracijske procese, dok je prirodni prirast negativan gotovo na cijelom području županije.

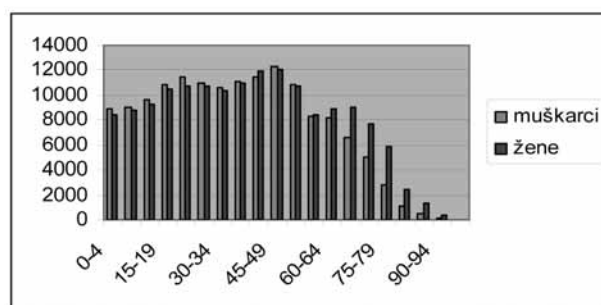
5 Tercijalne i kvartarne djelatnosti kao što su: uprava, sudstvo i društveno-političke organizacije; školstvo; kultura, prosvjeta, umjetnost i znanost; zdravstvo i socijalna zaštita; financijske i druge slične uslužne djelatnosti; trgovina; obrt i usluge; sport, rekreacija, zabava i odmor.

Na temelju projekcija stanovništva Županije, pretpostavlja se da će 2015. god. biti 340.000 stanovnika. Promatrano prostorno, naseljenost raste u „prvom prstenu“, dok se periferni, najrjeđe naseljeni prostori i dalje depopuliraju, čime se područje županije, na posve prirodan i postupan način, uspostavlja kao policentrična, razvojno relativno aktivna, suburbana zona državnog i regionalnog središta, grada Zagreba.

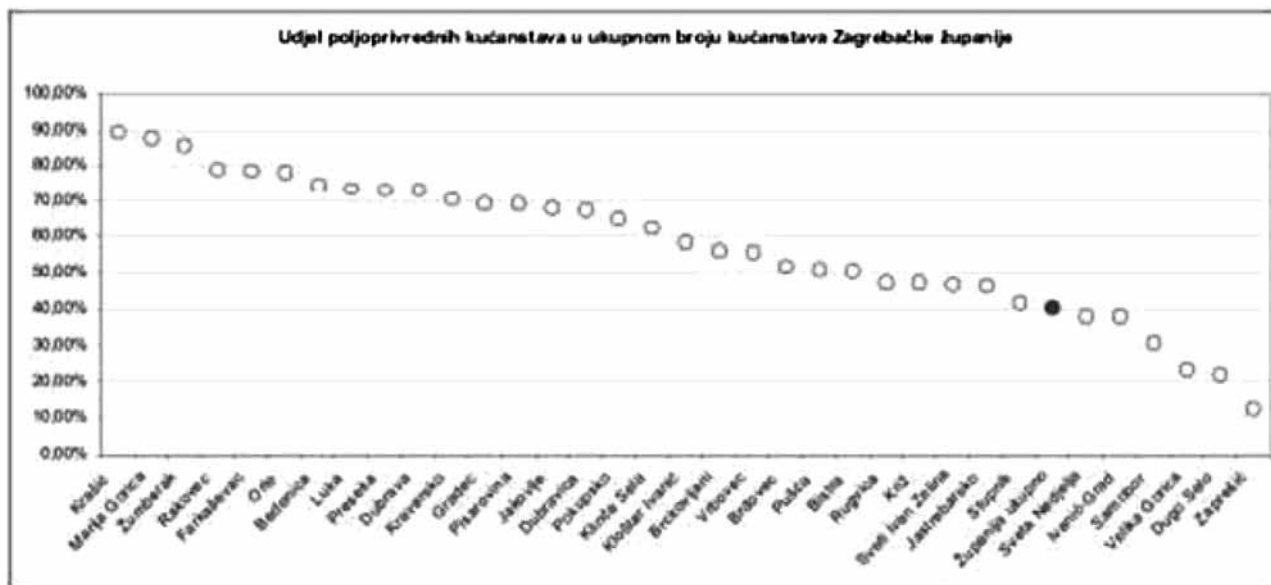
2.2 Ljudski resursi

▪ Iz podataka o dobnoj razdiobi stanovništva Županije (vidi Slika 4.), očito je da trenutno postoji značajan udio radno aktivnog stanovništva, koje može biti nositelj budućeg razvoja. Trenutni trend je daljnje pomlađivanje radno aktivnog stanovništva, jer je populacija koja imigriira uglavnom mlađe i srednje, još uvijek reproduktivne dobi. Istovremeno, populacija u područjima koja depopuliraju postaje sve starija.

▪ ŽŽ karakterizira visoki udio (58,7%) poljoprivrednih kućanstava u ukupnom broju kućanstava, s tim da je taj udio u nekim ruralnim općinama i daleko viši (vidi Slika 5).

Slika 4. Dobno-spolna razdioba stanovništva županije.

Slika 5. Udio poljoprivrednih domaćinstava u JLS ŽŽ

Tablica 3. Postotak stanovništva starijeg od 15 godina prema završenoj školi: RH, ŽŽ, Grad Zagreb.

	Bez škole	1-3 osn. škole	4-7 osn. škole	Osnovna škola	Zanat, KV, VKV	Srednja škola	gimnazija	VŠS	VSS	Mr. sc.	Dr. Sc.
RH	2,9	4,5	11,2	21,8	27,2	15,0	4,8	4,1	7,3	0,3	0,2
ŽŽ	2,5	6,0	12,0	22,7	29,1	15,0	3,9	3,0	4,6	0,2	0,1
Zagreb	1,1	2,2	5,3	16,3	24,8	18,9	8,3	5,8	14,9	1,0	0,7

▪ Iako je statistički gledano (vidi Tablica 3) razina obrazovanosti ispod ionako relativno niskog (u odnosu na EU) RH prosjeka, blizina Zagreba, koji značajno nadilazi RH prosjek, čini dostupnom, za dinamični razvoj nužno potrebnu, visoko obrazovanu radnu snagu.

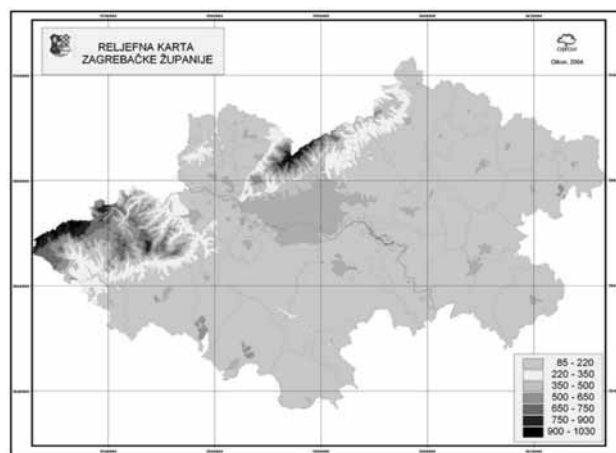
Tablica 4. Razvojni problemi i potrebe ŽŽ u vezi s demografskim stanjem i trendovima

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- Starenje i demografsko „umiranje“ naselja u perifernim dijelovima ŽŽ, bez iznalaženja i primjene novih modela održivog ruralnog razvoja u tim područjima;	- Osmišljavanje i provedba kvalitetnih modela ruralnog razvoja za periferna područja koja već duže vrijeme depopuliraju;
- Obrazovna struktura ispod RH prosjeka, usprkos blizini Zagreba i svih uz to vezanih mogućnosti;	- Unapređenje obrazovne strukture;
- Značajni imigracijski pritisci nedovoljno su kvalitetno prostorno usmjereni, što vodi povećanju problema neplanske i ilegalne gradnje.	- Kvalitetnija politika izgradnje.

2.3 Prirodna obilježja

▪ Reljefno, ŽŽ je pretežito nizinsko, ali i reljefno raznoliko područje (vidi Slika 6) koje obuhvaća niska ravničarsko-močvarna područja, plodne riječne doline (u prvom redu aluvijalna dolina Save), brežuljkaste terene (do 200 mnm), pobrđa (200 -600 mnm), te gorja i gore (600-1000 mnm) (u prvom redu dio Medvednice, te Samoborsko i Žumberačko gorje).

▪ Na području Županije nalazimo sve skupine stijena (magmatite, sedimente i metamorfite), u širokom rasponu starosti (od paleozoika do holocena). Najviše je sedimentata, a najmanje magmatita. Postojeća geološko-

Slika 6. Reljef ŽŽ

litološka podloga predstavlja i značajan prirodni resurs za gospodarski razvoj (u prvom redu tehničko-gradevni kamen, šljunak i pijesak).

▪ Intenzivni tektonski pokreti stavljaju područje ŽŽ i Grada Zagreba u zonu pojačane seizmičke aktivnosti, sa seizmičnošću od VII. do IX. stupnja po Merkaliyu, s povratnim razdobljem od 500 godina.

▪ Klima na području ŽŽ je kontinentalna: umjereno topla – sa srednjim mjesečnim temperaturama od -3 do 22 °C; kišna – s oborinama jednoliko raspodijeljenim tijekom godine, bez sušnog razdoblja, što povoljno utječe na razvoj vegetacije; s razdobljem bez mrazova od lipnja do rujna; s oko 20 dana sa sniježnim pokrivačem u nizinskom dijelu; relativno oblačno područje – s prosječno 47 vedrih i 130 oblačnih dana

godišnje.

▪ Prostor županije (vidi Slika 7) u cijelosti pripada vodnom slivu rijeke Save, koja je na području ZŽ nizinska rijeka izrazito varijabilnog vodostaja (niski vodostaj tijekom ljeta, visoki vodostaj i sezonske bujice u proljeće i jesen), odnosno slivovima njezinih brojnih pritoka (Sutla, Krapina i Lonja s njene lijeve strane; te Bregana, Gradna i Rakovica s njene desne strane). U istočnom dijelu ZŽ, najveća rijeka je Lonja, s pritocima Črncom i Česmom, koja formira i močvarno područje Lonjskog polja. Prostor južno od Save odvodnjava se u Kupu, manjim dijelom izravno, a većim dijelom preko Kupčine (vode s Žumberka) i Odre (središnji dio Županije). Na području županije postoji i više površinom manjih stajačica – i prirodnih (npr. Crna Mlaka) i umjetnih (nastalih eksploatacijom šljunka – npr. Čiče). U hidrološkom smislu su najznačajniji nizinski dijelovi – posebno prisavska ravnica – jer su tu koncentrirane velike količine površinskih i podzemnih pitkih voda, koje su od strateške važnosti za vodoopskrbu Grada Zagreba, cijelog prostora ZŽ i dijela prostora Krapin-

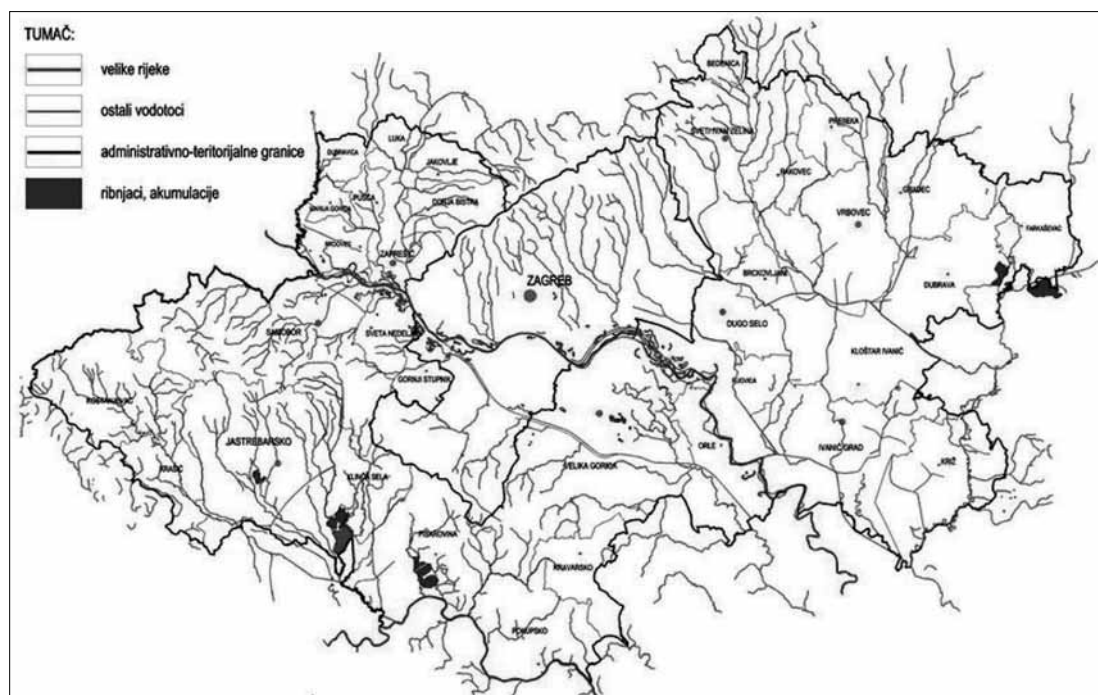
liku biološku i krajobraznu raznolikost, te mineralne sirovine.

▪ Osim mnogobrojnim površinskim tokovima, ZŽ karakterizirana je i velikim zalihama podzemnih voda. Četvrtina stanovništva Hrvatske (grad Zagreb, ZŽ, dio Krapinsko-zagorske županije) opskrbljuju se vodom iz ovih podzemnih zaliha, pa je njihova zaštita i na nacionalnoj razini istaknuta kao jedan od strateških ciljeva racionalnog gospodarenja prirodnim resursima na području županije. Najznačajnije zalihe podzemnih voda nalaze se u području aluvijalne nizine rijeke Save. Debljina vodonosnog sloja varira od 10 do 100 i više metara, u načelu rastući od zapada prema istoku, i od ruba prema središtu nizine.

▪ Na području županije koriste se i izvori mineralne vode (npr. Jamnica).

▪ Postoji također i značajan, do sada nedovoljno iskorišten potencijal geotermalnih vodama (npr. u prostoru podnožja Medvednice).

▪ Preko 50% površine županije zauzimaju poljoprivredna zemljišta (vidi Slika 9). Najpogodnija za ratar-

Slika 7. Površinske vode ZŽ.

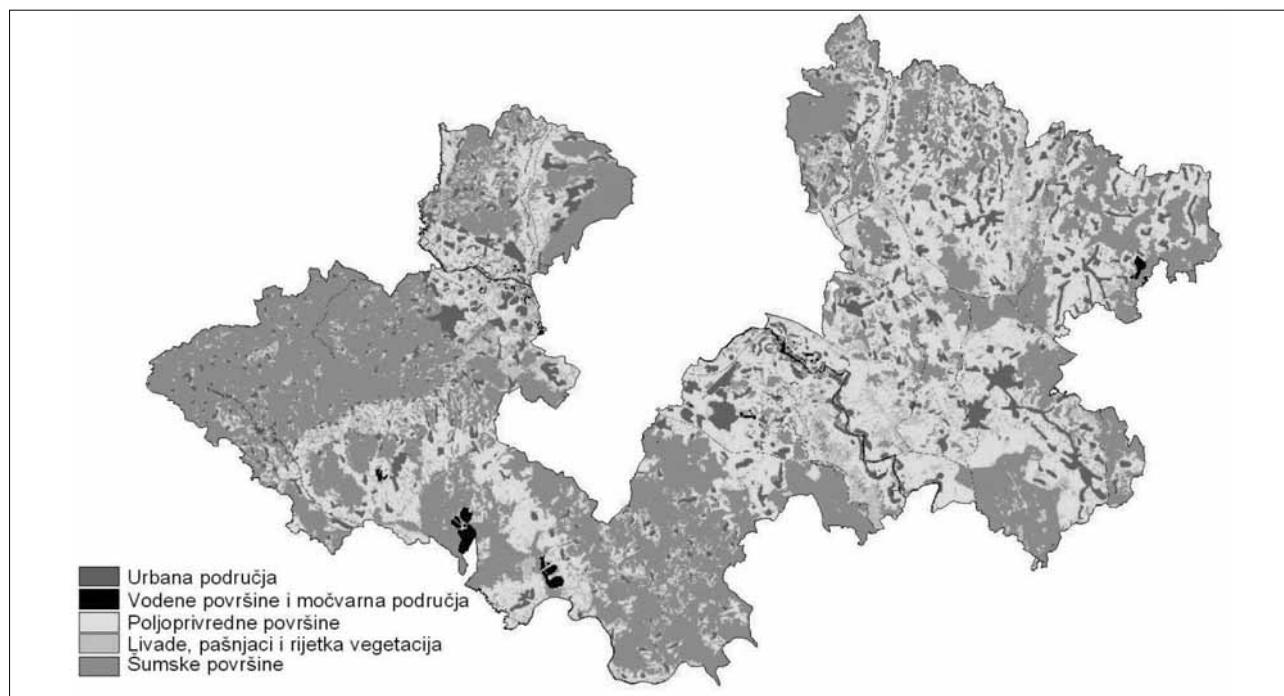
ske-zagorske županije.

▪ Prema načinu korištenja zemljišta (vidi Slika 8), dominiraju poljoprivredne površine (56,3% površine ZŽ) (naročito u područjima aluvijalne nizine Save i njeni pritoka), te šume (34,5%) (naročito u područjima Medvednice, Žumberačkog i Samoborskog gorja). Preostala površina otpada na vode (2,8%); izgrađena područja (2,4%); te infrastrukturu (ceste, željeznice) (3,2%).

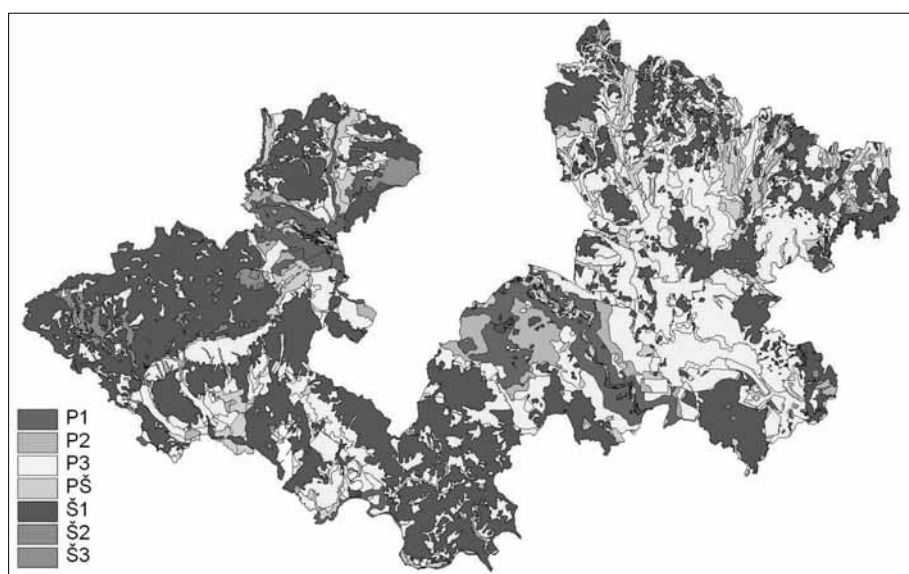
2.4 Prirodni resursi

▪ Najznačajniji prirodni resursi ZŽ, osim samog prostora na prometno i geografski povoljnom položaju, uključuju: vode, obradiva tla, šume, relativno ve-

sku proizvodnju su aluvijalna tla rijeke Save i njenih pritoka, pod uvjetom da se ne radi o poplavnom području. Tla brežuljkastih i gorskih predjela manje su pogodna za ratarsku proizvodnju, i u nižim predjelima mahom se koriste za vinogradarstvo, a u višim predjelima nalazimo šume i pašnjake. Prema bonitetnoj kategorizaciji, 11% spadaju u osobito vrijedna obradiva tla (P1), 7% u vrijedna obradiva tla (P2), 70% u ostala obradiva tla (P3), 12% u poljoprivredno tlo vrlo loših oranica i pašnjaka, ili tlo namijenjeno šumama ili šumskom pokrovu (PŠ). Najboljih tala – onih koja pripadaju u prve dvije kategorije, nema mnogo (oko 18%), pa zaštita kvalitetnih tala također spada među prioritete racional-

Slika 8. Zemljišni pokrov / način korištenja zemljišta na području ZŽ
Izvor: Kartografski prikaz preuzet iz Programa zaštite okoliša ZŽ.

Slika 9. Područja s tlima različitog boniteta unutar prostora ZŽ.⁶
Izvor: Kartografski prikaz preuzet iz Programa zaštite okoliša ZŽ.

nog gospodarenja i zaštite prirodnih resursa ZŽ.

Tablica 5. Bonitetna kategorizacija poljoprivrednog zemljišta ZŽ.

Kategorija tla	Površina [ha]	Udio u totalu [%]
Osobito vrijedna obradiva tla	18 803	10.91
Vrijedna obradiva tla	11 290.3	6.55
Ostala obradiva tla	120 957.2	70.23
Poljoprivredno tlo vrlo loših oranica i pašnjaka, ili tlo namijenjeno šumama ili šumskom pokrovu	21 171.4	12.29
Ukupno:	172 221.9	100.00

Izvor: Prostorni plan Zagrebačke županije, GZŽ 03/02

6 Objašnjenje legende: Za kategorije od P1 do PŠ, vidi glavni tekst; kategorije od Š1 do Š3 su – gospodarska šuma, zaštitna šuma, šuma posebne namjene.

▪ Prostorno najbogatiji šumom je reljefno razvedeniji zapadni dio Županije. Dvostruko je manje šuma u istočnome dijelu, no te su šume iznimno gospodarski i ekološki vrijedne. Jugoistočni dio Županije, posebno uz Savu, siromašan je šumom, a zbog velikog značaja šuma u regulaciji vodnog režima, u tome dijelu se planira pošumljavanje. Prema namjeni, 95 % šuma u ZŽ spada u gospodarske šume, ostalo su zaštitne šume (zaštita zemljišta, vodenih tokova, erozivnih područja, naselja), i šume s posebnom namjenom (sjemenske šume, nacionalni parkovi, rezervati, šume za odmor i rekreaciju, znanstvena istraživanja, obranu, i sl.). Najviše je hrasta lužnjaka i kitnjaka (oko 39%), bukve (oko 32%) i graba (oko 14%). Ostatak čine druge bjelogorične (13%)

i crnogorične (2%) šume. Prema strukturi vlasništva, 51.44% površine u vlasništvu je države, a 48.56% u privatnom vlasništvu. Stanje šuma na površinama u državnom vlasništvu znatno je bolje (dvaput veća drvna zaliha, veći etat), pa je unapređenje gospodarenja šumama u privatnom vlasništvu prepoznato kao prioritet u razvoju korištenja ovog prirodnog resursa. Zbog izrazite vrijednosti šuma na području ZŽ, preporuka je barem zadržati, ali po mogućnosti i povećati, njihov udio od 35% površine – posebno u vodozaštitnim područjima.

- Od gospodarskih iskoristivih mineralnih sirovina, na području ZŽ postoje: značajne zalihe sirovina za proizvodnju građevinskog materijala (građevinskog šljunka i pijeska u području savskog aluvija, građevinskog tehničkog kamena u području gorja, te opekarskih i keramičkih glina); gotovo u potpunosti iscrpljene zalihe ugljikovodika; te nedovoljno istraženi potencijal geotermalnih voda. S obzirom da postojeće zalihe građevinskog šljunka i pijeska čine tzv. savki vodonosnik, a prekrivene su najkvalitetnijim obradivim tlom, njihova eksploatacija zahtjeva posebnu pažnju i kontrolu (što u prethodnom razdoblju nije bio slučaj). Termalni izvori na području županije (npr. Svetojanske toplice kod Jastrebarskog, Šmidhen kod Samobora, Jamnička Kiselica na području Pisarovine, Topličica i Krečavesi kod Svetog Ivana Zelina), te izvor ljekovite nafte (aftalana) na području Ivanić Grada (jedina lokacija u Europi), značajan su, a trenutno nedovoljno iskorišten, resurs.

Tablica 6. Razvojni problemi i potrebe ZŽ u vezi s održivim korištenjem postojećih prirodnih resursa

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
Nekvalitetno planiranje i upravljanje postojećim resursima:	Učinkovito i uspješno planiranje u upravljanje postojećim resursima:
- Neplanski i/ili loše planiran razvoj u prostoru;	- samim županijskim prostorom;
- Onečišćenje strateških zaliha voda (npr. Črnkovec);	- strateškim zalihama vode;
- Gubitak najkvalitetnijih obradivih površina zbog prenamjene;	- kvalitetnim obradivim poljoprivrednim površinama;
- Loše upravljanje šumama u privatnom vlasništvu;	- šumama u privatnom vlasništvu;
- Ilegalna i okolišno agresivna praksa eksploatacije mineralnih sirovina.	- eksploatacijom mineralnih sirovina.

2.5 Prirodna i kulturna baština

- Potpuna i sustavna inventarizacija biološke i krajobrazne raznolikosti na području ZŽ nije provedena, no velika reljefna raznolikost, bogatstvo voda, veliki kompleksi šuma (oko 1/3 površine), te velika ruralna područja s ekstenzivnom poljoprivredom, čine da se područje može ocjeniti bogatim i raznovrsnim. Značajan element biološke raznolikosti su i autohtone vrste (turopoljska svinja i govodo, posavski konj) i sorte (stare vrste voćaka – npr. jabuka, vinogradarske sorte, autohtone povrtne vrste, karakteristični seoski vrtovi,...).

- Okvirna ocjena stanja biološke i krajobrazne raznolikosti jest da je ona još uvijek relativno dobro očuvana na većem dijelu prostora, no više kao posljedica izostanka značajnijeg razvojnog pritiska (razvoj se koncentrirao na području grada Zagreba), a manje

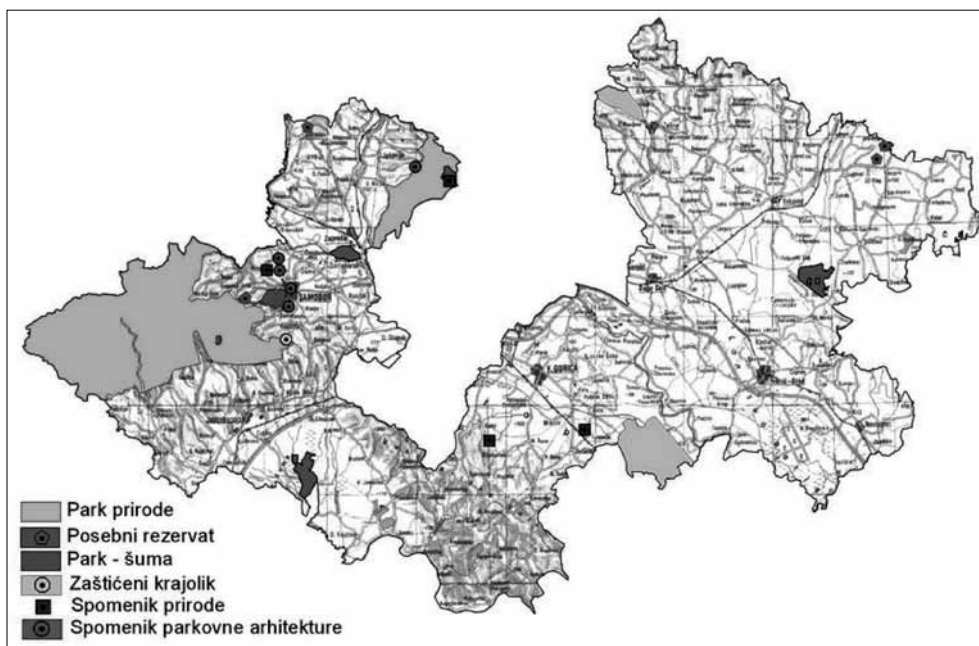
zbog učinkovitog sustava zaštite, kojeg u stvarnosti tek treba uspostaviti. Posljedično, ambicija da se relativno povoljno stanje održi i u uvjetima značajnijeg rasta, zahtijeva ulaganje većeg napora u smjeru unapređenja postojećeg sustava zaštite i gospodarenja biološkom i krajobraznom raznolikošću.

- Na području ZŽ postoji trideset i dva (32) područja/lokaliteta/objekta koji su zaštićeni sukladno Zakonu o zaštiti prirode (Slika 10).

- Najprostranija su dva parka prirode (Medvednica i Žumberačko-Samoborsko gorje – koji predstavljaju oko 63% zaštićene površine), a značajem se još ističu i dva posebna rezervata (ornitološki rezervat Crna Mlaka, koji je i jedan od četiri Ramsar lokaliteta u RH, te zoološki rezervat Varoški lug). Ukupna površina zaštićenih dijelova prirode je 37.950 ha, odnosno 12,4% ukupne površine ZŽ – što je više od RH prosjeka (10, 33%), ali i niže od prosjeka EU (oko 17%). Međutim, PPZŽ predviđa povećanje zaštićene površine na 13,5%, a dodatnih 25 lokaliteta (Slika 11) štiti se u kategoriji iznimno vrijednih prirodnih i kultiviranih krajobrazna, što bi uz pretpostavku kvalitetne provedbe mjera zaštite i održivog korištenja, osiguralo zaštitu prirodne baštine i iznad EU15 prosjeka. S obzirom da područje ZŽ predstavlja „zeleni prsten“ oko Zagrebačke konurbacije, kvalitetna provedba rečenih planova od strateške je važnosti za održivi razvoj šire regije.

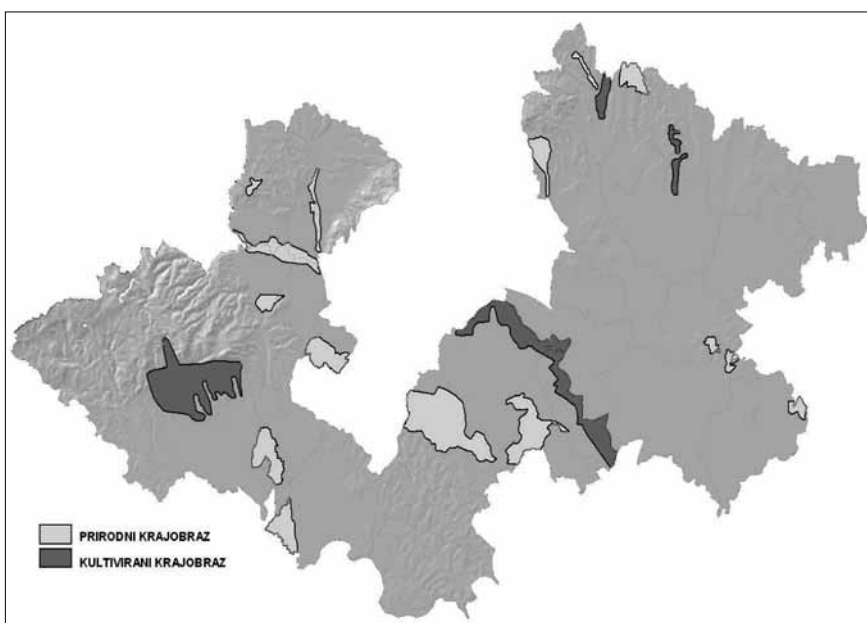
- Područje današnje ZŽ kontinuirano je naseljeno od pretpovijesnog doba. Arheološka i kulturno-povijesna baština koja čini sastavni dio prepoznatljivog regionalnog krajobraza najbolje o tome svjedoči: iz rimskog razdoblja - Andautonija, smještena na području današnjeg Ščitarjeva (pokraj zračne luke Pleso, unutar područja Velike Gorice); iz kasnijeg srednjeg vijeka – slobodni kraljevski gradovi (Samobor od 1242; Jastrebarsko od 1257; Zelina od 1328); iz doba turske opasnosti – veći broj burgova; nakon turske opasnosti – brojni dvorci i kurije. Osim toga turopoljski kraj poznat je po tradicionalnoj gradnji od drva.

- Kulturna baština važan je element šireg koncepta kulturnog krajolika, te je stoga važna za očuvanje identiteta i posebnosti neke regije – kvalitete koja se, usred trenda globalizacijskih uniformirajućih procesa, počinje sve više tražiti i cijeniti. Nažalost, o tome se počesto ne vodi računa, pa su tako brojni objekti i lokaliteti kulturne baštine (burgovi, dvorci, kurije, vodenice i sl.) zapušteni ili devastirani, te u oba slučaja neiskorišteni, a širenje izgradnje u krajoliku bez urbanističke koncepcije uzrokuje teško nadoknadiv gubitak prije spomenute specifične fizionomije, koja je i materijalna osnova kulturnog identiteta stanovništva, i resursna osnova sektora turizma.

Slika 10. Lokacije zaštićenih dijelova prirode u ZŽ.

Komentar uz sliku: Površinom veća zaštićena područja označena su poligonom, a manja područja, točkastim simbolom.
Izvor: Program zaštite okoliša ZŽ.

Slika 11. Područja utvrđena i šticeva Prostornim planom Zagrebačke županije kao osobito vrijedni prirodni i kultivirani krajobrazi.

Tablica 7. Razvojni problemi i potrebe ZŽ u vezi s održivim korištenjem prirodne i kulturne baštine

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
<ul style="list-style-type: none"> - Brojne prijetnje biološkoj i krajobraznoj raznolikosti: urbanizacija; loše gospodarenje privatnim šumama; zagađenje otpadom i otpadnim vodama; nekvalitetna hidroregulacija; intenzivna poljoprivreda; uniformizacija poljoprivredne proizvodnje; - Neuspostavljen sustav zaštite prirodne baštine na razini županije; - Nedostatno poznavanje postojeće biološke i krajobrazne raznolikosti; - Propadanje brojnih vrijednih objekata kulturne baštine zbog nedostatka sredstava; nedostatnog prepoznavanja njihove vrijednosti; tromosti u iznalaženju kvalitetnih rješenja; - Nedostatno korištenje prirodne i kulturne baštine kao razvojnog resursa. 	<ul style="list-style-type: none"> - Izrada i provedba mjera i programa za održivo korištenje prirodne i kulturne baštine; - Iniciranje rada Javne ustanove za zaštitu prirode na području ZŽ.

II.3. STANJE I ZAŠTITA OKOLIŠA U ZAGREBAČKOJ ŽUPANIJI

3.1 Praćenje stanja okoliša, informacijski sustav okoliša, planiranje zaštite okoliša

▪ Sustavno i relativno kvalitetno praćenje stanja postoji samo po nekim segmentima okoliša (npr. vode), dok za većinu segmenata sustav praćenja ili uopće ne postoji (zrak, tlo, bioraznolikost, buka, ...) ili je izrazito manjkav (otpad, katastar emisija u okoliš).

▪ Nije uspostavljen jedinstveni informacijski sustav kojim bi se maksimalno koristile postojeće informacije, racionalno planirala unapređenja sustav praćenja, povećala pristupačnost informacije o stanju okoliša širem krugu zainteresirane javnosti.

▪ Izrađen je županijski Program zaštite okoliša. Planira se provedba njime određene prioritetne mjere postupne izrade lokalnih programa zaštite okoliša.

Tablica 8. Razvojni problemi i potrebe ZZ u vezi sa sustavom praćenje i informiranja o stanju okoliša

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- Uglavnom neuspostavljen sustav praćenja okoliša, po svim njegovim sastavnicama;	- Uspostava informacijskog sustava okoliša kao okvira za sve informacije o okolišu županije, fokalne točke za dobivanje informacije o okolišu odgovarajućom obradom podataka, fokalne točke za distribuciju informacije o okolišu zainteresiranim dionicima zaštite okoliša i široj zainteresiranoj javnosti.
- Nekoordiniranost i slab protok informacija; Nepostojanje jedinstvenog informacijskog sustava okoliša;	- Potpunije praćenje stanja okoliša po svim sastavnicama;
- Slaba dostupnost informacije o stanju okoliša širem krugu zainteresirane javnosti, te nisko povjerenje građana u institucije.	- Institucionalizirati sustav za zaprimanje pritužbi građana;
- Sporo i nepotpuno reagiranje na pritužbe građana;	- Intenzivnije provođenje i stalno ažuriranje postojećih planova
- Sporo provođenje postojećih planova / programa.	- u prvom redu Programa zaštite okoliša ZZ.

3.2 Stanje okoliša po segmentima: vode, tlo, zrak

▪ Prema podacima Hrvatskih voda, dobivenih praćenjem stanja na 31 mjernom mjestu, stanje voda u ZZ daleko je od idealnog, a povremeno ne zadovoljava čak ni norme i standarde propisane Državnim planom zaštite voda. Kvaliteta voda u 2004. g., u odnosu na 2002. god., ili je smanjena, ili je ostala ista. Najopterećeniji vodotok je rijeka Sava koja u konačnici prima sve otpadne vode iz ZZ, a među njima i otpadne vode najvećeg onečišćivača – grada Zagreba. I druge tekućice na području ZZ, koje prolaze blizu naselja, preopterećene su ispuštima netretiranih otpadnih voda (npr. potok Črncac i rijeka Lonja).

Tablica 9. Razvojni problemi i potrebe ZZ u vezi sa stanjem voda

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- Stanje voda lošije od stanja određenog državnim planom zaštite voda; onečišćenje površinskih i podzemnih voda ispuštanjem nepročišćenih otpadnih voda;	- Smanjiti broj i intenzitet onečišćenja voda na području ZZ, posebno u slučaju osjetljivih područja, te uvažavajući prihvatni kapacitet recipijenta;
- Nepostojanje planskog okvira za održivo upravljanje i zaštitu slivova.	- Izraditi odgovarajuće županijske planove zaštite i održivog gospodarenja voda.

▪ Tla u pojedinim dijelovima ZZ izložena su onečišćenju iz urbanih sredina, industrije, prometa. Naročito su ugrožena poljoprivredna tla, jer se potencijalno toksični metali, osim imisijom iz drugih antropogenih izvora, unose i samim (opetovanim) uzgojnim mjerama (organska i mineralna gnojdba, aplikacija pesticida, vode za navodnjavanje i dr.), no – prema utvrđenom stanju poljoprivrednih tala ZZ – najveći dio površina nema ograničenja za poljoprivredu prema zakonskim propisima za konvencionalni uzgoj, a značajan dio niti prema kriterijima za ekološki uzgoj. Zbog velike kompeticije različitih korisnika (širenje urbanih područja, izgradnja infrastrukture, poslovne zone, eksploatacija mineralnih sirovina), najvrjednija poljoprivredna tla su i najugroženija, pa treba dosljedno provoditi mjere njihove zaštite i racionalnog korištenja.

Tablica 10. Razvojni problemi i potrebe ZZ u vezi sa stanjem tala

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- Onečišćenje tala otpadom, otpadnim vodama, uz prometnice, intenzivnom poljoprivredom;	- Racionalnije korištenje tala – posebno onih najkvalitetnijih obradivih – kroz sustavnije upravljanje tim prirodnim resursom.
- Gubitak tala prenamjenom;	
- Gubitak tala erozijom.	

▪ U ZZ nije uspostavljena područna mreža za praćenje kakvoće zraka, pa je moguće dati samo okvirnu ocjenu kakvoće zraka. Temeljeno na argumentu o nepostojanju značajnijih stacionarnih onečišćivača na njenom području, te činjenici da se radi o relativno slabo naseljenom prostoru, uglavnom ruralnom, s velikim udjelom površine pokrivene šumom, relativno prihvaćena procjena stanja kakvoće zraka u ZZ jest da je ona relativno dobra. Ograda na ovakvu argumentaciju je da: uz same granice županije postoje značajni stacionarni izvori onečišćenje (sam grad Zagreb kao veliko urbano područje, TE-TO, i dr.); da veliki dio onečišćenja dolazi iz mobilnih (npr. promet koji je vrlo intenzivan na nekim područjima u ZZ) i difuznih (npr. poljoprivreda – nanošenje pesticida; eksploatacija mineralnih sirovina; deponije otpada) izvora; te da i manji onečišćivači mogu lokalno značajno umanjiti kakvoću zraka (npr. prašina od separacije, dim od asfaltne baze, neugodni mirisi od manjih smetlišta, i sl.).

Tablica 11. Razvojni problemi i potrebe ZZ u vezi sa stanjem zraka

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- Neuspostavljenost sustava praćenja kakvoće zraka;	- Osigurati sustavno praćenje kakvoće zraka;
- Lokalna onečišćenja (promet, deponije, ...)	- Osigurati najvišu kvalitetu zraka na cijelom području ZZ.

3.3 Otpad, onečišćenje bukom i svjetlošću

▪ Gotovo cjelokupno stanovništvo ZZ pokriveno je organiziranim prikupljanjem otpada. Prikupljanjem otpada bavi se 10 komunalnih poduzeća, a otpad se odlaže na 7 odlagališta na području ZZ (Andrilovec -

Dugo Selo; Božička – Jastrebarsko; Cerovka - Sv. Ivan Zelina; Mraclinska Dubrava - Velika Gorica; Zaprešić (Novi Dvori) – Zaprešić; Beljavina – Vrbovec; Tarno – Ivanić Grad), te na nekoliko odlagališta u susjednim županijama (Karlovačka, Varaždinska) i Gradu Zagrebu (Jakuševac). Popisom iz 2004. god., utvrđeno je i 288 „divljih“ odlagališta otpada, ukupne površine onečišćenog tla od 1.081.067 m².

▪ Gospodarenje otpadom planira se dugoročno riješiti cjelovitim sustavom koji će kroz suradnju uspostaviti ŽŽ, sve njene JLS, Grad Zagreb te Krapinsko Zagorska županija. Sustav bi, sukladno nacionalnoj strategiji, nastojao smanjiti količinu otpada, osigurati odvojeno prikupljanje i oporabu, te konačno obradu i neškodljivo odlaganje. Zadnje dvije komponente trenutno su zamišljene kao termička obrada u spalionici na području Grada Zagreba, te odlaganje ostatne šljake na nekoj pogodnoj lokaciji na području ŽŽ. U izradi je županijski plan gospodarenja otpadom kao temeljni strateški dokument kojim će se odrediti budući sustav.

Tablica 12. Razvojni problemi i potrebe ŽŽ u vezi sa stanjem tala

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- „Službena“ odlagališta koja ne zadovoljavaju kriterije suvremene sanitarne deponije otpada; - Veliki broj „divljih deponija“ koje se i nakon saniranja ponovno obnavljaju; - Nepostojanje kulture i sustava odvojenog prikupljanja otpada; - Nepostojanje sustava praćenja tokova otpada (količine, sastava, i sl.), odnosno informacija potrebnih za kvalitetno planiranje.	- Uspostava cjelovitog sustava gospodarenja otpadom u suradnji sa susjednim županijama (Krapinsko-zagorska) i Gradom Zagrebom; - Sanacija i zatvaranje trenutno korištenih deponija koje ne zadovoljavaju suvremene kriterije; - Sanacija lokaliteta onečišćenih divljim deponijama i poduzimanje mjera za sprečavanje njihovog obnavljanja; - Podizanje svijesti i odgovornosti građana u vezi važnosti i prednosti odvojenog prikupljanja otpada.

▪ Nacionalni plan djelovanja za okoliš iz 2002. g. ocjenjuje da „*problematici zaštite od buke u Hrvatskoj do sada nije bila posvećivana dostatna pozornost*“. ŽŽ u tom pogledu ne odstupa znatnije od utvrđenog prosjeka RH. Argumenti za tu ocjenu uključuju: nepostojanje sustavnih ispitivanja buke (akustička mjerenja, anketiranje stanovnika...); neuključivanje problematike buke u rane faze projektiranja i planiranja; davanje preopćenitih i u stvarnosti rijetko provedenih mjera zaštite; te s tim u vezi, nepostojanje konkretnih mjera za popravljavanje stanja. Činjenica da područjem Županije prolaze važni prometni koridori, u uvjetima u kojima uglavnom nisu izgrađene obilaznice oko naselja, upućuje na to da problem onečišćenja bukom na području ŽŽ-a izvjesno postoji.

▪ Najvećesvjetlosno onečišćenje područja ŽŽ predstavlja Zagrebačka konurbacija. Značajna unapređenja moguća su kroz provođenje mjera uvođenja okolišno (a i ekonomski) prihvatljivije javne rasvjete, no to se tek treba dogoditi.

Tablica 13. Razvojni problemi i potrebe ŽŽ u vezi sa problematikom onečišćenja bukom i svjetlošću

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- Nepostojanje svijesti o buci kao vrlo štetnom obliku narušavanja kvalitete životnog prostora; - Neuspostavljen sustav praćenja „onečišćenja bukom“; - Nepostojanje informacije o onečišćenju bukom. - Okolišno agresivna / onečišćujuća / energetska / ekonomski neučinkovita javna rasvjeta	- Izrada dokumenata koje su Županija i njene JLS dužne (NN 20/03, Članak 9) napraviti (karte buke te akcijske planove za dovođenje buke ispod dopuštenih/preporučenih razina), te njihovo uvažavanje i provedba. - Zamjena postojeće javne rasvjete okolišno prihvatljivijom i ekonomsko-energetski učinkovitijom postojećom alternativom

II.4. INFRASTRUKTURA

4.1 Vodno gospodarstvo

▪ Vodnogospodarski sustav je složeni skup aktivnosti, odluka i mjera kojima se, na cjelovit način, gospodari vodnim resursima nekog prostora. Djelatnosti iz sfere vodogospodarenja standardno se dijele u područje vodoopskrbe, odvodnje, zaštite voda od zagađenja, korištenje voda, te zaštite od štetnog djelovanja voda, no važno je istovremeno naglasiti da se u osnovi radi o jedinstvenom sustavu⁶, kojim treba onda i gospodariti na integrirani način.

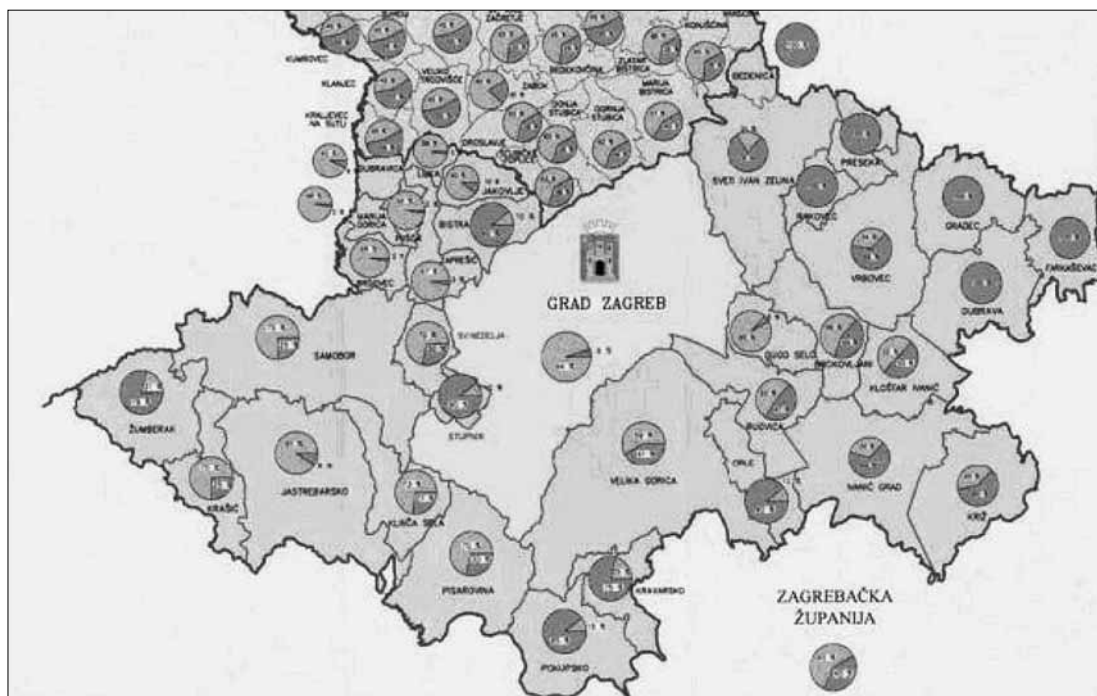
4.1.1 Vodoopskrba

▪ Stanje s organiziranom vodoopskrbom na području ŽŽ ne zadovoljava. Prema podacima iz 2003., organiziranom vodoopskrbom je pokriveno oko 60% stanovništva što je niže od RH prosjeka (78%). U nekim općinama (Slika 12) (Bedenica, Dubrava, Farkaševac, Gradec, Preseka i Rakovec) uopće nema organizirane vodoopskrbe, već se cjelokupno stanovništvo vodom opskrbljuje iz vlastitih izvora (bunara), dok je u većem broju drugih, pokrivenost stanovništva svega oko 20% niže.

▪ I tamo gdje sustav postoji, zbog njegove dotrajalosti postoje veliki gubitci vode, problemi s osiguranjem potrebnih količina i kakvoće vode. Posljedično, sektorski ciljevi razvoja su popravak postojećeg i izgradnja novih distribucijskih sustava kojima bi se povećala pokrivenost područja i cjelovitost sustava, što je važno za podizanje razine sigurnosti opskrbe vodom. Na cijelom području ŽŽ pokrenut je veći broj projekata u koje se ulaže značajan dio sredstava predviđenih za izgradnju infrastrukture (preko 50% u razdoblju od 2001. do 2004.).

▪ Glavna vodocrpilišta su u dolini Save, u Samoborskom gorju, te u slivu Kupe (s JZ strane Vukomeričkih gorica), a među njima su najznačajnija ona u području

6 Gradnja HE, koja se percipira prvenstveno kao energetski objekt, važan je dio sustava zaštite od poplave (npr. Gradnjom HE Zaprešić riješio bi se problem plavljenja područja između ušća Sutle i Krapine, i sl.); mjere za sprečavanje erozije važne su i za obranu od poplava, jer erodiranim materijalom zatrpana retencija gubi funkciju; akumulacije koje se napune u vrijeme visokog vodostaja služe spremanju vode za vrijeme niskog vodostaja, a zbog ispusta otpadnih voda mora se osigurati neki minimalni protok; i sl.

Slika 12. Pokrivenost stanovništva javnim vodoopskrbnim sustavima

Izvor: Regionalni vodoopskrbni sustav Zagreb – konceptijska osnova; Dippold&Gerold – Hidroprojekt 91; 2003.g.

Save. Njihov ukupni kapacitet trenutno je 5.500-5.750 l/s, a planira se povećanje kapaciteta na 11.200-12.000 l/s. Većina ovih kapaciteta namijenjena je snabdijevanju prostora izvan ŽŽ – prvenstveno grada Zagreb, a potom i većeg dijela Krapinsko-zagorske županije. Ukupne (što uključuje sektore domaćinstva i gospodarstva) potrebe za vodom u ŽŽ, znatno su manje: godine 2000. bile su oko 1000 l/s, dok je projekcija za 2040. godinu, oko 2000 l/s. Dio tih potreba zadovoljit će se spajanjem na vodoopskrbne sustave Varaždinske i Sisačke županije, budući da su analize pokazale da je to, s obzirom na troškove distribucije, optimalno rješenje.

▪ Područje ŽŽ bogato je zalihama podzemne vode, no s aspekta njihovog održivog korištenja, važno je naglasiti da su one, zbog tankog i vrlo propusnog pokrivača, izrazito osjetljive na onečišćenja s površine. Rizik od zagađenja dodatno je potenciran činjenicom da je područje najbogatije zalihama podzemne vode – Savska nizina – ujedno najatraktivnije i u urbanističkom i u gospodarskom i u poljoprivrednom smislu. Dosadašnji antropogeni pritisci na okoliš, prvenstveno u području u kojemu se širio grad Zagreb, uzrok su da se veći broj postojećih crpilišta, zbog utvrđenog zagađenja, više ne koristi za vodoopskrbu.

4.1.2 Sustavi odvodnje i zbrinjavanja otpadnih voda

▪ Trenutna situacija sa sustavom odvodnje otpadnih voda niti omogućuje zadovoljavajući standard življenja stanovništva, niti osigurava odgovarajuću zaštitu okoliša (u prvom redu voda, tla i bioraznolikosti). Prema podacima iz 2004. g. (Slika 13), svega 43% stanovništva ŽŽ priključeno je na sustav odvodnje, dok ostatak koristi septičke i sabirne jame. Osim gradova Velike Gorice i Samobora, gdje su izgrađeni djelomično funkcionalni uređaji za pročišćavanje otpadnih voda,

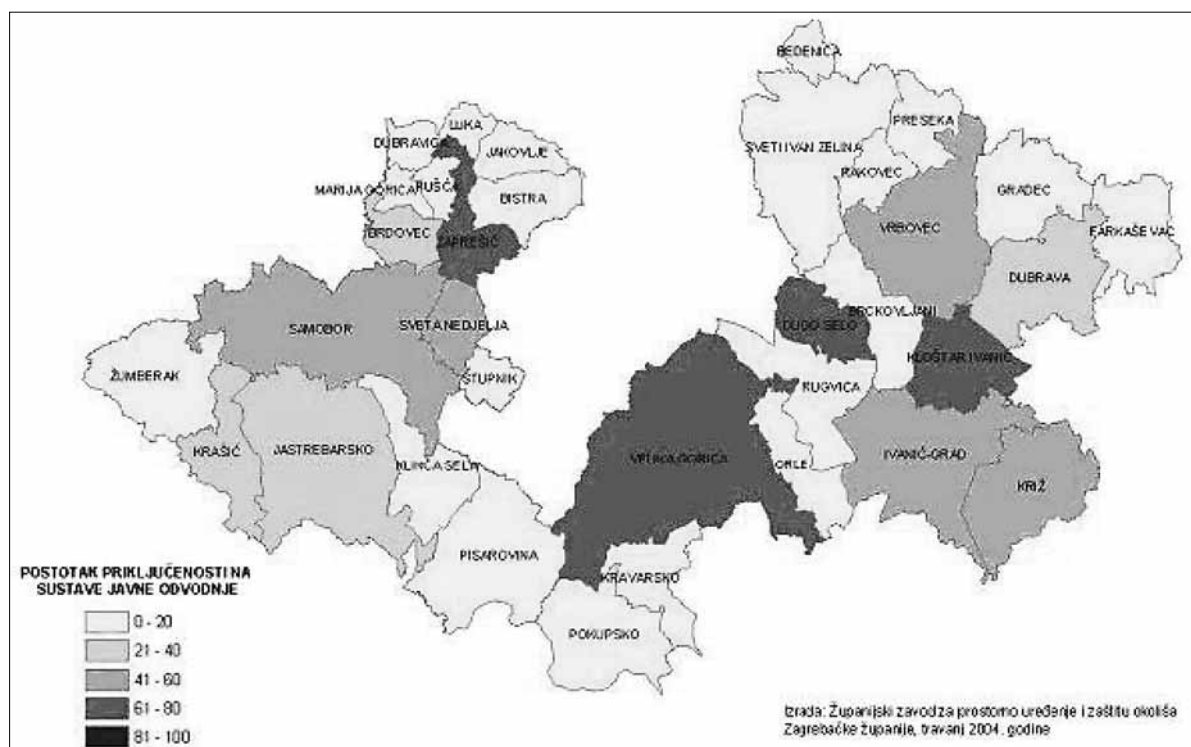
sva ostala naselja nemaju riješeno pročišćavanje otpadnih voda. Mješovitim kanalizacijskim sustavom oborinska i otpadna voda se ispuštaju bez obrade neposredno u recipijent (rijeku ili kanal).

4.1.3 Drugi oblici korištenja voda

▪ Već duže vrijeme postoji plan izgradnje sustava višenamjenskih vodnih stepenica (četiri hidroelektrane – HE Zaprešić, HE Prečko, HE Zagreb i HE Drenje – među kojima su Zaprešić i Drenje na području ŽŽ) koje bi istovremeno služile za: iskorištenje hidroenergetskog potencijala Save (nezanemarivih 1000GWh godišnje, od čega je neto iskoristivo 60%, odnosno 600GWh godišnje, ili oko 70 MW snage); zaštitu od poplava; podizanje kapaciteta vodocrpilišta; prometno povezivanje – most, revitalizaciju gradskih jezera uz Savu; i sl.).

▪ Voda se na području ŽŽ koristi i za vodoopskrbu četiri veća (Vukšinci, u slivu rijeke Česme; Crna Mlaka, Pisarovina i Novaki, u slivu rijeke Kupe) i nekoliko manjih ribnjaka, ukupne površine oko 0.4% površine županije. Rastući problem je manjak kvalitetne vode za ribnjake, uzrokovan onečišćenjima u prostoru sliva, te lošim stanjem sustava za upravljanje vodama. Unatoč problemima, radi se o još uvijek potencijalno profitabilnoj djelatnosti, s velikim potencijalom za skladno uklapanje s drugom perspektivnom djelatnošću na području ove županije – rekreacijom i seoskim-lovno-ribolovnim turizmom. Planira se okvirno dvostruko povećanje ribnjačkih površina.

▪ Iako je područje županije više ugroženo poplavama nego sušom, zbog izrazito varijabilnog vodostaja površinskih tokova moguće je da u ljetnim mjesecima, u vegetacijskom razdoblju mnogih kultura, te površine imaju manjak vode, te postoji potreba za planskim upravljanjem vodama s ciljem navodnjavanja poljo-

Slika 13. Postotak priključenosti stanovništva na sustav javne odvodnje
Izvor: Hrvatske vode, 2004 g. (obrada: ZŽ; Zavod za prostorno uređenje i zaštitu okoliša)

privrednih površina.

4.1.4 Zaštita od štetnog djelovanja voda

▪ Cjeloviti sustav zaštite od poplave za prostor koji uključuje i ZŽ – „Sustav Srednje Posavlje“ – počeo se planirati i postupno implementirati nakon velike poplave koja je 1964. godine pogodila Zagreb i njegovu širu okolicu. Projekt se izvodi po fazama, pri čemu se nastoji prioritetno zaštititi veća naselja (npr. trenutno postojeći sustav štiti Zagreb od tzv. 1000-godišnjih velikih voda), a potom i ostala naselja i što veći dio poljoprivrednih površina⁸. Trenutni stupanj izgrađenosti je oko 40% ukupne investicije. Dio sustava kojemu se daje prioritet u dovršenju, kompletiranje je retencije Lonjsko polje, rekonstrukcija savskih nasipa, te realizacija HE Zaprešić.

▪ Sustav melioracijske odvodnje izuzetno je važan preduvjet uspješnog poljodjelstva u području županije, jer je većina poljoprivrednih površina u dolinama rijeka koje su karakterizirane vrlo varijabilnim vodostajem i stalnim rizikom od plavljenja. Trenutna površina melioracijskog područja iznosi oko 37% ukupnog teritorija županije, što se može i treba značajno unaprijediti.

▪ Erozija tla vodom prepoznata je kao trenutno najznačajniji i najopasniji proces degradacije tala⁹ u RH. Studija *Erozija i nanos sliva rijeke Sava* (izrađena 1972, u sklopu planiranja cjelovitog uređenja sliva Save) svrstava oko 1% površine ZŽ u područja s erozijskim procesima jakog i vrlo jakog intenziteta (unutar

područja sliva Kupčine i kanala Lonja-Strug), dok slabiji procesi erozije postoje na oko 75% teritorija županije (površina svih slivova brdskih pritoka Save).

Tablica 14. Razvojni problemi i potrebe ZŽ u vezi sa sustavom vodnog gospodarstva

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- Loša pokrivenost sustavima javne vodoopskrbe;	- Razvoj sustava vodoopskrbe;
- Loša pokrivenost sustavima odvodnje otpadnih voda;	- Razvoj sustava zbrinjavanja otpadnih voda;
- Onečišćenje površinskih vodotoka, tla, podzemnih voda nepročišćenim otpadnim vodama;	- Promocija decentraliziranih sustava odvodnje i pročišćavanja u područjima gdje je to financijski povoljnije, a okolišno prihvatljivo;
- Nedostatan razvijen sustav navodnjavanja;	- Melioriranje dodatnih poljoprivrednih površina
- Neiskorišteni energetske i drugi razvojni potencijal Save.	- Pokretanje kapitalnih projekata uređenja vodotoka Save izgradnjom vodnih stepenica i osiguranjem plovnosti.

4.2 Energetika

▪ Od infrastrukture vezanu za energetiku, na području ZŽ najznačajnija je ona vezana uz sektor eksploatacije nafte i plina. Aktivnosti oko eksploatacije nafte i plina postoje na području županije od 1948. godine, i predstavljale su značajnu gospodarsku djelatnost¹⁰, no postojeći resursi su gotovo iscrpljeni, tako da je opadanje ove grane, barem u dijelu vezanom uz eksploataciju, izvjesno. Na području županije, kao posljedica razvijenosti ovih aktivnosti, postoji dobro razvijena mreža

8 Prema planu, naselja uz Savu i Kupu štite se od 100-godišnjih voda, a poljoprivredna područja od 25-godišnjih voda.

9 Erozija tla vodom je doslovno dvostruko štetan proces, jer ima štetne posljedice i na tlo i na vode.

10 Zajedno, na području Zagrebačke i Sisačko-moslavačke županije, izvađeno je nafte i plina u vrijednosti od 4.3 milijarde dolara. U Ivanič Gradu, 1991. godine, 59% zaposlenih je radilo u naftnoj industriji.

naftovoda, plinovoda i produktovoda. Malim svojim dijelom, prostorom županije prolazi i sjeverni odvojak – grana koja od Siska ide prema Mađarskoj – Jadranskog naftovoda (JANAF-a).

- Na području županije uglavnom se troši uvozni plin iz Rusije koji dolazi plinovodom preko Slovenije. Veći broj JLS je većinom (Dugo Selo, Sveti Ivan Zelina, Vrbovec, Zaprešić, Bedenica, Bistra, Brckovljani, Brdovec, Dubravica, Gradec, Jakovlje, Luka, Marija Gorica, Pušća, Rugvica) ili djelomično (Ivanić Grad, Jastrebarsko, Samobor, Velika Gorica, Dubrava, Farkaševac, Kloštar Ivanić, Križ, Preseka, Rakovec, Stupnik, Sveta Nedjelja) plinificiran¹¹, a plinifikacija cijelog područja ZZ prepoznato je kao jedan od strateških infrastrukturnih projekata. Glavni magistralni plinovod koji trenutno služi distribuciji plina zagrebačkim prostorom nedovoljnog je kapaciteta za transport plina planiran u budućnosti.

- Prostor Zagreba (grad Zagreb sa ZZ) veliki je potrošač električne energije – oko 1/3 ukupne potrošnje u RH – a postojeće procjene predviđaju daljnje značajno povećanje potreba / potrošnje. Trenutno stanje pokrivenosti distribucijskom mrežom ne zadovoljava na cijelom području županije, odnosno postoje tzv. sive zone, u kojima relativno često dolazi do iskapčanja i sl. problema (Krašić, Žumberak, Jastrebarsko, Rakovec, Farkaševac, Kloštar Ivanić, Orle i Brckovljani). Na području ZZ trenutno nema energetske-proizvodnih objekata¹², no planirano korištenje energetske potencijala Save predstavlja nezanemariv dodatni izvor energije.

- Na području županije trenutno ne postoji značajnije korištenje obnovljivih izvora energije iako postoji značajan potencijal, naročito kroz iskorištenje poljoprivrednog i šumskog otpada, proizvodnju biogoriva (biodizel, etanol), te korištenje geotermalnog potencijala.

- Značajna unapređenja moguća su i u području povećanja energetske učinkovitosti, naročito unapređenjem prakse i standarda u zgradarstvu.

Tablica 15. Razvojni problemi i potrebe ZZ u vezi s energetske infrastrukturom

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- „Sive zone“ u distribucijskoj mreži električne energije;	- Postizanje kvalitetne opskrbljenosti električnom energijom na cijelom području ZZ;
- Nepovezanost većeg broja distribucijskih mreža plina, odnosno prstena oko većih naselja.	- Razvoj distribucijske mreže – plinifikacija na cijelom području ZZ.
- Niska razina energetske učinkovitosti	- Podizanje energetske učinkovitosti
- Neiskorišteni potencijali obnovljivih izvora energije	- Iskorištenje potencijala obnovljivih izvora energije.

4.3 Prometna infrastruktura

- Sektor prometa unutar prostora ZZ određen je prvenstveno njenim položajem unutar prostora RH (vidi prethodno poglavlje *Geografski i prometni položaj ZZ*).

¹¹ Plinske mreže uopće nema u općinama Klinča Selo, Krašić, Kravarsko, Orle, Pisarovina, Pokupsko, Žumberak

¹² Dva velika proizvodna objekta – TE-TO Zagreb, EL-TO Zagreb – smještena su na području grada Zagreba.

Sekundarna prometna infrastruktura – županijskog i lokalnog značaja – u načelu se prilagođuje strukturi zadanom navedenim determinantama, s ciljem zadovoljenja i unutar-županijskih potreba za prometnom povezanošću, što je svakako jedan od osnovnih razvojnih preduvjeta.

4.3.1 Cestovni promet

- na području ZZ ima 393 km državnih cesta, 785km županijskih cesta; te 704 km lokalnih cesta.

- Najznačajniji cestovni prometni pravci su one prometnice koje čine dio paneuropskih cestovnih koridora na području županije. To su: koridor X, iz Salzburga prema Istanbulu, (cesta Bregana – Zagreb – Kutina); koridor X-A, iz Graza prema Istanbulu (cesta Krapina – Zagreb); te koridor V-B, iz Budimpešte prema Rijeci (cesta Varaždin – Zagreb – Karlovac). Svi ovi pravci ujedno su i državne ceste, tehnički implementirani kao autoceste.

- izrazite dnevne migracije između Zagreba i njegovog suburbanog prostora u ZZ, uvjetuje veliko opterećenje i zagušenje prometa na svim pristupnim cestama Zagrebu¹³.

4.3.2 Željeznički promet

- I u slučaju željezničkog prometa najznačajniji su pruge koje čine dio paneuropskih koridora: V-B (Budimpešta-Rijeka), X (Salzburg-Jugoistok Europe), X-A (Graz-Jugoistok Europe). Pruge se prema značaju klasificiraju u magistralne, pruge prvog reda i pruge drugog reda. Koridori V-B i X trenutno imaju status magistralnog pravca, dok dio koridora X-A ima status pruge prvog reda.

- Stanje, s obzirom na tranzitni potencijal inherentan položaju ovog prostora, trenutno nije zadovoljavajuće. Sukladno tome, planira se značajno unapređenje infrastrukture željezničkog prometa (elektrifikacija, dvostruki kolosijek, rješenje za cestovne prijelaze, sigurnosni sustav, i dr.).

4.3.3 Zračni promet

- Na području ZZ (Velika Gorica) smještena je najveća zračna luka u RH, *Zagrebačka zračna luka Pleso*. Zračni promet koji prolazi ovom zračnom lukom, osim značaja za državno povezivanje, značajan je i kao veza ovog prostora sa svijetom, a ima značaj i u tranzitnom prometu. Planirano je proširenje zračne luke, dogradnjom sletne staze i proširenjem putničke zgrade i stajanke.

- Osim Plesa, na području županije rezervirano je više zona za potrebe uspostave manjih aerodroma (za poljoprivrednu avijaciju, sportsko-rekreacijske, turističke i slične djelatnosti) u kategoriji zračnih pristaništa i letjelišta (1 pristanište i 8 letjelišta).

4.3.4 Riječni promet

- Iako bogato vodenim tokovima, jer se radi uglavnom o manjim tokovima, naglašeno promjenjivog

¹³ Npr. cesta koja spaja Zagreb s Velikom Goricom – najvećim urbanim središtem u Županiji – najfrekventnija je prometnica u RH; no problematični su i smjerovi prema Zaprešiću, Samoboru, Dugom Selu.

režima voda – Sava koja je najveći riječni tok, plovna je tek nizvodno od Siska – na području ZZ, osim skelarenja, trenutno ne postoji komercijalni riječni promet.

▪ Strategija prometnog razvitka RH, na području koje obuhvaća ZZ, predviđa za razdoblje do 2020. god. uspostavu plovnog puta druge kategorije na Savi od Zagreba (Rugvica) do Siska, i na Kupi od Siska do Karlovca. Provedbi plana treba prethoditi izrada ažurirane studije dobiti i troškova, kojom će se usporediti gospodarske, okolišne i društvene prednosti i nedostaci alternativnih prometnih rješenja.

4.3.5 Poštanski i telekomunikacijski promet¹⁴

▪ Poštanski i telekomunikacijski promet osiguran je na području ZZ kroz četiri osnovna segmenta sustava: javne komunikacije u nepokretnoj mreži, javne komunikacije u pokretnoj mreži, sustavi radiokomunikacija, sustavi poštanskog prometa. Svi sustavi zadovoljavajuće su razvijeni na području ZZ, a i stalno se unapređuju.

Tablica 16. Razvojni problemi i potrebe ZZ u vezi sa sektorom prometa i prometnom infrastrukturom

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- Zagušenost prometa na svim glavnim prilaznim pravcima Gradu Zagrebu (Velika Gorica, Dugo Selo, Samobor, Zaprešić);	- Kvalitetnija suradnja s Gradom Zagrebom na rješavanju problematike prometa: Rješavanje zagušenja na glavnim pravcima prometovanja između prostora ZZ i Grada Zagreba; Unapređenje javnog prijevoza
- Sustav javnog prijevoza koji zbog svoje nekvalitete i neatraktivnosti nije šire prepoznat kao kvalitetna alternativa korištenju osobnih vozila.	razvojem prigradske željeznice i integralnog sustava javnog prijevoza; bolja koordinacija i suradnja različitih razina javnog prijevoza, i rješavanje na regionalnoj razini; Uspostava tarifne unije, barem unutar tzv. Zagrebačkog prostora;
- Loše stanje željezničke infrastrukture ne dopušta iskorištenje punog potencijala željezničkog prometa.	- Unapređenje željezničke infrastrukture: Elektrifikacija pruga; Izgradnja dvokolosječnih pruga na pravcima prema Jastrebarskom; Velikoj Gorici, Vrbovcu; Izgradnja pruge normalnog kolosijeka od Podsuseda do Bregane i Samobora.

4.4 Prostorno uređenje i planiranje

▪ Izrada prostornih planova uređenja općina i gradova ZZ u završnoj je fazi, u kojoj su planovi uglavnom doneseni (oko 85%), odnosno u nekoj su fazi usvajanja, a u samo jednoj općini još uvijek traje izrada.

▪ Blizina Zagreba i posljedična intenzivna imigracija uzrok su povećanom intenzitetu urbanizacijskih procesa na području ZZ, a u postojećim uvjetima nedovoljno učinkovitog sustava upravljanja prostorom – naročito u dijelu inspekcijskog nadzora i sankcioniranja protupravnog postupanja – intenzivnija urbanizacija znači i naglašeniji problem nelegalne / „divlje“ i/ili nekvalitetno planirane legalne izgradnje.

▪ Najveći dio problema inicijalno bespravne gradnje upravo se „rješava“ naknadnom legalizacijom, kroz uvažavanje zatečenog stanja u prostoru u novoizrađivanim planovima općina i gradova. Takav postupak omogućuje donekle sustavno „urbaniziranje“ prethodno stihijski

¹⁴ Ova vrsta prometa značajan je čimbenik kvalitete života i razvojnog potencijala nekog područja, posebno ruralnoga, kakvog na području Zagrebačke županije ima mnogo.

izgrađivanog, najčešće komunalno neopremljenog prostora, pa time i unapređenje zatečenog stanja, no istovremeno postoji opasnost da se njime šalje kriva poruka potencijalnim budućim bespravnim graditeljima.

Tablica 17. Razvojni problemi i potrebe ZZ u vezi s planiranjem i upravljanjem korištenja prostora

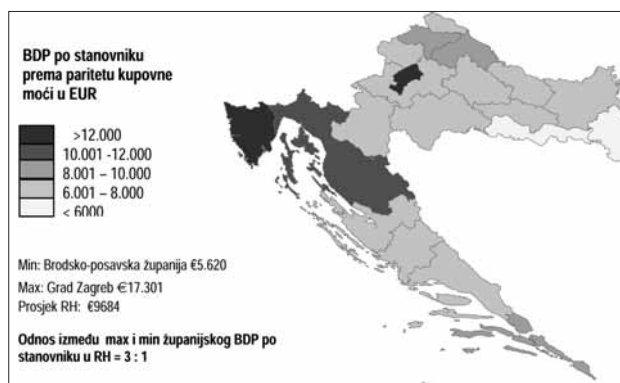
RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- Sporost s usvajanjem PPUO/G i prostornih planova nižeg reda;	- Dovršavanje svih PPUO/G;
- Neplanska i/ili ilegalna gradnja.	- Učinkovitije kontroliranje neplanske i ilegalne gradnje.

II.5. GOSPODARSTVO

5.1 Razvojni položaj ZZ u Hrvatskoj

▪ Po BDP-u (prema paritetu kupovne moć) po stanovniku, ZZ pripada većoj skupini županija koje su ispod nacionalnog prosjeka (uključujući i Grad Zagreb, 12. u 2001. i 16. u 2003. (od 21 županija)).

▪ Njezin BDP (prema paritetu kupovne moć) po stanovniku u 2003. iznosio je 7.172 €, što je ispod razine prosjeka RH (9.684 €), i gotovo 3 puta manje od prosjeka EU-15 (23.180 €)¹⁵ (Slika 14).

Slika 14. Regionalna razvijenost prema visini BDP-a¹⁶ po stanovniku za 2003.

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 18. Razvojni položaj KKŽ-a u RH: rangiranje prema indikatoru BDP /st. u €

ŽUPANIJA	2001	2002	2003	Indeks 2003/2001	2003 (RH = 100)
Brodsko-posavska	5.246	5.511	5.620	107,1	58,0
Vukovarsko-srijemska	4.988	5.373	5.742	115,1	59,3
Šibensko-kninska	5.473	5.985	6.766	123,6	69,9
Krapinsko-zagorska	6.793	6.788	6.976	102,7	72,0
Požeško-slavonska	6.351	6.533	7.051	111,0	72,8
Zagrebačka	5.837	7.151	7.172	122,9	74,1
Splitsko-dalmatinska	6.514	6.889	7.253	111,3	74,9
Virovitičko-podravka	6.875	7.147	7.356	107,0	76,0
Osječko-baranjska	6.672	7.396	7.402	110,9	76,4
Bjelovarsko-bilogorska	6.752	7.354	7.451	110,4	76,9
Karlovačka	7.302	8.035	7.596	104,0	78,4
Sisačko-moslavačka	7.460	7.761	7.670	102,8	79,2
Međimurska	7.146	7.749	7.699	107,7	79,5
Zadarska	6.198	6.804	7.795	125,8	80,5
Dubrovačko-neretvanska	7.751	8.030	8.584	110,7	88,6
Varaždinska	8.178	8.959	9.037	110,5	93,3
Koprivničko-križevačka	8.893	9.585	9.595	107,9	99,1
Ličko-senjska	6.897	8.380	10.172	147,5	105,0

¹⁵ Eurostat Yearbook 2003

¹⁶ Prema paritetu kupovne moći

ŽUPANIJA	2001	2002	2003	Indeks 2003/2001	2003 (RH =100)
Primorsko-goranska	10.105	10.512	11.285	111,7	116,5
Istarska	11.561	12.283	12.863	111,3	132,8
Grad Zagreb	15.166	16.319	17.301	114,1	178,7
Prosjeck RH	8.597	9.266	9.684	112,6	100,0

Izvor: DZS

• Međutim ZŽ je istovremeno i vodeća u Hrvatskoj po nizu gospodarskih pokazatelja, uključujući: 1) broj tvrtki i poduzetnika koji posluju s dobiti; 2) kontinuirano najbržu stopu gospodarskog rasta u Hrvatskoj (2000.-2004.); 3) broj poduzetnika koji su se održali nakon 3 godine; 4) broj obrtnika (svaki 10-ti obrtnik je iz ZŽ); 5) broj poduzetnika među vodećih 400 u RH (prva iza Zagreba, s 24 poduzetnika); 6) ostvareni prihod po zaposlenom; 7) ostvarena prosječna produktivnost po zaposlenom¹⁷.

5.2 Razvijenost gradova i općina ZŽ

▪ U zagrebačkoj županiji postoje znatne razlike u razvijenosti njezinih gradova i općina. U usporedbi sa Gradom Zagrebom koji te JLS okružuju, razlike u razvijenosti postaju izuzetno velike. Za uvid u dimenzije i karakteristike razlika u razvijenosti, kao pokazatelji će poslužiti: 1) neto dohoci *per capita* (isplaćene plaće i mirovine), 2) vlastiti prihodi lokalnih jedinica *per capita*, 3) prosječna stopa nezaposlenosti i 4) stopa obrazovanosti.

▪ Prema *dohocima per capita*, razlika između jedinice sa najvećim i jedinice sa najmanjim dohotkom *per capita* je oko tri puta, što se može okarakterizirati kao vrlo značajno odstupanje. Tako se dohoci *per capita* u 2004.g. kreću od 7.608 kn *per capita* u Frakaševcu do 23.922 kn u Zaprešiću. Razlike su još izraženije ako se uzme u obzir grad Zagreb koji bilježi dohodak *per capita* od 26.865 kn.

17 Osim toga, ZŽ je „državni prvak“ u brojnim poljoprivrednim aktivnostima: 22% jabuka u RH; 16% grožđa u RH; 19% vina u RH; 9% povrtlarske proizvodnje RH; 12% jaja u RH.

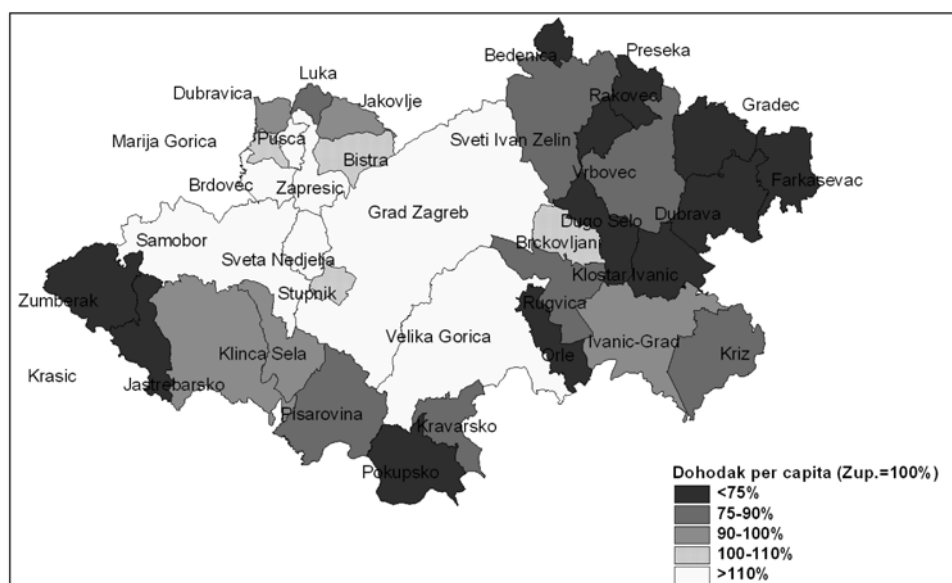
▪ Lokalni proračuni *per capita* dobar su sintetički pokazatelj razine razvijenosti neke jedinice jer se kroz proračun očitava snaga lokalnog gospodarstva¹⁸ kao i bogatstvo pojedinaca kako u pogledu imovine tako i u pogledu primanja. Objektivnost ovog pokazatelja se poboljšava ako se uzmu u obzir samo vlastiti prihodi lokalnog proračuna bez pomoći iz županijskog ili državnog proračuna. U slučaju ZŽ razlike među jedinicama prema *vlastitim (izvornim) приходima per capita* u 2004.g. su izuzetne i kreću se od 264 kn u slučaju Rakoveca do 3.265 kn u slučaju Zaprešića što je raspon od preko dvanaest puta. Ako bi se uzeo u obzir grad Zagreb onda bi razlike bile još drastičnije obzirom da proračun grada Zagreba *per capita* iznosi 6.130 kn.

▪ Podaci o prosječnoj stopi nezaposlenosti¹⁹ u 2004. godini pokazuju da većina jedinica (82% jedinica) bilježi manju stopu nezaposlenosti od stope nezaposlenosti na nacionalnoj razini koja iznosi 16,8%, što na prvi pogled pruža povoljnu sliku o socio-ekonomskim prilikama u županiji. Međutim, treba istaknuti da postoje značajne unutaržupanijske razlike i da se neke jedinice nalaze u jako lošem položaju. Razlike se kreću od 2,3% u Klinča Selu do 28,7% u Rakovcu.

▪ Situacija na području obrazovanosti stanovništva ukazuje na značajne unutaržupanijske razlike – od 20,6% za Preseku do 69,7% za Zaprešić – što je razlika veća od tri puta. Razlike su još izraženije ako se uzme u obzir grad Zagreb gdje stopa obrazovanosti iznosi 74,5%. Razina obrazovanosti viša je u središnjem i zapadnom dijelu županije (Zaprešić, Velika Gorica,

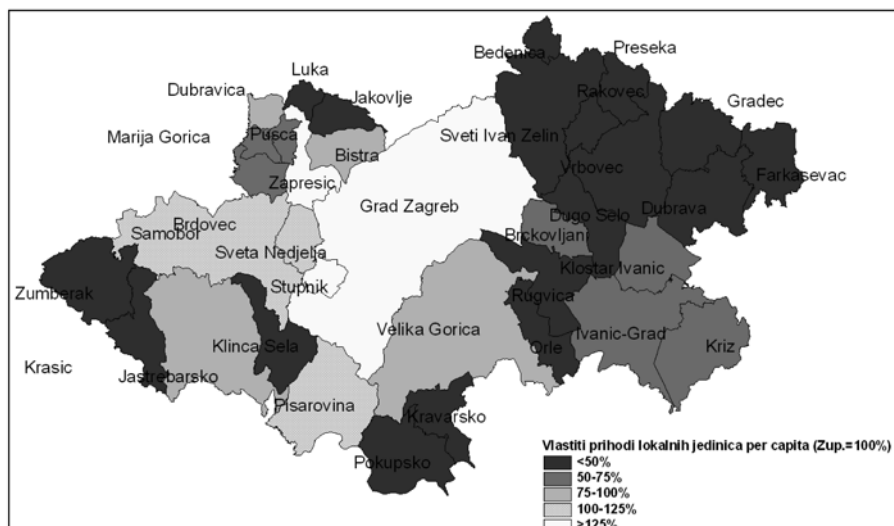
18 Treba voditi računa da lokalni proračuni zbog različitih faktora (npr. koncesijske rente, i sl.) mogu davati i iskrivljenu sliku.

19 Treba uzeti u obzir da je preciznost podataka o stopi nezaposlenosti pod utjecajem udjela poljoprivrednog stanovništva u ukupnom radno sposobnom stanovništvu. Naime, kod izračuna stope nezaposlenosti koriste se podaci o zaposlenosti koji uključuju samo one individualne poljoprivrednike koji su obveznici plaćanja poreza na dohodak. Zbog navedenog ograničenja, moguća se manja ili veća odstupanja od stvarnog stanja, ovisno o tome koliki udio poljoprivrednika prijavljuju dohotke poreznoj upravi

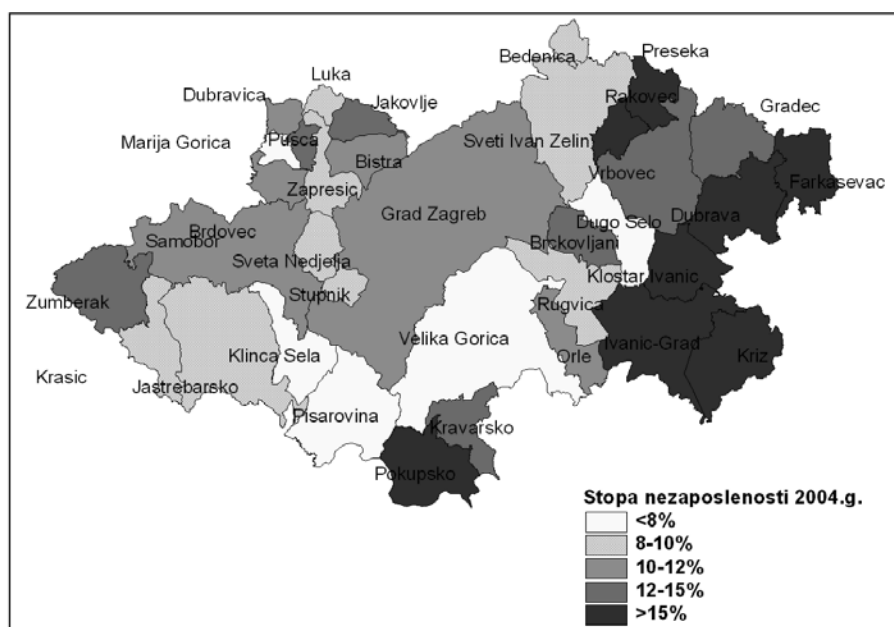
Slika 15. Neto dohoci *per capita* (isplaćene plaće i mirovine) u 2004.g.

Izvor: IMO na osnovi podataka Ministarstva financija i Državnog zavoda za statistiku.

Slika 16. Vlastiti prihodi lokalnih jedinica per capita 2004.g.

Izvor: IMO na osnovi podataka Ministarstva financija i Državnog zavoda za statistiku.

Slika 17. Prosječna stopa nezaposlenosti 2004.g.

Izvor: IMO, podaci različitih državnih tijela. Napomena: Radi se o prosječnoj stopi za 2004. g. na osnovi mjesečnih podataka

Brdovec, Samobor, Sveta Nedjelja), a najniža u rubnim dijelovima županije (Preseka, Žumberak, Farkaševac, Rakovec) koje za županijskom prosjekom zaostaju više od 50%.

5.3 Dinamika rasta

- U razdoblju 2001.-2003. rast BDP-a ŽŽ brži je od rasta prosječnog BDP-a za Hrvatsku.
- U 2002. godini Ministarstvo obrta, malog i srednjeg poduzetništva je proglasilo ŽŽ najuspješnijom hrvatskom županijom

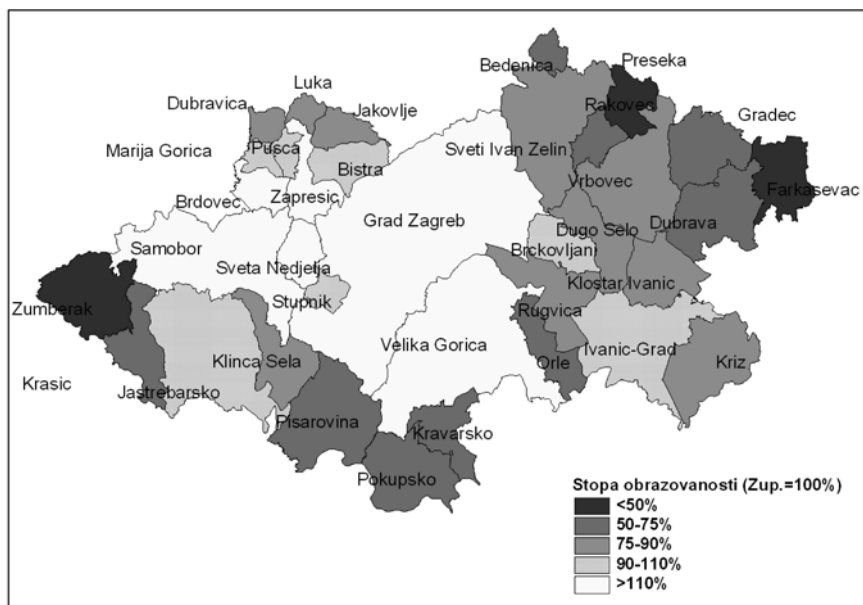
5.4 Struktura gospodarstva ŽŽ

- U strukturi gospodarstva, mjerenoj prema zaposlenosti dominiraju prerađivačka industrija s oko 39% i trgovina (maloprodaja i veleprodaja) s oko 30%, čime ove dvije djelatnosti dostižu blizu 2/3 ukupnog gospodarstva Županije (prema podacima HGK-a i Fine

za 2005.). Građevinarstvo (niskogradnja) je na trećem mjestu, slijedi promet i veze, dok poljoprivreda (zajedno s lovom i šumarstvom) sudjeluje s oko 2% u gospodarstvu Županije.

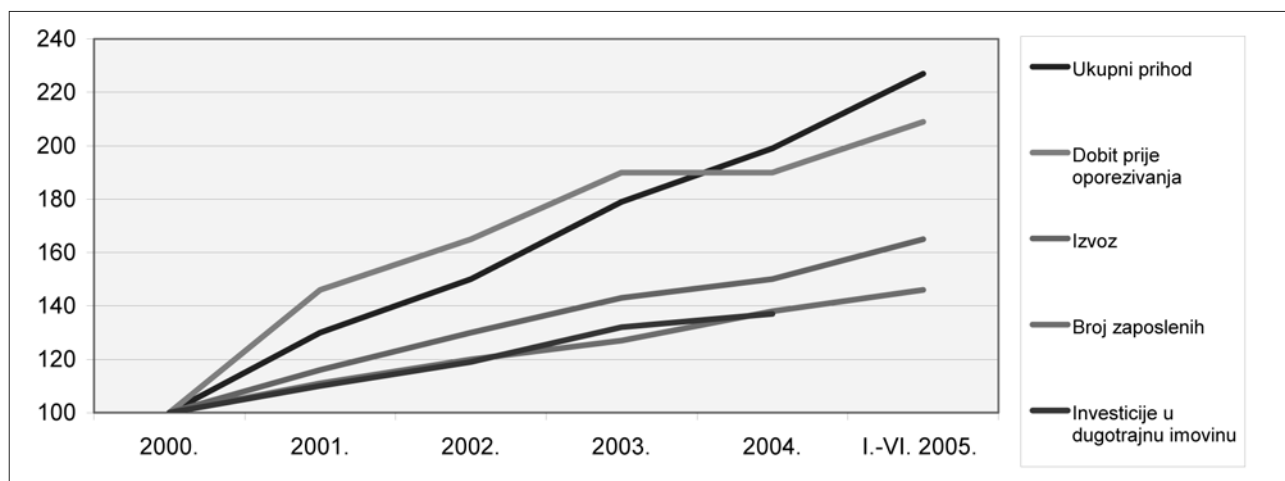
- Struktura gospodarstva ŽŽ uglavnom se poklapa sa strukturom ukupnog gospodarstva Hrvatske osim po udjelu poljoprivrede (2% u ŽŽ, a oko 4% u RH). Istovremeno, poljoprivredno stanovništvo čini 6.68% ukupnog stanovništva Županije (20.635 osoba) što je nešto više nego u Hrvatskoj (5,54%).

- Udio zaposlenih kod malih poduzetnika iznosi oko 44% dok im je ukupni prihod oko 28% od ukupnog prihoda poduzetnika u ŽŽ (prema podacima FINA-e za 2005.). Kod srednjih poduzetnika udio je zaposlenih je oko 25% dok im je udio u ukupnom prihodu oko 24%. Veliki poduzetnici zapošljavaju oko 44% od ukupno zaposlenih, a udio u ukupnom prihodu Županije im je oko 48%.

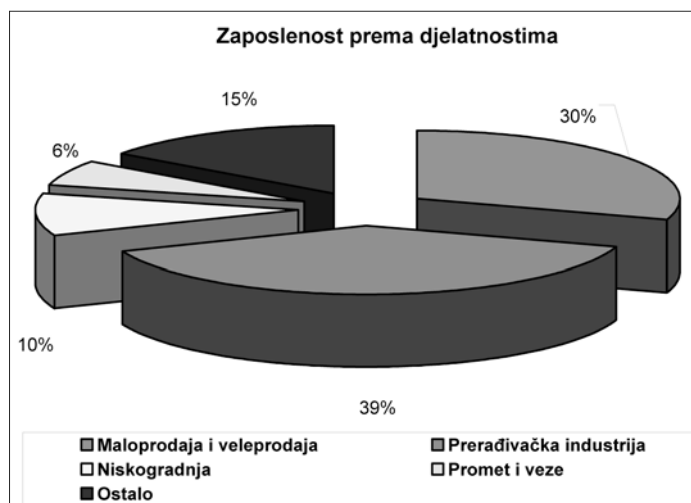

Slika 18. Stopa obrazovanosti 2001.g.

Izvor: IMO na osnovi podataka Državnog zavoda za statistiku. Napomena: Stopa obrazovanosti se računa kao udio osoba sa SSS i višom spremom u odnosu na stanovništvo iznad 15 god.

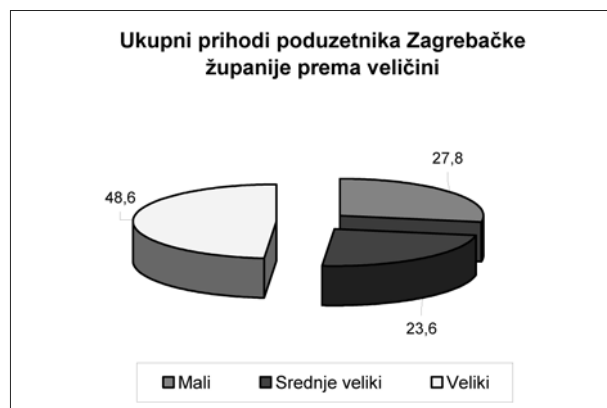
Slika 19. Pokazatelji gospodarskog rasta u ZŽ

Slika 20. Struktura gospodarstva ZŽ prema udjelu u zapošljavanju

Slika 21. Struktura zaposlenih prema veličini poduzetnika

Slika 22. Struktura prihoda prema veličini poduzetnika

▪ Prema prosječnoj neto plaći ZŽ zaostaje za prosjekom Hrvatske. U 2005. prosječna neto plaća u Županiji iznosila je oko 91% prosjeka Hrvatske (3.453. kn prema 3.777 kn).

Tablica 19. Prosječan broj zaposlenih po djelatnostima (na bazi stanja krajem razdoblja 2004.)

Djelatnosti	Malo	%	Srednje	%	Veliko	%	Ukupno	%
A. Poljoprivreda, lov i šumarstvo	332	2,06	270	2,88	313	2,72	915	2,47
B. Ribarstvo	34	0,21	0	0,00	0	0,00	34	0,09
C. Rudarstvo i vađenje	80	0,50	214	2,28	0	0,00	294	0,79
D. Prerađivačka industrija	4.420	27,40	3.364	35,84	6.048	52,50	13.832	37,35
E. Opskrba el. en., plinom i vodom	39	0,24	672	7,16	0	0,00	711	1,92
F. Građevinarstvo	2.341	14,51	1.451	15,46	648	5,63	4.440	11,99
G. Trgovina,...	5.731	35,53	2.594	27,63	4.260	36,98	12.585	33,98
H Hoteli i Restorani	449	2,78	0	0,00	0	0,00	449	1,21
I Prijevoz, skladištenje i veze	640	3,97	495	5,27	0	0,00	1.135	3,06
J. Financijsko posredovanje	88	0,55	31	0,33	0	0,00	119	0,32
K. Nekretnine, iznaj. i pos. usluge	1.448	8,98	169	1,80	250	2,17	1.867	5,04
L. Javna uprava, obrana, ...	95	0,59	0	0,00	0	0,00	95	0,26
M. Obrazovanje	217	1,35	0	0,00	0	0,00	217	0,59
N. Zdrav. zaštita i socijalna skrb	216	1,34	127	1,35	0	0,00	343	0,93

Izvor: HGK

Tablica 20. Ukupni prihodi poduzeća po djelatnostima (u 2004.)

Djelatnost	Malo	%	Srednje	%	Veliko	%	Ukupno	%
A	153.497.727	2,21	162.969.003	2,72	611.725.865	5,11	928.192.595	3,73
B	6.726.707	0,10	0	0,00	0	0,00	6.726.707	0,03
C	34.906.851	0,50	85.744.853	1,43	0	0,00	120.651.704	0,48
D	1.498.399.158	21,60	1.603.476.832	26,72	2.368.506.691	19,78	5.470.382.681	21,96
E	4.529.396	0,07	295.805.533	4,93	0	0,00	300.334.929	1,21
F	730.411.957	10,53	527.518.369	8,79	559.803.462	4,68	1.817.733.788	7,30
G	3.466.736.127	49,97	2.796.873.097	46,61	8.342.694.251	69,68	14.606.303.475	58,63
H	83.023.880	1,20	0	0,00	0	0,00	83.023.880	0,33
I	290.734.591	4,19	251.567.607	4,19	0	0,00	542.302.558	2,18
J	13.126.799	0,19	47.834.790	0,80	0	0,00	50.961.589	0,24
K	503.242.784	7,25	180.930.177	3,02	90.985.558	0,76	775.158.519	3,11
M	12.992.084	0,19	0	0,00	0	0,00	12.992.084	0,05
N	56.825.885	0,82	0	0,00	0	0,00	56.825.885	0,23
O	83.030.024	1,20	48.019.238	0,80	0	0,00	131.049.262	0,53

Izvor: HGK

5.5 Vanjska trgovina

▪ ZŽ već godinama bilježi veliki i stalno rastući deficit u vanjskoj trgovini, te ima naglašeno malu pokrivenost uvoza izvozom. Međutim, treba uzeti u obzir da postoji velik dio tzv. „skrivenog izvoza“, koji se ostvaruje kroz kooperaciju poduzetnika ZŽ s izvoznicima iz Zagreba, na način da proizvođači s područja županije rade dijelove koji se ugrađuju u izvozne proizvode, što se ne pokazuje u podacima za ZŽ.

Tablica 21. Ukupna robna razmjena (u USD)

	2001.	2002.	2003.	2004.	01.-06.2005.
Izvoz	94.023.941	113.773.444	148.063.988	182.266.045	99.223.734
Uvoz	507.215.161	673.313.771	925.937.085	1.124.595.260	599.843.084
Indeks pokrivenosti uvoza izvozom	18,5	16,8	16,0	16,2	16,5

5.6 Izravna strana ulaganja

▪ Po veličini ukupnih izravnih stranih ulaganja u zadnjih nekoliko godina ZŽ kontinuirano drži treće mjesto u Hrvatskoj, s udjelom između 5 % i 10% ukupnih stranih ulaganja.

Tablica 22. Izravna vlasnička ulaganja i zadržana dobit od ulaganja u RH po županijama (mil EUR)

	2001	2002	2003	2004	2005
Grad Zagreb	821,1	599,4	1.224,3	412,3	740,0
Splitsko-dalmatinska županija	120,5	67,2	32,5	50,8	92,9
Zadarska županija	10,8	33,6	12,9	15,2	185,3
Zagrebačka županija	33,8	-0,8	36,2	24,9	84,8
Osječko-baranjska županija	3,2	-2,0	7,1	37,3	56,4
Primorsko-goranska županija	23,2	90,0	18,3	-1,7	-31,3
Istarska županija	29,5	50,3	-1,8	11,0	7,3
Krapinsko-zagorska županija	8,2	10,3	16,0	34,4	3,9
Međimurska županija	4,6	9,4	-0,3	10,3	24,8
Dubrovačko-neretvanska županija	12,3	7,0	-3,3	21,5	8,1
Karlovačka županija	5,9	-8,4	30,1	-5,2	17,6
Šibensko-kninska županija	0,7	0,0	2,0	0,5	29,6
Brodsko-posavska županija	1,9	1,9	3,1	2,6	6,1
Varaždinska županija	1,4	0,8	3,3	1,6	8,3
Vukovarsko-srijemska županija	0,0	0,0	0,0	0,4	10,2
Bjelovarsko-bilogorska županija	1,6	-0,3	-0,6	0,5	5,5
Požeško-slavonska županija	2,4	3,0	0,0	-0,0	-0,1
Ličko-senjska županija	3,0	0,2	-0,8	-0,5	-0,4
Sisačko-moslavačka županija	6,4	6,1	-2,3	-16,2	3,8
Virovitičko-podravska županija	0,0	-0,4	-3,5	0,1	0,2
Koprivničko-križevačka županija	-1,1	5,0	-27,4	8,6	10,7

Tablica 23. Razvojni problemi i potrebe gospodarskog rasta u ZŽ

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
<ul style="list-style-type: none"> - Županija je po BDP usprkos dinamici rasta gospodarstva i dalje ispod nacionalnog prosjeka; - Povećavanje jaza u razvijenosti između razvijenijih dijelova (oko Grada Zagreba) i onih na rubu Županije kao i između urbanih i ruralnih područja. 	<ul style="list-style-type: none"> - Iskoristiti sadašnje gospodarsku snagu Grada Zagreba i pozitivne trendove rasta za ubrzani razvoj ZŽ; - Jačati konkurentnosti ukupnog gospodarstva, a osobito njezinih ključnih djelatnosti prerađivačke industrije, te poljoprivrede i turizama; - Uključivati područja koja zaostaju u razvoju u županijske programe potpore; - Sustavno podržavati stvaranje mladih visokoobrazovnih stručnjaka i menadžera, uz osposobljavanje starijih, za potrebe ključnih djelatnosti; - osmisliti učinkovitu politiku privlačenja mladih stručnjaka iz drugih sredina; - Izgraditi i razvijati tehnološku infrastrukturu koja će poduprijeti i poboljšati povezivanje poduzetnika, posebno malih i srednjih, s istraživačkim institucijama.

5.7 Važnije gospodarske djelatnosti

5.7.1 Prerađivačka industrija

Prerađivačka industrija, s preko 1/3 udjela u ukupnoj zaposlenosti i s više od 1/5 u ukupnim prohodima najvažniji je sektor gospodarstva ZZ-a. Najvažnije djelatnosti u prerađivačkoj industriji ZZ-a su: proizvodnja hrane i pića, proizvodnja nemetalnih mineralnih proizvoda, prerada drva i proizvodnja namještaja, proizvodnja proizvoda od metala metaloprerađivačka industrija, prehrambena, proizvodnja, proizvodnja kemijskih proizvoda.

U strukturi prerađivačke industrije mala prema veličini tvrtke, velike tvrtke preko predvode i u udjelu zaposlenih (skoro 50%) i po ukupnom prihodu (preko 50%). Usprkos tome mali broj velikih spada među „vodeće“ tvrtke u ZZ. Također, po broju male tvrtke sudjeluju s preko 90% od ukupnog broja tvrtki u prerađivačkoj industriji.

Prerađivačka industrija predvodi u ZZ-a i u pogledu upravljanja kvalitetom i okolišem, s najvećim brojem poduzeća s certificiranim sustavima ISO 9001 i ISO 14001.

Na razvoj prerađivačke industrije utjecat će u prvom redu nastavak procesa seljenja industrijskih pogona iz Zagreba u njegovu okolicu, što znači u ZZ. Sama blizina razvojnih i tehnoloških potencijala Zagreba također predstavlja značajnu razvojnu prednost (npr. klaster CROTRAM).

Tablica 24. Razvojni problemi i potrebe prerađivačke industrije u ZZ

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
<ul style="list-style-type: none"> - Nedovoljna konkurentnost; - Nedostatna usmjerenost na proizvode veće dodane vrijednosti i višeg tehnološkog stupnja obrade; - Nedovoljna razvojna (tehnološka, istraživačka, inovacijska) i poslovna povezanost između poduzeća; - Nedovoljna suradnja gospodarskih subjekata sa razvojnim i istraživačkim institucijama, usprkos blizine Grada Zagreba i njegovog velikog istraživačkog i tehnološkog potencijala; - Nedovoljna podrška razvoju od poduzetničke infrastrukture. 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvijati ključne grane prerađivačke industrije temeljene na proizvodima veće dodane vrijednosti, tj. višeg tehnološkog stupnja obrade; - Jačati razvojno povezivanje (klasteri) pojedinih segmenata prerađivačke industrije oko uspješnih i na tehnologiji zasnovanih poduzeća (elektrostrojarska, strojarska, elektronska, informatička industrija okupljen oko CROTRAM, alata i dr.); - Razvijati i povezivati prehrambenu industriju temeljenu na domaćim, autohtonim, ekološki proizvedenim sirovinama; - Poticati male i srednje tvrtke koje svoje poslovanje i rast zasnivaju na primjeni znanja, razvoju tehnologija i inovacija i koje su usmjerene na proizvodnju viših tehnoloških razina; - Jačati poduzetničku i tehnološki infrastrukturu u funkciji razvoja prerađivačke industrije ZZ; - Jačati suradnju, osobito razvojnu, inovativnu i tehnološku, s Gardom Zagrebom i suradnju sa susjednim županijama.

5.7.2 Trgovina

U strukturi ZZ trgovina, prema broju zaposlenih sudjeluje s oko 30% s tendencijom daljnjeg rasta. Trgovinski promet u ZZ-u u stalnom je porastu, a za očekivati je nastavak tog trenda imajući u vidu skori

početak gradnje velikih regionalnih trgovačkih centra (Zaprešić).

U ZZ kao i u drugim županijama uz tradicionalna, mala poduzeća u trgovini pojavljuju se i veliki trgovački lanci, s velikim trgovačkim centrima na rubnim dijelovima Zagreba, odnosno u ZZ, uz granicu prema Gradu Zagrebu. Dio trgovina posluje kao obrt (trgovački obrti).

Tablica 25. Osnovni razvojni izazovi i potrebe sektora trgovine u ZZ-u

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
<ul style="list-style-type: none"> - Ugroženost malih lokalnih trgovina - Otežavanje plasmana domaćih proizvoda zbog smanjivanja lokalne trgovine - Nepovezanost malih trgovina 	<ul style="list-style-type: none"> - Povezivanje malih trgovina u veće sustave - Specijalizacija i povezivanje s lokalnim proizvođačima

5.7.3 Graditeljstvo

Sektor graditeljstva sudjeluje u zapošljavanju u ZZ-u s oko 10 %. U graditeljstvu (niskogradnja + visokogradnja) posluje nekoliko važnijih poduzeća.

Izgradnja većih objekata infrastrukture, obnova komunalne infrastrukture kao i rekonstrukcija i izgradnja stambenih i poslovnih objekata u Zagrebu i okolici, prilika je za snažniji razvoj graditeljstva, posebno za razvoj djelatnosti s većom dodanom vrijednosti.

Tablica 26. Osnovni razvojni izazovi i potrebe sektora graditeljstva ZZ

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
<ul style="list-style-type: none"> - Često ilegalno odlaganje građevinskog otpada na za to nepredviđena mjesta. 	<ul style="list-style-type: none"> - Povezivanje graditeljskih resursa radi zajedničkog nastupa na tržištu temeljem zajedničke strategije razvoja - Usmjeravanje na tehnološki složenije i zahtjevnije poslove s većom dodanom vrijednosti - Unapređivanje poslovnih usluga vezanih uz graditeljsku djelatnost radi zaokruženja ponude građevinskih usluga (projektiranje, procjena i promet nekretnina i dr.); - Specijalizacija za potrebe razvoja turizma - Jačanje promidžbe graditeljstva.

5.7.4 Poljoprivreda

Od ukupne vrijednosti poljoprivredne proizvodnje u RH, na ZZ otpada oko jedna desetina, čime je treća među županijama RH, nakon Osječko-baranjske i Bjelovarsko-bilogorske. ZZ je vodeća u RH u stočarskoj proizvodnji, voćarstvu, te proizvodnji krmnog bilja, a među vodećima u proizvodnji mlijeka, jaja, vina, grožđa, u površinama za proizvodnju povrća i po brojni stoke.

Iako kao sektor ima relativno mali udio ukupnom gospodarstvu ZZ, poljoprivreda je osnovni izvor dohotka za seljačka gospodarstva, što će uz komplementarne djelatnosti prerade poljoprivrednih proizvoda i druge djelatnosti (turizam, obrt i dr.) ostati i ubuduće. Zadnjih godina, poljoprivreda bilježi pad proizvodnje i proizvodnosti, što osobito pogađa naglašeno ruralna područja ZZ.

U poljoprivredi ZZ dominiraju obiteljska poljoprivredna gospodarstva, a udjel poslovnih subjekata je

relativno mali. Od ukupno zaposlenih 119.245 osoba, njih 11,46% zaposleno je na vlastitim poljoprivrednim gospodarstvima ili su pomažući članovi na poljoprivrednim gospodarstvima

- Jedan od osnovnih razvojnih problema je izrazita usitnjenost posjeda. Obiteljska gospodarstva su vrlo mala: prosječna korištena površina je svega 1,93ha na prosječno 5,5 parcela, s prosječnom veličinom parcele od 0,39ha, što je i ispod RH prosjeka od 3,7 ha, a neusporedivo s EU prosjekom od 25 ha.

- Većina seljačkih gospodarstva u ZŽ – iznimka su veći proizvođači mlijeka, voća i povrća – je troškovno i cjenovno nekonkurentno i za sada nema velikih izgleda da bi svoju konkurentnost mogli povećati. Značajan problem – osobito za mala i srednja seljačka gospodarstva – je nerazvijena suvremena tržišna infrastruktura (veletržnice, hladnjače, skladišni prostori i dr.), te napostojanje zadruga koje bi se brinule oko plasmana, marketinga, ugovaranja i sl.

- Najveći dio poljoprivrednog zemljišta čine oranice i vrtovi oko 60%, a slijede livade s oko 27%, pašnjaci sa 7,5%, vinogradi s 3% i voćnjaci s 2%.

- U biljnoj proizvodnji dominira proizvodnja žitarica. Proizvodnost dugoročno slabo raste što ukazuje na slabu upotrebu novijih tehnologija u proizvodnji. Proizvodne jedinice su male s niskom proizvodnošću. Slično je i sa stočarskom proizvodnjom (goveda svinje, perad), gdje je broj stoke po gospodarstvu premali da bi omogućio suvremenu i isplativu proizvodnju.

- ZŽ ulaže značajne napore u razvoj poljoprivrede, odnosno povećanje konkurentnosti proizvoda, diversifikaciju proizvodnje i dohotka i pomoći seljačkim gospodarstvima. Izrađene su brojne i raznovrsne studije i programi; stvaraju se županijske marke vina, sira, zelja

i dr.; oživljavaju seljačke tržnice; potiče proizvodnja tradicijskih proizvoda, razvoj seoskog turizma i dr..

5.7.5 Turizam

- ZŽ ima značajan potencijal za razvoj turizma, temeljen u prvom redu na: atraktivnoj prirodnoj i kulturnoj baštini (velike zaštićene površine, površine pod šumom, očuvani ruralni prostor, 90 lovišta, izvori termalne vode, rijeke, potoci, jezera i ribnjaci), relativno očuvanom okolišu, blizini Zagreba, koji je potencijalno veliko tržište izletničkog i rekreacijskog turizma, geografskom položaju na prometnim pravcima prema Jadranu. Naročito vrijedni prirodni turistički resursi ZŽ uključuju „Naftalan“ lječilište, Parkove prirode Žumberak i Medvednicu, zoološki rezervat Varoški lug i ornitološki rezervat Crna Mlaka.

- Koliko će se međutim od ovog značajnog turističkog potencijala iskoristiti u stvarnosti, ovisi o prometnoj i informacijskoj dostupnosti gostima, te o stupnju turističke opremljenosti resursa koja je trenutno izrazito nezadovoljavajuća.

- ZŽ čini napore s ciljem kvalitetnijeg planiranja i poticanja razvoja sektora turizma. Programi za razvoj turizma u ZŽ uključuju: uređenje vlasničkih odnosa nad turističkim resursima; razvoj kongresnog, vjerskog i tranzitnog turizma; razvoj lovnog i ribolovnog turizma; izgradnju obiteljskih hotelsko-ugostiteljskih objekata; obnovu dvoraca u funkciji formiranja posebne turističke ponude; razvoj seoskog turizma; uređenje napuštenih šljunčara u prostore sporta i rekreacije; poslovno restrukturiranje "Naftalana" na crti razvoja zdravstvenog turizma; izgradnja kampova, vinskih cesta i biciklističkih staza; obrazovni programi stručnog osposobljavanja.

Tablica 27. Razvojni problemi i potrebe sektora poljoprivrede u ZŽ

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
<ul style="list-style-type: none"> - Veliki broj malih, usitnjenih, nekonkurentnih, neorganiziranih poljoprivrednih gospodarstva; - Usitnjenost i neuređenost poljoprivrednih površina (sustavi za navodnjavanje i odvodnjavanje); - Zastarjela tehnika i tehnologija proizvodnje; - Izostanak stabilne i kvalitetne proizvodnje; - Nema prepoznatljivih, proizvoda s većom dodanom vrijednošću; - Nedostatna tržišna infrastruktura (hladnjače, veletržnice); - Nedovoljna i loša prometna i komunalna infrastruktura; - Neorganiziranost poljoprivrednika, postojeće udruge i zadruga nemaju pripremu i plasman proizvoda na tržište i krajnjeg potrošača; - Niska obrazovana razina poljoprivrednika, posebice voditelja gospodarstva; - Nesređena imovinsko pravna pitanja (zemljišne knjige, uskladba gruntovnice i katastra); - Neprepoznavanje sela i poljoprivrede kao razvojne prilike; - Niska razina poduzetničke inicijative na poljoprivredi i selu; - „Izgubljena nada u poljoprivredi i selu, podcjenjivanje vlastitog, seoskog, seljačkog, domaćeg“; - Napuštanje poljoprivrede i sela; - Nekonkurentna gospodarska politika; - Nekoordiniranost, i horizontalna i vertikalna, svih sudionika koji na bilo koji način sudjeluju na području razvoja poljoprivrede i sela; - Vrlo slaba informiranost o onome što nas sutra očekuje u EU; - Spora i nemotivirana administracija. 	<ul style="list-style-type: none"> - Stvarati konkurentna i održiva poljoprivredna gospodarstva; - Okrupnjavanje poljoprivrednih posjeda, sređivanje imovinsko pravnih odnosa; - Stvarati prepoznatljive proizvode s većom dodanom vrijednošću na poljoprivrednom gospodarstvu i selu; - Uvoditi nove tehnologije i proizvodnju na poljoprivredna gospodarstva i selo; - Izgraditi i bolje održavati prometnu i komunalnu infrastrukturu; - Organizirati i izgraditi tržišnu i financijsku infrastrukturu (veletržnice, distributivni centri, hladnjače, skladišta, povoljno financiranje, jamstveni fondovi...); - Informirati, educirati i obrazovati poljoprivrednike i stanovnika na selu, posebice voditelje gospodarstva i/ili kućanstava (osnivanje edukacijskih centara za potporu obiteljskim gospodarstvima); - Unaprijediti uvođenje mladih poljoprivrednika u poljoprivrednu proizvodnju i poslovanje; - Poboľjšati skrb za proizvodnju zdravstveno ispravne i sigurne hrane, za očuvanje okoliša, zaštitu vode, tla, prirode; - Jačati oživljavanje i očuvanje tradicijskih vrijednosti sela i poljoprivrede (arhitekture, zanata, običaja ...); - Koordinirati rad svih koji djeluju na području poljoprivrede i sela; - Objediniti rad različitih državnih službi koji djeluju na poljoprivredi i selu; - Djelovati po načelu „primjer je najbolji savjet“, više ulagati u primjere dobre prakse; - Razvijati suradnju s drugim regijama, posebno iz susjedne Slovenije.

Tablica 28. Razvojni problemi i potrebe sektora poljoprivrede u ŽŽ

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- Nedovoljno valorizirani i iskorišteni prirodni, kulturni i drugi potencijali za razvoj turizma usprkos blizine velikog turističkog tržišta kao što je Grad Zagreb;	- Valorizirati sveukupne turističke potencijale ŽŽ s obzirom na potencijalnu turističku potražnju;
- Niska razina turističke opremljenosti međunarodno relevantnih turističkih resursa;	- Unaprijediti postojeće i izraditi nove turističke planove i programe i ojačati njihovu učinkovitu provedbu;
- Nedostatak kvalitetnog ugostiteljstva i neadekvatni smještajni kapaciteti za potrebe turističkih aktivnosti;	- Jačati i unaprijediti marketinške aktivnosti za poticanje turističkog razvoja ŽŽ (za sve u „strateškom marketinškom planu turizma“ prepoznate vrste turističke ponude: sportsko-rekreativni, kulturno-vjerski, tranzitni, izletnički, edukacijski turizam);
- Nedovoljna prepoznatljivost i osmišljenost turističkog proizvoda i turističkog branda;	- Uvesti i provoditi sustavnu edukaciju i osposobljavanje ugostitelja i turističkih radnika i svih uključenih u turističke aktivnosti;
- Nemogućnost korištenja turističkih atrakcija i resursa (dvorci, kurije i dr.) za turističke, muzejske, smještajne, kongresne i druge komplementarne ponude radi neriješenih imovinsko-pravnih pitanja;	- Unaprijediti kvalitetu i povećati smještajne kapacitete;
- Nedostatan profesionalni kadar, nedovoljno zaposlenih stručnjaka u sektoru turizma u ŽŽ i to za razvoj smještajne i kongresne ponude, razvoj seoskog, eko, etno, višednevnog izletničkog i obiteljskog turizma;	- Riješiti pravno-imovinskih pitanja nad turističkim atrakcijama i resursima, ali i zapuštenim atrakcijama, popularnim 80-tih godina;
- Neprijemna organizacija za razvoj turizma u upravi ŽŽ.	- Uključiti u turističku funkciju, objekte u vlasništvu ŽŽ : specijalna bolnica „Naftalan“, Ivanić Grad (razvojni projekt i proširenje sportsko-rekreativnih kapaciteta, kao nadopune već popularnom lječilišnom dijelu bolnice, gdje tretmani traju po 2-3 tjedna);
	- Unaprijediti ponudu: na području parkova prirode u ŽŽ (Žumberak-Samoborsko gorje i Parka prirode Medvednica staza Bistra); vinskih cesta Plešivice i Zeline, unapređenje i proširenje komplementarne turističke ponude, razvoj smještajnih kapaciteta na ruralnom području vinskih cesta; malih obiteljskih hotela u zgradama (kurijama) u suradnji s nadležnim institucijama; Arheološkog parka Andautonija u Ščitarjevu, kraj Velike Gorice, kao nacionalno važnog arheološkog lokaliteta iz antike, „kolijevka Zagreba“; kampova uz glavne magistralne prometnice i autoceste poglavito kod Sv. I. Zeline i Jastrebarskog;
	- Potaknuti i podržati JLS da obнове atraktivne kulturno-povijesne sadržaje koje imaju i stvore nove (kapitalna ulaganja u obnovu muzeja, galerija i starih gradskih jezgri, dvoraca i dr.);
	- Jačati povezivanje i umrežavanje sa srodnim turističkim područjima, turističkim agencijama i turističkim gospodarstvom radi poboljšanja turističke ponude s naglaskom na vrednovanje i očuvanje tradicijskih, autohtonih vrijednosti i običaja.

5.7.6 Obrt

▪ Obrt ima bogatu dugogodišnjom tradiciju. Na području ŽŽ je u 2006. godini bilo 7.732 registriranih obrta, s ukupno 18.432 zaposlene osobe. Na području ŽŽ ima 9 udruženja obrtnika. Po broju obrta i zaposlenih njima u ŽŽ prednjače gradovi Samobor, Velika Gorica i Zaprešić.

Tablica 29. Broj obrta po udruženjima obrtnika ŽŽ

Udruženje obrtnika	2005.	%	2006.	%
Dugo Selo	652	2,33	669	2,49
Ivanić Grad	469	1,68	479	1,78
Sveti Ivan Zelina	462	1,65	458	1,71
Vrbovec (s Dubravom)	492	1,76	492	1,83
Velika Gorica	1.628	5,83	1653	6,15
Jastrebarsko	958	3,43	1011	3,76
Samobor	1.733	6,20	1661	6,18
Zaprešić	1.284	4,60	1309	4,87
UKUPNO	7.678	27,48	7.732	28,77

Izvor podataka: Hrvatska obrtnička komora

▪ Poticajne mjere Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva utjecale su i dalje utječu na pozitivnu klimu u razvoju obrtništva, na povećanje otvaranja obrta, na projekte kreditiranja, poticanje nastupa na sajmovima, poticanje inovacija / inovatora, i sl.

Tablica 30. Razvojni problemi i potrebe sektora poljoprivrede u ŽŽ

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- Previsoka davanja za poreze i doprinose;	- U dugoročnoj strategiji razvoja gospodarstva i utvrditi ulogu obrta i ciljeve i mjere za razvoj;
- Poslovni prostor: općenito manjak, a onda i nesigurnost u korištenju zbog neizvjesne dugoročnije perspektive najma (povrat nacionalizirane imovine);	- Unaprijediti i provesti programe poticanja razvoja obrta;
- Nepovoljni uvjeti i dugotrajan postupak kreditiranja u poslovnim bankama;	- Osigurati iste tržišne uvjete svim sudionicima, naročito u prvim godinama poslovanja;
- Opadanje interesa mladih za pojedinim obrtničkim zanimanjima;	- Jačati potpurnu infrastrukturu za razvoj obrta (poslovne zone, poduzetnički i tehnološki centri, savjetodavne usluge i dr.);
- Izumiranje tradicionalnih i umjetničkih obrta;	- Unaprijediti i jačati poslovno povezivanje obrtnika (zadruga i drugi oblici);
- Raširena pojava „sive ekonomije“.	- Smanjiti administrativne i druge barijere za otvaranje i širenje obrta (pojednostavniti „papirologiju“, ukinuti dvostruka izvještavanja i sl.);
	- Pojačati poticaje za očuvanje tradicijskih i umjetničkih obrtničkih djelatnosti (trgovina, ugostiteljstvo; pekarnice, slastičarnice i pojedine uslužne djelatnosti), s ciljem osiguranja izvornosti, utvrditi dodatne kriterije za otvaranje obrta;
	- Omogućiti jednostavniji i brži pristup financiranju razvoja obrta.

5.8 Poduzetnička infrastruktura

▪ U ŽŽ postoji niz institucija i programa za potporu (npr. kreditiranje, poticaji, savjetovanje, ...) razvoju poduzetništva, odnosno razvoju malog i srednjeg gospodarstva. Od institucija to su: Poduzetnički centri, Regionalna razvojna agencija, HGK, HOK i HUP u sklopu GSV, te (županijski) Upravni odjel za gospodarstvo²⁰ i Upravni odjel za poljoprivredu, ruralni razvitak i šumarstvo.

5.8.1 Poduzetnički centri i Regionalna razvojna agencija

▪ Od 6 poduzetničkih centara koji su svojevremeno pokrenuti u ŽŽ (Samobor, Jastrebarsko, Velika Gorica, Vrbovec, Dugo Selo i Sveta Nedjelja), čiji su osnivači i vlasnici bili gradovi i općine, opstao je samo jedan (Velika Gorica). Ostali centri nisu uspjeli pokrenuti planirane aktivnosti i programe unapređivanje poduzetništva, odnosno jačanja konkurentnosti poduzetnika, osobito malih i srednjih te obrtnika.

▪ Regionalnu razvojnu agenciju su osnovali ŽŽ (60% vlasništva) i njenih 8 JLS (svaka s po 5%), no i tu tek predstoji njena uspostava i potvrđivanje kao značajnog aktera razvoja na području županije.

5.8.2 Poduzetničke zone

▪ Veliki interes gradova i općina za osnivanje i razvoj poduzetničkih zona reflektira se u činjenici da je trenutno županijskim prostornim planom predviđeno 140 lokacija za gospodarsku djelatnost. Ad hoc analiza sugerira da je veći dio postojećih prijedloga za izgradnju poduzetničkih zona nedovoljno osmišljen, bez analiza koristi i razvojnih učinaka, bez razrađenih cjelovitih programa provedbe.

▪ Program razvoja poduzetničkih zona iz 2004. predviđa izgradnju / dovršenje 36 zona, na ukupnoj površini od 1.336 ha, uz predviđeni trošak ulaganja od oko 300 milijuna kuna. Svoje buduće aktivnosti Županija usmjerava na osnivanje i razvoj velikih poduzetničkih zona, s površinom preko 100 ha, i to u suradnji s pojedinim gradovima i općinama. Plan izgradnje poduzetničkih zona u ŽŽ za 2006. i 2007. godinu predviđa 26 zona.

5.8.3 Klasteri

▪ ŽŽ priprema program razvoja klastera koji predviđa klaster metalo-prerađivačke industrije, klaster drvne industrije i turistički klaster. Izrađene su studije za osnivanje i razvoj pojedinih klastera.

▪ Za pokretanje i razvoj klastera u Županji osobito je važna suradnja s Gradom Zagrebom kako zbog njegovog velikog inovacijskog, tehnološkog, poslovnog potencijala i tržišta, tako i zbog velikih gradskih razvojnih projekata. (npr. CROTRAM, koji s ciljem proizvodnje nove generacije tramvaja za gradski javni prevoz, već okuplja i povezuje vodeća poduzeća elektro, metalne i drugih industrija, te informatike, istraživačke i znanstvene organizacije).

▪ Za razvoj klastera važna je također i suradnja sa susjednim županijama, među kojima su neke već odmakle u razvoju svojih klastera (npr. suradnja s austrijskom regijom Štajerskom na pripremi klastera u metalo-prerađivačkoj industriji).

5.8.4 Programi potpore razvoju poduzetništva: kreditiranje, edukacija i dr.

▪ ŽŽ, odnosno njezin Upravni odjel za gospodarstvo i dijelom Upravni odjel za poljoprivredu, ruralni razvitak i šumarstvo, provode niz aktivnosti s ciljem potpore razvoju poduzetništva i gospodarstva u cjelini. Neki značajniji su: kreditiranje poduzetnika kroz programe Ministarstva, gospodarstva, rada i poduzetništva i vlastite programe; bespovratne potpore za poduzetnike; potpora edukaciji i treningu poduzetnika; pokretanje i priprema razvojnih studija radi unapređenja politike razvoja poduzetništva; organizacija i sufinanciranje sajamskih aktivnosti; izrada projekata razvoja poduzetništava za sudjelovanje u državnim programima i programima EU; iniciranje i priprema projekata i programa suradnje s Gradom Zagrebom; suradnja u projektima i programima s Gospodarskom komorom Zagreb, Obrtničkom komorom Zagreb, HUP-om.

5.8.5 Županijski odjeli i razvoj poduzetništva

▪ Županijski odjeli angažirani su istodobno i na razradi politike razvoja poduzetništva i na provedbi te politike kroz programe i projekte;

▪ nedostaju mjere za podršku poduzetništva za veće korištenje i razvoj inovacija i tehnologije, za veću podršku mladim poduzetnicima, posebno onim mladim obrazovanim stručnjacima u razvojnim djelatnostima;

▪ nedostaje cjelovita županijska politika razvoja poduzetništva s obzirom na potencijale i potrebe Grada Zagreba;

²⁰ Odjel u svom djelokrugu ima sva područja gospodarstva (uključujući i turizam) te europske integracije, odnosno korištenje EU pretpripravnih fondova.

Tablica 31. Razvojni problemi i potrebe u vezi s poduzetničkom infrastrukturom

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
<ul style="list-style-type: none"> - Poduzetnički centri nemaju; - osmišljene odgovarajuće planove i programe rada za razvoj poduzetništva, za uključivanje u državne razvojne programe i postojeće inozemne programe; - dovoljno osposobljen kadar za razvoj potpornih programa i aktivnosti; - povezanost i umreženost kako međusobno tako niti s drugim potpornim institucijama u ŽŽ; - Regionalna razvojna agencija do sada niti je pokrenula i razvila aktivnosti kojima bi se poboljšala / intenzivirala provedba mnogobrojnih postojećih razvojnih programa i inicijativa ŽŽ i drugih razvojnih aktera, niti je inicirala nove; - Za poduzetničke zone, u najvećim broju slučajeva, ne postoje potrebni programi i planovi osnivanja i razvoja; - U zonama nema profesionalnog upravljanja i vođenja procesa osnivanja i poslovanja; - Za pojedine zone nisu ispunjeni osnovni preduvjeti (vlasnička struktura, poduzetnički potencijal); razvoj zona nije koordiniran niti usmjeren; - Za pokretanje klastera nedostatni su kadrovski, stručni, organizacijski potencijali; - Nedovoljna je informiranost, upućenost i motiviranost potencijalnih članova klastera; - Nedovoljan interes Grada Zagreba za inicijative i županijske programe razvoja poduzetništva; - Nedostatna suradnja sa susjednim županijama u poduzetništvu; - Kreditiranje poduzetništva kao i drugi programi nemaju sustavno praćenje, nadzor i evaluaciju; - Nema praćenja i vrednovanja razvojnih učinaka programa i projekata za razvoj poduzetništva; - U upravi nije razgraničena funkcija izrade i praćenja politike razvoja poduzetništva od provedbe te politike; - Grad Zagreb nema oblikovan interes za suradnju sa svojim najbližim okruženjem u sferi razvoja poduzetništva i gospodarstva u cjelini. 	<ul style="list-style-type: none"> - Utvrditi i vrednovati stanje i mogućnosti poduzetničkih centara u odnosu na potrebe razvoja poduzetništva u ŽŽ; - Izraditi cjeloviti program razvoja poduzetničke infrastrukture (poduzetnički centri, Regionalna razvojna agencija i druge institucije) da se na optimalan način podupre i unaprijedi poduzetništvo (u sklopu toga utvrditi i vrstu i broj poduzetničkih centra, te njihovu ulogu i zadatke); - Osigurati da Regionalna razvojna agencija preuzme zadatke vezane za provedbu razvojnih programa i projekata ŽŽ, a u skladu sa smjernicama regionalnog razvoja Hrvatske (Strategijom regionalnog razvoja Hrvatske i Zakonom o regionalnom razvoju) kao i uspješnom praksom iz Hrvatske i EU; - Razraditi programe i osigurati provedbu osnivanja i razvoja velikih poduzetničkih zona koje ŽŽ planira u suradnji s pojedinim JLS, te posebno s obzirom na odnos između potencijala i interesa Grada Zagreba i razvojnih ciljeva i prioriteta ŽŽ; - Razraditi programe za osnivanje i razvoj manjih, poduzetničkih zona koje su od interesa gradova i općina; - Razraditi programe osnivanja klastera; - Analizirati potencijale za osnivanje klastera u ŽŽ i povezivanja s Gradom Zagrebom; Uspostaviti suradnju u razvoju klastera sa gradom Zagrebom na projektu CROTRAM, alati i dr.; - Jačati suradnju u razvoju klastera sa susjednim županijama i s regijama u inozemstvu (Štajerska); - Uspostaviti praćenje i vrednovanje programa za razvoj poduzetništva; - Razvojiti poslove politike razvoja poduzetništva od provedbe te politike, tj. realizacije programa i projekata, tako da izvršne poslove obavlja Regionalna razvojna agencija uz druge potporne institucije; - Značajno unaprijediti suradnju s Gradom Zagrebom na razvoju poduzetništva i gospodarstva u cjelini.

II.6. DRUŠTVENE DJELATNOSTI

6.1 Obrazovanje i znanost

6.1.1 Predškolski odgoj i osnovnoškolsko obrazovanje

U ŽŽ djeluje 14 dječjih vrtića u koje je uključeno oko 4.500 djece. U sustav su uključeni cjeloviti primarni programi za djecu predškolske dobi, male škole i igraonice te vjerski vrtići. Djelatnost se financira iz proračuna JLS i participacije roditelja.

U ŽŽ djeluju 42 osnovne škole koje trenutno obrazuju 28.948 učenika u 1.312 odjeljenja, 2 glazbene škole u sastavu POU i 1 privatna glazbena škola.

U zadnjih 5 godina osnovne škole bilježe lagani porast broja učenika i odjeljenja (4-5% za razdoblje), a u područjima velikog doseljavanja porast iznosi i do 50%.

Proračunom ŽŽ financiraju se natjecanja učenika.

6.1.2 Srednjoškolsko obrazovanje

Srednjoškolsko obrazovanje provodi se u 14 srednjih škola obrazovnog kapaciteta 7.268 učenika u 273 odjeljenja, sa 6 općih srednjih škola, 5 strukovnih škola, 2 gimnazije, 1 umjetničkom školom, 1 srednjom

glazbenom školom, te 1 učeničkim domom u Ivanić Gradu.

Srednja škola zračni promet privlači učenike iz cijele Hrvatske.

U zadnjih 5 godina u srednjoškolskom obrazovanju bilježi se lagani porast broja učenika i odjeljenja (4-5% za razdoblje), u područjima velikog doseljavanja se bilježi porast i do 50%, dok istovremeno broj korisnika učeničkog doma opada.

Čak 50% srednjoškolaca s područja ŽŽ školuje se izvan županije i to uglavnom u gradu Zagrebu.

Decentralizacija školstva je u postupku: decentraliziraju se materijalni troškovi škola, troškovi smještaja učenika u učeničke domove, prijevoz zaposlenika u srednje škole, tekuće i investicijsko održavanje te kapitalna izgradnja.

Uhodan je sustav stipendiranja darovitih učenika i studenata, kao i financiranje deficitarnih zanimanja.

Tablica 32. Razvojni problemi i potrebe predškolskog, osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
<ul style="list-style-type: none"> - Dotrajalost velikog broja zgrada i opreme; Nedostatak sportskih dvorana i igrališta; - Nedostatak stručnih suradnika; Nezadovoljavajuća srednja „informatička pismenost“; - Zastarjeli obrazovni programi i oprema u srednjim školama - neodgovarajući potrebama (npr. obrti i sl.); - Nedostatak školskog prostora u područjima velikog doseljavanja, a istovremeno veliki broj napuštenih objekata područnih škola u ruralnim područjima (npr. Žumberak); - Preko 50% učenika osnovnih škola mora koristiti prijevoz za dolazak u školu, što iznosi 2/3 materijalnih troškova škola. 	<ul style="list-style-type: none"> - Izgraditi i dograditi školski prostor za prelazak na rad u jednoj smjeni; - Stvoriti jednake uvjete školovanja na području cijele ZŽ; Osmisliti održive modele očuvanja škola i u manjim seoskim naseljima; - Poboljšati kvalitetu i učinkovitost odgoja i obrazovanja (zamjena zastarjelih obrazovnih programa sa modernim znanjima i vještinama); - Unaprijediti razradu objedinjenog sustava stipendiranja na razini JLS i na razini ZŽ. - Jačati sufinanciranje učeničkog pokaza u cijelosti.

6.1.3 Visokoškolsko obrazovanje

▪ U ZŽ postoje dvije visoke škole: *Veleučilište Velika Gorica s pravom javnosti*; te *Visoka škola za poslovanje i upravljanje, s pravom javnosti „Baltazar Adam Krčelić“* u Zaprešiću.

▪ Studenti sa područja ZŽ studiraju uglavnom na nekom od fakulteta Zagrebačkog sveučilišta.

▪ Županija stipendira studente sa izvrsnim rezultatima te studente koji se obrazuju za zanimanja koja su deficitarna u ZŽ (npr. elektrotehnika i strojarstvo).

6.1.4 Cjeloživotno učenje

▪ U gradovima ZŽ postoje i djeluju 7 pučkih otvorenih učilišta i 2 centra za kulturu (u Jastrebarskom i Križu) kojima je obrazovanje odraslih osnovna djelatnost.

▪ Uz osnovnoškolsko obrazovanje za odrasle koje financira Ministarstvo znanosti obrazovanja i športa na raspolaganju je niz tečajeva za stjecanje niže stručne spreme, tečajeva za nova znanja i vještine (polaganje majstorskih ispita) koje sufinancira ZŽ, tečajeva stranih jezika i rada na računalu, knjigovodstvenih tečajeva i sl.

▪ Županija iu suradnji sa poduzetničkim centrima organizira dodatno obrazovanje za poduzetnike.

▪ Navedeni programi su relativno dobro posječeni te za njih stanovništvo pokazuje interes. S druge strane oni otvaraju nove mogućnosti pokretanje novih poslovnih aktivnosti (primjerice uzgoj ljekovitog bilja, pčelarstvo, kozarstvo i sl.).

6.1.5 Znanost

▪ Od znanstvenih institucija, na području ZŽ postoji samo *Šumarski institut Jastrebarsko* koji je aktivno uključen temeljna i primijenjena istraživanja u svom području djelovanja, i s drugim hrvatskim institucijama (npr. razvijena suradnja sa Šumarskim fakultetom u Zagrebu), i na međunarodnim projektima.

▪ Relativno je razvijena suradnja gospodarstvenika i poljoprivrednika te županijskih službi sa fakultetima Sveučilišta u Zagrebu.

6.2 Zdravstvo

▪ ZŽ je vlasnik slijedećih zdravstvenih ustanova: 1) Dom zdravlja ZŽ, koji ima 8 ispostava (Dugo Selo, Ivanić Grad, Jastrebarsko, Samobor, Sv. Ivan Zelina, Velika Gorica, Vrbovec, Zaprešić). Postoji 45 područnih ambulanti, 16 timova zdravstvene zaštite žena i 125

timova stomatološke zaštite; 2) Ljekarne ZŽ, koje trenutno imaju 15 podružnica i zastupljene su na cijelom području Županije; 3) Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju „Naftalan“, čija je osnovna djelatnost specijalističko-konzilijarna zdravstvena zaštita i medicinska rehabilitacija iz područja fizikalne medicine i liječenje kožnih bolesti naftalanoterapijom; 4) Specijalna bolnica za kronične bolesti dječje dobi Gornja Bistra.

▪ Zdravstvene ustanove u privatnom vlasništvu obuhvaćaju više poliklinika, raznih specijalističkih ordinacija te ljekarni. Proces privatizacije u zdravstvu nastavlja se zakupom dijelova domova zdravlja.

▪ Prosječni broj liječnika na 1000 stanovnika je 24,8 (prosjeak RH je 24,3). Kvaliteta i pokrivenost primarne i sekundarne zdravstvene zaštite zadovoljava potrebe stanovništva. Uglavnom svi stanovnici ZŽ imaju zdravstveno osiguranje.

▪ Očekuje se daljnja decentralizacija i osnivanje Zavoda za javno zdravstvo na razini Županije.

▪ Hitna medicinska pomoć ne zadovoljava ukupne potrebe (obzirom na veličinu područja i magistralne prometnice ne zadovoljava kapacitetom i brzinom). Trenutno Dom zdravlja ZŽ ima sa HZZO-om ugovorenu hitnu medicinsku pomoć u 3 ispostave: Samoboru (5 timova), Velikoj Gorici (6 timova) i Zaprešiću (5 timova). U 4 ispostave – Dugo Selo, Ivanić-Grad, Jastrebarsko i Vrbovec hitna pomoć organizirana je preko 2 dežurstva, a u ispostavi Sv. Ivan Zelina postoji samo jedno dežurstvo.

▪ Od preventivni zdravstvenih programa postoje programi: prevencije raka dojke, prevencije KV bolesti, prevencije ovisnosti i dr., a vode ih Domovi zdravlja, Hrvatska udruga „Zdravih gradova“, Udruga edukacijom protiv raka dojke, Županijsko savjetovalište za prevenciju zlouporabe droga i dr.

▪ Doprinosa zdravlju stanovništva Županije je u sustavnom pristupu poticanju športskih aktivnosti. Trenutnom je u Županiji registrirano 512 športskih klubova, 20.000 aktivnih sportaša i oko 1.500 aktivnih športskih djelatnika.

Tablica 33. Razvojni problemi i potrebe sektora zdravstva u ZŽ.

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
<ul style="list-style-type: none"> - Povećanje broja stanovnika u županiji uslijed doseljavanja stanovništva iz drugih dijelova Hrvatske povećava pritisak na zdravstvenu infrastrukturu i usluge; - Nedostatno investicijsko održavanje postojećih objekata i nabava opreme; - Nedostatne usluge hitne pomoći; - Neiskorišten potencijal lječilišta Naftalan; - Preseljenje bolnice Bistra; - Nedostatna provedba preventivnih zdravstvenih programa. 	<ul style="list-style-type: none"> - Izgraditi nove ambulante i dograditi postojeće objekte; - Provoditi investicijsko održavanje postojećih objekata i nabavu opreme; - Izgraditi novi kat i rekonstrukcije u SB „Naftalan“; Unaprijediti razvoj zdravstvenog turizma u SB „Naftalan“; - Provesti preseljenje bolnice Bistra; - Jačati službu hitne pomoći; - Jačati daljnju aktivnu potporu preventivnim zdravstvenim programima, posebice ulaganjima u razvoj športskih aktivnosti i infrastrukture za potrebe športa.

6.3 Socijalna skrb

▪ Na području županije djeluje 8 centara za socijalnu skrb, 5 domova za starije i nemoćne osobe te oko 400 udomiteljskih obitelji. Ukupno je u postojećim kapacitetima smješteno oko 900 osoba.

▪ preko 700 osoba čeka na smještaj u ustanove ili kod udomitelja.

▪ Do sada je izdano više od 10 rješenja o suglasnosti za osnivanje domova.

▪ Razvijeni su ostali oblici izvaninstitucionalne skrbi o starijim osobama - pomoć u kući, SOS telefon, organizirane pučke kuhinje u okviru crvenog križa.

▪ Postoji sustav brige (npr. radionice/ savjetovališta) za osobe sa poteškoćama u razvoju ili osobama s invaliditetom.

▪ Provedena je 1. faza programa prevencije ovisnosti u osnovnim školama, a ove godine će biti provedena 2. faza. Program provodi Županijsko savjetovalište za prevenciju ovisnosti sa sjedištem u Samoboru.

Tablica 34. Razvojni problemi i potrebe sektora socijalne skrbi u ZŽ

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
<ul style="list-style-type: none"> - Nedostatak smještajnih kapaciteta u odnosu na potrebe Županije, neadekvatni postojeći prostori; - Preniska naknada koju plaća Ministarstvo za smještaj korisnika u dom sa istovremenom slabom platežnom moći samih korisnika kojima je nužan smještaj u takvim ustanovama; - Nepostojanje koordinacije rada centara za socijalnu skrb i domova na razini Županije; - Neujednačeno trošenje sredstava po centrima i ustanovama. 	<ul style="list-style-type: none"> - Izgraditi domove za starije i nemoćne osobe; - Osigurati dovoljno stručnog kadra za rad u socijalnim ustanovama; - Provesti decentralizaciju ovlasti, obveza i posla na razini Županije; - Osnovati Županijski centar za socijalnu skrb.

6.4 Kultura – Baština i događanja

▪ ZŽ ima bogatu kulturnu baštinu i tradicijske vrijednosti koje se u dovoljnoj mjeri ne njeguju.

▪ Na području Županije u funkciji je 10 knjižnica, 2 centra za kulturu, 7 pučkih otvorenih učilišta te 8 muzeja. Značajna kulturna baština obuhvaća arheološki park Andautonija u Šćitarjevu te park skulptura u Jakovlju.

▪ Formirano je Kulturno vijeće za kulturno i umjetničko stvaralaštvo koje će usmjeravati i podržavati sve relevantne programe koje potiču prepoznatljivost županije. Djeluje Zajednica kulturno umjetnički udruga koja okuplja oko 120 udruga koje svojim nastupima na državnoj i međunarodnoj razini postaju bitan čimbenik promocije županije.

▪ Županijska skupština donosi godišnji program javnih potreba u kulturi na području ZŽ, te odobrava sredstva koja ZŽ izdvaja za pomoć u obnovi i zaštiti najznačajnijih kulturnih spomenika na svom području (pomaganje dugoročnih projekata obnove prema programima u kojima sudjeluje Ministarstvo kulture, zahvate na drugim značajnim spomenicima (župne crkve, stari gradovi, kurije, kapele), te manje zahvate na nepokretnim i pokretnim spomenicima, a u skladu s mišljenjem stručnjaka Konzervatorskog odjela). Sukladno svojim mogućnostima, i gradovi i općine sufinanciraju obnovu i zaštitu spomenika na svom području.

▪ ZŽ sudjeluje u projektu „Vile, dvorci, kurije, zamkovi - primjerena namjena, vrednovanje i kreativno upravljanje“ (Interreg IIIB CADSES sa Austrijom, Italijom i Grčkom).

▪ Županija sufinancira dvadesetak najznačajnijih kulturnih događanja, izložbe u muzejima i galerijama te gostovanja i sudjelovanja na festivalima kao dio kulturne razmjene s inozemstvom. O kulturnim događanjima redovito se izvještava turistička zajednica županije koja te podatke objavljuje u svojim publikacijama.

Tablica 35. Razvojni problemi i potrebe sektora zdravstva u ZŽ

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
<ul style="list-style-type: none"> - Nedovoljno vrednovana i korištena postojeća kulturna baština; - Neujednačenost, nejednaka ulaganja u temeljne institucije od strane njihovih osnivača; - Nema zajedničke marketinške ponude kulturnih događanja u Županiji; - Nedovoljna briga za očuvanje identiteta i tradicijskih vrijednosti. 	<ul style="list-style-type: none"> - Uspostaviti povezani i komplementarni sustav brige o kulturnoj baštini u ZŽ; - Osigurati jednake uvjete na cijelom području županije kako za rad ustanova i udruga u kulturi, tako i primateljima-korisnicima tih usluga; - Poticati izradu programa kulturnih sadržaja u svim JLS; - Njegovanje i očuvanje identiteta Županije i njegove prepoznatljivosti uz jačanje otvorenosti prema drugima.

II.7. NEZAPOSLENOST

▪ Posljednjih godina zabilježen je trend pada nezaposlenosti, djelomično i kao rezultat provedbe Nacionalnog Programa poticanja zapošljavanja, kojeg provodi Hrvatski zavod za zapošljavanje. U 2006. godini, na području ZŽ evidentirano je u prosjeku oko 13.060 nezaposlenih osoba, odnosno 4,35% ukupnog stanovništva Županije, što je značajno ispod RH prosjeka (18% u 2004. godini).

▪ Prema kriteriju obrazovanja, najveći broj nezaposlenih otpada u kategoriju sa završena 3 razreda srednje škole za KV i VKV zanimanja (cca 40% prijavljenih

na Zavodu za zapošljavanje), sa završenom osnovnom školom (cca 23%) te sa završena 4 razreda srednje škole i gimnazije (cca 27%), svega 3% evidentiranih nezaposlenih osoba je sa završenim fakultetom, akademijom, magisterijem i doktoratom i isto toliko sa završenom višom školom, I. stupnjem fakulteta i stručnim studijem. Bez završene osnovne škole je oko 5% evidentiranih nezaposlenih osoba. Prema spolu, u strukturi nezaposlenih prevladavaju žene (oko 62%). Prema dobi, najviše je nezaposlenih (41%) u dobnoj skupini od 45 i više godina života, a značajan udio (34%) evidentiranih nezaposlenih je mladih do 30 godina starosti. Među nezaposlenim osobama evidentirano je 452 osobe s invaliditetom.

- Oko 24% nezaposlenih su osobe koje prvi puta traže posao, a 30% nezaposlenih osoba ima 20 i više godina radnog staža. Prema evidencijama Zavoda za zapošljavanje, većina nezaposlenih čeka posao više od godinu dana (55%).

- Značajan broj obrazovanog stanovništva ZŽ putuje na posao u Zagreb. Za rad u drugim županijama nisu previše zainteresirani, što je razumljivo s obzirom da su tamo mogućnosti zapošljavanja uglavnom manje.

- Nezaposlene osobe zainteresirane su za nalaženje posla, ali nisu pretjerano zainteresirane za osposobljavanje za deficitarna građevinska zanimanja i općenito za dodatne obrazovne aktivnosti.

- Na razini ZŽ djeluje više od 21.300 poslodavaca s kojima Područna služba Zavoda za zapošljavanje surađuje na poslovima posredovanja pri zapošljavanju

- Usluge profesionalnog usmjeravanja (informiranja i savjetovanja) pružaju se za oko 3.000 osmoškolaca u 42 osnovne škole, te u 13 srednjih škola. Usluge obuhvaćaju profesionalno informiranje učenika i roditelja o izboru zanimanja i mogućnostima školovanja, te profesionalno savjetovanje - pružanje stručne pomoći (u sastavu pedagoga, psihologa i liječnika medicine rada) za učenike koji nastavu polaze po prilagođenom programu, imaju zdravstvene poteškoće ili su neodlučni u izboru zanimanja. Zavod po obradi kandidata (testiranje, liječnički pregled i intervju) za navedenu skupinu učenika izdaje stručno mišljenje. Za stručne suradnike – pedagoge i psihologe osnovnih škola stručni tim Zavod organizira i održava radionice o profesionalnom usmjeravanju. Zavod snosi troškove liječničkog pregleda za učenike koji su odlučili upisati deficitarna strukovna zanimanja.

Tablica 25. Razvojni problemi i potrebe ZŽ u vezi s problemom nezaposlenosti

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- Nedostatak novih slobodnih radnih mjesta;	- Uskladiti srednjoškolske obrazovne programe s potrebama na tržištu rada;
- Nepovoljna struktura nezaposlenih s obzirom na razinu obrazovanja i starosnu dob;	- Oblikovati srednjoškolske nastavne planove i programe prema zahtjevima konkretnih radnih mjesta;
- Visok udio žena u nezaposlenom stanovništvu;	- Poticati cjeloživotno učenje;
- Neusklađenost ponude i potražnje na tržištu radne snage s obzirom na tražene kompetencije;	- Poticanje samozapošljavanja kroz malo i srednje poduzetništva;
- Značajan broj deficitarnih zanimanja;	- Poticati otvaranje info centara u gradovima gdje bi se pružale usluge profesionalnog informiranja i informacije o slobodnim radnim mjestima
- Slaba informatička pismenost i znanje stranih jezika.	- Omogućiti nezaposlenim osobama besplatno stjecanje informatičke pismenost, učenje stranog jezika, prekvalifikacije te osposobljavanja i usavršavanja prema realnim individualnim potreba osobe;
	- Poticanje zapošljavanja žena, mladih, dugotrajno nezaposlenih (više od 1 godine), osoba s invaliditetom;
	- Pokrenuti međusudjedsku (sa Slovenijom) Internetsku bazu tržišta radne snage i obrazovanih programa.

II.8. UPRAVLJANJE RAZVOJEM

8.1 Institucionalni okvir

- Osnovne ustrojstvene jedinice ZŽ su: skupština, poglavarstvo, župan, stručna služba skupštine, stručna služba župana i poglavarstva, ured župana, Upravni odjel za gospodarstvo, Upravni odjel za poljoprivredu, ruralni razvitak i šumarstvo, Upravni odjel za promet i komunalnu infrastrukturu, Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb, Upravni odjel za prosvjetu, kulturu, šport i tehničku kulturu, Upravni odjel za financije, te Županijski zavod za prostorno uređenje i zaštitu okoliša.

- Radi promicanja, koordinacije i izvođenja razvojnih aktivnosti na području ZŽ, osnovana je i Regionalna razvojna agencija ZŽ. Predviđeno je da Agencija pruža usluge u području poslovanja i razvoja za potrebe Županije, gradova, općina i poduzetnika, te svih ostalih korisnika koji zatraže takve usluge. Suosnivači agencije su ZŽ i osam gradova ZŽ (Grad Dugo Selo, Grad Ivanić Grad, Grad Jastrebarsko, Grad Samobor, Grad Sveti Ivan Zelina, Grad Velika Gorica, Grad Vrbovec i Grad Zaprešić).

- Suradnja unutar upravnih odjela nije dovoljno razvijena. Komunikacija između upravnih odjela (UO) nije dovoljno učinkovita. Komunikacija prema nivou nižem od pročelnika je uglavnom neformalna, a uslijed toga u pravilu je nedovoljno učinkovita. Protok informacija je slab, neredovit i nesustavan.

- Pravila rada i norme nisu sustavno definirane niti su standardizirani postupci i procedure prema kojima bi se rješavali pojedini predmeti.

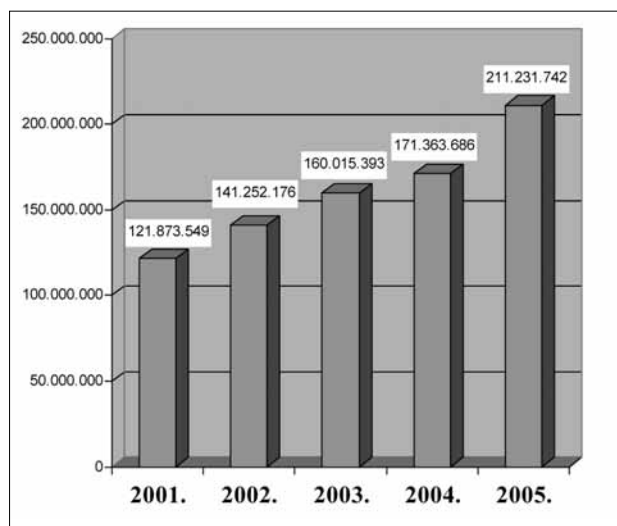
- Suradnja županijskih upravnih tijela s tijelima na centralnoj razini nije zadovoljavajuća niti koordinirana – dijelom i kao posljedica nepoznavanja strukture i nadležnosti pojedinih tijela (npr. nepoznavanje razlika između odgovornosti državnih ureda i regionalne područne samouprave).

Tablica 26. Razvojni problemi i potrebe ŽŽ u vezi s upravljanjem razvojem (institucionalna pitanja)

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
<ul style="list-style-type: none"> - Nezadovoljavajuća je koordinacija, protok informacija te suradnja između pojedinih UO te tijela angažiranih na društveno gospodarskom razvoju ŽŽ; - Izražen je nedostatak stručnog znanja i iskustva u poslovima upravljanja razvojem u nekoliko strateški najznačajnijih upravnih odjela (UO) u smislu definiranja razvojnih ciljeva, kao i izrade razvojnih programa i projekata; - Iako postoji mnoštvo izrađenih studija/planova/programa i sl., u većini njih nedostaje jasan okvir koji bi dugoročno osmislio smjer i način djelovanja, povezoao u protivnom nekoordinirane i stoga bitno manje efikasne i efektne aktivnosti, te doprinio umrežavanju svih dionika i izgradnji društvenog kapitala koji je trenutno najčešće vrlo deficitarni resurs u svim područjima; - Nedostatna su neka elementarna znanja (informatička, znanje stranih jezika) ali i specifične upravljačke, komunikacijske i sl. vještine kod dijela djelatnika županijske i lokalne samouprave; - Protok ključnih informacija je izuzetno slab, nedostaju informacije o pojedinim programima, naglašena je neinformiranost o pripremi prijedloga projekata i druge projektne dokumentacije; - Stručna služba župana i Poglavarstva ima široko definirane nadležnosti koje je teško uskladiti; - Nema mjera za razvoj slabije razvijenih/perifernih područja ŽŽ; - Ljudski resursi nisu optimalno iskorišteni i nema mehanizama nagrađivanja rada te motiviranja zaposlenih. Nemotiviranost je dijelom posljedica i nedostatka internih akata i utvrđenih pravila; - Odlučivanje je previše centralizirano / koncentrirano u vrh vertikalne hijerarhije – premalo delegiranih odgovornosti i prava, te horizontalne suradnje i suodlučivanja; - Centralizirana sredstva i izražen nedostatak financijskih sredstava središnje države za razvoj na razini JLS; 	<ul style="list-style-type: none"> - Unaprijediti organizaciju posla i podjelu rada i odgovornosti na svim razinama djelovanja, te bolje iskoristiti raspoložive ljudske resurse a nedostatak rješavati zapošljavanjem mladih stručnjaka; - Unaprijediti suradnju sa tijelima na centralnoj državnoj razini; - Racionalnije trošiti sredstva kojima Županija raspolaže kroz osnivanje Garancijske agencije te ih usmjeriti u razvoj gospodarstva; - Izrađivati kvalitetne planove s dugoročno osmišljenim smjerom i načinom djelovanja, bolje koordinirane i integrirane s drugim relevantnim sektorima; - Poticati informatičku naobrazbu, znanje stranih jezika, stjecanje upravljačkih i drugih vještina te sustavno uvesti kontinuirano (uključujući i cjeloživotno) obrazovanje svih djelatnika regionalne samouprave u ŽŽ; - Organizirati obuku zaposlenika radi podizanja znanja o europskim integracijama na županijskoj razini (isti bi mogli biti daljnja spona za informiranje javnosti na području ŽŽ o tim procesima); osposobiti dio djelatnika za izradu prijedloga razvojnih projekata koji bi se financirali iz EU i drugih izvora; - Pospješiti komunikaciju unutar županijskih tijela, te između Županije i JLS (uvođenje elektronske komunikacije i elektronskog sustava kolanja dokumenata); - Poticati kontinuirano i sustavno izvješćivanje i informiranje o realizaciji planova; - Uvesti i razvijati praćenje i vrednovanje realizacije razvojnih projekata/programa te mjerenje njihovih učinaka na razvoj ŽŽ; - Uvesti sustav nagrađivanja rada.

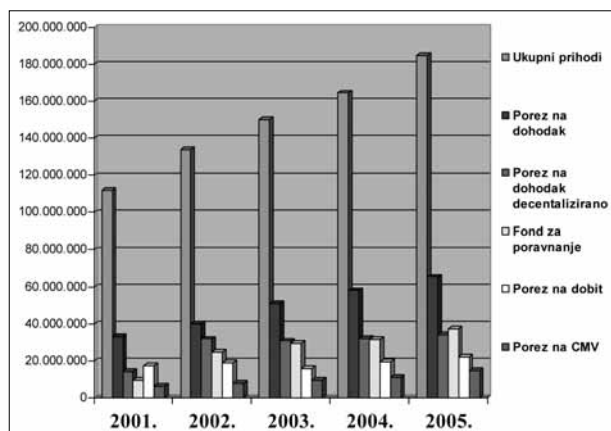
8.2 Proračun Županije

- Proračun ŽŽ bilježi kontinuiran rast u proteklih 5 godina

Slika 23. Ukupni proračun ŽŽ u razdoblju 2001 – 2005

- Udio prihoda od poreza u izvornim prihodima (2005. godina) je slijedeći: 56% od poreza i prireza na dohodak od nesamostalnog rada, 20% od poreza na dohodak dobivenog kroz potpore izravnjanja za decentralizirane funkcije, 12% od poreza na dobit, 8% od poreza na robu i usluge, te 4% od ostalih prihoda iz vlastitih sredstava.

Slika 24. osnovni izvori proračuna ŽŽ u razdoblju 2001-2005.

- Funkcijska klasifikacija osnovnih stavki proračuna (2005. godina) je slijedeća: 40% za obrazovanje; 25,7% za ekonomske poslove; 15,97% za opće javne usluge, javni red i sigurnost; 9,11% za zdravstvo; 4,04% za socijalnu zaštitu; 3,97% za rekreaciju, kulturu i religiju, 0,34% za zaštitu okoliša;

- Izražen je nedostatak financijskih sredstava za razvoj na razini JLS. Obaveze su decentralizirane, ali ne i sredstva, što je ozbiljna prepreka za učinkovito upravljanje razvojem.

8.3 Suradnja s gradom Zagrebom

8.3.1 Postojeći sporazumi i projekti u tijeku

- Grad Zagreb (GZ) i ŽŽ potpisali su 1998. godine Sporazum o suradnji. Temeljni ciljevi međusobne suradnje GZ i ŽŽ su utvrđivanje područja od zajedničkog

interesa za gospodarski, socijalni i drugi razvitak, te unapređivanje i osiguravanje ostvarivanja međusobne suradnje Utvrđena su slijedeća područja od zajedničkog interesa: prostorno uređenje, zaštita okoliša, vodoopskrba, opskrba energijom, promet te druga područja komunalnog gospodarstva / infrastrukture, poljoprivreda, zdravstvo i socijalna skrb, predškolski odgoj i naobrazba, školstvo, kultura i šport.

- Grad Zagreb i ŽŽ potpisali su 2005. godine Sporazum o suradnji u poljoprivredi s ciljem unaprijeđenja suradnje u poljoprivredi na području GZ i ŽŽ. Suradnja se ostvaruje kroz slijedeće programe i projekte: 1) subencioniranje poljoprivredne proizvodnje na području Grada Zagreba i ŽŽ; 2) zajednički pilot projekt „*Otvaranje ogledne prodavaonice i kušaonice Proizvodi hrvatskog sela u Gradu Zagrebu*“; 3) vikend prodaja posebno vrijednih i sezonskih seljačkih proizvoda, te organiziranje sezonske seljačke tržnice jagoda i cvijeća; 4) zajedničke gospodarske manifestacije u GZ; 5) uspostavljanje Distributivnog centra voća i povrća; 6) suradnja na drugim programima i projektima koji su od zajedničkog interesa za razvoj poljoprivrede na području GZ i ŽŽ.

- Grad Zagreb, ŽŽ, Grad Velika Gorica, Hrvatske autoceste i Hrvatske ceste potpisale su u 2005. g. Sporazum o utvrđivanju izmještanja koridora trase prve dionice autoceste Zagreb-Sisak na području južnog ulaza u Grad Zagreb.

- Grad Zagreb i ŽŽ potpisali su krajem 2005. g. *Sporazum o suradnji na izradi Prostornog plana Grada Zagreba i Prostornog plana Zagrebačke županije*.

Tablica 36. Zajednički projekti koji se provode na području infrastrukture s Gradom Zagrebom

Izgradnja postrojenja za termičku obradu otpada – Grad Zagreb usvojio je predmetni Sporazum, dok će ŽŽ isti prihvatiti nakon pribavljanja ovlasti JLS. Lokacija postrojenja planirana je na području GZ, neposredno uz glavni pročistač otpadnih voda. Deponija ostataka nakon spaljivanja (šljake) planira se na prostoru ŽŽ, ovisno o postignutim dogovorima s njenim JLS.
Uspostava prometnog saveza i tarifne unije – kojim bi se riješio problem javnog prijevoza putnika na prostoru ŽŽ i GZ. Studija se izrađuje u dva dijela: Uspostava tarifne unije, te cjelovito rješenje javnog prijevoza, a rok izrade je konac 2006. godine.
Regionalni vodoopskrbni sustav - inicijativa pokrenuta od strane Hrvatskih voda i ŽŽ. Studija je izrađena i prezentirana predstavnicima dijela JLS, Županiji, Gradu Zagrebu i Hrvatskim vodama. Kako se radi o velikom projektu, potrebno je uskladiti neka otvorena pitanja i započeti s provođenjem aktivnosti na organizaciji sustava.

8.3.2 Ocjena suradnje i njen značaj za daljnji razvoj ŽŽ

- Suradnja sa gradom Zagrebom je u cjelini vrlo slaba, dijelom iz razloga što GZ Županiju ne shvaća kao dovoljno ozbiljnog partnera, a dijelom i iz razloga što rukovodstvo Županije nije dovoljno uporno i učinkovito u rješavanju svih problema te realizaciji učinkovitije suradnje.

- Iako su odnosi izuzetno isprepleteni, izražen je problem neravnomjernog odnosa snaga. Međutim, međuzavisnost ovih odnosa je uzajamna i prisutna je svijest u ŽŽ da i GZ i ŽŽ mogu imati velike koristi temeljem unaprijeđene i sustavno regulirane suradnje.

- Razvoj cjelokupnog "zagrebačkog prostora" i "metropolizacija" GZ do danas nije adekvatno osmišljen

niti od strane GZ i ŽŽ, ali ni u okviru strateških razvojnih programa/planova/strategija RH.

- Već dulje je prisutan proces postepene (a posljednjih nekoliko godina i vrlo izražene) „dekoncentracije“, tj. „širenja /disperzije“ Zagreba, s obzirom da je GZ suočen sa sve većim problemima razvoja u svojem užem prostoru. Drugim riječima, nazire se stanje u okviru kojega će GZ biti sve više „u sukobu s vlastitim granicama“. Ovaj proces ima vrlo kompleksne posljedice za društveno-gospodarski razvoj ŽŽ i trenutno ide više u prilog GZ nego li ŽŽ.

- Ne postoji nikakva kontrola, praćenje i koordinacija, primjerice, spomenute „dekoncentracije“, tj. seljenja poduzetničkih aktivnosti i industrije u rubna područja „zagrebačkog prostora“. Činjenica da ova disperzija nije osmišljena i koordinirana dodatno naglašava negativne posljedice ovog procesa.

- Potencijal GZ za jačanje kapaciteta ŽŽ za upravljanje razvojem nije efikasno isorišten (ljudski resursi, organizacija, menadžment, planiranje i programiranje, dr.).

- Slabo je razvijena svijest o potrebi zajedničke i trajne suradnje radi učinkovitosti integralnog planiranja razvoja "zagrebačkim prostorom".

8.3.3 Osnovni razvojni izazovi i razvojna pitanja vezano za suradnju sa GZ²¹

- Temeljem ocjene stanja i utvrđenih osnovnih problema vezano za suradnju sa GZ, nameće se niz strateških razvojnih pitanja, dilema i potreba. Osnovne potrebe su navedene u predhodnoj tablici, a radi ukazivanja na kompleksnost ove problematike, te efikasnijeg iskorištavanja potencijala suradnje GZ i ŽŽ, izdvojena su slijedeća osnovna pitanja koja će biti potrebno sagledati u fazi provedbe ŽRS:

- Kako pristupiti problemima i izazovima „metropolizacije“ koji se odnosi i na GZ i na ŽŽ? Što je moguće napraviti kako bi se razvojni potencijal i GZ i ŽŽ maksimalno iskoristio, a razvojna ograničenja umanjila, u korist cijele metropolitanske regije?

- Kako definirati osnovni cilj metropolizacije: ravnomjerni razvoj, uspostava kvalitete življenja na cijelom metropolitanskom području, ili drugačije?

- Na koji način se trenutno vrlo izražen proces „dekoncentracije“ GZ reflektira na šire metropolitansko područje, koje su njegove i pozitivne i negativne posljedice, te kako izbjeći negativne a iskoristiti pozitivne?

- Kako postići da GZ bude svjesniji važnosti metropolizacije, u korist ne samo samog sebe već i s aspekta razvoja ŽŽ? Da li taj proces ignorirati i njemu se samo prilagođavati ili na njega aktivno djelovati,

²¹ Problematiči vezanoj za postojeću i daljnju suradnju posvećena je pažnja na svakoj održanoj radionici tijekom izrade Županijske razvojne strategije. Članovi radnih skupina iz svih upravnih odjela i tijela Županije kontinuirao su upozoravali na nedostatke i ograničenja ove suradnje, te nužnosti pronalaženja rješenja za trenutne kompleksne probleme - koji se odnose na sva razvojna područja ŽŽ. S obzirom na obimne rasprave, neka od ovih pitanja su naznačena u ovom dijelu Osnovne analize, a naznake za njihovo rješavanje sagledane su kroz daljnje faze Županijske razvojne strategije - poglavito kroz prijedlog potrebnih mjera.

Tablica 37. Razvojni problemi i potrebe ŽŽ u vezi suradnje sa gradom Zagrebom (GZ)

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- Nije razvijena svijest o značaju i smislu razvoja cjelokupnog "zagrebačkog prostora";	- Ojačati svijest o nužnosti razvoja cjelokupnog "zagrebačkog prostora" kroz izradu studija, programa i projekata te organizaciju javnih tribina, rasprava u medijima i dr.;
- Nema cjelovitog pristupa razvojnom potencijalu cjelokupnog "zagrebačkog prostora" i njegovu značenju za integralni razvoj i ŽŽ i GZ;	- Izraditi Strategiju suradnje ŽŽ i GZ te model upravljanja cjelokupnim "zagrebačkim prostorom";
- Nije osmišljena strategija/model suradnje sa GZ;	- Utvrditi osnovne uzroke pritisaka/konflikata, te najkritičnija područja suradnje (osnovne kočnice), kako njihovo rješavanje ne bi čekalo konac izrade, te provedbu Strategije, te modela upravljanja cjelokupnim „zagrebačkim prostorom“ (MUZP) – utvrditi „interventni akcijski plan“, nosioce i rokove;
- Nema koordinacije niti sustavnog plana rada vezano za suradnju sa GZ na razini upravnih tijela ŽŽ i JLS;	- Operacionalizirati postojeći okvirni sporazum o suradnji s GZ u svim područjima;
- Nisu definirani projektni prioriteti za suradnju sa GZ za dugoročno razdoblje;	- Utvrditi s kakvim se posebnim problemima susreću JLS vezano za suradnju sa GZ, te kakva bi trebala biti njihova uloga u rješavanju istih;
- Gospodarstvo nedovoljno aktivno u suradnji s GZ;	- Definirati prioritete za daljnju suradnju sa GZ;
- Izraženo je poticanje poduzetništva u rubnim područjima GZ, te „seljenje“ industrije iz GZ prema širem zagrebačkom prostoru, tj. u ŽŽ, što ima i niz negativnih posljedica (pritisak na okoliš, narušavanje krajolika, ...);	- Stvoriti uvjete za učinkovitiju i osmišljenu suradnju sa GZ na pripremi i realizaciji konkretnih razvojnih projekata, inicijativa i aktivnosti koje se odnose na razvojne prioritete ŽŽ (suradnja u planiranju i programiranju);
- Mreža prometnica koja je vezana za GZ ne odgovara potrebama ŽŽ;	- Stvoriti uvjete za učinkovito koordiniranje i praćenje aktivnosti, inicijativa, razvojnih projekata od obostranog interesa, na području ŽŽ;
- Nema potrebnih saznanja o tome kako balansirati ekološke i gospodarske interese koji ne bi išli na štetu niti GZ niti ŽŽ;	- Utvrditi ulogu i odgovornosti pojedinih upravnih tijela ŽŽ te JLS u provedbi Strategije i MUZP te realizaciji konkretnih razvojnih programa sa GZ;
- Javno privatno partnerstvo i civilno društvo nije iskorišteno za rješavanje postojećih problema suradnje.	- Utvrditi ulogu Regionalne razvojne agencije u realizaciji sadašnjeg sporazuma, rješavanju kritičnih problema kroz provedbu Strategije suradnje i MUZP. Utvrditi i druge moguće ključne aktere u rješavanju problema i pokretanju suradnje;
	- Poticati JLS, udruge i poduzetnike za pripremu i realizaciju suradnje, te za uključivanje u prijavljivanje i zajedničku realizaciju razvojnih projekata sa GZ;
	- Poticati razinu osposobljenosti i sustavno uvesti praćenje i ocjenjivanje realiziranih razvojnih projekata sa GZ.
	- Uvesti institucionalne promjene potrebne radi osiguravanja funkcioniranja učinkovitog sustava upravljanja razvojem cjelovitog "zagrebačkog prostora" te utvrditi osnovna načela i pristup ovakvog učinkovitog sustava;
	- Utvrditi na koji način se trenutno vrlo izražen proces „dekoncentracije“ GZ reflektira na cjelokupni "zagrebački prostor", te kako izbjeći njegove negativne posljedice a maksimalno iskoristiti mogućnosti koje otvara;
	- Podići razinu svijesti o tome kako da GZ bude svjesniji važnosti razvoja cjelokupnog "zagrebačkog prostora", u korist ne samo samog sebe već i s aspekta razvoja ŽŽ.
	- Utvrditi kakvi se sve prostorni međuodnosi stvaraju između ZG i cjelokupnog „zagrebačkog prostora“ te kolika je razina samodostatnosti GZ, ili drugih dijelova ovog prostora u odnosu na GZ
	- Utvrditi kako razvijati „urbano partnerstvo“ sa GZ na relacijama ŽŽ - Grad Zagreb, te osam gradova ŽŽ - grad Zagreb);
	- Utvrditi ključne pravce djelovanja vezano za rješavanje postojećih problema dok se ne izradi model upravljanja cjelokupnim "zagrebačkim prostorom".

po potrebi inicirati korake, pa i suprotstaviti se. Kakvu strategiju, tj. korake slijediti kako bi uslijedile potrebne rasprave/dogovori, tj. kako uvjeriti GZ u potrebu sustavne i aktivnije suradnje?

- Kakvi se sve prostorni međuodnosi stvaraju između ZG i šireg metropolskog područja? Kolika je razina samodostatnosti GZ, ili drugih dijelova ovog šireg pojasa u odnosu na GZ?

- Koji su od prisutnih trendova povoljni (širenje industrije u periferiju, razvoj usluga u Zagrebu...), i da li je moguće, te kako, djelovati na te trendove (prevladati nepovoljne, jačati pozitivne)?

- Koje sve mogućnosti donosi metropolizacija kao novi oblik razvoja za GZ i ŽŽ?

- Koja su najkritičnija područja suradnje koja koče daljnji razvoj odnosa, a time i razvitak? Kako pristupiti rješavanju osnovnih problema u uvjetima dok predviđena Strategija suradnje i Model upravljanja metropolskim područjem (MUMP) ne budu izrađeni te realizirani?

- Kako razvijati „urbano partnerstvo“ sa Gradom Zagrebom (ŽŽ-Grad Zagreb, te osam gradova-grad Zagreb)? Na koji način to realizirati policentričnu mrežu gradova ŽŽ i GZ?

- Kako balansirati ekološke i gospodarske interese koje ne idu na štetu niti GZ niti ŽŽ?

- Kako najučinkovitije iskoristiti javno privatno partnerstvo za rješavanje postojećih problema i iniciranje neophodne suradnje? Kakve odgovornosti u tom smislu prenijeti na civilno društvo?

- Kakve su institucionalne promjene potrebne radi osiguravanja funkcioniranja učinkovitog sustava upravljanja razvojem metropolitanskog područja? Koja su osnovna načela i pristup ovakvog učinkovitog sustava?

- Koji bi bili ključni pravci djelovanja vezano za rješavanje postojećih problema dok se ne izradi model upravljanja cjelokupnog metropolskog područja?

- Već navođenje samo osnovnih problema, potreba, te razvojnih pitanja potvrđuje da se ovom pitanju, koje je izrazito vezano za sva područja razvoja ŽŽ, treba dati posebno mjesto u provedbi ŽRS – i kroz direktni rad na unapređenju suradnje i u provedbi većine drugih mjera i aktivnosti.

8.4 Međuregionalna i prekogranična suradnja (MPS)

- ŽŽ uspješno surađuje s brojnim regijama iz Njemačke, Francuske, Italije, Austrije, Slovenije i

Slovačke, i općenito i kroz pripremu razvojnih projekata za financiranje od strane EU. Prekogranična suradnja naročito je razvijana zadnjih 5 godina. Realizirana suradnja je bila uspješna, projekti su većinom uspješno provedeni i postoji veliki interes za proširivanje suradnje, kako u ŽŽ, tako i kod njezinih dosadašnjih partnera.

- Proširivanje suradnje sa drugim regijama je strateško pitanje (u zemljama EU i zemljama kandidatima za članstvo u EU), kako kroz programe EU, tako i bilateralne programe.

- U Upravnom odjelu za gospodarstvo formiran je Odsjek za europske integracije i međužupanijsku suradnju (s 2 osobe) u čijem je djelokrugu: prijava projekata (za sufinanciranje sredstvima EU), međunarodna i međužupanijska suradnja; kontakti s resornim ministarstvima (Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, Ministarstvo financija, Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka); obuka i trening (organizirao je i proveo obuku za PCM (Project Cycle Management) za sve JLS, poduzetničke centre i obrazovne institucije na području Županije (osnovne i srednje škole i Pučka otvorena učilišta)). Konkretnije, Odsjek je angažiran na prijavljivanju projekata koji se provode kroz Interreg IIIB CADSES program, programe bilateralne suradnje sa Italijom i Štajerskom, pridobivanju tehničke pomoći za projekte koji se prijavljuju za Phare program, za prijavljivanje bilateralnih projekata koji se provode unutar Odjela za gospodarstvo, organizaciju svake godine Europskog tjedna u Županiji, te na edukaciji mladih o procesu europskih integracija.

- Krajem 2002. g., ŽŽ je primljena u članstvo Skupštine europskih regija (SER - Assembly of European Regions). Koncem 2003. g., ŽŽ je potpisala „Povelju europskih regija“ koju su potpisale regije članice SER-a iz 25 europskih zemalja.

- ŽŽ i Pokrajina Štajerska potpisale su 2004. godine „Sporazum o poslovnoj suradnji“ s ciljem jačanja suradnje između pokrajine Štajerske i ŽŽ te poticanja i stvaranja povoljnog okruženja za gospodarski razvoj regija. Uz Sporazum su potpisana i dva Memoranduma: *Memorandum o suglasnosti – Pismo namjere o suradnji na organizaciji i uspostavljanju klastera na području ŽŽ* i *Memorandum o suglasnosti – Pismo namjere o suradnji na rješavanju zbrinjavanja otpada na području ŽŽ*. Suradnja je nastavljena kroz konzultantsku pomoć partnera iz Štajerske na osnivanju metaloprerađivačkog i drvnog klastera. U tijeku je priprema plana aktivnosti rada oba klastera.

- Pokrenuta je inicijativa gospodarskog povezivanja i suradnje s gospodarskim partnerima u Bratislavskom okrugu u Republici Slovačkoj. Održani su gospodarski susreti (Forum), u Zagrebu i u Bratislavi 2004. godine.

- Vrlo je aktivna suradnja u okviru nastojanja oko uspostave turističke zone „Po Sutli i Žumberku“, u kojoj kao partneri sudjeluju ŽŽ, Grad Samobor, općina Brodovec, Dubravica i Marija Gorica, Krapinsko-zagorska županija, Grad Klanjec, općina Kraljevec na Sutli, kao i slovenske općine Brežice i Krško. Redovito se organiziraju „turistički pogranični susreti“, a iz sredstava EU

financiran je i uspješno proveden projekt uspostavljanje turističkog klastera na području turističke zone „Po Sutli i Žumberku“ (CARDS 2003 Local Development of Border Regions).

- Suradnja sa Slovenijom na pograničnom projektu e-Sutla-Sotla započela je u svibnju 2002. godine. Potpisano je Pismo namjere sa Općinom Brežice, a u projektu su sudjelovali ŽŽ, Grad Samobor i Općina Brežice. Projekt je završen, a rezultat projekta je zajednička web stranica te izrađen informativni letak.

- «Projekt bilateralne suradnje Republike Hrvatske i Republike Italije za regionalni razvitak Hrvatske» je potpisan 2003. godine između Ministarstva gospodarstva RH i Ministarstva financija Italije. Provedba je započela 2004. godine, a paralelno su realizirana slijedeća dva projekta: a) bilateralna suradnja s regijom Abruzzo u kojem od područja iz ŽŽ sudjeluju Ivanić Grad, Kloštar Ivanić i Križ, b) bilateralna suradnja s regijom Marche u koji su uključeni Žumberak, Krašić i Klinča Selo. Projekt je završen a rezultirao je izrađenim Planom lokalnog razvoja mikroregije Moslavina (u suradnji s regijom Marche i gradom Pesaro) kao i izrađenim Planom lokalnog razvoja mikroregije Žumberak (u suradnji s regijom Abruzzo).

8.4.1 Suradnja u okviru programa Europske unije

- EURODYSEY PROGRAM – kao članica Skupštine europskih regija ŽŽ je sudjelovala na Eurodysey forumu održanom u Portugalu u listopadu 2004. godine. Svrha programa je razmjena mladih između regija članica Skupštine europskih regija s ciljem omogućavanja stjecanja profesionalnog iskustva na različitim područjima djelovanja i usavršavanja stranih jezika u nekoj od 29 europskih regija uključenih u program. Početak programa predviđena je za jesen 2006.

- INTERREG III B CADSES PROGRAM – ŽŽ, Upravni odjel za gospodarstvo, prijavilo je u 2003. godini sudjelovanje na projektu „Vile, rezidencije i dvorci“ u okviru Interreg IIIB CADSES programa (transnacionalna suradnja). Projekt je prihvaćen i traje od 2004. do kraja 2006. godine, a u njemu sudjeluju predstavnici talijanskih regija, instituta i fakulteta, austrijski Ured vlade pokrajine Koruške, općina Krf iz Grčke, te iz Hrvatske Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Fond za regionalni razvoj Republike Hrvatske i 5 hrvatskih županija (Zagrebačka županija, Varaždinska županija, Krapinsko-zagorska županija, Koprivničko-križevačka županija i Požeško-slavonska županija). ŽŽ je pripremila tri pilot-projekta koje će realizirati. Rezultat projekta za ŽŽ je zajednička web stranica (hrvatskih partnera) na kojoj se promoviraju dvorci, kurije i dr. kulturno-povijesne građevine županija u projektu a s ciljem privlačenja investicija za njihovu obnovu i prenamjenu.

8.4.2 CARDS program

- CARDS 2003 «Local Development of Border Regions» – ŽŽ je prijavila projekt „Uspostavljanje turističkog klastera u Zajedničkoj turističkoj zoni „Po Sutli i Žumberku“ u okviru Nacionalnog programa

Tablica 28. Razvojni problemi i potrebe ŽŽ u vezi s međuregionalnom i prekograničnom suradnjom (MPS)

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
<ul style="list-style-type: none"> - Nema adekvatnog institucionalnog okvira koji bi stvorio uvjete i postigao učinkovitu MPS; - Nepostojanje definiranih dugoročnih projektnih prioriteta te sustavnog rada/plana rada vezano za MPS ŽŽ; - JLS su loši «pregovarači», tj. nisu dovoljno osposobljeni za dugoročnije sagledavanje i planiranje razvoja, te u tom smislu i učinkovito iniciranje, pripremu, te realizaciju programa MPS; - u gradovima i općinama nema znanja i iskustva u pripremi aplikacija za natječe EU; Nedostatno je znanje stranih jezika (manje JLS ne raspolažu sredstvima za plaćanje konzultantskih usluga za izradu i pripremu projekata za natječe); - Nedostatak ljudskih resursa za provedbu programa prekogranične suradnje - EU i bilateralne; - Nedovoljno izražen interes od strane gospodarstva za prekograničnu i međuregionalnu suradnju; - Percepcija da su drugi prekogranični partneri i županije negativna konkurencija a ne suradnici u razvoju. 	<ul style="list-style-type: none"> - Definirati prioritete za daljnju MPS te utvrditi konkretne ciljeve i mjere prema određenim sektorima za naredno razdoblje, koje bi bilo usklađeno s EU programskim razdobljem (2007-2013. godina); - Koordinirati aktivnosti i inicijative na području ŽŽ vezano za prijavljivanje i realizaciju razvojnih projekata MPS; - Sustavno pratiti natječe za prijavu projekata MPS od interesa za ŽŽ te angažirati dodatne ljude i podići razinu osposobljenosti (uključujući i učenje stranih jezika) za pripremu i realizaciju EU i drugih multilateralnih i bilateralnih programa MPS; - Proširiti započetu uspješnu MPS na suradnju sa drugim regijama te pratiti i usvajati tuđa uspješna iskustva u MPS; - Pratiti projekte koji su u tijeku te ocjenjivati realizirane razvojne projekte MPS.

CARDS 2003, «Izgradnja administrativnih kapaciteta – Državni, regionalni i lokalni razvoj; Lokalni razvoj graničnih regija». Izrađena je snimka stanja postojećih turističkih sadržaja na području Zone, kao osnova za izradu «Studije o uspostavljanju turističkog klastera u zajedničkoj turističkoj zoni «Po Sutli i Žumberku. Temeljem Studije, odabran je najpovoljniji model stvaranja turističkog klastera na ovome području, koji je uspostavljen i formalno započeo s radom na III. turističkim pograničnim susretima 2. lipnja 2006. godine. Turistički klaster je osnovan kao udruga u kojoj sudjeluje 32 osnivača.

▪ CARDS I INTERREG IIIA PROGRAM – Program za susjedstvo Slovenija-Mađarska-Hrvatska 2004-2006.»
 - U projektu «Bogatstvo podzemnog svijeta - nekad i danas», ŽŽ sudjeluje kao partner, a nositelj projekta sa hrvatske strane je Grad Samobor. Cilj projekta je oživljavanje i očuvanje kulturne baštine – obnova dijela rudnika u Rudama (ŽŽ) i rudarske tehničke baštine u Senovom (Slovenija) kao i zajednička prekogranična promocija rudarske geoloških i tehničkih posebnosti obje regije. Projekt je prihvaćen i biti će financiran sredstvima Phare programa.

▪ CARDS 2004 – «Support to the Management of Economic and Social Cohesion Projects». Nekoliko projekata prijavljeno je na natječaj «CARDS 2004 Project – Support to the Management of Economic and Social Cohesion Projects» Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka, u ožujku 2006. Slijedeća dva projekta su prihvaćena i u tijeku je njihova razrada:

- Projekt «Poboljšanje turističkih cesta u funkciji razvoja žumberačkog područja». Partneri u projektu su, uz ŽŽ, Općina Žumberak, Grad Samobor, Turistička zajednica ŽŽ i Općina Krško u Sloveniji. Cilj projekta je izgradnja turističke transverzale (rute) koja će biti u funkciji povezivanja turističkih sadržaja na žumberačkom području, kroz izvanredno održavanje prometnice Gabrovica-Jeleniči-Dane i prometnice Hartje-Tomaševci-Sopoti-Sošice.

- Projekt «Razvoj i unaprjeđenje selektivnih oblika turizma na području ŽŽ i Grada Zagreba». Cilj projekta je stvoriti uvjete za razvitak i unaprjeđenje selektivnih oblika turizma kroz razvoj podržavajuće uslužne i fizičke infrastrukture i ulaganja u turističku ponudu.

8.5 Međuzupanijska suradnja

▪ Međuzupanijska suradnja je izuzetno slabo razvijena. Načelna suradnja inicirana je sa Varaždinskom, Krapinskom, Koprivničko-križevačkom i Sisačkomoslavačkom županijom. Međutim, konkretni uspješni rezultati za društveno gospodarski razvitak ŽŽ temeljem međuzupanijske suradnje ne postoje. Izrazito je slaba upravo gospodarska suradnja poduzeća ŽŽ s onima iz drugih županija.

▪ ŽŽ je članica Hrvatske zajednice županija od 2004. godine. Udruga je osnovana radi promicanja područne, odnosno regionalne samouprave te poticanja i potpore gospodarskom i društvenom razvitku jedinica područne (regionalne) samouprave u RH.

▪ Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb ŽŽ u

Tablica 29. Razvojni problemi i potrebe ŽŽ u vezi s međuzupanijskom suradnjom (MS)

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
<ul style="list-style-type: none"> - Međuzupanijska suradnja nije dovoljno razvijena niti koordinirana; - Interes gospodarstva za međuzupanijsku suradnju nije dovoljno izražen; - Nije dovoljno razvijena suradnja JLS iz ŽŽ na aktivnostima i inicijativama vezano za MS; - Projekti MS u tijeku te oni realizirani se ne prate i vrednuju; - U MS nije dovoljno uključeno civilno društvo. 	<ul style="list-style-type: none"> - Definirati prioritete za daljnju MS te utvrditi plan akcija i nosioce suradnje. Prvenstvo dati pripremi onih zajedničkih projekata koji se odnose na utvrđene razvojne prioritete ŽŽ; - Koordinirati aktivnosti i inicijative na području ŽŽ vezano za realizaciju razvojnih projekata MS; - Stvoriti uvjete da ŽŽ postane regionalni lider – poticati otvaranje prema susjednim i drugim gradovima i županijama; - Unaprijediti razinu osposobljenosti za realizaciju međuzupanijske suradnje, te pripremu i provedbu konkretnih razvojnih projekata; - Poticati poduzetnike za uključivanje u prijavljivanje i zajedničku realizaciju razvojnih projekata MS; - Podići razinu osposobljenosti te sustavno uvesti i provoditi načelo praćenja i ocjenjivanja realiziranih razvojnih projekata MS te njihovih učinaka na razvoj ŽŽ.

suradnji s Krapinsko-zagorskom županijom, angažiran je na prevenciji ovisnosti, a sukladno Programu i Zaključku Poglavarstva ŽŽ iz 2005 g., donesen je Program prevencije ovisnosti na duhan, alkohol i droge.

- U fazi osnivanja je regionalna energetska agencija za područje Sjeverozapadne Hrvatske. Osnivači su Grad Zagreb, ŽŽ, Krapinsko-zagorska županija i Karlovačka županija iz RH, uz dvije institucije iz 2 zemlje članice EU. Formalno konstituiranje/osnivanje agencije predviđeno je u prvih 6 mjeseci 2007. godine.

8.6 Razvoj civilnog društva

- Civilno društvo na području ŽŽ ima dobru tradiciju i preko raznovrsnih udruga zastupljene su sve ključne djelatnosti, no sveukupna ocjena je da se sektor velikim dijelom tek razvija.

Tablica 30. Razvojni problemi i potrebe ŽŽ u vezi s civilnim društvom

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
<ul style="list-style-type: none"> - Udruge nisu dostatno uključene u iniciranje, pripremu, te realizaciju razvojnih projekata ŽŽ; - Nedovoljno je iskorišten potencijal i doprinos udruga cjelokupnom razvoju Županije; - JLS u relativno malom postotku sudjeluju u radu udruga, kako u organizacijskom tako i u financijskom pogledu; - Nema koordinacije udruga - radom udruga (od financiranja do organiziranja) bave se svi upravni odjeli, ali niti jedan sustavno; - Rad udruga se sustavno ne prati i vrednuje (teško se može utvrditi koliko je udruga zaista aktivno) i kakvi su rezultati njihova djelovanja za razvoj ŽŽ; - Nedovoljna je zastupljenost stručnih osoba u tijelima udruga, kao i njihova osposobljenost za pripremu aplikacija za razvojne projekte; - Rad u udrugama je uglavnom volonterski; - Velik broj udruga ima problema sa prostorom, nedostaje im informatička oprema. 	<ul style="list-style-type: none"> - Unaprijediti suradnju uprave ŽŽ i JLS s udrugama; - Izraditi program razvoja civilnog društva, uspostaviti koordinaciju njihova rada te unaprijediti organizaciju rada unutar sektora civilnog društva u ŽŽ i JLS; - Izraditi institucionalni i organizacijski model suradnje županijskih udruga, županijskih upravnih tijela i JLS s ciljem zajedničkog angažmana na realizaciji prioritetnih razvojnih programa; - Uspostaviti i razviti sustav učinkovitog i transparentnog financiranja rada udruga; - Izraditi akcijski plan za daljnju suradnju udruga i razvojnih dionika Županije po ključnim područjima razvoja; - Podržati daljnji razvoj i jačanje postojećih uspješnih udruga u ŽŽ i JLS sa značajnim ostvarenim rezultatima (športske, druge); - Jačati osposobljenost udruga za pripremu i realizaciju razvojnih projekata i poduprijeti poboljšanje uvjeta njihovog rada; - Uspostaviti praćenje i vrednovanje rada i doprinosa udruga u razvojnim projektima ŽŽ.

- Trenutno je u ŽŽ registrirano 1.713 udruga, od čega najviše sportskih udruga (523), a slijede gospodarske (237), tehničke (226), kulturne (206), humanitarne (176), udruge za zaštitu prava (43), udruge koje okupljaju i štite djecu, mladež i obitelj (33), udruge Domovinskog rata (31), zdravstvene i socijalne (46), ekološke (29), udruge za okupljanje i zaštitu žena (24), duhovne (12), hobističke (7), nacionalne (13), znanstvene (2), prosvjetne (7), informacijske (5), etničke (19) te udruge ostalih djelatnosti (60).

- Dio udruga izuzetno je aktivan i realizirao je vrlo uspješne aktivnosti i rezultate. Među njima se svakako ističu sportske udruge. Brojne udruge bave se edukacijskim radom, a od njih treba posebno istaknuti Udrugu Edukacijom protiv raka dojke ŽŽ.

- Zbog uske povezanosti s Gradom Zagrebom, postoji i veliki broj udruga registriranih u Gradu Zagrebu koje djeluju / okupljaju stanovnike s područja ŽŽ.

- ŽŽ potiče razvoj civilnog društva i djelovanje udruga planirajući u svom proračunu godišnje značajan iznos sredstava za sufinanciranje rada pojedinih udruga putem svojih upravnih odjela. UOPRRŠ provodi postupak sufinanciranja stočarskih, pčelarskih, ekoloških i

vinskih udruga. UOPKŠTK provodi postupak sufinanciranja kulturno-umjetničkih udruga. UOZSS provodi postupak sufinanciranja zdravstvenih, socijalno-humanitarnih i sličnih udruga i organizacija (udruge proizašle iz Domovinskog rata, Hrvatski Crveni križ, udruge za suzbijanje ovisnosti i neprihvatljivog ponašanja, udruge umirovljenika, udruge Roma i slične udruge). Kroz ZPUZO se sufinancira rad „zelenih“ udruga. Županija je često pokrovitelj raznih manifestacija u organizaciji pojedinih udruga.

- Postupak sufinanciranja udruga provodi se raspisivanjem natječaja u javnim glasilima, a udruge su uz svoju prijavu dužne priložiti program rada za godinu za koju traže sufinanciranje, te izvješće o radu u proteklom razdoblju..

III. RAZVOJNI POTENCIJALI I OGRANIČENJA, VIZIJA, STRATEŠKI CILJEVI, RAZVOJNI PRIORITETI I MJERE ZAGREBAČKE ŽUPANIJE

III.1. SWOT ANALIZA

SWOT analiza sastavni je dio ŽRS-a u kojem se daje procjena razvojnih snaga, slabosti, mogućnosti i prijetnji ŽŽ. Na taj način ona povezuje sadašnje stanje razvoja ŽŽ s budućnosti, odnosno s vizijom budućeg razvoja, s ciljevima, prioritetima i mjerama.

SNAGE	SLABOSTI
MOGUĆNOSTI	PRIJETNJE

Detaljnije, analiza pomaže da se na cjelovit način procjene razvojne snage i slabosti unutar ŽŽ, odnosno

razvojne mogućnosti i prijetnje koje dolaze iz okruženja. Ona pomaže da se prepoznaju, otkriju i utvrde ključni čimbenici razvoja i to kako potencijali za razvoj tako i ograničenja razvoju.

Provedba SWOT analize bila je dizajnirana tako da je potaknula članove Radne grupe da razmotre i utvrde koje su to sve snage, slabosti te mogućnosti i prijetnje u razvoju ŽŽ i to s obzirom i na osnovne strateške smjernice RH i EU. Pri tome je fokus bio na utvrđivanju onih komponenti koje su najvažnije za razvoj ŽŽ.

Operativno, SWOT analiza je napravljena na način da se za svaku od komponenti SWOT-a – razvojne snage, slabosti, mogućnosti i prijetnje ŽŽ – nastojalo odgovoriti na pitanja: „što je u njihovoj osnovi?“, „zašto je to snaga / slabost / prilika / prijetnja?“, „za koga je to snaga / slabost / prilika / prijetnja?“

Izrada SWOT analize poslužila je i da se u Radnoj grupi razvije holistički pristup razvoju ŽŽ, da se upozna i istraže veze između glavnih komponenti razvojnih problema koji se žele riješiti, da se poveća razumijevanje ukupne realnosti, da se ojača komunikacija kao i stvaranje multiperspektivnog, zajedničkog, pogleda na viziju, strateške ciljeve i na konkretne razvojne projekte.

Dobiveni rezultati SWOT analize – matrica s ključnim karakteristikama sadašnjeg i budućeg razvoja ŽŽ, jasan pregled povezanosti i međutjecaja vanjskih i unutarnjih čimbenika na razvoj, identifikacija širokog skupa mogućih razvojnih scenarija – poslužili su onda kao polazište za utvrđivanje vizije, strateških ciljeva, prioriteta i mjera.

Sljedeće tablice prikazuje sumarni rezultati rada na SWOT analizi razvoja ŽŽ.

SNAGE
<p><u>Položaj, prirodni resursi, okoliš, infrastruktura</u> Dobar geoprometni položaj Županije (prsten oko Zagreba, sjecište europskih prometnih koridora); Policentričnost, više gradova razmještenih u prostoru Županije; Značajni i dosta očuvani prirodni resursi (podzemne vode, geotermalni izvori vode; šume, mineralne sirovine, tla za eko poljoprivredu); Razgranatost cestovne infrastrukture (autoceste); razgranata postojeća mreža prigradske željeznice.</p> <p><u>Gospodarstvo</u> Razvijena prerađivačka industrija (prehrambena, metalna, proizvodnja građevinskog materijala) i građevinarstvo; Kvalificirana radna snaga i menadžment u prerađivačkoj industriji; Razvijene pojedine usluge (prijevoz, skladištenje); Razvijeno obrtništvo, tradicija, fleksibilnost, održivost, brojnost; Dobri uvjeti (manji troškovi) za pokretanje poduzetničke djelatnosti; Obilan raspoloživi prostor za poduzetništvo (gospodarske zone), za izgradnju i poljoprivredu; Mnogobrojni i raznovrsni programi za poticanje poduzetništva; Poticanje razvoja poljoprivredne proizvodnje (stalni novčanim poticaji); Kvalitetna i prepoznatljiva vinogradarska i vinarska proizvodnja; razvijeni brendovi prehrambenih proizvoda i vina; Resursi za zdravstveni turizam („Naftalan“); Geotermalni resursi za dobivanje energije, za poljoprivrednu proizvodnju (staklenici za povrće i cvijeće i dr.).</p> <p><u>Društvene djelatnosti</u> Dobra mreža srednjih škola; U osnovom školstvu kvalitetna briga o djeci, povezanost škole i lokalne zajednice, aktivne grupe s izbornim aktivnostima; Kvalitetne usluge primarne zdravstvene zaštite; Razvijeni preventivni zdravstveni programi; Razvijeni programi športskih aktivnosti; Razvijeni dodatni oblici izvaninstitucionalne skrbi o starijim osobama (obiteljski domovi i profesionalne djelatnosti za zbrinjavanje starijih osoba); Bogatstvo kulturne baštine (brojnost i očuvanost običaja), tradicijskih vrijednosti.</p> <p><u>Nezaposlenost</u> Trend pada nezaposlenosti na području Županije; Zainteresiranost većine nezaposlenih za nalaženje posla; Razvijene usluge profesionalnog usmjerenja mladih; Doseljavanje radno aktivnog stanovništva.</p> <p><u>Upravljanje razvojem</u> Početna iskustva za međuregionalnu i prekograničnu suradnju (suradnja s Austrijom, Slovenijom i drugim zemljama) te u pripremi razvojnih projekata za financiranje od EU i kroz druge programe; Znanstvene i stručne podloge za programiranje i planiranje razvoja gospodarstva, društvenih djelatnosti, razvoj okoliša; Pozitivna iskustva i zajedništva u provedbi projekata u gospodarstvu (brendiranje, organiziranje u poljoprivredi) te u obrazovanju; Dobri rezultati nekih udruga (sportske, dr.) kao uzor za djelovanje.</p>

SLABOSTI

Položaj, prirodni resursi okoliš

Neodrživo gospodarenje prirodnim resursima (Jakuševac kraj podzemnih ležišta vode, nelegalno korištenje mineralnih sirovina);
Slabo razvijen sustav zaštite okoliša i infrastrukture (nema kanalizacije) i upravljački (nema inf. sustava za okoliš);
Nedovoljna edukacija stanovništva o zaštiti okoliša;
Neujednačena razvijenost komunalne infrastrukture (vodovod, plin, odvodnja i otpad) i nepostojanje suradnje (dogovora) na razini Županije;
Loše stanje sekundarne cestovne infrastrukture (neuređeni pružni prijelazi), nedostaju mostovi preko Save;
Nedostatna prometna povezanost unutar Županije zbog isključive radialne usmjerenosti prema Zagrebu.

Gospodarstvo

Neravnomjernost gospodarske razvijenosti i gospodarskih potencijala;
Nedovoljna poslovna i tehnološka povezanost poduzetnika (klasteri i drugi oblika povezivanja);
Nedovoljno korištenje novih tehnologija i inovacija u od strane poduzetnika i obrtnika;
Mali broj velikih proizvodnih firmi – lidera registriranih u Županiji;
Rascjepkanost posjeda i neuređenost zemljišnih knjiga; mnogo neobrađenih poljoprivrednih površina; staračka poljoprivredna domaćinstva;
Nedostatak primjerene tržišne infrastrukture, prerade i otkupa poljoprivrednih proizvoda;
Nepovezanost poljoprivrednika;
Negativan stav stanovništva prema zadržarstvu;
Nedovoljni smještajni kapaciteti i kvaliteta za potrebe turizma;
Nedostatak marketinškog pristupa (strategije) za turizam (neprepoznatljivost i nedovoljna iskorištenost turističkih resursa);
Slaba turistička infrastruktura na turističkim lokalitetima.

Društvene djelatnosti

Depopulacija rubnih područja Županije;
Neusklađenost školovanja (obrazovnih programa, sadržaja) sa potrebama gospodarstva;
Dotrajalost velikog broja zgrada i opreme u školama i nedostatan broj sportskih igrališta i dvorana;
Slabije informatičko osposobljavanje mladih;
Male mogućnosti, nedovoljan izbor vanškolskih aktivnosti sport, itd.) za djecu i odrasle;
Nedovoljni kapaciteti za predškolski odgoj (vrtiće osnivaju JLS ovisno o njihovoj financijskoj moći);
Nepostojanje javnih (dobro opremljenih) zdravstvenih ustanova na području Županije;
Nedovoljni kapaciteti sportskih objekata;
Nedostatak sustavnog praćenja rezultata preventivnih aktivnosti u zdravstvu;
Nedostatan broj smještajnih kapaciteta te neadekvatni postojeći prostori u centrima za socijalnu skrb i domova za starije i nemoćne osobe;
Nedostatak privatne inicijative u društvenim djelatnostima;
Nedovoljno njegovanje identiteta i tradicijskih vrijednosti Županije;
Nedostatak strategije za očuvanje kulturne baštine (osobito spomenika od propadanja te njihove revitalizacije).

Nezaposlenost

Nedostatak adekvatne radne snage u pojedinim djelatnostima;
Neusklađenost ponude i potražnje na tržištu rada s obzirom na tražene kompetencije;
Dugotrajna nezaposlenost (većina nezaposlenih čeka posao do 1 g.).

Upravljanje razvojem

Nema mjera za razvoj slabije razvijenih područja u ZŽ;
Nedovoljno osposobljavanje zaposlenika u Županiji, a poglavito u JLS za upravljanje razvojem;
Pomanjkanje suradnje i koordinacije, vertikalno - država, ZŽ, JLS te horizontalno, među JLS;
Odaziv i prihvaćanje zajedničkih projekata od strane Županije i JLS često više ovisi o politici (stranačkoj politici) nego procijenjenoj koristi projekta;
Rivalstvo između 8 gradova unutar ZŽ;
Nedovoljno razvijena suradnja s GZ i nepostojanje strategije suradnje;
Pretjerano oslanjanje na GZ u svemu što nedostaje;
Nezadovoljavajući protok informacija između upravnih odjela, te upravnih odjela i JLS;
Centralizirana sredstva i izražen nedostatak financijskih sredstava za razvoj na razini JLS;
Ne-koordiniranje rada udruga, nepostojanje programa razvoja civilnog društva, nepovjerenje prema udrugama te, nedovoljno iskorišten potencijal i doprinos udruga cjelokupnom razvoju Županije;
Nedovoljan broj i osposobljenost potrebnog kadra za pripremu i realizaciju projekata prekogranične i međuregionalne suradnje;
Nedovoljno razvijena međužupanijska suradnja na konkretnim razvojnim projektima od obostranog interesa;
Nema sustavnog praćenja i vrednovanja realiziranih razvojnih projekata te mjerenja njihovih učinaka za razvoj ZŽ.

MOGUĆNOSTI

Položaj, prirodni resursi okoliš

Razvitat prigradske željeznice u sklopu program razvoja javnog transporta;
Uspostava kriterija za korištenje prirodnih resursa (zaliha vode, mineralnih sirovina prirode itd.) uz pomoć nacionalnih i EU programa (izvora);
Povećanje interesa za poslovnim prostorom uz prometne pravce u europskom koridoru u blizini ZG;
Suradnja u planiranju prostora s GZ.

Gospodarstvo

Blizina GZ; kao velikog poslodavca, kao snage njegovih velikih poduzeća za povezivanje županijskih srednjih i malih poduzeća; kao tehnološkog resursa za razvoj ZŽ; kao tržišta za poljoprivredne proizvode, kao turističkog emitivnog tržišta;
Korištenje mogućnosti nacionalnih programa, programa EU-a i drugih programa te privatnih sredstava za: jačanje konkurentnosti i rast izvozne orijentiranih proizvodnji u prerađivačkoj industriji, povezivanje gospodarskih subjekata (kalsteri), jačanje tehnološke infrastrukture;
Unapređenje poduzetničke infrastrukture i drugih razvojnih institucija u ZŽ i JLS kroz nacionalne i EU programe;
Razvoj, specijalizacija, koncentracija i komercijalizacija primarne poljoprivrede, jačanje komercijalnih proizvođača;
Razvoj integrirane i ekološke poljoprivredne proizvodnje kroz nacionalne i programe EU;
Izgradnja distributivnih centara i druge tržišne infrastrukture za poljoprivredne proizvode (potpora centralne razine);
Potpora zadrugarstvu kroz projekte države i EU;
Daljnji razvoj brendova i unapređivanje kvalitete proizvodnje i proizvoda;
Privlačenje mladog, obrazovanog stanovništva u ruralna područja;
Planiranje i programiranje gospodarske suradnje i odnosa s GZ;
Razvoj selektivnih oblika turizma (zdravstveni, kulturni, rekreativni i dr.);
Razvoj međužupanijske i regionalne gospodarske suradnje.

Društvene djelatnosti

Stjecanje obrazovanja u Zagrebu (blizina obrazovnih institucija u Zagrebu);
Jačanje javno privatnog partnerstva za unapređenje predškolskog odgoja (vrtića) i dijela školstva;
Stvaranje jednakih uvjeta školovanja na području cijele ZŽ;
Daljnja decentralizacija zdravstva;
Razvoj djelatnosti zbrinjavanja starijih osoba zbog blizine GZ kao emitivnog tržišta;
Razvoj kulture kroz programe suradnje s GZ, susjednim županijama i drugim regijama;
Očuvanje i njegovanje identiteta i tradicijskih vrijednosti uz jačanje otvorenosti prema drugima;
Razvoj i jačanje civilnog društva (udruge) u području društvenih djelatnosti s pomoću programa (izvora) nacionalnih i EU.

Nezaposlenost

Usklađivanje obrazovnih programa sa potrebama tržišta rada;
Organiziranje i stalno unapređenje cjeloživotnog učenja;
Međuregionalna suradnja u području zapošljavanja (internetska burza rada);
Razvoj lokalnog tržišta rada jačanjem lokalnih inicijativa i partnerstva kroz nacionalne i EU programe;
Poticanje zapošljavanja žena, mladih, dugotrajno nezaposlenih, osoba s invaliditetom.

Upravljanje razvojem

Korištenje potencijala GZ za jačanje županijskih kapaciteta za upravljane regionalnim razvojem (razvoj ljudskih resursa, organizacija, menadžment, planiranje i programiranje i dr.);
Jačanje sposobnosti županije i JLS za upravljanje razvojem (ljudski resursi, edukacija i trening) kroz nacionalne i programe EU;
Podizanje osposobljenosti za pripremu, provedbu, praćenje i vrednovanje razvojnih projekata svih aktera uključenih u pripremu i realizaciju domaćih i međunarodnih razvojnih programa i projekata kroz nacionalne programe potpore i tehničku pomoć EU;
Suradnja i povezivanje s GZ u planiranju i programiranju razvoja i realizaciji zajedničkih razvojnih projekata;
Suradnja i povezivanje s drugim susjednim županijama u planiranju i programiranju razvoja i realizaciji zajedničkih razvojnih projekata;
Jačanje postojeće prekogranične i međuregionalne suradnje u područjima od prioritetnog interesa za razvoj ZŽ i njezinog uključivanja u nove prekogranične programe EU;
Jačanje organizacija civilnog društva i njihovo uključivanje i osposobljavanje za doprinos upravljanju razvojem ZŽ (prijenos uspješnih iskustava iz drugih županija i EU regija, te kroz potporu nacionalnih, EU i drugih programa).

PRIJETNJE

Položaj, prirodni resursi okoliš

Nedovoljna određenost i konzistentnost zakonske regulative za sektor okoliša i prirodnih resursa;
Nekontrolirano i prekomjerno iskorištavanje mineralnih sirovina i drugih prirodnih resursa za potrebe izvan Županije (Zagreb);
Razvoj prekomjerne infrastrukture više u funkciji GZ nego Županije;
Širenje prljavih industrija i stambene izgradnje u ZZ i ugrožavanje zaštićenih prirodnih područja.

Gospodarstvo

Nedovoljna potpora poduzetništvu s centralne državne razine;
Neprijmjerena i nestabilna porezna politika;
Rast konkurencije proizvođača iz EU-a u poljoprivredi, prerađivačkoj industriji i trgovini;
Izostanak ili spora provedba Nacionalne politike konkurentnosti;
Izostanak učinkovitog nacionalnog programa potpore proizvodnim investicijama i zapošljavanju;
Jačanje odljeva iz županijskog gospodarstva stručnih i visoko obrazovanih kadrova;

Društvene djelatnosti

Nepostojanje standarda u obrazovanju na nacionalnoj razini;
Odljev kadrova, osobito mladih i visoko obrazovanih iz ZZ;
Decentralizacija zdravstva uz izostanak decentralizacije financijskih sredstva;
Nametanje kulturnih sadržaja i kulturnih preferencija iz drugih krajeva i inozemstva i slabljenje identiteta, smanjivanje otvorenosti i sposobnosti suradnje s drugim zajednicama.

Nezaposlenost

Dolazak jeftinije radne snage iz susjednih država;
Neprijmjerena nacionalna politika zapošljavanja.

Upravljanje razvojem

Nedostatak financijskih sredstava (kapaciteti za upravljanje) za razvoj na razini JLS;
Zakonska regulativa ne odgovara razvojnim aktivnostima – nepripremljenost i neprovođenje zakona i podzakonskih akata;
Decentralizacija obaveza, ali ne i sredstava;
Izostanak koordinacije, usklađivanja te stručnog konzultiranja između onih koji predlažu zakone i onih koji ih provode;
Konkurencija drugih županija i GZ u kandidiranju razvojnih projekata za financiranje od strane EU i drugih nacionalnih i međunarodnih izvora (nedovoljna organiziranost, nekritično i neučinkovito određivanje prioriteta razvojnih projekata, njihova neefikasna koordinacija, pripremljenost, te slaba osposobljenost i neadekvatan broj raspoloživih ljudskih resursa za njihovu pripremu, provedbu, praćenje i vrednovanje);
Dugoročno održivo korištenje postojećih resursa. Dio ograničenja leži u nedostatno razvijenoj infrastrukturi, no značajan dio uzroka dolazi od izrazitog deficita društvenog kapitala, kvalitetnog participativnog planiranja, te kvalitetno nadziranog adaptivnog upravljanja postojećim resursima.

Drugačije rečeno, utvrđene vlastite snage i razvojne prilike/mogućnosti iz okruženja određuju razvojni potencijal ZZ. S druge strane, slabosti i prijetnje iz okoline određuju razvojna ograničenja. Prepričano, razvojni potencijali i ograničenja, strukturirani po osnovnim analiziranim temama, su kako slijedi.

Položaj, prirodni resursi, okoliš, infrastruktura

SASTAVNICE RAZVOJNOG POTENCIJALA: Vjerojatno najznačajnija odrednica razvojnog potencijala je sam položaj prostora ZZ koji okružuje GZ – glavni grad, najveće tržište, najsnažnije i najdinamičnije gospodarsko i svako drugo središte u RH – što sam prostor ZZ (u smislu prostora za življenje, gospodarske aktivnosti, prometovanje, rekreaciju, i dr.) čini jednim od njegovih najznačajnijih resursa. Od ostalih prirodnih resursa treba izdvojiti još uvijek relativno sačuvani atraktivni krajobraz na značajnom dijelu prostora, vode, šume, poljoprivredno zemljište, geotermalni potencijal, te mineralne sirovine za građevinski materijal.

RAZVOJNA OGRANIČENJA: Razvojna ograničenja u prvom redu se vezuju uz neuspоставljene sus-

Gospodarstvo

SASTAVNICE RAZVOJNOG POTENCIJALA:

Među najvažnijima su: razvijenost pojedinih grana prerađivačke industrije i građevinarstva; dinamičan razvoj poduzetništva s vodećim brojem profitabilnih tvrtki, s visokom prosječnom produktivnosti po zaposlenom, s vodećim brojem obrtnika (svaki deseti obrtnik u Hrvatskoj je iz ZZ); raznovrsni programi poticanja poduzetništva; uspješni programi razvoja visokokvalitetnih poljoprivrednih proizvoda (osobito lokalnih poljoprivrednih brendova, kvalitetna i prepoznatljiva vinogradarska i vinarska proizvodnja); uspješan razvoj brendova lokalnih prehrambenih proizvoda; atraktivno postavljen slobodni prostor za razvoj i rast (gospodarske zone); dobra praksa izrade i korištenja stručnih i analitičkih podloga; početna osnova za jačanje međužupanijske, posebno sa susjednim županijama koji tvore „vanjski prsten GZ“ i

vjerojatno jednu od budućih statističkih regija (NUTS II) kao i početak i međuregionalne suradnje; blizina GZ – najrazvijenijeg i razvojnog najdinamičnijeg područja u RH (znanstveni, tehnološki i inovacijski resursi, ljudski potencijali, financijski i upravljeni potencijali i dr.).

RAZVOJNA OGRANIČENJA: Osnovna ograničenja su: BDP u ZŽ je ispod hrvatskog prosjeka; neravnomjernost gospodarske razvijenosti i gospodarskih potencijala, osobito u nekim rubnim dijelovima ZŽ; nedovoljno jačanje poslovne i tehnološke povezanost poduzetnika (klasteri i drugih drugi oblika povezivanja); nedovoljno korištenje novih tehnologija i inovacija u od strane poduzetnika i obrtnika; nedovoljna potpora tehnološkom razvoju poduzeća kroz stvaranje tehnoloških potpornih institucija i suradnju gospodarstva s visokoškolskim i istraživačkim institucijama; mali broj firmi (većih proizvodnih) koje bi mogle imati ulogu gospodarskih lidera; rascjepkanost poljoprivrednih posjeda i neuređenost zemljišnih knjiga; neobrađenih poljoprivrednih površina; staračka poljoprivredna domaćinstva; nedostatak odgovarajuće tržišne infrastrukture, prerade i otkupa poljoprivrednih proizvoda; nepovezanost poljoprivrednika; nedostatak marketinškog pristupa u turizmu; neprepoznatljivost i nedovoljna iskorištenost turističkih resursa; nedovoljni smještajni kapaciteti i kvaliteta za potrebe zahtjevnijeg turizma.

Društvene djelatnosti

SASTAVNICE RAZVOJNOG POTENCIJALA: ZŽ čitavim nizom mjera aktivno djeluje na kvalitetno obrazovanje njezinih stanovnika. U osnovnom školstvu posebna se pažnja pridaje povezanosti škole i lokalne zajednice, te se ulažu napor na organiziranje vanškolskih aktivnosti za djecu u manjim sredinama. Mreža srednjih škola je dobro razvijena. Blizinu Zagreba daje veliku ponudu različitih srednjoškolskih i visokoškolskih programa. Za ujednačavanje školovanja na području cijele ZŽ mogućnosti su i kroz realizaciju javno privatnog partnerstva. ZŽ je prepoznatljiva po visokoj kvaliteti usluga primarne zdravstvene zaštite, razvijenim preventivnim zdravstvenim programima, te razvijenim dodatnim oblicima izvaninstitucionalne skrbi o starijim osobama (obiteljski domovi). GZ značajno je „tržište“ za djelatnost zbrinjavanja starijih osoba. ZŽ obiluje brojnom i (još uvijek relativno) očuvanom kulturnom baštinom, te značajnim mogućnostima da se ona kvalitetnije valorizira i koristi kroz suradnju s GZ, susjednim županijama i drugim regijama.

RAZVOJNA OGRANIČENJA: S obzirom na depopulaciju dijelova ZŽ, zatvoreno je više osnovnih škola. Problem je i u dotrajalosti velikog broja zgrada i opreme u školama te u nedovoljnim kapacitetima za predškolski odgoj (vrtiće osnivaju JLS ovisno o njihovoj financijskoj moći). Sustav obrazovanja u srednjim školama slabo je usklađen s potrebama gospodarstva. Temeljno ograničenje u daljnjem razvoju zdravstva je nepostojanje javnih zdravstvenih ustanova na području ZŽ i nedostatak daljnje obrade i sustavnog praćenja rezultata preventivnih aktivnosti u zdravstvu. Također, s obzirom na postojeći interes za organizirano bavljenje

sportom, nedostatan je broj sportskih igrališta i dvorana. Nedostatan je broj smještajnih kapaciteta te su neadekvatni postojeći prostori u centrima za socijalnu skrb i domovima za starije i nemoćne osobe. Nerazvijena privatna inicijativa u područjima obrazovanja, zdravstva i socijalne skrbi. Kulturna baština je nedostavno prepoznata i valorizirana kao razvojni resurs.

Nezaposlenost

Iako je nekoliko zadnjih godina zabilježen trend pada nezaposlenosti na području ZŽ i porast zainteresiranosti većine nezaposlenih za nalaženje posla, još uvijek je očigledan nedostatak novih slobodnih radnih mjesta i ukoliko ona i postoje, neodgovarajuća je struktura nezaposlenih obzirom na razinu obrazovanja i starosnu dob. Značajan broj obrazovnog stanovništva ZŽ putuje svaki dan na posao u GZ. Usluge profesionalnog usmjeravanja mladih te programi cjeloživotnog obrazovanja kontinuirano jačaju te se očekuje da će daljnjim ulaganjima u ove programe doći do smanjenja sada prisutne neusklađenosti ponude i potražnje na tržištu rada, te povećane zainteresiranosti nezaposlenih za dodatne obrazovne programe. Kroz jačanje suradnje sa gospodarstvom, kontinuiranu međuregionalnu suradnju u području zapošljavanja i poticanje zapošljavanja žena, mladih, dugotrajno nezaposlenih, osoba s invaliditetom mogući su daljnji značajni pomaci kako u smanjenju nezaposlenosti, tako i u kreiranju novih kvalitetnih radnih mjesta.

Upravljanje razvojem

SASTAVNICE RAZVOJNOG POTENCIJALA: Stečena su prva iskustva u međuregionalnoj i prekograničnoj suradnji, te u pripremi razvojnih projekata financiranih od strane EU i kroz druge programe. Već je izrađen relativno veliki broj stručnih podloga za programiranje i planiranje – razvoj gospodarstva, društvenih djelatnosti i razvoj okoliša što će olakšati pripremu i provedbu razvojnih programa usklađenih sa utvrđenim razvojnim prioritetima ZŽ. Iako civilno društvo nije izrazito razvijeno, dio udruga ostvario je vrlo značajne aktivnosti i rezultate koji mogu biti uzor za djelovanje drugima, te osnova za brže i šire uključivanje udruga u iniciranje i provedbu razvojnih programa, te međuzupanijsku, prekograničnu i međuregionalnu suradnju. Napravljeni su prvi koraci i intenziviraju se aktivnosti u razvojno izrazito značajnoj temi suradnje s GZ radi cjelovitog planiranja i upravljanja razvojem cjelokupnog „zagrebačkog prostora“.

RAZVOJNA OGRANIČENJA: nedostavno razvijene institucije i sposobnosti za upravljanje razvojem (npr. nedostatni kapaciteti Regionalne razvojne agencije, i dr.); slabo razvijena praksa upravljanja razvojem koja uključuje participativnost, transparentnost, stalno praćenje, vrednovanje i prilagodnu, i dr.; nema razvojne politike prema slabije razvijenim područjima u ZŽ što vodi daljnjem rastu razlika u razvijenosti; i u ZŽ, a posebno u JLS, nedovoljno je osposobljavanje zaposlenika za upravljanje razvojem; slaba vertikalna i horizontalna koordinacija, protok informacija, surad-

nja (umjesto suradnje, ignoriranje i rivalstvo); nedovoljna suradnja s GZ prepreka je kvalitetnom rješavanju velikog broja ključnih razvojnih problema i uzrok neiskorištenosti mnogih razvojnih mogućnosti; još uvijek prisutno nepovjerenje prema udrugama te nedovoljno iskorišten njihov potencijal i mogući doprinos razvoju ZZ; nedovoljno je razvijena međužupanijska suradnja; izražen je nedostatak financijskih sredstava za razvoj na razini JLS, kao i decentralizacija obaveza, ali ne i sredstava; nedostadni kapaciteti za pripremu i provedbu kvalitetni projekata (uključujući i one financirane iz EU fondova).

III. 2. VIZIJA I STRATEŠKI RAZVOJNI CILJEVI ZAGREBAČKE ŽUPANIJE

VIZIJA je „ostvariv san koji upućuje na to kako bi dionici koji predstavljaju regiju (ili županiju) željeli da ta regija izgleda u budućnosti“²². Vizija razvoja ZZ ili sveukupni sažeti cilj razvoja koji se želi postići, ono što ZZ u budućnosti želi biti, ali i što može biti i treba biti u sklopu zacrtanih razvojnih pravaca Hrvatske i Europske unije, glasi:

Dakle pri donošenju vizije nije dovoljno samo željeti – također treba uvažiti realne mogućnosti. Vizija treba biti ambiciozna, ali i realistična. S druge strane, mašta, san i želje također su silno važan kreativni element u stvaranju motivirajuće vizije.

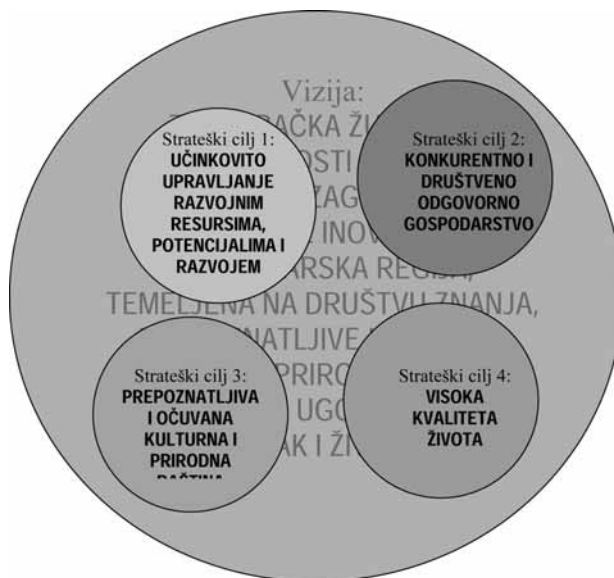
Vizija razvoja ZZ, identificirana i konsenzusom usvojena unutar Radne grupe i Županijskog partnerskog vijeća, je kako slijedi.

VIZIJA:
ZAGREBAČKA ŽUPANIJA,
U POVEZANOSTI I SKLADU S GRADOM ZAGREBOM,
VODEĆA JE INOVATIVNA GOSPODARSKA REGIJA,
TEMELJENA NA DRUŠTVU ZNANJA,
PREPOZNATLJIVE I OČUVANE KULTURNE I PRIRODNE
BAŠTINE,
PRIVLAČNA I UGODNA ZA RAD, BORAVAK I ŽIVLJENJE

Kao prva razina konkretizacije vizije, predložena su sljedeća četiri strateška cilja:

STRATEŠKI CILJ I UČINKOVITO UPRAVLJANJE RAZVOJNIM RESURSIMA, POTENCIJALIMA I RAZVOJEM
STRATEŠKI CILJ II KONKURENTNO I DRUŠTVENO ODGOVORNO GOSPODARSTVO
STRATEŠKI CILJ III PREPOZNATLJIVA I OČUVANA KULTURNA I PRIRODNA BAŠTINA
STRATEŠKI CILJ IV VISOKA KVALITETA ŽIVOTA

Drugim riječima, kako to Slika 25 grafički sugerira, „gađajući strateške ciljeve, pogađamo viziju“.

Slika 25. Vizija i strateški ciljevi kojima se ona „pogađa“

U nastavku se nešto detaljnije razrađuje svaki od utvrđenih strateških ciljeva.

STRATEŠKI CILJ I UČINKOVITO UPRAVLJANJE RAZVOJNIM RESURSIMA, POTENCIJALIMA I RAZVOJEM

Ovaj cilj podrazumijeva visoki stupanj učinkovitosti i uspješnosti u upravljanju razvojem; učinkovitu koordinaciju, suradnju, protok informacija i organizaciju rada u svim tijelima ZZ. Njegova je realizacija od strateškog značenja za uspješnu provedbu razvojnih programa u svim područjima društvenog i gospodarskog razvitka. To je ključan instrument u promicanju ZZ u zemlji i inozemstvu kao gospodarski konkurentne regije, kao i u realizaciji prekogranične, međuregionalne i međužupanijske suradnje sa značajnim razvojnim učincima. Ovaj cilj znači prije svega dobro osmišljen i djelotvoran sustav upravljanja ljudskim resursima za uspješnu pripremu i provedbu razvojnih programa i projekata. Učinkovito upravljanje zahtijeva i snaženje suradnje sa institucijama na centralnoj državnoj razini, kao i unapređenje horizontalne suradnje sa svim tijelima i ustanovama na razini ZZ i JLS, te uspostavu mehanizama za jačanje suradnje sa civilnim društvom u realizaciji županijskih razvojnih prioriteta. To podrazumijeva i izradu kvalitetnih planova s dugoročno osmišljenim smjerom i načinom djelovanja, efikasno koordiniranih i integriranih s drugim relevantnim razvojnim sektorima. Efektivno korištenje razvojnih resursa i potencijala nužno traži i smanjivanje razlika u razvijenosti između razvijenih i manje razvijenih područja Županije, poglavito rubnih dijelova ZZ koja naglašeno zaostaju u razvoju

22 Prema metodološkom napatku za izradu ROP-a (MMTPR).

**STRATEŠKI CILJ II
KONKURENTNO I DRUŠTVENO ODGOVORNO
GOSPODARSTVO**

Konkurentnost je glavni gospodarski cilj i prioritet svakog nacionalnog i/ili regionalnog gospodarstva, odnosno gospodarskog subjekta. ZŽ se uvažavajući svoje snage i mogućnosti opredjeljuje za multisektorski razvoj na „čiste industrije i usluge“ i autohtonu poljoprivredu. Temeljem toga postizanje konkurentnosti podrazumijeva u prvom redu: daljnje poticanje razvoja malog i srednjeg poduzetništva i stvaranje preduvjeta za ulaganje u gospodarstvo; stalno usredotočenje na razvoj i primjenu suvremenih tehnologija, inovacija i znanja – posebno informacijskih i komunikacijskih; na razvoj i organiziranje poljoprivrede u sektor koji proizvodi visoko kvalitetne / autohtone / prepoznatljive / brendirane proizvode; dosljedni odabir „čistih“ novih industrija i integracija brige za okoliš u postojeće industrije – sve s ciljem nadilaženja mogućeg razvojnog konflikta s opredjeljenjem za turizam i za proizvodnju „zdrave“ hrane. A sve to uz poticanje i jačanje društveno odgovornog poslovanja poduzeća.

**STRATEŠKI CILJ III
PREPOZNTLJIVA I OČUVANA KULTURNA I
PRIRODNA BAŠTINA**

Ovim ciljem nastoje se stvoriti uvjeti za očuvanje i održivo korištenje naslijeđene prirodne i kulturne baštine kao jednog od temeljnih razvojnih resursa za ZŽ. Ostvarivanje cilja previđa planiranje i poticanje ulaganja u istraživanja postojeće prirodne i kulturne baštine te intenziviranje mjera njihova održiva korištenja, bilo kao razvojnog resursa ili kao čimbenika prepoznatljivosti ZŽ u neposrednom okruženju, na regionalnoj i nacionalnoj razini. Cilj podrazumijeva jačanje znanstvenih istraživanja, stvaranje baza podataka i njihovo kontinuirano ažuriranje, jačanje znanja i vještina u zaštiti prirodne i kulturne baštine te jačanje institucija odgovornih za provedbu cilja. Naglašen je značaj strategije upravljanja spomeničkom baštinom u cilju njihova očuvanja i održivog korištenja i njegovanja županijskog identiteta. Također, ovim ciljem se kroz ostvarivanje prioriteta jačanja identiteta i prepoznatljivosti ZŽ predviđa izrada cjelovite marketinške koncepcije kao ključnog dokumenta za usmjeravanje i provedbu konkretnih aktivnosti/projekata .

**STRATEŠKI CILJ IV
VISOKA KVALITETA ŽIVOTA**

Opredjeljenje za visoku kvalitetu života stanovnika na području ZŽ upućuje na volju i usmjerenost prema ulaganjima i poticanju projekata i programa u području društvenih djelatnosti - jačanju sustava obrazovanja, zdravstva i socijalne skrbi te porastu zapošljavanja. Visokoj kvaliteti života u ZŽ također će doprinijeti razvijena komunalna infrastruktura – s prioritarnim

potrebama vezano za sustav gospodarenja otpadom i sustav vodoopskrbe. Također, posebice značajna ulaganja se očekuju u prometnu infrastrukturu obzirom da je ZŽ prometno opterećena uskim grlima prema GZ što se treba riješiti izgradnjom obilaznica i učinkovitijim povezivanjem prostora. Ne manji prioritet za ostvarivanje kvalitete života na području ZŽ je očuvani okoliš koja uz kontinuirano ulaganje u održivo upravljanje prirodnim resursima podrazumijeva i sustavnu integraciju brige za okoliš u sve grane gospodarstva.

III. 3. PRIORITETI I MJERE

Nakon određivanja razvojne vizije i njene konkretizacije kroz nekoliko osnovnih strateških ciljeva, određuju se prioritetna područja intervencije odnosno prioriteti te mjere kojima će se oni ostvarivati. Drugim riječima, određuje se način na koji će se SWOT analizom utvrđene prednosti i mogućnosti iskoristiti, a slabosti i prijetnje prevladati i ublažiti, a sve radi ostvarenja postavljene vizije odnosno strateških ciljeva.

Sljedeća shema grafički prikazuje daljnju razradu hijerarhiju ciljeva ŽRS-a, odnosno, nakon razrade vizije kroz strateške ciljeve, sada se strateški ciljevi razrađuju kroz prioritete. U nastavku će se prioriteti dalje razraditi skupovima mjera, a mjere će tvoriti okvir za popunjavanje s konkretnim projektima.

Slično kao i vizija i strateški ciljevi, i prioriteti su identificirani i konsenzusom usvojeni od strane Radne grupe, a potom i potvrđeni od strane Županijskog partnerskog vijeća.

Tablica 38. Razrada strateških ciljeva prioriteta

STRATEŠKI CILJEVI	PRIORITETI
1. UČINKOVITO UPRAVLJANJE RAZVOJNIM RESURSIMA, POTENCIJALIMA I RAZVOJEM	Prioritet 1.1: Učinkovita županijska i lokalna samouprava Prioritet 1.2: Aktivno građanstvo, jačanje uloge civilnog društva u razvoju Prioritet 1.3: Učinkovito integralno upravljanje prostorom, prirodnim i stvorenim resursima Prioritet 1.4: Učinkovita suradnja s Gradom Zagrebom i drugim županijama Prioritet 1.5: Učinkovita međuregionalna i prekogranična suradnja
2. KONKURENTNO I DRUŠTVENO ODGOVORNO GOSPODARSTVO	Prioritet 2.1: Razvoj poticajnog poduzetničkog okruženja Prioritet 2.2: Uvođenje znanja, tehnologija, inovacija u gospodarstvo Prioritet 2.3. Konkurentna poljoprivredu Prioritet 2.4. Konkurentna industrija, obrtništvo, malo i srednje gospodarstvo Prioritet 2.5. Konkurentan sektor turizma i ostalih uslužnih djelatnosti
3. PREPOZNTLJIVA I OČUVANA KULTURNA I PRIRODNA BAŠTINA	Prioritet 3.1. Zaštita i održivo korištenje prirodne baštine Prioritet 3.2. Zaštita i održivo korištenje kulturne baštine Prioritet 3.3. Jačanje prepoznatljivosti

4. VISOKA KVALITETA ŽIVOTA	Prioritet 4.1. Razvoj društva znanja
	Prioritet 4.2. Razvijene društvene djelatnosti
	Prioritet 4.3. Razvijena komunalna i prometna infrastruktura
	Prioritet 4.4. Visoka kvaliteta okoliša

U nastavku se svi prioriteti nešto detaljnije opisuju i obrazlažu.

3.1 Prioriteti kojima se ostvaruje strateški cilj 1: Učinkovito upravljanje razvojnim resursima, potencijalima i razvojem

PRIORITET 1.1.: Učinkovita županijska i lokalna samouprava. Nužno je osmisliti i uspostaviti sustav upravljanja ljudskim resursima na razini ŽŽ kako bi se omogućilo sustavno jačanje znanja, vještina i kompetencija pojedinaca koji doprinose društvenom i gospodarskom blagostanju Županije. Unaprijeđena učinkovitost upravljanja ŽŽ moguća je kroz efikasniju koordinaciju i organizaciju svakodnevnog rada, osposobljavanje i jačanje Regionalne razvojne agencije te veću učinkovitost i kvalitetu pruženih usluga gospodarstvu, drugim sektorima i građanstvu - temeljem sustavnog uvođenja informatizacije rada i kontinuiranog osposobljavanja djelatnika ŽŽ. Učinkovita uprava i samouprava podrazumijeva i razvoj partnerskih odnosa između ŽŽ i centralne državne razine, između ŽŽ i JLS, kao i između samih JLS.

PRIORITET 1.2.: Aktivno građanstvo, jačanje uloge civilnog društva u razvoju. Potrebno je unaprijediti participativnu demokraciju i intenzivirati sudjelovanje građanstva u provedbi razvojne politike ŽŽ. Prioritet je uključiti civilno društvo u rasprave o planovima/programima razvoja te jačati postojeće i stvarati nove oblike komunikacije i suradnje između civilnog društva, tijela županijske uprave i JLS radi sudjelovanja svih relevantnih razvojnih aktera u realizaciju utvrđenih razvojnih prioriteta ŽŽ.

Nužno je izraditi institucionalni i organizacijski model suradnje županijskih udruga, županijskih upravnih tijela i JLS radi zajedničkog angažmana na realizaciji prioriteta razvojnih programa te uključiti i osposobljavati udruge za pripremu i provedbu programa međuregionalne, prekogranične i međužupanijske suradnje.

PRIORITET 1.3.: Učinkovito integralno upravljanje prostorom, prirodnim i stvorenim resursima. Posebno je važno unaprijediti sustav programiranja pojedinih sektorskih planova kroz: učinkovitiju raspodjelu i korištenje financijskih i ljudskih resursa, podizanje transparentnosti i sustavnosti odlučivanja. Prijedlog novog sustava programiranja nužno je uskladiti sa smjernicama i načelima Nacionalne razvojne strategije, Nacionalne strategije regionalnog razvoja, kao i EU standardima i propozicijama za programiranje. S obzirom na prisutne izražene razlike u razvijenosti između razvijenijih i manje razvijenih područja Županije, poglavito onih općina u perifernim/rubnim dijelovima Županije koja naglašeno zaostaju u razvoju, potrebno je poticati razvoj manje razvijenih područja

ŽŽ, u skladu sa programom za razvoj područja s razvojnim poteškoćama (PRP) u okviru Nacionalne strategije regionalnog razvoja. Nužno je definirati strateška razvojna ograničenja za razvoj ovih područja (demografska, prometna i druga izoliranost, dr.), te mobilizirati ljudske i financijske resurse za realizaciju strateški značajnih razvojnih programa u PRP.

PRIORITET 1.4.: Učinkovita suradnja s Gradom Zagrebom i drugim županijama. Učinkovita suradnja sa GZ od strateškog je značaja za realizaciju niza razvojnih programa ŽŽ. Prvenstveno je nužno pospješiti učinkovitu realizaciju postojećih sporazuma o suradnji sa GZ. S ciljem uspostavljanja trajnih partnerskih odnosa i suradnje te jačanja integralnog planiranja na širem "zagrebačkom prostoru" potrebno je izraditi strategiju suradnje sa GZ. Time bi se unaprijedilo dugoročno upravljanje razvojem ŽŽ kao metropolitanskom područjem, kroz suradnja u sagledavanju, osmišljavanju, iniciranje i realizaciji društveno-gospodarskog razvoja, te doprinijelo rješavanju ključnih problema i razvojnih ograničenja koja koče razvoj. Potrebno je i inicirati i jačati suradnju u pripremi i provedbi zajedničkih razvojnih programa sa drugim županijama, usklađenih sa razvojnim prioritetima ŽŽ ali i razvojnim ciljevima i prioritetima utvrđenim nacionalnim razvojnim ciljevima, kao i smjernicama razvojne politike EU za razdoblje 2007-2013 radi što lakšeg mobiliziranja dodatnih nacionalnih i međunarodnih financijskih sredstava za njihovu realizaciju. U tu svrhu, potrebno je dodatno razvijati sposobnosti županijskih zaposlenika za provedbu, praćenje i vrednovanje projekata međužupanijske suradnje.

PRIORITET 1.5.: Učinkovita međuregionalna i prekogranična suradnja. Učinkovito upravljanje razvojem podrazumijeva i jačanje povezanosti i uspješnu realizaciju razvojnih projekata MPS. Osnaživanje uspješne međuregionalne i prekogranične suradnje potrebno je uskladiti sa programom za ovu suradnju u okviru Nacionalne strategije regionalnog razvoja, kao i razvojnim smjernicama EU za razdoblje 2007-2013. Efikasna provedba zahtijeva i sustavno podizanje kompetencija zaposlenika u upravi ŽŽ kao i u JLS. za pripremu, provedbu, te efektivno sudjelovanje u praćenju i vrednovanju programa i projekata, utvrđenih u skladu s razvojnim prioritetima ŽŽ.

3.2 Prioriteti kojima se ostvaruje strateški cilj 2: Konkurentno i društveno odgovorno gospodarstvo

Prioritet 2.1: Razvoj poticajnog poduzetničkog okruženja. Za razvoj konkurentnog gospodarstva u ŽŽ, bitno je stalno širiti i razvijati stimulatívno poduzetničko okruženje, u kojem će poduzetnici nailaziti na raznovrsne i učinkovite poticaje za svoje poslovanje i rast. Uz komparativne prednosti (prostor, blizina GZ, postojeća prometna infrastruktura) te uz učinkovitu i poduzetništvu orijentiranu županijsku i lokalnu upravu, ključnu ulogu ima unapređenje postojeće i stvaranje novih oblika formalnog i neformalnog obrazovanja radi poboljšanja jačanja sposobnosti poduzetnika te poduzetništva u cjelini. Uz to važno je i jačanje društveno odgovornog poslovanja poduzeća u ŽŽ i

njegovo promoviranje u poduzećima posebno malim i srednjim te u javnosti jedinica lokalne samouprave i šire. Problem nejednake dinamike razvoja potrebno je rješavati cjelovitom politikom povećanja privlačnosti, kvalitete života i lakoće ostvarivanja poduzetničkih projekata u rubnim područjima Županije uz posebne poticajne mjere u skladu sa Strategijom regionalnog razvoja RH.

Prioritet 2.2: Uvođenje znanja, tehnologija, inovacija u gospodarstvo. Razvijati gospodarstvo zasnovano na razvoju i upotrebi znanja, inovacija i tehnologija jedan je od ključnih čimbenika za postizanje konkurentnosti, visokog dohotka i društvenog bogatstva ŽŽ. U tom procesu potrebna je uz državnu potporu, i županijska i lokalna, prvenstveno u ostvarivanju sustava za komercijalizaciju inovacija, za povezivanje gospodarstva i razvojnih i znanstvenih institucija te za uspostavljanje i unapređivanje tehnološke infrastrukture (tehnološki centri, tehnološki parkovi, inkubatori i dr.). Potrebni su posebni programi poticanja poduzetnicima za zapošljavanje stručnjaka i osposobljavanja postojećih zaposlenika za prihvaćanje i razvoj novih tehnologija. U sferi inovativnosti potrebna je izgradnja sustava stimuliranja i nagrađivanja inovacija.

Prioritet 2.3. Konkurentna poljoprivreda. Za razvoj konkurentne poljoprivrede u ŽŽ ključno je jačati koncentraciju i okrupnjavanje poljoprivrednih posjeda i proizvodnje, osnaživati poticaje i uvjete da se što je više znanja ugrađuje u proizvodnju (kroz obrazovanje poljoprivrednika, uvođenjem novih tehnologija, regionalizacijom poljoprivredne proizvodnje u dr.). Također, važna je specijalizacija i modernizacija proizvodnje (integrirana i ekološka proizvodnja), jačanje komercijalnih proizvođača, kvalitetniji marketing te proizvodnja prepoznatljivih proizvoda (i brandiranje). Proizvodnja kvalitetnih tradicijskih i inovativnih proizvoda (za turizam i za izvorne izvozne proizvode) važan je način održanja i razvoja poljoprivrede u ŽŽ. Čimbenik konkurentnosti je i učinkovita trgovinska i druga potrebna infrastruktura te povezivanje malih proizvođača i stvaranje mreže zadruga. S obzirom na ruralna obilježja i razvojne probleme, važno je izgraditi i poboljšati osnovnu infrastrukturu u ruralnim područjima. Uz to za unapređenje konkurentnosti važna je izgradnja sustava za navodnjavanje, za što postoje pogodni prirodni preduvjeti, te provedba dugoročne zaštite kvalitetnih poljoprivrednih tala kao strateškog resursa županije i bolje korištenje tog vrijednog županijskog resursa.

Prioritet 2.4. Konkurentna industrija, obrtništvo, malo i srednje gospodarstvo. Industrija, obrtništvo, malo i srednje gospodarstvo i dalje su temelj su budućeg gospodarskog razvoja županije. Za jačanje konkurentnosti gospodarstva ključnu ulogu ima stalan i snažan razvoj poduzetničke i tehnološke infrastrukture. Razvoj poduzetničke infrastrukture treba se temeljiti na osmišljenom (programiranom) i učinkovitom djelovanju poduzetničkih centara, Regionalne razvojne agencije, poslovnih zona, kao i na uspostavljanju i osnaživanju novih oblika razvojnog i poslovnog povezivanja (klasteri i dr.). Važno je poboljšavati pristup i načine korištenja fi-

nancijskih izvora i razvijati nove oblike financiranja (garantni fondovi, fondovi rizičnog kapitala, javno privatno partnerstvo i dr.). Umanjiti i otkloniti barijere za ulaganja i unapređivati uvjete za njihovo privlačenje.

Prioritet 2.5. Konkurentan sektor turizma i ostalih uslužnih djelatnosti. Osnova turističkog razvoja u budućnosti treba biti razvoj selektivnih oblika turizma, u prvom redu ruralnog, gastro-eno, izletničkog, sportskog, rekreativnog i zdravstvenog turizma. Ključno je povećati smještajne kapacitete i znatno poboljšati kvalitetu, te bitno poboljšati kvalitetu sveukupnih turističkih usluga (standardizacija ponude, edukacija, ...). Razvoj turizma temeljiti na osmišljenijoj strategiji i programima. Od posebnog je značaja unapređivanje promocije ŽŽ kao prepoznatljive turističke regije koja nudi selektivne i specijalizirane turističke proizvode i usluge prihvatljive cijene i znatno veće vrijednosti. To je moguće jedino daljnjim razvojem znanja i vještina kod svih sastavnica turističkog klastera – od agencija preko smještajnih kapaciteta do svih ostalih djelatnosti koje čine cjelinu turističke ponude.

3.3 Prioriteti kojima se ostvaruje strateški cilj 3: Prepoznatljiva i očuvana kulturna i prirodna baština

Prioritet 3.1. Zaštita i održivo korištenje prirodne baštine. Održivo korištenje prirodne baštine imperativ je svakog održivog razvoja, no u slučaju ŽŽ, činjenica da se radi o prostoru koji u svom središtu ima relativno veliku konurbaciju (oko milijun stanovnika) stavlja dodatni zahtjev na zaštitu prirodne baštine, a s ciljem uspostave balansa razvoja i očuvanja u široj regiji. Održivo korištenje pretpostavlja bolje upoznavanje, identifikaciju, prepoznavanje, uvažavanje, zaštitu te konačno, odgovarajuće razvojno vrednovanje postojeće baštine. S obzirom na trenutno stanje, prioritet podrazumijeva uspostavu sustava zaštite i održivog korištenja prirodne baštine.

Prioritet 3.2. Zaštita i održivo korištenje kulturne baštine. Sustavno očuvanje i njegovanje županijskog identiteta i vrijednosti te jačanje prepoznatljivosti uz otvorenost prema drugima, posebno je važno za razvoj Županije. Očuvanje i održivo korištenje kulturne baštine na području ŽŽ obuhvaća niz horizontalnih mjera vezanih na izradu jedinstvene baze podataka, poticanje znanstvenih istraživanja i cjelokupne valorizacije postojeće materijalne i nematerijalne kulturne baštine, osmišljavanje njezina održivog korištenja. Podrška je namijenjena prijedlozima projekata i programa obnove i stavljanja u kulturne baštine u funkciju razvoja lokalne zajednice te stvaranja prepoznatljivosti ŽŽ kroz osmišljavanje, poticanje i realizacija kulturnih programa. Pri tome, posebni značaj mjera i aktivnosti unutar ovoga prioriteta je u stvaranju uvjeta za osnivanje, jačanje i međusobno povezivanje pojedinačnih programa i projekata očuvanja kulturne baštine te umrežavanje institucija iz područja kulture unutar ŽŽ, na međužupanijskoj i prekograničnoj razini.

Prioritet 3.3. Jačanje prepoznatljivosti. S obzirom na postojeće spoznaje i do sada prikupljen podatke o postojećoj nematerijalnoj i materijalnoj kulturnoj baštini te prirodnim ljepotama na području ŽŽ, nameće

se potreba njihova korištenja kao razvojnog resursa i specifičnih, prepoznatljivog dijela ponude. U tom smislu ovim prioritetom predviđa se izrada marketinške koncepcije ZZ te priprema i provedba niza marketinških aktivnosti. Uz cjelovitu marketinšku koncepciju prioritet je u stvaranju uvjeta kontinuiranu aktivnu promidžbu ZZ na lokalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini); Prioritet predviđa i mjere vezane za jačanje institucionalne podrške ostvarenju prepoznatljivosti i zajedničke provedbe marketinške koncepcije od strane svih sudionika razvoja u ZZ.

3.4 Prioriteti kojima se ostvaruje strateški cilj 4: Visoka kvaliteta života

Prioritet 4.1: Razvoj društva znanja. Ostvarenje ovog prioriteta temelji se na sustavnim ulaganjima u obrazovne programe i projekte u skladu sa razvojnim potrebama gospodarstva. Pritom ključni aspekt razvoja društva znanja je podrška razvoju ljudskih resursa usklađenom sa razvojnim potrebama ZZ kroz unaprjeđivanje obrazovne strukture (povećavanje udjela stanovništva sa SSS, VŠS i VSS), stvaranje jednakih uvjeta školovanja na području cijele Županije, te porast zaposlenosti stanovnika ZZ u županijskom području. Za realizaciju ovog prioriteta predviđene su mjere i za razvoj neformalnog obrazovanja i cjeloživotnog učenja.

Prioritet 4.2: Razvijene društvene djelatnosti. Jačanje potpore postojećim i poticanje pokretanja novih preventivnih programa zdravstvene zaštite poglavito kroz edukaciju stanovništva, poticanje sportskih programa i sustavna promocija zdravog života te jačanje aktivnosti na prevenciji ovisnosti, temeljna su područja za ulaganja u razvoj zdravstvene zaštite. Također, očekuje se unapređenje socijalne skrbi i zdravstvene zaštite starijih i nemoćnih osoba, te osoba s invaliditetom. Obzirom na predviđena ulaganja u izgradnju novih kapaciteta i / ili rekonstrukciju i adaptaciju postojećih da bi se prilagodili suvremenim standardima predviđa se podrška razvoju javno-privatnog partnerstva u obrazovanju, zdravstvu i drugim djelatnostima. U svim projektima i programima u području društvenih djelatnosti očekuje se jačanje suradnje sa GZ, te međužupanijske i međuregionalne suradnje. Ostvarivanje postavljenih strateških ciljeva i prioriteta temelji se na kontinuiranoj suradnji obrazovnih institucija i gospodarstva tj. na ulaganjima u razvoj lokalnog tržišta rada jačanjem inicijative i partnerstvom kroz lokalne, nacionalne i EU programe.

Prioritet 4.3. Razvijena komunalna i prometna infrastruktura. Osim što su preduvjeti za visoku kvalitetu života, razvijena komunalna i prometna struktura pretpostavka je i dinamičnosti i održivosti gospodarskog razvoja. Trenutno stanje ne zadovoljava ni po pitanju komunalne infrastrukture – niska razina razvijenosti vodoopskrbnog sustava, sustava odvodnje i pročišćavanja otpadni voda, sustava gospodarenja otpadom; ni po pitanju prometne infrastrukture – zagušenje na prilazima GZ, nedostatak zaobilaznica oko naselja, nedostatna lateralna povezanost. Kako se radi o relativno skupim mjerama, važno je kvalitetno osmisliti dinamiku njihovog izvršenja na duži rok, vodeći računa

o međuodnosu s gospodarskim rastom. U ispunjenju ovog prioriteta, značajnu će ulogu imati predpristupni i strukturni fondovi EU, kao i javno privatno partnerstvo. Prilikom planiranja komunalne i prometne infrastrukture, uvažavati činjenicu o ruralnom karakteru i niskoj gustoći naseljenosti velikog dijela ZZ.

Prioritet 4.4. Visoka kvaliteta okoliša. Trenutno stanje, iako bez dramatičnih „vrućih točaka“, opterećeno je nizom okolišnih problema odnosno rezultata okolišno nesavjesnog ponašanja i upravljanja prostorom i prirodnim resursima. Najizraženiji, a ujedno i najskuplji za rješavanje su problemi gospodarenja otpadom i zbrinjavanja otpadnih voda. Osim tih velikim dijelom „infrastrukturnih problema okoliša“, značajna unapređenja potrebna su i u dijelu uspostave sustava zaštite okoliša na području ZZ, što uključuje uspostavu praćenja stanja, podizanje kvalitete i raspoloživosti informacije o okolišu, podizanje kvalitete planiranja zaštite okoliša te integriranosti brige o okolišu u druge sektorske politike, i dr.

III.4. OPIS MJERA

STRATEŠKI CILJ	PRIORITET	MJERA
I. UČINKOVITO UPRAVLJANJE RAZVOJNIM RESURSIMA, POTENCIJALIMA I RAZVOJEM	Prioritet 1.1: Učinkovita županijska i lokalna samouprava	Mjera 1.1.1. Unapređenje organizacije rada županijske uprave
		Mjera 1.1.2. Razvoj sustava upravljanja ljudskim resursima
		Mjera 1.1.3. Razvoj e-vlade u svrhu podizanja učinkovitosti, dostupnosti i kvalitete pruženih usluga građanima i poslovnom sektoru
		Mjera 1.1.4. Jačanje sposobnosti društveno-političkih tijela za suradnju sa stručnim tijelima regionalne i lokalne samouprave, te sa ostalim (nezavisnim i drugim) stručnim tijelima
		Mjera 1.1.5. Osposobljavanje Regionalne razvojne agencije za sudjelovanje i doprinos učinkovitom upravljanju razvojem
		Mjera 1.1.6.: Učinkovito upravljanje imovinom JLS i ZŽ
		Mjera 1.1.7. Razvoj partnerskih odnosa između županije i centralne državne razine, županije i njenih općina/gradova, te između općina/gradova međusobno
	Prioritet 1.2: Aktivno građanstvo, jačanje uloge civilnog društva u razvoju	Mjera 1.2.1. Jačanje udruga značajnih za razvoj ZŽ te suradnje između tijela županijske i lokalne samouprave i civilnog društva u realizaciji razvojnih prioriteta ZŽ
		Mjera: 1.2.2. Snaženje udruga značajnih za razvoj ZŽ (sportske, druge)
	Prioritet 1.3: Učinkovito integralno upravljanje prostorom, prirodnim i stvorenim resursima	Mjera 1.3.1.: Unapređenje sustava programiranja pojedinih sektorskih planova
		Mjere 1.3.2.: Razvoj manje razvijenih područja ZŽ
	Prioritet 1.4 Učinkovita suradnja s GZ i drugim županijama	Mjera 1.4.1.Operacionalizacija postojećih sporazuma o suradnji s Gradom Zagrebom u svim razvojnim temama kroz primjenu metoda programiranja
		Mjera 1.4.2. Izrada Strategije suradnje sa GZ radi učinkovitog integralnog planiranja i razvoja u „Zagrebačkom prostoru“
		Mjera: 1.4.3. Podizanje osposobljenosti za upravljanje projektima međužupanijske suradnje u područjima od prioritarnog interesa za ZŽ
		Mjera: 1.4.4. Priprema prijedloga projekta međužupanijske suradnje u područjima od strateškog interesa za ZŽ
		Mjera 1.4.5. Podizanje osposobljenosti i realizacija praćenja i vrednovanja projekata međužupanijske suradnje
	Prioritet 1.5 Učinkovita međuregionalna i prekogranična suradnja	Mjera 1.5.1. Jačanje sposobnosti u ZŽ i JLS za povezivanje i razvoj učinkovite međuregionalne i prekogranične suradnje

STRATEŠKI CILJ	PRIORITET	MJERA
II. KONKURENTNO I DRUŠTVENO ODGOVORNO GOSPODARSTVO	Prioritet 2.1. Razvoj poticajnog poduzetničkog okruženja	Mjera 2.1.1. Unapređenje sustava cjelokupnog obrazovanja za poduzetništvo
		Mjera 2.1.2. Promoviranje društveno odgovornog gospodarstva
	Prioritet 2.2. Uvođenje znanja, tehnologija, inovacija u gospodarstvo	Mjera 2.2.1. Razvoj tehnološke infrastrukture (tehnološki centri, tehnološki parkovi i dr.)
		Mjera 2.2.2. Poticanje korištenja znanja, tehnologije i razvoja inovacija u gospodarstvu
	Prioritet 2.3. Konkurentna poljoprivreda	Mjera 2.3.1. Edukacija poljoprivrednika
		Mjera 2.3.2. Okrupnjavanje posjeda i uređenje i okrupnjavanje poljoprivrednih površina.
		Mjera 2.3.3. Podizanje profitabilnosti uvođenjem novih tehnologija i provedba regionalizacije poljoprivredne proizvodnje (poticanje profitabilnih kultura,...) u konvencionalnoj poljoprivredi
		Mjera 2.3.4. Razvoj integrirane i ekološke poljoprivredne proizvodnje
		Mjera 2.3.5. Razvoj tradicijskih i inovativnih županijskih proizvoda
		Mjera 2.3.6. Razvoj infrastrukture u ruralnim područjima
		Mjera 2.3.7. Unapređenje povezivanja i udruživanja (proizvodnog, tehnološkog, marketinškog i dr.) poljoprivrednih proizvođača (razvoj suvremenog zadrugarstva, ...)
		Mjera 2.3.8: Zaštita kvalitetnih poljoprivrednih tala od prenamjene i drugih vrsta degradacije i privođenje namjeni neobrađenih / zapuštenih poljoprivrednih površina
	Prioritet 2.4. Konkurentna industrija, obrtništvo, malo i srednje gospodarstvo	Mjera 2.4.1. Razvoj kvalitetne infrastrukture za razvoj poduzetništva (centri za poduzetništvo, poduzetničke zone, Regionalna razvojna agencija)
		Mjera 2.4.2. Unapređenje povezivanja (proizvodno, razvojno, poslovno i dr.) malog i srednjeg gospodarstva putem klastera i drugih oblika
		Mjera 2.4.3. Razvoj novih oblika financiranja poduzetništva (garantni fondovi, venture capital, javno privatno partnerstvo)
		Mjera 2.4.4. Poticanje izvozne orijentacije gospodarstva (marketing)
		Mjera 2.4.5. Unapređenje uvjeta za privlačenje stranih i domaćih ulaganja
	Prioritet 2.5. Konkurentan sektor turizma i ostalih uslužnih djelatnosti	Mjera 2.5.1. Razvoj prepoznatljivih oblika selektivnog turizma: ruralnog (gastro-eno), izletničkog, rekreativnog, zdravstvenog turizma: i) smještajnih kapaciteta; ii) kvalitetne usluge (standardizacija ponude, edukacija, ...); iii) povezane ponude;
		Mjera 2.5.2. Edukacija za potrebe turizma
	III. PREPOZNATLJIVA I OČUVANA KULturna I PRIRODna BAŠTINA	Prioritet 3.1. Zaštita i održivo korištenje prirodne baštine
Mjera 3.1.2. Potpunija identifikacija, valorizacija, interpretacija i razvojna integracija postojeće prirodne baštine		
Mjera 3.1.3. Skladni razvoj ruralnog područja		
Prioritet 3.2. Zaštita i održivo korištenje kulturne baštine		Mjera 3.2.1. Očuvanje i održivo korištenje kulturne baštine
		Mjera 3.2.2. Očuvanje i njegovanje identiteta ZŽ uz otvorenost prema drugima
		Mjera 3.2.3. Osnivanje, jačanje i međusobno povezivanje institucija u području kulturne baštine
		Mjera 3.2.4. Osmišljavanje, poticanje i realizacija kulturnih programa u ZŽ
Prioritet 3.3. Jačanje prepoznatljivosti		Mjera 3.3.1. Unapređenje marketinških aktivnosti
		Mjera 3.3.2. Jačanje institucionalne podrške ostvarenju prepoznatljivosti

STRATEŠKI CILJ	PRIORITET	MJERA
IV. VISOKA KVALITETA ŽIVOTA	Prioritet 4.1. Razvoj društva znanja	Mjera 4.1.1. Podrška razvoj ljudskih resursa usklađenom sa razvojnim potrebama ŽŽ
		Mjera 4.1.2. Sustavna primjena znanja za podizanje kvalitete života
	Prioritet 4.2. Razvijene društvene djelatnosti	Mjera 4.2.1. Jačanje preventivnih programa zdravstvene zaštite
		Mjera 4.2.2. Izgradnja , obnova i opremanje objekata u školstvu i zdravstvu
		Mjera 4.2.3. Unapređenje socijalne skrbi i zdravstvene zaštite starijih i nemoćnih osoba, te osoba s invaliditetom
		Mjera 4.2.4. Ostvarivanje „solidarne županije“
		Mjera 4.2.5. Razvoj lokalnog tržišta rada jačanjem inicijative i partnerstvom kroz lokalne, nacionalne i EU programe i izrada regionalnog plana zapošljavanja
	Prioritet 4.3. Razvijena komunalna i prometna infrastruktura	Mjera 4.3.1. Unapređenje prometne povezanosti
		Mjera 4.3.2. Razvoj integralnog sustava gospodarenja otpadom
		Mjera 4.3.3. Razvoj sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda
		Mjera 4.3.4. Razvoj sustava vodoopskrbe
		Mjera br. 4.3.5: Plinifikacija Županije
	Prioritet 4.4. Visoka kvaliteta okoliša	Mjera 4.4.1. Unapređenje stanja okoliša
		Mjera 4.4.2. Unapređenje sustava zaštite okoliša
		Mjera 4.4.3. Korištenje obnovljivih izvora energije

4.1 RAZRADA MJERA ZA STRATEŠKI CILJ I: UČINKOVITO UPRAVLJANJE RAZVOJNIM RESURSIMA, POTENCIJALIMA I RAZVOJEM

STRATEŠKI CILJ	PRIORITET	MJERA
I. UČINKOVITO UPRAVLJANJE RAZVOJNIM RESURSIMA, POTENCIJALIMA I RAZVOJEM	Prioritet 1.1: Učinkovita županijska i lokalna samouprava	Mjera 1.1.1. Unapređenje organizacije rada županijske uprave
		Mjera 1.1.2. Razvoj sustava upravljanja ljudskim resursima
		Mjera 1.1.3. Razvoj e-vlade u svrhu podizanja učinkovitosti, dostupnosti i kvalitete pruženih usluga građanima i poslovnom sektoru
		Mjera 1.1.4. Jačanje sposobnosti društveno-političkih tijela za suradnju sa stručnim tijelima regionalne i lokalne samouprave, te sa ostalim (nezavisnim i drugim) stručnim tijelima
		Mjera 1.1.5. Osposobljavanje Regionalne razvojne agencije za sudjelovanje i doprinos učinkovitom upravljanju razvojem
		Mjera 1.1.6.: Učinkovito upravljanje imovinom JLS i Županije
		Mjera 1.1.7. Razvoj partnerskih odnosa između županije i centralne državne razine, županije i njenih općina/gradova, te između općina/gradova međusobno
	Prioritet 1.2: Aktivno građanstvo, jačanje uloge civilnog društva u razvoju	Mjera 1.2.1. Jačanje udruga značajnih za razvoj ŽŽ te suradnje između tijela Županijske i lokalne samouprave i civilnog društva u realizaciji razvojnih prioriteta Županije
		Mjera: 1.2.2. Snaženje udruga značajnih za razvoj ŽŽ (sportske, druge)
	Prioritet 1.3: Učinkovito integralno upravljanje prostorom, prirodnim i stvorenim resursima	Mjera 1.3.1.: Unapređenje sustava programiranja pojedinih sektorskih planova
		Mjere 1.3.2.: Razvoj manje razvijenih područja ŽŽ
	Prioritet 1.4 Učinkovita suradnja s Gradom Zagrebom i drugim županijama	Mjera 1.4.1. Operacionalizacija postojećih sporazuma o suradnji s Gradom Zagrebom u svim razvojnim temama kroz primjenu metoda programiranja
		Mjera 1.4.2. Izrada Strategije suradnje sa GZ radi učinkovitog integralnog planiranja i razvoja u „Zagrebačkom prostoru“
		Mjera: 1.4.3. Podizanje osposobljenosti za upravljanje projektima međužupanijske suradnje u područjima od prioritetnog interesa za ŽŽ
		Mjera: 1.4.4. Priprema prijedloga projekta međužupanijske suradnje u područjima od strateškog interesa za ŽŽ
Mjera 1.4.5. Podizanje osposobljenosti i realizacija praćenja i vrednovanja projekata međužupanijske suradnje		
Prioritet 1.5 Učinkovita međuregionalna i prekogranična suradnja	Mjera 1.5.1. Jačanje sposobnosti u ŽŽ i JLS za povezivanje i razvoj učinkovite međuregionalne i prekogranične suradnje	

PRIORITET	Strateški cilj br. I: Učinkovito upravljanje razvojnim resursima, potencijalima i razvojem Prioritet 1.1: Učinkovita županijska i lokalna samouprava
MJERA	1.1.1. Unapređenje organizacije rada županijske uprave
CILJ MJERE	Povećati učinkovitost upravljanja razvojem ŽŽ kroz unaprijedenu koordinaciju i učinkovitiju organizaciju svakodnevnog rada, te definirane i formalizirane poslovne procese, radne procedure i zadatke.
SADRŽAJ	Analiza trenutne učinkovitosti i efektivnosti organizacije rada Županijskih upravnih tijela; ocjena i utvrđivanje osnovnih problema, "uskih grla" i potreba radi unapređenja organizacije rada; izrada modela poboljšane koordinacije i nove poslovne organizacije sa definiranim poslovnim procesima i radnim procedurama; uvođenje sustava praćenja i vrednovanja učinkovitosti i efektivnosti realizacije radnih zadataka; podizanje razine osposobljenosti i vještina za učinkovito upravljanje, organizaciju rada i efikasnu realizaciju zadataka (tečajevi menagerskih vještina, boljeg upravljanja vremenom, planiranja rada, unapređenja informacijskih i komunikacijskih vještina, dr.); unapređenje svakodnevne horizontalne suradnje između Uprava, te vertikalne suradnje sa JLS.
NOSITELJI	Županija, Regionalna razvojna agencija, JLS.
KORISNICI	djelatnici Županijskih uprava, djelatnici unutar jedinica lokalne samouprave.
INDIKATORI	Postotak skraćivanja efektivnog radnog vremena djelatnika županije i JLS; broj dodatno educiranih djelatnika; postotak skraćivanja vremena pružanja usluga građanima; (Kvalitativni indikatori) : veća učinkovitost realiziranih zadataka i slijedom toga veće zadovoljstvo djelatnika županijske uprave i JLS temeljem realiziranih zadataka; viša kvaliteta pruženih usluga građanima.

PRIORITET	Strateški cilj br. 1 : Učinkovito upravljanje razvojnim resursima, potencijalima i razvojem Prioritet 1.1: Učinkovita županijska i lokalna samouprava
MJERA	Mjera br. 1.1.2: Razvoj sustava upravljanja ljudskim resursima
CILJ MJERE	Osmišljen i uspostavljen sustav upravljanja ljudskim resursima na razini Županije
SADRŽAJ	Sustavno jačanje znanja, vještina i kompetencija pojedinaca koji doprinose individualnom, društvenom i gospodarskom blagostanju Županije, kroz sve raspoložive oblike učenja (formalnog, neformalnog te iskustvenog); uvođenje cjeloživotnog učenja, tj. sustavnog ulaganja u razvoj ljudskih potencijala; razrada i uvođenje sustava praćenja i vrednovanja rada, motiviranja i nagrađivanja te planiranja napredovanja u karijeri i sl..
NOSITELJI	Županija, JLS, obrazovne institucije
KORISNICI	Djelatnici upravnih tijela, Županija, JLS i ostale zainteresirane institucije
INDIKATORI	Razvijen i primijenjen sustav praćenja rada, razvijen i primijenjen sustav motiviranja i nagrađivanja, razvijen i primijenjen broj novih obrazovnih projekata i programa, razvijen i primijenjen sustav planiranja napredovanja u karijeri, broj institucija u kojima su ovi sustavi primijenjeni.

PRIORITET	Strateški cilj br. I: Učinkovito upravljanje razvojnim resursima, potencijalima i razvojem Prioritet 1.1: Učinkovita županijska i lokalna samouprava
MJERA	1.1.3. Razvoj e-vlade u svrhu podizanja učinkovitosti, dostupnosti i kvalitete pruženih usluga građanima i poslovnim sektoru
CILJ MJERE	Sustavno uvesti informatizaciju rada JLS i Županije u svrhu podizanja učinkovitosti i kvalitete usluga županijskih tijela za potrebe gospodarstva, drugih sektora i građanstva te skraćivanja vremena za dobivanje informacija i intenziviranje elektroničkih transakcija (elektronsko dobivanje dokumenata i potvrda, uvođenje elektronskog poslovanja i elektronskih plaćanja, dr.). Uspostaviti integralni informacijski sustav u svrhu podizanja razine ukupne konkurentnosti, efikasnosti rada, učinkovite horizontalne i vertikalne suradnje sa svim ključnim tijelima i institucija u zemlji i inozemstvu
SADRŽAJ	Ocjena stanja ukupne informatizacije županijske uprave; analiza mogućnosti korištenja i primjene postojećih državnih i drugih raspoloživih programa informatizacije; analiza problema i potreba vezano za uspostavu integralnog informacijskog sustava; konzultacije sa svim zainteresiranim stranama vezano za uspostavu integralnog informacijskog sustava; izrada akcionog plana za njegovu uspostavu uz definiranje aktivnosti, nosioca i vremenskih rokova; izrada studije izvodljivosti i isplativosti; analiza i primjena najuspješnijih iskustva iz Hrvatske i inozemstva; prijedlog programa za uvođenje informatizacije; educiranje županijskih djelatnika i krajnjih korisnika; redovno hardversko i softversko opremanje županijske uprave i JLS; praćenje i ocjenjivanje realizacije mjere.
NOSITELJI	Županija, gradovi i općine, Regionalna razvojna agencija, Ured za informatizaciju Vlade RH, HGK.
KORISNICI	Županija, gradovi i općine, gospodarstvo, građanstvo.
INDIKATORI	Broj i vrsta usluga; broj korisnika usluga; mjerljiva ocjena kvalitete usluga (temeljem anketa/upitnika).

PRIORITET	Strateški cilj br. I: Učinkovito upravljanje razvojnim resursima, potencijalima i razvojem Prioritet 1.1: Učinkovita županijska i lokalna samouprava
MJERA	1.1.4. Jačanje sposobnosti društveno-političkih tijela za suradnju sa stručnim tijelima regionalne i lokalne samouprave, te ostalim (nezavisnim i drugim) stručnim tijelima
CILJ MJERE	Unaprijediti upravljanje razvojem i učinkovito djelovanje županijske i lokalne samouprave kroz uspješniju i učinkovitiju suradnju društveno političkih tijela sa stručnim tijelima regionalne i lokalne samouprave u svrhu utvrđivanja dugoročnih razvojnih prioriteta / programa /projekata i postizanja, te poštivanja konsenzusa neovisno od pojedinih političkih opcija.

SADRŽAJ	Analiza i ocjena sadašnje suradnje društveno političkih tijela sa stručnim tijelima Županije i JLS; utvrđivanje osnovnih problema sadašnje suradnje, ključnih "kočnica" i "uskih grla" ove suradnje te identificiranje osnovnih potreba; izrada modela suradnje sa društveno političkim tijelima na utvrđivanju dugoročnih razvojnih projekata i programa; podizanje svijesti o nužnosti dugoročne i kontinuirane suradnje i prilagodljivosti, te postizanja i poštivanja konsenzusa u suradnji sa društveno-političkim tijelima, neovisno od pojedinih političkih opcija; utvrđivanje plana aktivnosti za realizaciji mjere; praćenje i vrednovanje učinaka mjere.
NOSITELJI	Županija, JLS, Regionalna razvojna agencija, GSV.
KORISNICI	Građanstvo, Županija JLS, udruge.
INDIKATORI	Izrađen model suradnje sa društveno političkim tijelima;; broj dugoročnih strateških razvojnih programa/projekata oko kojih je postignut konsenzus sa društveno-političkim tijelima; (kvalitativni) porast svijesti o nužnosti postizanja konsenzusa sa društveno političkim tijelima oko pitanja relevantnih za razvitak ŽŽ

PRIORITET	Strateški cilj br. I: Učinkovito upravljanje razvojnim resursima, potencijalima i razvojem Prioritet 1.1: Učinkovita županijska i lokalna samouprava
MJERA	1.1.5. Osposobljavanje Regionalne razvojne agenciju za sudjelovanje i doprinos učinkovitom upravljanju razvojem
CILJ MJERE	Osposobiti i kontinuirano jačati Regionalnu razvojnu agenciju kako bi bila spremna za provedbu ŽRS te prerasla u značajan instrument upravljanja razvojem Županije, pokretačem međuregionalne, međuzupanijske i prekogranične suradnje, te inicijatorom realizacije ključnih razvojnih projekata.
SADRŽAJ	Osposobljavanje djelatnika Regionalne razvojne agencije za provedbu ŽRS, te za pripremu, provedbu, praćenje i vrednovanje realizacije razvojnih projekata. Osnaživanje Regionalne razvojne agencije za: intenzivnije uključivanje ŽŽ u međuregionalnu, prekograničnu i međuzupanijsku suradnju; umrežavanje sa ključnim razvojnim institucija na svim razinama u Županiji, te u Hrvatskoj, kao i u inozemstvu; mobiliziranje financijskih sredstava za provedbu razvojnih projekata; koordiniranje aktivnosti prema tijelima na centralnoj te lokalnoj razini (vertikalna i horizontalna koordinacija i suradnja); promoviranje ŽŽ u zemlji i inozemstvu; lobiranje za potrebe ŽŽ; razvoj partnerskih odnosa sa privatnim i javnim sektorom, te civilnim društvom.
NOSITELJI	Županija, Regionalna razvojna agencija.
KORISNICI	Županija, JLS, stanovnici Županije.
INDIKATORI	Broj prihvaćenih razvojnih projekata (domaćih, financiranih od strane EU i drugih izvora); broj uspješno realiziranih razvojnih projekata; broj realiziranih tečajeva za podizanje osposobljenosti djelatnika Regionalne razvojne agencije.

PRIORITET	Strateški cilj br. I: Učinkovito upravljanje razvojnim resursima, potencijalima i razvojem Prioritet 1.1: Učinkovita županijska i lokalna samouprava
MJERA	1.1.6. Učinkovito upravljanje imovinom JLS i Županije
CILJ MJERE	Podići razinu učinkovitosti upravljanja razvojem ŽŽ, razvijati javno-privatno partnerstvo u svim djelatnostima, racionalnije trošiti sredstva kojima županija raspolaže, te podići razinu učinkovitosti realizacije prava i obveza u samoupravnom djelokrugu JLS i Županije.
SADRŽAJ	Realizacija sustavne evidencije imovine i obveznika, prihoda i rashoda, osposobljavanje funkcioniranja sustava pravovremene naplate prihoda JLS i Županije, osnivanje Garancijske agencije, uspostava programa iskorištavanja imovinskih resursa kroz njihovo gospodarsko korištenje. Također, s obzirom na često nedostatna financijska sredstva na razini lokalne samouprave, razvoj javno-privatnog partnerstva u okviru svih djelatnosti Županije omogućiti će podizanje razine kvalitete usluga. Aktivnosti koje su predviđene obuhvaćaju obrazovanje (seminari, tečajevi) o mogućnostima i prednostima modela javno-privatnog partnerstva te načinima njegove provedbe u svim djelatnostima. Predviđena je i izrada sustava planiranja i provedbe projekata u JPP te njihovo sufinanciranje od strane međunarodnih financijskih institucija.
NOSITELJI	Upravna tijela Županije i JLS, pravne osobe u njihovom vlasništvu (ustanove, trgovačka društva), institucije u svim djelatnostima, civilno društvo, gospodarski subjekti, domaće i međunarodne financijske institucije i organizacije.
KORISNICI	Stanovnici ŽŽ, upravna tijela Županije i JLS.
INDIKATORI	Rast prihoda; niži troškovi javne uprave koji se financiraju iz poreza i naknada; broj projekata i programa realiziranih po modelu javno-privatnog partnerstva.

PRIORITET	Strateški cilj br. I: Učinkovito upravljanje razvojnim resursima, potencijalima i razvojem Prioritet 1.4.: Učinkovita i uspješna vertikalna i horizontalna suradnja
MJERA	1.1.7. Razvoj partnerskih odnosa između županije i centralne državne razine, županije i njenih općina/gradova, te između općina/gradova međusobno
CILJ MJERE	Unaprijediti upravljanje razvojem kroz snaženje suradnje sa institucijama na centralnoj državnoj razini te osigurati suradnju u planiranju, donošenju i provedbi razvojnih odluka na razini Županije. Također, unaprijediti vertikalnu i horizontalnu suradnju prilikom upravljanja razvojem županije kroz sustavno poboljšanje suradnje županije i JLS, te između JLS u realizaciji ključnih razvojnih aktivnosti, programa i projekata temeljem utvrđenih strateških razvojnih ciljeva i prioriteta ŽŽ.

SADRŽAJ	Analiza dosadašnje suradnje između Županije i centralne državne razine, između županije i njenih gradova i općina te između JLS međusobno; ocjena osnovnih problema i utvrđivanje plana aktivnosti vezano za unapređenje svakog od spomenutih oblika suradnje; uspostava sustava periodičkog informiranja između Županije i JLS; te između JLS međusobno o svim relevantnim razvojnim aktivnostima/programima/projektima; utvrđivanje ključnih nosioca suradnje na svim razinama, utvrđivanje potrebnih mehanizama za realizaciju svih oblika suradnje (redovni informativni sastanci, pravilnici, zapisnici, dr.); praćenje realizacije mjere i njenih učinaka na poboljšanje horizontalne i vertikalne suradnje u Županiji.
NOSITELJI	Županija JLS, Regionalna razvojna agencija, civilno društvo, GSV.
KORISNICI	Građanstvo, Županija, JLS, tijela na centralnoj državnoj razini; civilno društvo.
INDIKATORI	Broj realiziranih zajedničkih aktivnosti/programa / projekata između Županije i JLS, broj realiziranih zajedničkih aktivnosti/programa/ projekata između JLS; broj projekata/programa na spomenutim oblicima suradnje za koje su osigurana nacionalna i EU sredstva. (Kvalitativni): opseg realizirane suradnje sa institucijama na središnjoj razini; porast transparentnosti i kvalitete usluga građanima; veća potpora središnje razine u provedbi odluka, razvojnih projekata/programa ŽŽ..

PRIORITET	Strateški cilj br. I: Učinkovito upravljanje razvojnim resursima, potencijalima i razvojem Prioritet 1.2.: Aktivno građanstvo, jačanje uloge civilnog društva u razvoju
MJERA	1.2.1. Jačanje udruga značajnih za razvoj ŽŽ te suradnje između tijela Županijske i lokalne samouprave i civilnog društva u realizaciji razvojnih prioriteta Županije
CILJ MJERE	Poticati razvoj civilnog društva u ŽŽ u svrhu jačanja njegove uloge i doprinosa razvoju Županije kroz snaženje udruga značajnih za razvoj ŽŽ, te podići kompetencije i razinu osposobljenosti udruga u svrhu njihova uključivanja u upravljanje projektima i programima međuregionalne, prekogranične i međužupanijske suradnje. Jačati postojeće i stvarati nove oblike komunikacije između civilnog društva, tijela Županijske uprave i JLS u svrhu uključivanja svih relevantnih razvojnih aktera u realizaciju utvrđenih razvojnih prioriteta ŽŽ.
SADRŽAJ	Analiza rezultata djelovanja i razvojnih učinaka udruga u Županiji; analiza sustava financiranja udruga u ŽŽ; analiza i ocjena dosadašnje suradnje udruga sa tijelima Županije i JLS; analiza stanja osposobljenosti udruga za upravljanje projektima/programima međuregionalne, prekogranične i međužupanijske suradnje; jačanje osposobljenosti udruga za upravljanje spomenutim projektima/programima; te njihovo uključivanje u razvojne inicijative, aktivnosti i razvojne projekte Županije; izrada programa razvoja civilnog društva u ŽŽ s ciljem zajedničkog angažmana na realizaciji prioriteta razvojnih programa; te uspostava i razvoj sustava učinkovitog i transparentnog financiranja rada udruga; praćenje i vrednovanje mjere.
NOSITELJI	Jedinice lokalne i regionalne samouprave, organizacije civilnog društva, županijske institucije, Regionalna razvojna agencija, GSV.
KORISNICI	Građanstvo, Jedinice lokalne i regionalne samouprave, organizacije civilnog društva, županijske institucije, Regionalna razvojna agencija.
INDIKATORI	Broj razvojnih projekata u Županiji u koje su uključene udruge; broj udruga sa istaknutim rezultatima; broj uključenih građana u aktivnosti i inicijative potaknute od strane udruga, broj stručnjaka zaposlenih u udrugama ili uključenih u aktivnosti udruga; kvantificirani razvojni učinci temeljem zajedničke suradnje udruga i JLS na razvojnim programima ŽŽ.

PRIORITET	Strateški cilj br. I: Učinkovito upravljanje razvojnim resursima, potencijalima i razvojem Prioritet 1.2.: Aktivno građanstvo, jačanje uloge civilnog društva u razvoju
MJERA	1.2.2. Snaženje udruga značajnih za ŽŽ (sportske, druge)
CILJ MJERE	Poticati razvoj civilnog društva u ŽŽ u svrhu jačanja njegove uloge i doprinosa razvoju Županije kroz daljnje snaženje onih udruga sa istaknutim rezultatima i doprinosom razvoju i kvaliteti življenja, kao i ostalih udruga značajnih za razvoj ŽŽ, te podići kompetencije i razinu osposobljenosti udruga radi njihova uključivanja u pripremu, provedbu, praćenje i vrednovanje realizacije programa međuregionalne, prekogranične i međužupanijske suradnje.
SADRŽAJ	Analiza rezultata djelovanja i razvojnih učinaka udruga u Županiji; izrada studije vezano za probleme i potrebe udruga; analiza stanja osposobljenosti udruga za pripremu i provedbu programa međuregionalne, prekogranične i međužupanijske suradnje; jačanje osposobljenosti djelatnika istaknutih udruga i njihovo uključivanje u razvojne inicijative, aktivnosti i razvojne projekte Županije; praćenje i vrednovanje mjere.
NOSITELJI	Županija, jedinice lokalne samouprave, udruge, Regionalna razvojna agencija, građanstvo, GSV.
KORISNICI	građanstvo, Županija i JLS, udruge.
INDIKATORI	Broj razvojnih projekata u koje su uključene udruge; broj udruga sa istaknutim rezultatima; broj uključenih građana u aktivnosti i inicijative potaknute od strane udruga, broj stručnjaka zaposlenih u udrugama ili uključenih u aktivnosti udruga.

PRIORITET	Strateški cilj br. I: Učinkovito upravljanje razvojnim resursima, potencijalima i razvojem Prioritet 1.3.: Učinkovito integralno upravljanje prostorom, prirodnim i stvorenim resursima
-----------	--

MJERA	1.3.1. Unapređenje sustava programiranja pojedinih sektorskih planova
CILJ MJERE	Unaprijediti sustav programiranja pojedinih sektorskih planova (turizam, industrija, mineralne sirovine, poljoprivreda, infrastruktura, dr.) kroz: učinkovitiju raspodjelu i korištenje financijskih i ljudskih resursa, podizanje transparentnosti i sustavnosti odlučivanja, kvalitetniju analitičku potporu, naglašenije sudjelovanje i prilagodljivost u upravljanju temeljenom na praćenju i vrednovanju realizacije, kao i razvojnih učinaka sektorskih planova. Izrada kvalitetnijih planova s dugoročno osmišljenim smjerom i načinom djelovanja, s većim osjećajem vlasništva od strane budućih provodioca, bolje integriranih s drugim relevantnim sektorima, koji bi doprinijeli umrežavanju svih relevantnih dionika i izgradnji društvenog kapitala.
SADRŽAJ	Ocjena efikasnosti i učinaka temeljem dosadašnjeg programiranja sektorskih planova ŽŽ; definiranje problema i potreba vezano za programiranje; prijedlog novog sustava programiranja usklađenog sa smjernicama i načelima Nacionalne razvojne strategije, Nacionalne strategije regionalnog razvoja, kao i EU standardima i propozicijama za programiranje; izrada prijedloga za uvođenje naglašenijeg participativnog pristupa u provedbi programiranja sektorskih planova ŽŽ; osposobljavanje djelatnika ŽŽ i JLS za praćenje i vrednovanje realizacije i učinaka na razvoj sektorskih planova, te realizacija praćenja i vrednovanja; izrada plana aktivnosti i definiranje nosioca vezano za unapređenje sustavnog programiranja te praćenje i vrednovanje realizacije plana.
NOSITELJI	Županija, Regionalna razvojna agencija; JLS, civilno društvo, GSV.
KORISNICI	Županija, JLS, građanstvo, civilno društvo.
INDIKATORI	Predložen unaprijeđen sustav programiranja, kompatibilan sa nacionalnim i EU smjernicama; broj sektora u kojima je uz participativni pristup izrađen, pregovaranjem/konsenzusom usvojen, s osjećajem vlasništva, usklađeno i zajednički provoden sektorski razvojni plan; broj provedenih programa osposobljavanja; broj polaznika tečajeva osposobljavanja; broj odobrenih razvojnih programa/projekata za financiranje od strane nacionalnih i EU izvora .

PRIORITET	Strateški cilj br. I: Učinkovito upravljanje razvojnim resursima, potencijalima i razvojem Prioritet 1.3.: Učinkovito integralno upravljanje prostorom, prirodnim i stvorenim resursima
MJERA	1.3.2. Razvoj manje razvijenih područja ŽŽ
CILJ MJERE	Smanjiti razlike u razvijenosti između razvijenijih i manje razvijenih područja Županije, poglavito onih općina u perifernim/rubnim dijelovima Županije koja naglašeno zaostaju u razvoju
SADRŽAJ	Analiza gospodarske i društvene razvijenosti svih JLS; izrada analize osnovnih problema i potreba manje razvijenih područja ŽŽ - a prioritetno onih najslabije razvijenih (Žumberak, dr.); definiranje ciljeva i prioriteta područja koja zaostaju u razvoju; prijedlog mjera i razvojnih programa za ova područja a poglavito za ona najslabije razvijena (Žumberak, dr.); mobiliziranje financijskih sredstava za programe potpore i druge poticaje ovim područjima; jačanje kapaciteta za upravljanje razvojem manje razvijenim područjima te kapaciteta za pripremu, provedbu, praćenje i vrednovanje razvojnih programa
NOSITELJI	Županija, manje razvijene JLS; Regionalna razvojna agencija.
KORISNICI	Manje razvijene JLS; građanstvo, Županija.
INDIKATORI	Broj podržanih razvojnih projekata u manje razvijenim područjima; broj poticaja i drugih oblika potpore; broj novootvorenih poduzeća u ovim područjima; broj novozaposlenih; porast proračuna najmanje razvijenih JLS.

PRIORITET	Strateški cilj br. I: Učinkovito upravljanje razvojnim resursima, potencijalima i razvojem Prioritet 1.4.: Učinkovita suradnja s Gradom Zagrebom
MJERA	1.4.1. Operacionalizacija postojećih sporazuma o suradnji s Gradom Zagrebom u svim razvojnim temama kroz primjenu metoda programiranja
CILJ MJERE	Pospješiti i ubrzati uspješnu i učinkovitu realizaciju postojećih sporazuma o suradnji sa Gradom Zagrebom te rješavanje svih strateških razvojnih aktivnosti, programa i projekata koji se odnose na utvrđene strateške razvojne ciljeve i prioritete Županije.
SADRŽAJ	Ocjena stanja vezano za operacionalizaciju postojećih sporazuma o suradnji; utvrđivanje osnovnih prepreka / problema vezano za njihovu provedbu; utvrđivanje prioriteta područja suradnje usklađenih sa definiranim strateškim razvojnim ciljevima i prioritetima Županije; izrada plana aktivnosti vezano za operacionalizaciju sporazuma te definiranje nosioca aktivnosti i rokova za njihovu realizaciju; utvrđivanje hodograma vezano za zajedničku pripremu projektnih prijedloga, uključivanje JLS u zajedničku suradnju sa GZ na rješavanju razvojnih pitanja te zajedničkom iniciranju razvojnih projekata.
NOSITELJI	Županija, Grad Zagreb, Regionalna razvojna agencija, JLS, gospodarstvo, civilno društvo, GSV.
KORISNICI	građanstvo, Županija JLS, gospodarstvo.
INDIKATORI	Uspješna operacionalizacija sporazuma; broj ključnih razvojnih problema riješenih kroz operacionalizaciju sporazuma; broj novih zajednički iniciranih razvojnih aktivnosti/projekata/programa suradnje temeljem operacionalizacije sporazuma.

PRIORITET	Strateški cilj br. I: Učinkovito upravljanje razvojnim resursima, potencijalima i razvojem Prioritet 1.4.: Učinkovita suradnja s Gradom Zagrebom
MJERA	1.4.2. Izrada strategije suradnje sa GZ radi učinkovitog integralnog planiranja i razvoja u «zagrebačkom prostoru»
CILJ MJERE	Izrada osnove za dugoročno, kontinuirano i učinkovito upravljanje cjelokupnim «zagrebačkim prostorom» i unapređivanje suradnje GZ i ŽŽ u sagledavanju i pospješivanju društveno-gospodarskog razvoja na cjelokupnom «zagrebačkom prostoru», kao i osnove za rješavanje svih trenutnih problema i razvojnih ograničenja koja koče razvoj ili idu na štetu dijela ili cjelokupnog «zagrebačkog prostora». Uspostavljanje trajnih partnerskih odnosa i suradnje (društveni kapital), kroz zajedničko sudjelovanje u realizaciji strateških razvojnih projekata/programa od zajedničkog interesa za ŽŽ i GZ, te jačanja integralnog planiranja na cjelokupnom «zagrebačkom prostoru».
SADRŽAJ	Ocjena trenutnog stanja vezano za cjelokupnu suradnju na području društvenog i gospodarskog razvoja sa GZ; utvrđivanje osnovnih «uskih grla» suradnje te prijedlog rješenja; izrada strategije suradnje i prijedlog njene realizacije; uključivanje udruga i gospodarstvenika u provedbu Strategije suradnje; osposobljavanje županijskih tijela i JLS za provedbu strategije suradnje i integralno planiranje na cjelokupnom «zagrebačkom prostoru»; realizacija institucionalnih promjena u svrhu provedbe strategije suradnje; korištenje i realizacija javno privatnog partnerstva u realizaciji upravljanja ZP; utvrđivanje uloge Županije, GZ, te JLS u provedbi strategije suradnje; organizacija nastupa u medijima, javnih tribina i sl. radi podizanja svijesti o nužnosti suradnje; praćenje realizacije mjere.
NOSITELJI	Županija, JLS, Regionalna razvojna agencija, civilno društvo, GZ, GSV.
KORISNICI	Građanstvo, Županija JLS, civilno društvo, gospodarstvo.
INDIKATORI	Izrađen prijedlog strategije suradnje GZ i ŽŽ; broj zajednički realiziranih programa/projekata suradnje GZ i ŽŽ; (Kvalitativni): porast svijesti i nužnosti o značenju suradnje sa GZ;; razvoj partnerskih odnosa i izgrađeni «društveni kapital», unaprjeđena razina znanja vezano za integralno planiranje u ŽŽ.

PRIORITET	Strateški cilj br. I: Učinkovito upravljanje razvojnim resursima, potencijalima i razvojem Prioritet 1.4.: Učinkovita suradnja s Gradom Zagrebom
MJERA	Mjera: 1.4.3. Podizanje osposobljenosti za upravljanje projektima međužupanijske suradnje u područjima od prioritetnog interesa za ŽŽ
CILJ MJERE	Izraditi što veći broj kvalitetnih prijedloga razvojnih projekata sa drugim županijama, usklađenih sa razvojnim prioritetima ŽŽ ali i razvojnim ciljevima i prioritetima utvrđenim nacionalnim razvojnim ciljevima, kao i smjericama razvojne politike EU za razdoblje 2007-2013 u svrhu što lakšeg mobiliziranja dodatnih nacionalnih i međunarodnih financijskih sredstava za njihovu realizaciju; te podići efikasnost i razvojnu učinkovitost realiziranih projekata MS.
SADRŽAJ	Analiza postojećeg stanja vezano za međužupanijsku suradnju (MS); ocjena problema i potreba MS; ocjena osposobljenosti u ŽŽ za upravljanje projektima međužupanijske suradnje; utvrđivanje razvojnih prioriteta za MS, unapređivanje koordinacije MS; izrada trening programa (radionice, seminari, studijska putovanja, dr.) za podizanje razine osposobljenosti za upravljanje projektima međužupanijske suradnje; utvrđivanje usklađenosti utvrđenih područja suradnje sa utvrđenim nacionalnim i EU razvojnim ciljevima i prioritetima za naredno programsko razdoblje; određivanje prioriteta Županija i partnera za suradnju; mobiliziranje financijskih sredstava za realizaciju pripremljenih prijedloga projekata; mjerenje učinaka mjere.
NOSITELJI	Županija, GZ, Regionalna razvojna agencija, JLS, GSV.
KORISNICI	građanstvo ŽŽ i GZ; gospodarstvo ŽŽ i GZ; Županija GZ, JLS
INDIKATORI	Izrađen model upravljanja MP GZ i ŽŽ.; broj uspješno riješenih trenutnih kompleksnih problema koji koče suradnju, te društveno-gospodarski razvoj GZ i ŽŽ; (kvalitativni): zadovoljnije građanstvo i porast kvalitete života u ŽŽ i GZ.

PRIORITET	Strateški cilj br. I: Učinkovito upravljanje razvojnim resursima, potencijalima i razvojem Prioritet 1.4. Učinkovita međužupanijska suradnja
MJERA	1.4.4. Priprema prijedloga projekata međužupanijske suradnje u područjima od strateškog interesa za ŽŽ
CILJ MJERE	Izraditi što veći broj kvalitetnih prijedloga razvojnih projekata sa drugim županijama, usklađenih sa razvojnim prioritetima ŽŽ ali i razvojnim ciljevima i prioritetima utvrđenim nacionalnim razvojnim ciljevima, kao i smjericama razvojne politike EU za razdoblje 2007-2013 u svrhu što lakšeg mobiliziranja dodatnih nacionalnih i međunarodnih financijskih sredstava za njihovu realizaciju.
SADRŽAJ	Analiza postojećeg stanja vezano za međužupanijsku suradnju (MS); ocjena problema i potreba MS; ocjena osposobljenosti u ŽŽ za utvrđivanje razvojnih prioriteta za MS, te osposobljenosti za pripremu prijedloga razvojnih projekata MS; unapređivanje koordinacije MS; izrada trening programa (radionice, seminari, studijska putovanja, dr.) za podizanje razine osposobljenosti za određivanje prioriteta (utvrđivanje kriterija) za pripremu prijedloga projekata MS te za njihovu provedbu; utvrđivanje usklađenosti utvrđenih područja suradnje u skladu sa utvrđenim nacionalnim i EU razvojnim ciljevima i prioritetima za naredno programsko razdoblje; određivanje prioriteta Županija i partnera za suradnju; mobiliziranje financijskih sredstava za realizaciju pripremljenih prijedloga projekata; mjerenje učinaka mjere.
NOSITELJI	Županija, Regionalna razvojna agencija,.

KORISNICI	Županija JLS, Regionalna razvojna agencija, građanstvo.
INDIKATORI	Broj pripremljenih projekata MS; broj županija se kojima se MS realizira; razina usklađenosti pripremljenih projekata sa nacionalnim i EU razvojnim ciljevima; broj odobrenih projekata; broj polaznika organiziranih tečajeva; broj održanih tečajeva/radionica za podizanje razine osposobljenosti; broj realiziranih studijskih putovanja.

PRIORITET	Strateški cilj br. I: Učinkovito upravljanje razvojnim resursima, potencijalima i razvojem Prioritet 1.4. Učinkovita međužupanijska suradnja
MJERA	1.4.5. Podizanje osposobljenosti i realizacija praćenja i vrednovanja projekata međužupanijske suradnje
CILJ MJERE	Omogućiti što uspješniju realizaciju strateški značajnih razvojnih projekata MS (usklađenih sa razvojnim ciljevima i prioritetima na razini Županije, na nacionalnoj i EU razini), temeljem učinkovitog i kontinuiranog praćenja i vrednovanja njihove realizacije.
SADRŽAJ	Ocjena stanja vezano za MS koja je u tijeku ili planirana; ocjena stupnja praćenja i vrednovanja postojeće MS; ocjena osposobljenosti djelatnika Županije i JLS za praćenje i vrednovanje projekata MS; analiza potreba vezano za realizaciju učinkovitog i kontinuiranog praćenja i vrednovanja projekata MS (osposobljavanje, financijski resursi, oprema, dr.); provedba programa osposobljavanja za potrebe realizacije praćenja i vrednovanja projekata MS (tečajevi, radionice, seminari, prijenos znanja iz susjednih županija, te regija u inozemstvu); praćenje realizacije mjere.
NOSITELJI	Županija, Regionalna razvojna agencija.
KORISNICI	Županija JLS, Regionalna razvojna agencija, gospodarstvo, udruge, građani.
INDIKATORI	Broj uspješno realiziranih projekata; broj polaznika organiziranih tečajeva; broj održanih tečajeva/radionica za podizanje razine osposobljenosti; broj realiziranih studijskih putovanja.

PRIORITET	Strateški cilj br. I: Učinkovito upravljanje razvojnim resursima, potencijalima i razvojem Prioritet 1.5.: Učinkovita međuregionalna i prekogranična suradnja
MJERA	Mjera 1.5.1. Jačanje sposobnosti u ŽŽ i JLS za povezivanje i razvoj učinkovite međuregionalne i prekogranične suradnje
CILJ MJERE	Osnježavanje uspješne međuregionalne i prekogranične suradnje (MPS) temeljene na zajedničkoj suradnji Županije i JLS u pripremi i provedbi razvojnih projekata. Osposobljavanje djelatnika Županije i JLS za realizaciju učinkovite suradnje s pograničnim i drugim regijama kroz jačanje njihovih kapaciteta za upravljanjem razvojnim projektima MPS koji su u skladu sa utvrđenim razvojnim prioritetima ŽŽ.
SADRŽAJ	Analiza osnovnih problema i potreba sadašnje MPS; analiza kapaciteta za upravljanje projektima MPS; izrada prijedloga programa podizanja razine osposobljenosti za MPS; provedba trening programa za upravljanje projektima MPS; motiviranje JLS na zajedničku suradnju na projektima MPS; iniciranje zajedničke suradnje Županijskih uprava i JLS u realizaciji MPS; povezivanje županijskih upravnih tijela, JLS i udruga u realizaciji MPS; praćenje i vrednovanje realizacije i učinaka mjere.
NOSITELJI	Županija, JLS, Regionalna razvojna agencija, civilno društvo.
KORISNICI	Županija JLS, Regionalna razvojna agencija, civilno društvo, građanstvo.
INDIKATORI	Broj predloženih projekata MPS; broj uspješno realiziranih projekata MPS, kvantificirani učinci realiziranih projekata na gospodarski i društveni razvitak ŽŽ; broj realiziranih tečajeva za podizanje kapaciteta za upravljanje projektima MPS.

PRIORITET	Strateški cilj br. I: Učinkovito upravljanje razvojnim resursima, potencijalima i razvojem Prioritet 1.6.: Učinkovita međuregionalna i prekogranična suradnja
MJERA	1.5.2. Podizanje osposobljenosti u ŽŽ za praćenje i vrednovanje projekata MPS
CILJ MJERE	Osposobljavanje djelatnika Županije i JLS za realizaciju učinkovite suradnje s pograničnim i drugim regijama kroz jačanje njihovih kapaciteta za aktivno i efektivno sudjelovanje u praćenju i vrednovanju razvojnih projekata međuregionalne i prekogranične suradnje (MPS), koji su u skladu sa utvrđenim razvojnim prioritetima ŽŽ.
SADRŽAJ	Ocjena potreba vezano za podizanje razine osposobljenosti djelatnika ŽŽ i JLS za praćenje i vrednovanje razvojnih projekata MPS; organizacija studijskih putovanja u slične razvojne agencije u inozemstvu u svrhu podizanja razine osposobljenosti za praćenje i vrednovanje MPS; kreiranje i organizacija trening programa; uključivanje djelatnika u praćenje i vrednovanje pilot projekata MPS; vrednovanje održanih obrazovnih programa, realizacija prvih pilot projekata koji uključuju praćenje i vrednovanje.
NOSITELJI	Županija, Regionalna razvojna agencija, GSV.
KORISNICI	Županija JLS, Regionalna razvojna agencija, građanstvo.
INDIKATORI	Broj polaznika organiziranih tečajeva; broj održanih tečajeva/radionica za podizanje razine osposobljenosti; broj realiziranih studijskih putovanja; broj realiziranih projekata koji su praćeni i vrednovani; kvantificirani učinci realiziranih projekata na gospodarski i društveni razvitak ŽŽ.

4.2 RAZRADA MJERA ZA STRATEŠKI CILJ II: KONKURENTNO I DRUŠTVENO ODGOVORNO GOSPODARSTVO

Prioritet 2.1. Razvoj poticajnog poduzetničkog okruženja	Mjera 2.1.1. Unapređenje sustava cjelokupnog obrazovanja za poduzetništvo
	Mjera 2.1.2. Promoviranje društveno odgovornog gospodarstva
Prioritet 2.2. Uvođenje znanja, tehnologija, inovacija u gospodarstvo	Mjera 2.2.1. Razvoj tehnološke infrastrukture (tehnološki centri, tehnološki parkovi i dr.)
	Mjera 2.2.2. Poticanje korištenja znanja, tehnologije i razvoja inovacija u gospodarstvu
Prioritet 2.3. Konkurentna poljoprivreda	Mjera 2.3.1. Edukacija poljoprivrednika
	Mjera 2.3.2. Okrupnjivanje posjeda i uređenje i okrupnjavanje poljoprivrednih površina.
	Mjera 2.3.3. Podizanje profitabilnosti uvođenjem novih tehnologija i provedba regionalizacije poljoprivredne proizvodnje (poticanje profitabilnih kultura,...) u konvencionalnoj poljoprivredi
	Mjera 2.3.4. Razvoj integrirane i ekološke poljoprivredne proizvodnje
	Mjera 2.3.5. Razvoj tradicijskih i inovativnih županijskih proizvoda
	Mjera 2.3.6. Razvoj infrastrukture u ruralnim područjima
	Mjera 2.3.7. Unapređenje povezivanja i udruživanja (proizvodnog, tehnološkog, marketinškog i dr.) poljoprivrednih proizvođača (razvoj suvremenog zadugarstva, ...)
	Mjera 2.3.8: Zaštita kvalitetnih poljoprivrednih tala od prenamjene i drugih vrsta degradacije i privođenje namjeni neobrađenih / zapuštenih poljoprivrednih površina
Prioritet 2.4. Konkurentna industrija, obrtništvo, malo i srednje gospodarstvo	Mjera 2.4.1. Razvoj kvalitetne infrastrukture za razvoj poduzetništva (centri za poduzetništvo, poduzetničke zone, Regionalna razvojna agencija)
	Mjera 2.4.2. Unapređenje povezivanja (proizvodno, razvojno, poslovno i dr.) malog i srednjeg gospodarstva putem klastera i drugih oblika
	Mjera 2.4.3. Razvoj novih oblika financiranja poduzetništva (garantni fondovi, venture capital)
	Mjera 2.4.4. Poticanje izvozne orijentacije gospodarstva (marketing)
	Mjera 2.4.5. Unapređenje uvjeta za privlačenje stranih i domaćih ulaganja
Prioritet 2.5. Konkurentan sektor turizma i ostalih uslužnih djelatnosti	Mjera 2.5.1. Razvoj prepoznatljivih oblika selektivnog turizma: ruralnog (gastro-eno), izletničkog, rekreativnog, zdravstvenog turizma: i) smještajnih kapaciteta; ii) kvalitetne usluge (standardizacija ponude, edukacija, ...); iii) povezane ponude;
	Mjera 2.5.2. Edukacija za potrebe turizma

PRIORITET	Strateški cilj br. 2: KONKURENTNO I DRUŠTVENO ODGOVORNO GOSPODARSTVO → Prioritet br. 2.1: Razvoj poticajnog poduzetničkog okruženja
MJERA	Mjera br. 2.1.1 : Unapređenje sustava cjelokupnog obrazovanja za poduzetništvo
CILJ MJERE	Unaprijediti postojeće i stvoriti nove oblike formalnog i neformalnog obrazovanja radi poboljšanja poduzetničkog okruženja i jačanja sposobnosti poduzetnika te poduzetništva u cjelini.
SADRŽAJ	Analiza postojećih programa i aktivnosti formalnog i neformalnog obrazovanja usmjerenih na razvoj poduzetničkog okruženja i jačanja sposobnosti poduzetnika te poduzetništva u cjelini. Analiza potreba i izrada programa obrazovanja za podršku jačanju i razvoju poduzetništava u svim segmentima društva i to u :županijskoj i lokalnoj upravi, županijskim i državnim institucijama, obrazovnim organizacijama, poduzetničkoj infrastrukturi, poduzetnicima i njihovim udruženjima, organizacijama civilnog društva, medijima i javnosti .
NOSITELJI	Regionalna razvojna agencija , Županija, HGK , HOK , HUP, JLS, GSV.
INDIKATORI	Broj seminara i radionica, broj tema, broj i struktura polaznika, smanjeni broj ograničenja razvoju poduzetništva i smanjeni broj prigovora poduzetnika, broj novih poduzetnika.

PRIORITET	Strateški cilj br. 2: KONKURENTNO I DRUŠTVENO ODGOVORNO GOSPODARSTVO → Prioritet br. 2.1: Razvoj poticajnog poduzetničkog okruženja
MJERA	Mjera br. 2.1.2 : Promoviranje društveno odgovornog gospodarstva
CILJ MJERE	Unaprijediti društveno odgovorno poslovanje poduzeća koje obuhvaća cjelokupni raspon njihovog djelovanja i odnose koje pri tome uspostavlja u Županiji, ali i šire (od toga što i kako neko poduzeće proizvodi, kako kupuje i prodaje, kako utječe na okoliš, kako zapošljava i utječe na razvoj svojih zaposlenika, kako ulaže u društvenu zajednicu) i to iznad razina koje propisuje zakon s ciljem umnožavanja koristiti svih dionika u Županiji.

PRIORITET	Strateški cilj br. 2: KONKURENTNO I DRUŠTVENO ODGOVORNO GOSPODARSTVO → Prioritet br. 2.1: Razvoj poticajnog poduzetničkog okruženja
MJERA	Mjera br. 2.1.2 : Promoviranje društveno odgovornog gospodarstva
SADRŽAJ	Izraditi program za jačanje društveno odgovornog poslovanja poduzeća u Županiji, promovirati taj program u poduzećima (poduzetnicima, managerima i vlasnicima), utvrditi provedbene aktivnosti, uspostaviti suradnju s poduzećima i institucijama koje provedu takve programe radi potpore i prijenosa iskustava, uključiti javnost Županije. Posebno u programu naglasak staviti na mala i srednja poduzeća.
NOSITELJI	Gospodarsko vijeće, Regionalna razvojna agencija , HUP, HGK, poduzeća, GSV.
INDIKATORI	Broj poduzeća koja su provela društveno odgovorno poslovanje, broj i vrsta izvještaja poduzeća, učinci u poslovnom svijetu i u javnosti Županije.

PRIORITET	Strateški cilj br. 2: KONKURENTNO I DRUŠTVENO ODGOVORNO GOSPODARSTVO → Prioritet br. 2.2: Uvođenje znanja, tehnologija, inovacija u gospodarstvo
MJERA	Mjera 2.2.1. Razvoj tehnološke infrastrukture (tehnološki centri, tehnološki parkovi i dr.)
CILJ MJERE	Osnivanjem i razvojem tehnoloških institucija (tehnološkog parka, centara i inkubatora) poticati intenzivno i sustavno korištenje znanja, razvoja tehnologije i inovacija u gospodarstvu Županije posebno u malom i srednjem poduzetništvu. Osigurati koncentraciju i povezanost između tvrtki i institucija za istraživanja i razvoj (IR), pomoći u transferu tehnologije kroz informiranje, upoznavanje, povezivanje i realizaciju razvojnih projekata te upravljanje i osposobljavanje. Pomoći da se skрати i olakša proces i put od nastajanja ideje, preko inovacije, razvoja tehnologije, prototipa, do proizvoda za tržišta. Poduprijeti razvoj tzv. <i>spin off</i> poduzeća.
SADRŽAJ	Analiza tehnoloških profila tvrtki i njihovih razvojnih potreba, analiza stanja IR, povezanost s znanstveno-obrazovnim institucijama. Izrada programa za uspostavu i korištenje tehnološkog parka, tehnološkog centra, tehnološkog inkubatora i drugih institucija; osiguravanje ljudskih resursa; povezivanje/ umrežavanje/razmjena iskustva sa sličnim institucijama u gradu Zagrebu, susjednim županijama i šire. Izrada strategije razvoja tehnoloških institucija, izrada planova i dokumentacije za osnivanje; edukacija ljudi zaduženih za vođenje i organizaciju rada, za promociju u gospodarstvu i među istraživačkim i tehnološkim institucijama; privlačenje domaćih stranih investitora i kapitala; praćenje, nadzor i vrednovanje rada .
NOSITELJI	Županija, Regionalna razvojna agencija , visokoškolske institucije i Sveučilište u Zagrebu, znanstvene institucije, HGK, HOK, poduzeća, GSV.
INDIKATORI	Broj i vrsta tehnoloških i institucija, broj tehnoloških i inovacijskih programa, broj poduzetnika uključenih u programe, iznos ulaganja poduzetnika u inovacije i tehnologiju, učinci uspješnosti realizacije tehnoloških programa (broj inovacija, patenata), broj i vrsta programa suradnje s visokoškolskim i istraživačkim institucijama.

PRIORITET	Strateški cilj br. 2: KONKURENTNO I DRUŠTVENO ODGOVORNO GOSPODARSTVO → Prioritet br. 2.2: Uvođenje znanja, tehnologija, inovacija u gospodarstvo
MJERA	Mjera 2..2..2: Poticanje korištenja znanja, tehnologije i razvoja inovacija u gospodarstvu
CILJ MJERE	Poduprijeti i osnažiti upotrebu i korištenje inovacija i znanja u gospodarstvu radi intenziviranja razvoja i povećanja konkurentnosti gospodarstva Županije.
SADRŽAJ	Analiza stanja na području upotrebe i korištenja znanja i inovacija; izrada studija isplativosti komercijalizacije inovacija; izrada programa potpore za komercijalizaciju inovacija; izrada baze podataka i potpornih mehanizama za poslovno povezivanje, istraživačkih i tehnoloških institucija te inovatora i poduzetnika; promocija upotrebe i korištenja znanja i inovacija i njihove komercijalizacije.
NOSITELJI	Županija, Regionalna razvojna agencija , HGK, HOK, Udruge inovatora, visokoškolske institucije, Sveučilište u Zagrebu, poduzeća, GSV.
INDIKATORI	Broj komercijaliziranih inovacija; broj novih proizvodnji i proizvoda nastalih korištenjem inovacija; nova znanja i vještine kod zaposlenih u malom i srednjem poduzetništvu i gospodarstvu u cjelini; povećanje prihoda od novih proizvoda.

PRIORITET	Strateški cilj br. 2: KONKURENTNO I DRUŠTVENO ODGOVORNO GOSPODARSTVO → Prioritet br. 2.3: Konkurentna poljoprivreda
MJERA	Mjera 2.3.1. Edukacija poljoprivrednika
CILJ MJERE	Osposobljavati poljoprivredne proizvođače za proizvodnju, preradu, marketing i upravljanje gospodarstvom.
SADRŽAJ	Osposobiti poljoprivredne proizvođače za proizvodnju visokokvalitetnih proizvoda s maksimalnim iskorištenjem sirovina, postizanja visokih prinosa i stvaranje finalnog proizvoda visoke tržišne vrijednosti. Obrazovati proizvođače za stvaranje i promidžbu prepoznatljivoga proizvoda na tržištu, za upravljanje, organizaciju i kontrolu vlastitog poslovanja s ciljem stvaranje konkurentnog i profitabilnog gospodarstva.
NOSITELJI	Županija, jedinice lokalne samouprave, Regionalna razvojna agencija , HGK, HOK, visokoškolske institucije, udruge, zadruge, HZPSS.

INDIKATORI	Povećanje broja visokokvalitetnih prepoznatljivih proizvoda na tržištu. Broj novih registriranih proizvođača i rast prihoda postojećih proizvođača.
------------	---

PRIORITET	Strateški cilj br. 2: KONKURENTNO I DRUŠTVENO ODGOVORNO GOSPODARSTVO → Prioritet br. 2.3: Konkurentna poljoprivreda
MJERA	Mjera 2.3.2. Okrupnjivanje posjeda i uređenje i okrupnjavanje poljoprivrednih površina.
CILJ MJERE	Okrupnjivanje posjeda kako bi se omogućila konkurentnija proizvodnja (učinkovitije korištenje mehanizacije, smanjenje troškova proizvodnje, specijalizacija) i prevladala dosadašnja ograničenja razvoju poljoprivrede.
SADRŽAJ	Uključivanje u državne u pilot-programe provedbe okrupnjavanja zemljišta, analiza stanja i potreba te mogućnosti, izrada programa poticanja okrupnjavanja zemljišta, informiranje, osvješćivanje i motivacija poljoprivrednih proizvođača (vlasnika) o potrebi okrupnjavanja zemljišta.
NOSITELJI	Županija, HZPSS, udruge poljoprivrednih proizvođača, poljoprivredni proizvođači.
INDIKATORI	Prosječna veličina poljoprivrednog gospodarstva; trendovi udjela imanja s površinom preko 20ha, od 10 do 20 ha, od 5 do 10 ha, 2-5 ha, isod 2 ha.

PRIORITET	Strateški cilj br. 2: KONKURENTNO I DRUŠTVENO ODGOVORNO GOSPODARSTVO → Prioritet br. 2.3: Konkurentna poljoprivreda
MJERA	Mjera 2.3.3. Podizanje profitabilnosti uvođenjem novih tehnologija i provedba regionalizacije poljoprivredne proizvodnje (poticanje profitabilnih kultura,...) u konvencionalnoj poljoprivredi
CILJ MJERE	Unapređenje već započelih procesa specijalizacije i jačanja komercijalnih proizvođača u poljoprivredi. Učinkovitije i uspješnije iskorištavanje poljoprivrednih površina na temelju procjene pogodnosti poljoprivrednog zemljišta za pojedine kulture.
SADRŽAJ	Analiza učinaka dosadašnjih programa i mjera poticaja, Izrada programa za daljnje unapređivanje uvjeta (uključujući županijske poticaje) za ulaganje u izgradnju suvremenih poljoprivrednih i stočarskih kapaciteta, te u ribogojstvu; informiranje o novim mogućnostima, poboljšanje i širenje programa za stjecanje stručnih znanja, korištenje novih tehnologija i suvremene organizacije, promicanje i osposobljavanje za konkurentnu proizvodnju; unapređenje savjetodavne službe, izrada programa povezivanja i umrežavanja proizvođača. Dalje unapređivati i provoditi aktivnosti regionalizacije poljoprivredne proizvodnje na području čitave Županije i jačati njezinu učinkovitost i uspješnost.
NOSITELJI	Županija, jedinice lokalne samouprave, istraživačke i visokoškolske institucije, komercijalni proizvođači.
INDIKATORI	Broj komercijalnih proizvođača, povećanje proizvodnje radno intenzivnih kultura, povećanje proizvodnih kapaciteta, ulaganja u proizvodnju i tehnologiju, broj i vrsta edukacije, produktivnost i efikasnost, udjel na tržištu. Stvaranje ispravno usmjerenih programa daljnjeg razvoja poljoprivredne proizvodnje sukladno pogodnosti zemljišnih resursa.

PRIORITET	Strateški cilj br. 2: KONKURENTNO I DRUŠTVENO ODGOVORNO GOSPODARSTVO → Prioritet br. 2.3: Konkurentna poljoprivreda
MJERA	Mjera 2.3.4. Razvoj integrirane i ekološke poljoprivredne proizvodnje
CILJ MJERE	Stvaranje sustava poljoprivredne proizvodnje u uspostavi i održavanju ravnoteže između štetnih i korisnih organizama, te korištenje prirodnih svojstava i pogodnosti tla za povećanje prinosa i otpornost biljaka uz propisanu upotrebu gnojiva i sredstava za zaštitu bilja i životinja.
SADRŽAJ	Smanjena upotreba agrokemikalija kod integrirane proizvodnje predstavlja prijelaz iz konvencionalne u ekološku proizvodnju. Osim smanjenja zagađenja okoliša i omogućavanja gospodarski i ekološki najprihvatljivije primjene sredstava za zaštitu bilja dobivamo jeftiniji proizvod i preduvjete za uvođenje u ekološke proizvodnje. Identifikacija mogućnosti, prepreka i mjera potrebnih za brži razvoj djelatnosti gospodarski konkurentne, ekološke poljoprivrede. Unapređenje programa poticaja organiziranja „ekoloških proizvođača“. Programi edukacije. Programi standardizacije. Pomoć u pronalaženju strateških partnera / tržišta za proizvode. Pomoć u marketinškom osmišljavanju / „brandiranju“ proizvoda.
NOSITELJI	Županija, jedinice lokalne samouprave, Regionalna razvojna agencija, visokoškolske institucije, udruge, zadruge, HZPSS.
KORISNICI	Ekološko prihvatljiva poljoprivreda i poljoprivredni proizvodi označeni sa “znakom ekološkog proizvoda”.
INDIKATORI	Površine pod integriranom i ekološkom proizvodnjom, broj poljoprivrednih proizvođača koji se bave integriranom i ekološkom proizvodnjom, količina proizvodnje.

PRIORITET	Strateški cilj br. 2: KONKURENTNO I DRUŠTVENO ODGOVORNO GOSPODARSTVO → Prioritet br. 2.3: Konkurentna poljoprivreda
MJERA	Mjera 2.3.5. Razvoj tradicijskih i inovativnih županijskih proizvoda

CILJ MJERE	Unaprijediti postojeće tradicijske (autohtone) proizvode u specijalizirane proizvode proizvedene na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima i poticati nove, inovativne proizvode povećati zaposlenost u ruralnom prostoru, osnažiti konkurentnost, promicati turizam i gospodarstvo u cjelini, pridonijeti njegovanju i očuvanju baštine Županije.
SADRŽAJ	Analiza i vrednovanje postojećih programa i rezultata, izrada programa za identificiranje, vrednovanje tradicijskih i inovativnih županijskih proizvoda (proizvodnje prehrambenih proizvoda, pića, proizvoda kućne radinosti i dr.) i njihovo brendiranje za prodaju u specijaliziranim prodavaonicama., informiranje i edukacija proizvođača – poljoprivrednih gospodarstva, obrtnika, malih i srednjih poduzetnika; sufinanciranje razvoja proizvoda; tehnološka, organizacijska (registriranje, zaštita, dozvole i dr.), marketinška pomoć proizvođačima, povezivanje malih proizvođača; standardiziranje i kontrola kvalitete, brandiranje.
NOSITELJI	Regionalna razvojna agencija , HGK, HOK, Županija, jedinice lokalne samouprave, zadruga udruge proizvođača .
INDIKATORI	Povećanje proizvodnje tradicijskih i inovativnih proizvoda i proizvođača; broj novih tradicijskih i inovativnih proizvoda; povećanje zaposlenosti u ruralnom prostoru.

PRIORITET	Strateški cilj br. 2: KONKURENTNO I DRUŠTVENO ODGOVORNO GOSPODARSTVO → Prioritet br. 2.3: Konkurentna poljoprivreda
MJERA	Mjera 2.3.6. Razvoj infrastrukture u ruralnim područjima
CILJ MJERE	Poboljšati, obnoviti i izgraditi temeljnu infrastrukturu koja će biti u funkciji razvoja poljoprivrede (ceste, odvodni kanali, sustavi navodnjavanja , vodoopskrba, odvodnja i dr.) radi povećanja poljoprivredne proizvodnje i konkurentnosti.
SADRŽAJ	Poboljšati, obnoviti i izgraditi lokalne/ nerazvrstane ceste, poljske putove, izgraditi vodoopskrbu, odvodnju i kanalizaciju u ruralnom prostoru, izgraditi sustave navodnjavanja, organizirati zbrinjavanje otpada.
NOSITELJI	Županija, jedinice lokalne samouprave, udruge i zadruga poljoprivrednih proizvođača.
INDIKATORI	Broj i dužina obnovljenih cesta i putova, broj novih priključka za vodoopskrbu i odvodnju; navodnjavana poljoprivredna površina, broj odlagališta i prerade otpada.

PRIORITET	Strateški cilj br. 2: KONKURENTNO I DRUŠTVENO ODGOVORNO GOSPODARSTVO → Prioritet br. 2.3: Konkurentna poljoprivreda
MJERA	Mjera 2.3.7. Unapređenje povezivanja i udruživanja (proizvodnog, tehnološkog, marketinškog i dr.) poljoprivrednih proizvođača (razvoj suvremenog zadrugarstva, ...)
CILJ MJERE	Unaprijediti uvjete i osigurati potrebnu podršku za osnivanje, rad i razvoj poljoprivrednih i prerađivačkih zadruga malih i srednjih poljoprivrednih proizvođača, kao i za rad udruga; pridonijeti poboljšanju položaja malih i srednjih poljoprivrednih proizvođača te povećanju konkurentnosti poljoprivrede u Županiji. Omogućiti malim proizvođačima da putem zadruga plasiraju svoje proizvode u velike trgovačke lance. Provoditi programe na načelima modernog zadrugarstva.
SADRŽAJ	Izrada programa za uspostavljanje i unapređivanje suvremenih zadruga koje trebaju pridonijeti: jačanju proizvodnje, prerade i plasmana, poboljšanju kvalitete, povećanju konkurentnosti i poboljšanju položaja malih poljoprivrednih proizvođača na tržištu, povezivanju i poslovanju s velikim kupcima (trgovačkim lancima) kroz osiguravanje odgovarajućih cijena i stabilnost isporuka te kroz uvođenje i jačanje regionalnih brandova. Jačanje nnformiranja, savjetodavnih usluga.
NOSITELJI	Županija, JLS, Regionalna razvojna agencija , zadruga i udruge poljoprivrednika.
INDIKATORI	Broj udruženih malih poljoprivrednika i broj zadruga i udruga, rast, specijalizacija i unapređenje proizvodnje, udjel na tržištu, ulaganja u proizvodnju i plasman.

PRIORITET	Strateški cilj br. 2: KONKURENTNO I DRUŠTVENO ODGOVORNO GOSPODARSTVO → Prioritet br. 2.3: Konkurentna poljoprivreda
MJERA	Mjera br. 2.3.8: Zaštita kvalitetnih poljoprivrednih tala od prenamjene i drugih vrsta degradacije i privođenje namjeni neobrađenih / zapuštenih poljoprivrednih površina
CILJ MJERE	Dugoročna zaštita kvalitetnih poljoprivrednih tala kao strateškog resursa županije i bolje korištenje vrijednog županijskog resursa.
SADRŽAJ	Zaštita kvalitetnih poljoprivrednih tala od prenamjene dosljednim uvažavanjem principa racionalnog korištenja i zaštite prirodnih resursa u praksi prostornog planiranja. Zaštita tala od onečišćenja (od prometnica, otpadne vode, taloženje onečišćenja iz atmosfere, otpadom). Zaštita tala od erozije vodom i vjetrom (uređenje vodotoka, zaštitna vegetacija, način obrade zemlje koji smanjuje rizik od erozije i dr.). Program poticanja privođenja namjeni neobrađenih / zapuštenih poljoprivrednih površina (davanje zapuštenog zemljišta na korištenje). Održavanje kultiviranog krajobraza.
NOSITELJI	Poljoprivrednici, JLS, županija
KORISNICI	poljoprivrednici
INDIKATORI	Površine prenamijenjenog zemljišta, posebno vrijednih i vrijednih poljoprivrednih tala; zaustavljeni trend gubitka tala erozijom; udio zapuštenih poljoprivrednih površina koji je priveden namjeni.

PRIORITET	Strateški cilj br. 2: KONKURENTNO I DRUŠTVENO ODGOVORNO GOSPODARSTVO → Prioritet br. 2.4: Konkurentna industrija, obrtništvo, malo i srednje gospodarstvo
MJERA	Mjera 2.4.1. Razvoj kvalitetne infrastrukture za razvoj poduzetništva (centri za poduzetništvo, poduzetničke zone, Regionalna razvojna agencija)
CILJ MJERE	Unaprijediti rad postojećih institucija poduzetničke infrastrukture, poboljšati i pokrenuti i nove programe za potporu poduzetnicima (centri za poduzetništvo, poduzetničke zone, Regionalna razvojna agencija), radi povećanja konkurentnosti i potpore razvoju.
SADRŽAJ	Vrednovanje učinaka dosadašnjih programa i razvojnih potreba poduzetništva; utvrđivanje prioriteta u potpori poduzetništvu; izrada cjelovitog programa za poboljšanje postojećih i pokretanje novih aktivnosti za razvoj poduzetništva; jačanje sposobnosti (kadrovi , znanje, vještine, organizacija) institucija poduzetničke infrastrukture, intenzivnije uključivanje i korištenje programa državnih institucija, EU, međunarodnih, prekograničnih; jačanje povezanosti i suradnje sa Zagrebom i susjednim županijama. Za razvoj poduzetničkih centara izraditi program (vrednovati stanje i mogućnosti poduzetničkih centara u odnosu na potrebe razvoja poduzetništva u Županiji. Za poduzetničke zone razraditi programe i provedbu za osnivanje i razvoj velikih zona koje planira Županija u suradnji s JLS i s gradom Zagrebom. Razraditi programe za osnivanje i razvoj manjih, poduzetničkih zona koje su od interesa gradova i općina s težištem na jačanju proizvodnih djelatnosti, naročito onih s većom dodanom vrijednosti. Za Agenciju za regionalni razvoj izraditi program za provedbu programa i projekta razvoja Županije, prema smjernicama regionalnog razvoja Hrvatske (Strategijom regionalnog razvoja Hrvatske i Zakonom o regionalnom razvoju) kao i uspješnom praksom iz Hrvatske i iz EU.
NOSITELJI	Regionalna razvojna agencija , Županija, jedinice lokalne samouprave, udruženja poduzetnika, HGK, HOK, HUP.
KORISNICI	Poduzetnici, JLS, Županija
INDIKATORI	Broj i vrsta poduzetničkih programa potpore; rast poduzetništava; broj novih programa; broj programima obuhvaćenih poduzetnika; financijska vrijednost programa; ocjena uspješnosti programa. Povećanje površine komunalno uređenih poslovnih zona; broj i vrsta poduzeća u poslovnim zonama,; broj novozaposlenih; učinci na razvoj lokalne zajednice, financijski pokazatelji poslovanja poduzeća u zonama. Broj i vrsta razvojnih programa koje pokreće i vodi Regionalna razvojna agencija , ostvarenje tih programa, učinci tih programa na razvoj Županije i JLS.

PRIORITET	Strateški cilj br. 2: KONKURENTNO I DRUŠTVENO ODGOVORNO GOSPODARSTVO → Prioritet br. 2.4: Konkurentna industrija, obrtništvo, malo i srednje gospodarstvo
MJERA	Mjera 2.4.2. Unapređenje povezivanja (proizvodno, razvojno, poslovno i dr.) malog i srednjeg gospodarstva putem klastera i drugih oblika
CILJ MJERE	Poticati poduzetnike na međusobno povezivanje putem klastera i drugih oblika, kako bi korištenjem zajedničkih razvojnih resursa (tehnologije, znanja i istraživanja) unaprijedili vlastito poslovanje i povećali svoju konkurentnost i gospodarsku uspješnost Županije. Potaknuti i ubrzati uspostavljanje klastera, naročito u onim gospodarskim aktivnostima gdje je dosegnuta potrebna „kritična masa“ (u prvom redu metaloprerađivačka industrija i turizam) s ciljem razvojnog, inovacijsko tehnološkog i poslovnog povezivanja te postizanja veće konkurentnosti.
SADRŽAJ	Analiza potencijala za osnivanje klastera, analiza tehnoloških, razvojnih i poslovnih profila poduzeća; izrada programa osnivanja i razvoja klastera, određivanje vrste i tip klastera i pokretanje inicijativa za osnivanje klastera, osposobljavanje kadrova za osnivanje i vođenje klastera; praćenje, nadzora i vrednovanje njegova funkcioniranja; informiranje i edukacija poduzetnika o djelovanju i razvoju klastera, povezivanje s drugim inicijativama za osnivanje klastera, gradom Zagrebom, međužupanijskim i međuregionalnim (povezivanje s europskim regijama radi razvoja klastera). Razvoj konzorcija i kooperantskih odnosa usmjeren na poticanje i jačanje povezivanja malih i srednjih tvrtka s velikim tvrtkama.
NOSITELJI	Županija, Regionalna razvojna agencija, poduzetnici, HGK, HUP, banke i druge financijske institucije.
INDIKATORI	Broj i tip klastera; broj poduzeća uključenih u klaster; povećanje ulaganja u razvoj i tehnologiju; broj i vrsta inovacija, novih tehnoloških rješenja; porast tehnološki složenijih proizvoda; porast zapošljavanja visokoobrazovanih stručnjaka; porast izvoza; održivost poslovanja poduzeća u klasterima, generiranje novih tvrtki iz djelatnosti klastera

PRIORITET	Strateški cilj br. 2: KONKURENTNO I DRUŠTVENO ODGOVORNO GOSPODARSTVO → Prioritet br. 2.4: Konkurentna industrija, obrtništvo, malo i srednje gospodarstvo
MJERA	Mjera 2.4.3. Razvoj novih oblika financiranja poduzetništva (garantni fondovi, venture capital)
CILJ MJERE	Poboljšati dostupnost financijskih sredstava malim i srednjim poduzetnicima i općenito gospodarstvu, a posebno novim poduzetnicima. Pridonijeti povećavanju mogućnosti za rast i proširivanje poslovanja kao iza i olakšavanje pokretanje novih poduzeća.
SADRŽAJ	Analiza sadašnjeg financijskog okruženja za poduzeća, zbor i prijenos „najboljih praksi“ iz zemalja EU-a; edukacija ljudi zaduženih za uvođenje i razvoj novih financijskih instrumenata; informiranje i edukacija potencijalnih korisnika. Uspostavljanje sustava novih financijskih instrumenata (uključujući konzorcije za jamstva, venture capital i kreiranje kreditnih linija te ostale financijske instrumente).
NOSITELJI	Županija, Regionalna razvojna agencija , HAMAG, banke i druge financijske institucije.

INDIKATORI	Broj i tip potpomognutih poduzeća, rast i širenje potpomognutih poduzeća, povećanje zaposlenosti. Broj i vrsta novih financijskih instrumenata; broj poduzetnika korisnika instrumenata; broj novih poduzetnika.
------------	--

PRIORITET	Strateški cilj br. 2: KONKURENTNO I DRUŠTVENO ODGOVORNO GOSPODARSTVO → Prioritet br. 2.4: Konkurentna industrija, obrtništvo, malo i srednje gospodarstvo
MJERA	Mjera 2.4.4. Poticanje izvozne orijentacije gospodarstva (marketing)
CILJ MJERE	Unaprijediti postojeće programe potpore izvozu radi postizanja sinergije i jačanja konkurentnosti cjelokupnog gospodarstva Županije te radi snižavanja ukupnih troškova..
SADRŽAJ	Analiza i vrednovanje učinaka postojećih programa, izrada programa unapređenja aktivnosti za potporu izvozu uz suradnju s gradom Zagrebom i susjednim županijama, vrednovanje provedbe programa.
NOSITELJI	Razvojna agencija, HGK, HUP, Županija,

PRIORITET	Strateški cilj br. 2: KONKURENTNO I DRUŠTVENO ODGOVORNO GOSPODARSTVO → Prioritet br. 2.4: Konkurentna industrija, obrtništvo, malo i srednje gospodarstvo
MJERA	Mjera 2.4.5. Unapređenje uvjeta za privlačenje stranih i domaćih ulaganja
CILJ MJERE	Učinkovito i uspješno promovirati lokacije, djelatnosti te gospodarske i druge subjekte koji su spremni za ulaganja; sveobuhvatno upoznavati potencijalne investitore s uvjetima i mogućnostima ulaganja; koordinirati i objediniti postojeće programe i aktivnosti institucija u Županji, njezinih predstavništava u inozemstvu i državnih institucija; stvarati prema potrebi nove programe. Težište u promoviranju je na privlačenju <i>greenfield</i> ulaganja.
SADRŽAJ	Izrada analize o mogućnostima za ulaganje u Županijsko gospodarstvo (npr. o potencijalnim lokacijama za ulaganje); izrada studije o sektorima gospodarstva; analiza lokalnih barijera za ulaganje; izrada uvjeta i kriterija za izbor stranih ulagača; objedinjavanje svih relevantnih informacija za ulagače; edukacija i obuka osoba zaduženih za rad s potencijalnim investitorima; definiranje ciljnih skupina prema kojima se želi nastupati; izrada konzistentne i proaktivne strategije za privlačenje ulagača; izrada „ponudbenih“ materijala za investitore; prezentacija i marketing Istre na važnijim skupovima investitora; koordiniranje programa rada institucija u Županji, i državnih institucija, suradnja s gradom Zagrebom i susjednim županijama.
NOSITELJI	Regionalna razvojna agencija , HGK, HUP, Županija, gradovi i općine, poduzetnici .
INDIKATORI	Broj i vrsta kontakata s potencijalnim investitorima; broj potencijalnih investitora koji su posjetili Županiju; broj, tip, vrijednost i lokacija novih ulaganja, učinci na zapošljavanje, na prihod lokalne zajednice, na poslovnu suradnju s lokalnim poduzećima i onim iz čitave Županije.

PRIORITET	Strateški cilj br. 2: KONKURENTNO I DRUŠTVENO ODGOVORNO GOSPODARSTVO → Prioritet br. 2.5: Konkurentan sektor turizma i ostalih uslužnih djelatnosti
MJERA	Mjera 2.5.1: Razvoj prepoznatljivih oblika selektivnog turizma: ruralnog (gastro-eno), izletničkog, rekreativnog, zdravstvenog turizma: i) smještajnih kapaciteta; ii) kvalitetne usluge (standardizacija ponude, edukacija, ...); iii) povezane ponude;
CILJ MJERE	Optimalno korištenje svih županijskih resursa i uvjeta za razne postojeće, nove ili nedovoljno razvijene oblike turizma i turističke proizvode (ruralni turizam, izletnički, rekreativni, zdravstveni , kulturni, vjerski i poslovni turizam, lovni i ribolovni).
SADRŽAJ	Unapređivanje postojećih programa, izrada, uspostava i primjena programa za povećanje specijalizacije/diversifikacije turističkih proizvoda i usluga, daljnja identifikacija i valorizacija resursa; razvoj selektivnih i prepoznatljivih oblika turizma i to: ruralni turizam (gastro-turizam i obilazak vinskih cesta), izletnički, rekreativni, zdravstveni , kulturni, vjerski i poslovni turizam, lovni i ribolovni pustolovni turizam (rafting, climbing, paragliding), boravak u prirodi.), kreiranje turističkih proizvoda. Unapređivanje marketinške aktivnosti; podizanje kvalitete postojeće i izgradnja nedostajuće turističke infrastrukture u skladu sa standardima suvremene potražnje (informacijskih centara, signalizacije), certifikacija turističkih proizvoda (dodjela specijalnih oznaka), povećanje smještajnih kapaciteta i porast kvalitete ponude, certifikacija turističkih proizvoda (dodjela specijalnih oznaka), izrada i provedba programa edukacije i osposobljavanja poduzetnika i svih zaposlenika u turizmu; obnova atraktivne kulturno-povijesne sadržaje u gradovima i općinama, osnaživanje povezanosti i sa sektorom kulture, poljoprivrede, ekologije, obrazovanja. Sustavno povezivanje i umrežavanje sa gradom Zagrebom i srodnim turističkim područjima, turističkim agencijama i turističkim gospodarstvom radi poboljšanja turističke ponude s naglaskom na vrednovanje i očuvanje tradicijskih, autohtonih vrijednosti i običaja; poticanje gradove da (kapitalna ulaganja u obnovu muzeja, galerija i starih gradskih jezgri, dvoraca i dr.).
NOSITELJI	Regionalna razvojna agencija , turističke zajednice, poduzetnici u turizmu, HGK, HOK, JLS, institucije u kulturi.
KORISNICI	Poduzetnici u turizmu, institucije u kulturi, sportu, zaštiti prirode, JLS.

PRIORITET	Strateški cilj br. 2: KONKURENTNO I DRUŠTVENO ODGOVORNO GOSPODARSTVO → Prioritet br. 2.5: Konkurentan sektor turizma i ostalih uslužnih djelatnosti
MJERA	Mjera 2.5.2. Edukacija za potrebe turizma
CILJ MJERE	Unaprijediti i sustavno razvijati znanje, vještine i sposobnosti ljudskih resursa u turizmu radi povećanja konkurentnosti i atraktivnosti Županije.
SADRŽAJ	Izrada i provedba programa edukacije za potrebe turizma, suradnja s domaćim i stranim obrazovnim institucijama; organizacija ciljanih i specijaliziranih seminara i tečajeva; primjena međunarodnih standarda rada u ugostiteljstvu i turizmu; organiziranje ciljanih studijskih putovanja (<i>benchmarking</i>); unapređenje specijaliziranog i visokoškolskog obrazovanja u Županiji usuradnji s gradom Zagrebom i srodnim županijama.
NOSITELJI	Turističke zajednice, Regionalna razvojna agencija, specijalizirane obrazovne institucije, poduzetnici u turizmu.
INDIKATORI	Bolja kvaliteta usluga; poboljšanje znanja, vještina i sposobnosti zaposlenih; povećanje prihoda u turizmu; povećanje zaposlenosti i plaća zaposlenika; povećanje udjela gostiju srednje-visokog socioekonomskog profila.

4.3 RAZRADA MJERA ZA STRATEŠKI CILJ III: PREPOZNATLJIVA I OČUVANA KULTURNA I PRIRODNA BAŠTINA

Prioritet 3.1. Zaštita i održivo korištenje prirodne baštine	Mjera 3.1.1. Uspostava i upravljanje zaštićenim dijelovima prirode
	Mjera 3.1.2. Potpunija identifikacija, valorizacija, interpretacija i razvojna integracija postojeće prirodne baštine
	Mjera 3.1.3. Skladni ruralni razvoj
Prioritet 3.2. Zaštita i održivo korištenje kulturne baštine	Mjera 3.2.1. Očuvanje i održivo korištenje kulturne baštine
	Mjera 3.2.2. Očuvanje i njegovanje identiteta Županije uz otvorenost prema drugima
	Mjera 3.2.3. Osnivanje, jačanje i međusobno povezivanje institucija u području kulturne baštine
	Mjera 3.2.4. Osmišljavanje, poticanje i realizacija kulturnih programa u Županiji
Prioritet 3.3. Jačanje prepoznatljivosti	Mjera 3.3.1. Unapređenje marketinških aktivnosti
	Mjera 3.3.2. Jačanje institucionalne podrške ostvarenju prepoznatljivosti

PRIORITET	Strateški cilj br. 3: PREPOZNATLJIVA I OČUVANA KULTURNA I PRIRODNA BAŠTINA → Prioritet br. 3.1: Zaštita i održivo korištenje prirodne baštine
MJERA	Mjera br. 3.1.1: Uspostava i upravljanje zaštićenim dijelovima prirode
CILJ MJERE	Unapređenje upravljanja zaštićenim dijelovima prirode na način koji kvalitetno integrira zaštitu i korištenje.
SADRŽAJ	Mjera omogućava integraciju zaštite i korištenja prirodne baštine kao atrakcijske osnove turizma i rekreacije te kao resursa za visoko vrijednu tradicionalnu proizvodnju. U institucionalnom smislu, predviđa se aktiviranje Javne ustanove za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode u ŽŽ, te jačanje suradnje sa Javnim ustanovama parkova prirode Medvednica i Žumberak i Samoborsko gorje u području izrade planova upravljanja, uspostave informacijskog sustava te savjetodavnu i financijsku pomoć u osmišljavanju i provedbi razvojno/zaštitarskih projekata. Također, predviđena je potpora aktivnostima svih zainteresiranih sudionika u zaštiti i održivom korištenju prirodne (primjerice kao atrakcijske osnove turizma i rekreacije, resursa za tradicionalnu proizvodnju i sve druge aktivnosti koje su pretpostavka održivog, „s prirodom usklađenog“ razvoja u rečenim područjima).
NOSITELJI	Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode u ŽŽ; Javna ustanova parkova prirode Medvednica i Žumberak i Samoborsko gorje; JLS; županija; svi drugi zainteresirani postojeći i potencijalni sudionici razvoja unutar promatranih područja.
KORISNICI	Stanovnici, JLS, gospodarstvo županije i dr.
INDIKATORI	unaprijeđeno stanje okoliša (očišćeni otpad, dokinuti ostali postojeći negativni / destruktivni pritisci na okoliš); kreirana radna mjesta u djelatnostima održivog korištenja područja / prirodne baštine.

PRIORITET	Strateški cilj br. 3: PREPOZNATLJIVA I OČUVANA KULTURNA I PRIRODNA BAŠTINA → Prioritet br. 3.1: Zaštita i održivo korištenje prirodne baštine
MJERA	Mjera br. 3.1.2: Identifikacija, valorizacija, interpretacija i razvojna integracija postojeće prirodne baštine.

CILJ MJERE	Potpunija identifikacija, valorizacija, interpretacija i razvojna integracija postojeće prirodne baštine, kao ključna pretpostavka njene zaštite i održivog korištenja.
SADRŽAJ	Aktivnosti pronalaženja / identifikacije, proučavanja, prezentiranja, interpretiranja postojeće prirodne baštine. Ažuriranje postojećih popisa: i uvođenjem novootkrivenih vrijednosti i detaljnijom obradom već prepoznatih. Bolje obilježavanje baštine i njena interpretacija. Integracija pojedinih vrijednih elemenata baštine u šire cjeline kojima se sinergijski podiže njihova gospodarska i sociokulturna vrijednost.
NOSITELJI	Javne ustanove zadužene za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode, Javne ustanove zadužene za zaštitu kulturne baštine, Turističke zajednice, JLS, županije, NVU.
KORISNICI	stanovnici JLS, gospodarstvo županije i dr.
INDIKATORI	Broj kvalitetnije označenih lokaliteta; broj osmišljenih „posjetiteljskih“ cjelina; kreirana radna mjesta u djelatnostima zaštite i održivog korištenja prirodne baštine.

PRIORITET	Strateški cilj br. 3: PREPOZNATLJIVA I OČUVANA KULTURNA I PRIRODNA BAŠTINA → Prioritet br. 3.1: Zaštita i održivo korištenje prirodne baštine
MJERA	Mjera br. 3.1.3: Skladni razvoj ruralnog prostora
CILJ MJERE	Razvoj ruralnih područja na način koji čuva i kao komparativnu razvojnu prednost koristi u njima postojeću materijalnu i nematerijalnu kulturnu i prirodnu baštinu.
SADRŽAJ	Aktivnosti pronalaženja / identifikacije, proučavanja, prezentiranja, interpretiranja postojeće prirodne baštine. Ažuriranje postojećih popisa: i uvođenjem novootkrivenih vrijednosti i detaljnijom obradom već prepoznatih. Bolje obilježavanje baštine i njena interpretacija. Integracija pojedinih vrijednih elemenata baštine u šire cjeline kojima se sinergijski podiže njihova gospodarska i sociokulturna vrijednost. Organizirane aktivnosti poticanja naseljavanja ruralnih područja.
NOSITELJI	Javne ustanove zadužene za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode, Javne ustanove zadužene za zaštitu kulturne baštine, Turističke zajednice, JLS, županije, NVU.
KORISNICI	stanovnici JLS, gospodarstvo županije i dr.
INDIKATORI	Broj kvalitetnije označenih lokaliteta; broj osmišljenih „posjetiteljskih“ cjelina; kreirana radna mjesta u djelatnostima zaštite i održivog korištenja.

PRIORITET	Strateški cilj br. 3 PREPOZNATLJIVA I OČUVANA KULTURNA I PRIRODNA BAŠTINA → Prioritet br. 3.2 . Zaštita i održivo korištenje kulturne baštine
MJERA	Mjera br. 3.2.1: Očuvanje i održivo korištenje kulturne baštine
CILJ MJERE	Ovom mjerom omogućiti će se osmišljavanje i izgradnja kontinuiranog sustava održivog korištenja kulturne baštine u području Županije, identifikacije svih ključnih čimbenika i njihovo aktivno uključivanje u planiranje i ostvarivanje održivog korištenja.
SADRŽAJ	Mjerom se predviđa prvenstveno stavljanje u funkciju nematerijalne i materijalne kulturne baštine. S time u vezi prvenstveno će se izraditi baza sve postojeće baštine u području Županije, izraditi će se jedinstvena baza, pripremiti dokumentacija u kojoj će biti sadržana cjelokupna valorizacija obzirom na povijesni, etnološki i umjetnički značaj ove stečevine te će se izraditi planovi i prijedlozi za održivo korištenje, programi obnove materijalne kulturne baštine i načini i mehanizmi njezina stavljanja u funkciju razvoja turizma kako u području Županije tako i kroz razmjenu i povezivanje na međuzupanijskoj i međuregionalnoj razini
NOSITELJI	Županija, JLS, kulturne ustanove i institucije ,obrazovne institucije, kulturno umjetnička društva, NVU u području kulture
KORISNICI	stanovnici, JLS, kulturno umjetnička društva, NVU
INDIKATORI	izrada baze podataka o nematerijalnoj i materijalnoj kulturnoj baštini, broj valoriziranih objekata/projekata, broj novih realiziranih projekata, broj projekata međuzupanijske suradnje u području održivog korištenja kulturne baštine

PRIORITET	Strateški cilj br. 3 PREPOZNATLJIVA I OČUVANA KULTURNA I PRIRODNA BAŠTINA → Prioritet br. 3.2 . Zaštita i održivo korištenje kulturne baštine
MJERA	Mjera br. 3.2.2. Očuvanje i njegovanje identiteta Županije uz otvorenost prema drugima
CILJ MJERE	Njegovanje i očuvanje prepoznatljivog identiteta ŽŽ kroz očuvanje vlastitih vrijednosti i kulturne baštine s jedne strane, te promicanja otvorenosti prema drugima, a u svrhu razvoja multikulturalnosti, kulturološke i sociološke bliskosti s manjinama u Županiji, u drugim dijelovima Hrvatske, te susjednih zapadnoeuropskih zemalja.

SADRŽAJ	Analiza dosadašnjih aktivnosti na očuvanju i njegovanju identiteta i jačanju njegove prepoznatljivosti te otvorenosti prema drugima; izrada programa njegovanja i očuvanja prepoznatljivog identiteta i tradicijskih vrijednosti; utvrđivanje nositelja za izradu programa; razrada programa za pojedine institucije; povezivanje s drugim županijama, regijama i zemljama na predlaganju i provedbi programa upoznavanja te daljnjeg očuvanja i njegovanja njihovih tradicijskih vrijednosti; prijedlog aktivnosti za promoviranje multikulturalizma i suradnje s drugim zajednicama susjednih županijama, regijama i zemljama; realizacija obrazovnih programa, manifestacija, promotivnih aktivnosti u svrhu realizacije cilja mjere; praćenje i ocjenjivanje mjere.
NOSITELJI	Županija, JLS, obrazovne institucije, institucije s područja kulture, zajednice manjina, udruge.
KORISNICI	Građani, djeca, omladina i studenti Županije, stanovnici susjednih županija, regija i zemalja.
INDIKATORI	Broj djece/omladine/studenata koji pohađaju zavičajnu nastavu i kulturno-edukacijske aktivnosti; broj stručnjaka koji sudjeluju u spomenutim aktivnostima i razvojnim projektima vezano za očuvanje identiteta i njegovanje vlastite i tuđe kulturne baštine; broj predloženih i provedenih edukacijskih i drugih programa i manifestacija vezano za njegovanje i očuvanje identiteta i tradicijskih vrijednosti, te promicanja kulturološke i sociološke bliskosti sa stanovništvom drugih županija, regija i zemalja.

PRIORITET	Strateški cilj br. 3 PREPOZNATLJIVA I OČUVANA KULTURNA I PRIRODNA BAŠTINA → Prioritet br. 3.2. Zaštita i održivo korištenje kulturne baštine
MJERA	Mjera br. 3.2.3: Osnivanje, jačanje i međusobno povezivanje (umrežavanje unutar Županije, ali i međužupanijsko i prekogranično) institucija u području kulturne baštine
CILJ MJERE	Ojačati institucije u području kulture za osmišljavanje, pripremu i povodjenje programa u području kulture
SADRŽAJ	Ovom mjerom omogućiti će se osnivanje institucija i organizacija kojima će se ojačati potpora provođenju projekata i programa u području kulture. Omogućiti će se i stjecanje znanja i vještina u jačanju sposobnosti zajedničkog rada, te međusobnog povezivanja u cilju ostvarivanja što kvalitetnijih rezultata u području razvoja kulturnih sadržaja i razmjene informacija u kulturi. Također, omogućiti će se jačanje međužupanijske i prekogranične suradnje u jačanju institucija koje se bave kulturnom baštinom.
NOSITELJI	Županija, JLS, kulturne ustanove i institucije, obrazovne institucije, kulturno umjetnička društva, NVU u području kulture
KORISNICI	Stanovnici JLS, kulturne ustanove i institucije, kulturno umjetnička društva, NVU
INDIKATORI	Broj novih institucija i organizacija u području kulture, broj pojedinaca uključen u rad institucija u kulturi, broj projekata i programa međusobne suradnje institucija u Županiji te međužupanijske i prekogranične suradnje.

PRIORITET	Strateški cilj br. 3 PREPOZNATLJIVA I OČUVANA KULTURNA I PRIRODNA BAŠTINA → Prioritet br. 3.2. Zaštita i održivo korištenje kulturne baštine
MJERA	Mjera br. 3.2.4: Osmišljavanje, poticanje i realizacija kulturnih programa u Županiji
CILJ MJERE	Cilj mjere je aktivno koristi sve zainteresirane strane te postojeće i nove buduće institucije u području kulture te cjelovito valoriziranu kulturnu baštinu u svrhu poticanja i realizacije kulturnih programa u Županiji.
SADRŽAJ	Obzirom na bogatstvo ponude kulturnih sadržaja u Gradu Zagrebu, učestala je pojava da se sve više smanjuje ponuda autentičnih kulturnih sadržaja iz područja Županije. Stoga ovom će se mjerom (i) identificirati sve mogućnosti za pripremu i realizaciju kulturnih programa specifičnih za ŽŽ, (ii) aktivnosti na podizanju kvalitete autentične kulturne ponude, (iii) promocija ponude u i izvan Županije
NOSITELJI	Županija, JLS, kulturne ustanove i institucije, obrazovne institucije, kulturno umjetnička društva, NVU u području kulture
KORISNICI	Stanovnici JLS, kulturne ustanove i institucije, kulturno umjetnička društva, NVU
INDIKATORI	Broj novih projekata i programa međusobne suradnje institucija u Županiji te međužupanijske i prekogranične suradnje, porast broja stanovnika u Županiji i van nje koji posjećuju kulturne programe, porast zadovoljstva stanovnika kulturnom ponudom u Županiji

PRIORITET	Strateški cilj br. 3 PREPOZNATLJIVA I OČUVANA KULTURNA I PRIRODNA BAŠTINA → Prioritet br. 3.3. Jačanje prepoznatljivosti
MJERA	Mjera br. 3.3.1. Unapređenje marketinških aktivnosti
CILJ MJERE	Osmisliti osnovnu marketinšku strategiju za kulturnu baštinu na području ŽŽ, jačati promociju kulturne baštine Županije.
SADRŽAJ	Aktivnosti unutar ove mjere predviđaju pripremu cjelovite marketinške koncepcije za kulturnu baštinu u ŽŽ, aktivna promidžba na lokalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini te pripremu kvalitetnih promocijskih materijala za svu kulturnu baštinu u Županije, a posebice za do sada zanemarene tradicijske kulturne sadržaje, jačanje medija u Županiji (novine, TV, radiostanica).
NOSITELJI	Županija, JLS, kulturne ustanove i institucije, marketinške kompanije, lokalni mediji.

KORISNICI	Stanovnici, JLS, kulturne ustanove i institucije, turističke zajednice, HTZ, turisti i svi zainteresiran i van Županije
INDIKATORI	Definirana marketinška koncepcija i strategija marketinga kulturne baštine na području županije, pripremljeni pojedinačni marketinški projekti i programi za specifične dijelove nematerijalne i materijalne kulturne baštine u Županiji, broj novih promidžbenih poruka, broj zajedničkih promocijskih materijala i pojedinačnih info prospekata za specifične dijelove kulturne ponude.

PRIORITET	Strateški cilj br. 3 PREPOZNLJIVA I OČUVANA KULTURNA I PRIRODNA BAŠTINA → Prioritet br. 3.3. Jačanje prepoznatljivosti
MJERA	Mjera br. 3.3.2. Jačanje institucionalne podrške te i promoviranje obrazovnih programa i aktivnosti u svrhu njegovanja prepoznatljivosti
CILJ MJERE	Ojačati institucije u području kulture za suradnju u osmišljavanju i pripremi te aktivnu ulogu u povodu marketinške strategije za kulturnu baštinu na području ZZ, te osmisli i poticati provedbu obrazovnih programa kojima će se omogućiti jačanje prepoznatljivosti, očuvanje i njegovanje postojeće kulturne baštine.
SADRŽAJ	Aktivnosti unutar ove mjere predviđaju obrazovanje djelatnika javnih institucija i civilnog društva u suradnji na porastu prepoznatljivosti ZZ kroz međudnos kulturne baštine, gospodarskog razvoja i očuvanog okoliša. Također, mjerom će se omogućiti uključivanje tradicijskih znanja redovne obrazovne programe u Županiji, u dodatno obrazovanje kroz sustav školovanja (organiziranje specijalističkih obrazovnih programa, cjeloživotno učenje isl).
NOSITELJI	Županija, JLS, kulturne ustanove i institucije, marketinške kompanije, gospodarski subjekti, institucije tercijarnih djelatnosti, obrazovne institucije), lokalni mediji.
KORISNICI	Stanovnici, JLS, kulturne ustanove i institucije, turističke zajednice, HTZ, gospodarski subjekti, institucije tercijarnih djelatnosti, turisti i svi zainteresiran i van Županije
INDIKATORI	Funkcionalni programi i projekti međusektorske suradnje na jačanju prepoznatljivosti Županije, Definirane aktivnosti i promotivne kampanje, intenziviranje sudjelovanja i prezentacija na međuzupanijskoj i prekograničnoj suradnji, Broj projekta i programa obrazovanja za stjecanje znanja i vještina za njegovanje prepoznatljivosti Županije, broj specijalističkih programa (tradicionalne aktivnosti u Županiji) za njegovanje u svrhu jačanja prepoznatljivosti.

4.4 RAZRADA MJERA ZA STRATEŠKI CILJ IV: VISOKA KVALITETA ŽIVOTA

Prioritet 4.1. Razvoj društva znanja	Mjera 4.1.1. Podrška razvoj ljudskih resursa usklađenom sa razvojnim potrebama Županije
	Mjera 4.1.2. Sustavna primjena znanja za podizanje kvalitete života
Prioritet 4.2. Razvijene društvene djelatnosti	Mjera 4.2.1. Jačanje preventivnih programa zdravstvene zaštite
	Mjera 4.2.2. Izgradnja, obnova i opremanje objekata u školstvu i zdravstvu
	Mjera 4.2.3. Unapređenje socijalne skrbi i zdravstvene zaštite starijih i nemoćnih osoba, te osoba s invaliditetom
	Mjera 4.2.4. Ostvarivanje solidarne Županije
	Mjera 4.2.5. Razvoj lokalnog tržišta rada jačanjem inicijative i partnerstvom kroz lokalne, nacionalne i EU programe i izrada regionalnog plana zapošljavanja
Prioritet 4.3. Razvijena komunalna i prometna infrastruktura	Mjera 4.3.1. Unapređenje prometne povezanosti
	Mjera 4.3.2. Razvoj integralnog sustava gospodarenja otpadom
	Mjera 4.3.3. Razvoj sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda
	Mjera 4.3.4. Razvoj sustava vodoopskrbe
	Mjera br. 4.3.5: Plinifikacija Županije
Prioritet 4.4. Visoka kvaliteta okoliša	Mjera 4.4.1. Unapređenje stanja okoliša
	Mjera 4.4.2. Unapređenje sustava zaštite okoliša
	Mjera 4.4.3. Korištenje obnovljivih izvora energije

PRIORITET	Strateški cilj br. 4. VISOKA KVALITETA ŽIVOTA → Prioritet br. 4.1. Razvoj društva znanja
MJERA	Mjera br. 4.1.1: Podrška razvoj ljudskih resursa usklađenom sa razvojnim potrebama Županije
CILJ MJERE	Porast razine obrazovanja stanovništva u skladu sa razvojnim potrebama Županije

SADRŽAJ	Ovom mjerom omogućena je podrška u procesu planiranja i provođenja dugoročnog razvoja Županije kroz ulaganje u obrazovanje ljudi kao temeljnog razvojnog resursa. Aktivnosti podrazumijevaju kratkoročno sustav potpora za stanovnike Županije tijekom obrazovnog procesa u djelatnostima koje su okosnica razvoja Županije, organiziranje dodatne obuke za specifična znanja i vještine dostupne svim zainteresiranim stanovnicima Županije, jačanje suradnje sa Sveučilištem u Zagrebu u području obrazovanja i sl. Dugoročno, mjera predviđa aktivnosti na promjeni i prilagodbi cjelokupnog sustava obrazovanja u skladu sa potrebama razvoja.
NOSITELJI	Županija, ZZZ, JLS, gospodarski subjekti, sindikati, obrazovne institucije
KORISNICI	stanovnici, gospodarski subjekti
INDIKATORI	unaprijeđena obrazovna struktura, veći udio stanovništva sa SSS i VSS, stvaranje jednakih uvjeta školovanja na području cijele Županije, porast zaposlenosti stanovnika Županije u području Županije

PRIORITET	Strateški cilj br. 4. VISOKA KVALITETA ŽIVOTA → Prioritet br. 4.1. Razvoj društva znanja
MJERA	Mjera br. 4.1.2: Sustavna primjena znanja za podizanje kvalitete života
CILJ MJERE	Uspostavljen sustav upravljanja znanjem
SADRŽAJ	Ostvarenje mjere temelji se na visokoj kvaliteti obrazovanja, učinkovitim inovacijskom sustavu, ciljanim istraživanjima i razvoju novih proizvoda i usluga u suradnji sa gospodarskim sektorom. Jačanje znanja i sposobnosti svih društvenih struktura Županije da znanje iskoriste za razvoj. Aktivnosti predviđaju niz obrazovnih projekata i programa sa ciljem unapređenja kvalitete ljudskog kapitala na razini Županije te razvoj potencijala pojedinca.
NOSITELJI	Županija, ZZZ, JLS, gospodarski subjekti, sindikati, obrazovne institucije
KORISNICI	stanovnici, gospodarski subjekti
INDIKATORI	Broj obrazovnih projekata i programa, porast razine obrazovanja stanovništva, broj programa suradnje obrazovnih institucija i gospodarstva, broj inovativnih projekata, broj prijavljenih patenata i inovacija .

PRIORITET	Strateški cilj br. 4. VISOKA KVALITETA ŽIVOTA → Prioritet br. 4.2. Razvijene društvene djelatnosti
MJERA	Mjera br. 4.2.1: Jačanje preventivnih programa zdravstvene zaštite
CILJ MJERE	Cilj ove mjere je unapređenje zdravlja stanovništva Županije.
SADRŽAJ	Mjera obuhvaća niz aktivnosti vezanih na obrazovanje stanovništva od rane dobi kroz redovno školovanje te dodatne tečajeve i seminare o zdravom životu, prehrani, sportskim aktivnostima i sl. Također, mjera uključuje pripremu promocijskog programa (stručni materijali, promidžbeni materijali prilagođeni različitim dobnim skupinama građana i sl. o načinim prevencije od bolesti i sa uputama za ostvarivanje različitih aspekata zdravog života, prevenciji ovisnosti). Aktivnosti uključuju i poticanje različitih sportskih programa i uključivanje u neke od brojnih i raznolikih sportskih društava koji su aktivni u Županiji također za sve dobne skupine stanovnika
NOSITELJI	Županija, JLS, obrazovne institucije predškolskog i školskog odgoja, zdravstvene institucije, sportska društva, ostale NVU, civilno društvo
KORISNICI	Stanovnici Županije
INDIKATORI	Broj preventivnih programa, broj polaznika obrazovnih programa preventivne zdravstvene zaštite, porast zdravlja stanovništva u cjelini, broj udruga i institucija za poticanje i provođenje preventivnih programa

PRIORITET	Strateški cilj br. 4. VISOKA KVALITETA ŽIVOTA → Prioritet br. 4.2. Razvijene društvene djelatnosti
MJERA	Mjera 4.2.2. Izgradnja , obnova i opremanje objekata u školstvu i zdravstvu
CILJ MJERE	Osigurati kvalitetne uvjete za pružanje usluga u školstvu i zdravstvu
SADRŽAJ	Mjerom su predviđene aktivnosti na obnovi i izgradnji, održavanju i opremanju objekata u školstvu i zdravstvu za osiguranje visoke kvalitete uvjeta za održavanje nastavnih i van -nastavnih aktivnosti u školama te za pružanje kvalitetne zdravstvene zaštite stanovništvu. Predviđene su i aktivnosti, programi i projekti na jačanju županijske uprave, lokalne samouprave, zdravstvenih institucija i škola u pripremi projekata i njihovom kandidiranju za različite izvore financiranja.
NOSITELJI	Županija, JLS, zdravstvene institucije, škole, vrtići
KORISNICI	Građani, učenici i studenti, djeca predškolskog uzrasta
INDIKATORI	Broj obnovljenih ili novih objekata u školstvu i zdravstvu, broj objekata sa novom / obnovljenom opremom, kvalitetni uvjeti za odvijanje nastave i za pružanje usluga zdravstvene zaštite

PRIORITET	Strateški cilj br. 4. VISOKA KVALITETA ŽIVOTA → Prioritet br. 4.2. Razvijene društvene djelatnosti
-----------	---

MJERA	Mjera br. 4.2.3: Unapređenje socijalne skrbi i zdravstvene zaštite starijih i nemoćnih osoba, te osoba s invaliditetom
CILJ MJERE	Osigurati uvjete za visoku kvalitetu skrbi za starije i nemoćne osobe, te osobe s invaliditetom
SADRŽAJ	Mjerom je predviđen niz aktivnosti na obnovi i izgradnji objekata za smještaj starijih i nemoćnih osoba te osoba sa invaliditetom visoke kvalitete stanovanja kao i organiziranje dostupne visoke razine stručne i medicinske pomoći. Također, predviđeno je uspostavljanje sustava brige za ove osobe van isključivo medicinske i stručne pomoći kroz osnivanje i jačanje udruga i ostalih institucija civilnog društva sa ove potrebe. Posebne aktivnosti na provođenju ove mjere vezane su za jačanje suradnje sa Gradom Zagrebom. Predviđene su i aktivnosti, programi i projekti na jačanju uključivanja starijih i nemoćnih osoba te osoba sa invaliditetom u društvena događanja.
NOSITELJI	Županija, JLS, zdravstvene institucije, institucije socijalne skrbi, NVU, civilno društvo
KORISNICI	Građani, starije i nemoćne osobe te osobe s invaliditetom u Županiji i van nje kojima je potrebna skrb
INDIKATORI	broj obnovljenih ili novih objekata, kvaliteta usluga stručnih i medicinskih djelatnika, broj programa i projekata socijalne skrbi, porast kvalitete stručne i medicinske pomoći, porast broja programa uključivanja ovih ljudi u društvena događanja u Županiji, gradu Zagrebu kroz međužupanijsku i prekograničnu suradnju

PRIORITET	Strateški cilj br. 4. VISOKA KVALITETA ŽIVOTA → Prioritet br. 4.2. Razvijene društvene djelatnosti
MJERA	Mjera br. 4.2.4: Ostvarivanje solidarne Županije
CILJ MJERE	Stvaranje uvjeta za kvalitetan život svim stanovnicima Županije
SADRŽAJ	Ova mjera predviđa niz aktivnosti na jačanju institucija civilnog društva, jačanju NVU, razvijanju sklonosti za volonterski rad i suradnju svih društvenih skupina u programima i projektima koji obogaćuju i oplemenjuju sve građane Županije. Mjera podrazumijeva suradnju gospodarstva Županije i razvojnih institucija u osmišljavanju i provedbi programa i projekata solidarne pomoći i brige za nezaposlene i nemoćne, posebice u cilju što uravnoteženijeg razvoja i stvaranja jednakih uvjeta za rast i napredak na svih područjima Županije.
NOSITELJI	Županija, JLS, razvojne institucije na razini Županije, institucije u obrazovanju, zdravstvu i socijalnoj skrbi, NVU, civilno društvo, građani i volonterske organizacije, gospodarski subjekti, financijske institucije
KORISNICI	Stanovnici ŽŽ, institucije u obrazovanju, zdravstvu i socijalnoj skrbi, NVU, civilno društvo, volonterske organizacije
INDIKATORI	Osnivanje novih NVU za potrebe ostvarenja programa Solidarne županije, broj novih projekata i akcija usmjerenih na stvaranje jednakih uvjeta za rad i život u području Županije, broj novih osnovanih fondova za solidarnu pomoć.

PRIORITET	Strateški cilj br. 4. VISOKA KVALITETA ŽIVOTA → Prioritet br. 4.2. Razvijene društvene djelatnosti
MJERA	Mjera br. 4.2.5: Razvoj lokalnog tržišta rada jačanjem inicijative i partnerstvom kroz lokalne nacionalne i EU programe i izrada regionalnog plana zapošljavanja
CILJ MJERE	Porast broja zaposlenih u području Županije
SADRŽAJ	Ovom mjerom omogućiti će se razvoj lokalnog tržišta rada kroz osmišljavanje i provedbu obrazovnih programa za institucije i organizacije koje sudjeluju u postupku zapošljavanja. Omogućiti će se jačanje kapaciteta odnosnih institucija za prijavljivanje projekata i programa za intenzivnije zapošljavanje stanovnika Županije. U suradnji za gospodarskim subjektima i razvojnim institucijama omogućiti će se planiranje budućih potreba za djelatnicima i time zajednički usmjeravati programa i projekte obrazovanja za budućnost. Posebna pažnja posvetiti će se zapošljavanju žena, mladih, dugotrajno nezaposlenih, osoba s invaliditetom na području Županije. Također, izraditi će se regionalni plan i program zapošljavanja.
NOSITELJI	Županijska uprava, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Područna služba Zagreb, JLS, gospodarsko-socijalno vijeće, gospodarski subjekti, sindikati, obrazovne institucije
KORISNICI	stanovnici, gospodarski subjekti
INDIKATORI	Porast broja zaposlenih građana Županije, porast broja zaposlenih žena, razvijeni partnerski odnosi institucija koje sudjeluju u za zapošljavanje i gospodarskih subjekta, izrađen županijski plan zapošljavanja

PRIORITET	Strateški cilj br. 4: VISOKA KVALITETA ŽIVOTA → Prioritet br. 4.3: Razvijena komunalna i prometna infrastruktura
MJERA	Mjera br. 4.3.1: Unapređenje prometne povezanosti
CILJ MJERE	Unapređenje svih raspoloživih oblika prometne povezanosti područja ŽŽ i unutar sebe i sa svojom okolinom
SADRŽAJ	Mjera predviđa aktivnosti na snimci stanja, izradi rješenja te identifikaciji, prioritizaciji, pripremi i provedbi projekata u području prometne infrastrukture. Aktivnosti između ostalog obuhvaćaju rješavanje „uskih grla“ prema Zagrebu; izgradnja prometnih obilaznica oko većih naselja; bolje lateralno povezivanje županijskog prostora, obnovi i očuvanje te daljnji razvoj željezničkog prometa i poticanje ulaganja u ostale alternativne oblike prometa za koje postoje kapaciteti na području županije.
NOSITELJI	Županija, županijski upravni odjel za promet i komunalnu infrastrukturu, JLS, Županijske ceste, GZ, Hrvatske željeznice
KORISNICI	Stanovnici, JLS, gospodarstvo županije i dr.

INDIKATORI	Broj realiziranih novih infrastrukturnih projekta u području prometa, smanjenje kumulativnog „vremena putovanja“ na relacijama unutar županije, porast broja stanovnika / stambenih područja na koje je izmještanjem ili boljom organizacijom prometa smanjen negativni utjecaj na životnu okolinu.
------------	---

PRIORITET	Strateški cilj br. 4: VISOKA KVALITETA ŽIVOTA → Prioritet br. 4.3: Razvijena komunalna i prometna infrastruktura
MJERA	Mjera br. 4.3.2: Razvoj integralnog sustava gospodarenja otpadom
CILJ MJERE	Uređeni sustav gospodarenja otpadom na području Županije
SADRŽAJ	Mjera obuhvaća aktivnosti na sanaciji postojećeg stanja na deponijama, smanjenje količine nastalog otpada, pokrivenost organiziranim prikupljanjem, porast razine odvojenog prikupljanja, uporabe i drugih načina korištenja (kompostiranje, termičko korištenje - kogeneracija) te okolišno sigurno odlaganje opasnog otpada. U kontekstu nastojanja sa središtenj razine, gdje je rješavanje problematike gospodarenja otpadom prepoznata kao osnovni prioritet zaštite okoliša, sanirati trenutno nezadovoljavajuće stanje (službene deponije koje ne zadovoljavaju niti RH niti EU okolišne standarde; divlje deponije). Također, omogućiti će se uspostavljanje integralnog sustava gospodarenja otpadom koji će pokrivati cijelo područje županije, i biti koordiniran s Gradom Zagrebom, s kojim čini logičnu problemsku cjelinu.
NOSITELJI	Županija, županijski upravni odjel za promet i komunalnu infrastrukturu, JLS, komunalna poduzeća, GZ.
KORISNICI	Stanovnici, JLS, gospodarstvo županije i dr.
INDIKATORI	Smanjenje ukupne količine odlaganog otpada, smanjenje broja okolišno neprihvatljivih službenih deponija i broja divljih deponija, porast udjela stanovništva obuhvaćenog organiziranim prikupljanjem otpada, rast stope odvojenog prikupljanja otpada, porast korištenja otpada kao sekundarne sirovine.

PRIORITET	Strateški cilj br. 4: VISOKA KVALITETA ŽIVOTA → Prioritet br. 4.3: Razvijena komunalna i prometna infrastruktura
MJERA	Mjera br. 4.3.3: Razvoj sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda
CILJ MJERE	Razvoj sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda na način koji je i okolišno prihvatljiv i financijski optimalan u smislu odabira odgovarajuće razine pročišćavanja, te optimalne kombinacije centraliziranih i decentraliziranih sustava.
SADRŽAJ	Uz izradu propisane planske dokumentacije vezane za upravljanje vodama ovom mjerom predviđene su aktivnosti dogradnje sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda kroz decentralizirana rješenja, jačanje odgovornih institucija za rad i održavanje sustava, usklađenje razvoja odvodnje s razvojem vodoopskrbe
NOSITELJI	JLS, komunalna poduzeća, Hrvatske vode, županija, županijski upravni odjel za promet i komunalnu infrastrukturu.
KORISNICI	Stanovnici, JLS, gospodarstvo županije i dr.
INDIKATORI	Smanjena količina otpadnih voda koje se neprošćene ispuštaju u okoliš povećani udio stanovništva koji na zadovoljavajući / optimalan (okolišno, sanitarno, financijski) način ima riješenu odvodnju otpadnih voda.

PRIORITET	Strateški cilj br. 4: VISOKA KVALITETA ŽIVOTA → Prioritet br. 4.3: Razvijena komunalna i prometna infrastruktura
MJERA	Mjera br. 4.3.4: Razvoj sustava vodoopskrbe
CILJ MJERE	Osigurati sigurnu opskrbu vodom za piće za cijelo stanovništvo i gospodarstvo ŽŽ.
SADRŽAJ	Mjerom su predviđene aktivnosti na osmišljavanju, planiranju provedbi i kontinuiranom održavanju sustava vodoopskrbene infrastrukture, od magistralnih vodovoda, njihovi spojeva, do lokalne mreže. Također, predviđa se jačanje znanja i vještina unutar odgovornih institucija u Županiji, povezivanje u planiranju i provedbi sa gradom Zagrebom te usklađivanje razvoja odvodnje s razvojem vodoopskrbe, i sa time u vezi smanjenje negativnog utjecaja na okoliš.
NOSITELJI	JLS, komunalna poduzeća, Hrvatske vode, županija, županijski upravni odjel za promet i komunalnu infrastrukturu.
KORISNICI	Stanovnici, JLS, gospodarstvo županije i dr.
INDIKATORI	Smanjena količina otpadnih voda koje se neprošćene ispuštaju u okoliš – posebno unutar posebno osjetljivih / trenutno opterećenih dijelova / područja; povećani udio stanovništva koji na zadovoljavajući / optimalan (okolišno, sanitarno, financijski) način ima riješenu odvodnju otpadnih voda.

PRIORITET	Strateški cilj br. 4: VISOKA KVALITETA ŽIVOTA → Prioritet br. 4.3: Razvijena komunalna i prometna infrastruktura
MJERA	Mjera br. 4.3.5: Plinifikacija Županije
CILJ MJERE	Osigurati pokrivenost cijele Županije plinskom mrežom.
SADRŽAJ	Mjerom su predviđene aktivnosti na planiranju i pripremi projekta vezanih za osiguranje pokrivenosti cijele Županije mrežom plinovoda, te izgradnja sustava, priključenje domaćinstava, gospodarskih i ostalih subjekata. Također, predviđene su aktivnosti na kontinuiranom osiguranju kvalitete opskrbe plinom u Županiji..

NOSITELJI	JLS, komunalna poduzeća, Hrvatske vode, županija, županijski upravni odjel za promet i komunalnu infrastrukturu.
KORISNICI	Stanovnici, JLS, gospodarski i ostali subjekti u Županiji
INDIKATORI	Broj domaćinstava, broj gospodarskih subjekata i ostalih subjekata priključenih na plinsku mrežu

PRIORITET	Strateški cilj br. 4: VISOKA KVALITETA ŽIVOTA → Prioritet br. 4.4: Visoka kvaliteta okoliša
MJERA	Mjera br. 4.4.1: Unapređenje stanja okoliša
CILJ MJERE	Očuvani okoliš na području ZŽ.
SADRŽAJ	Ovom mjerom su predviđene aktivnosti na očuvanju okoliša ZŽ kroz izgradnju i jačanje cjelovitog sustava zaštite, povezivanje odgovornih institucija i zainteresiranih sudionika u samoj Županiji i u kroz suradnju sa susjednim županijama. Obzirom na zasebne mjere kojim su predviđene aktivnosti uspostave sustava integralnog gospodarenja otpadom, te odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda, ovom mjerom predviđene su aktivnosti poput zaštite podzemnih voda, kontrole eksploatacije mineralnih sirovina, okolišno racionalno upravljanje prostorom i prirodnim resursima (očuvanje vrijednih tala, i sl.), potpora „zelenim“ razvojnim modelima/scenarijima (obnovljivi izvori energije i eko efikasnost u energetici, ekološka poljoprivreda, ruralni i eko turizam), integracija brige za okoliš u sve sektore gospodarstva te. uspostava sustavne kontrole faktora rizika za zdravlje.
NOSITELJI	županija, županijski upravni odjel za promet i komunalnu infrastrukturu, županijski zavod za prostorno uređenje i zaštitu okoliša, JLS, komunalna poduzeća, drugi relevantni akteri za pojedina područja, indicirani u PZO ZŽ.
KORISNICI	Stanovnici, JLS, gospodarstvo županije i dr.
INDIKATORI	1) Smanjena razina rizika od onečišćenja podzemnog vodonosnika (od otpada, prometnice, urbanog područja s neriješenom odvodnjom i sl.); 2) broj eksploatacijskih polja za koja postoji kvalitetni plan sanacije i privođenja konačnoj namjeni te na kojima se paralelno s eksploatacijom provode mjere sanacije; 3) smanjen broj slučajeva neplanske / nelegalne izgradnje; zaustavljen trend prenamjene kvalitetnih obradivih površina za druge namjene; 4) broj provedenih i stopa uspješnosti „zelenih“ razvojnih modela / scenarija ((obnovljivi izvori energije, ekološka poljoprivreda, ruralni i eko turizam, ...); 6) broj provedenih projekata čistije proizvodnje; broj tvrtki s uvedenim programom gospodarenja okolišem; udio poljoprivrednih površina na kojima se prakticira ekološka poljoprivreda.

PRIORITET	Strateški cilj br. 4: VISOKA KVALITETA ŽIVOTA → Prioritet br. 4.4: Visoka kvaliteta okoliša
MJERA	Mjera br. 4.4.2: Unapređenje sustava zaštite okoliša
CILJ MJERE	Izgradnja i jačanje cjelovitog sustava zaštite okoliša u ZŽ
SADRŽAJ	Mjera predviđa jačanje institucija i suradnju sa civilnim društvom u osmišljavanju i provedbi projekta i programa sa ciljem uspostave informacijskog sustava okoliša, izrade lokalnih planova zaštite okoliša / održivog razvoja (LA 21), izgradnje imagea i promoviranja vizije održivog razvoja na području ZŽ, kontinuirano obrazovanje stanovništva (od predškolskog odgoja do stanovnika treće životne dobi) za okoliš i potpora „zelenim“ inicijativama građanskog društva.
NOSITELJI	županija, županijski zavod za prostorno uređenje i zaštitu okoliša, JLS, drugi relevantni akteri za pojedina područja, indicirani u PZO ZŽ.
KORISNICI	Stanovnici, JLS, gospodarstvo županije i dr.
INDIKATORI	1) broj tema okoliša (vode, tlo, bioraznolikost, otpad, ...) obuhvaćenih informacijskim sustavom; 2) broj JLS s izrađenim lokalnim planom održivog razvoja (LA 21); 3) broj inicijativa koje se predstavljaju „pod zajedničkim nazivnikom“ održivog razvoja ZŽ; 4) broj programa edukacije za okoliš (NVU i drugi); udio škola koje su uključene u neki program edukacije za okoliš (Globe, Eko-škole, ...); 5) broj „zelenih“ udruga aktivnih na području županije; broj i ukupna vrijednost provedenih projekata; visina iznosa potpora za rad „zelenih“ udruga.

PRIORITET	Strateški cilj br. 4: VISOKA KVALITETA ŽIVOTA → Prioritet br. 4.4: Visoka kvaliteta okoliša
MJERA	Mjera 4.4.3. Korištenje obnovljivih izvora energije
CILJ MJERE	Porast energetske učinkovitosti u Županiji, smanjenje onečišćenja sagorijevanjem fosilnih izvora energije
SADRŽAJ	Obzirom na raspoložive resurse obnovljivih izvora energije (geotermalni izvori, biomasa) ovom mjerom predviđa se njihovo učinkovito korištenje. Aktivnosti obuhvaćaju osmišljavanje i provedba projekta i programa ulaganja u obnovljive izvore energije, te ulaganja u praktična znanja i vještine za osiguravanje porasta energetske učinkovitosti. i
NOSITELJI	županija, županijski zavod za prostorno uređenje i zaštitu okoliša, JLS, drugi relevantni akteri za pojedina područja, obrazovne institucije, HEP
KORISNICI	Stanovnici, gospodarstvo županije i dr.
INDIKATORI	Porast kvalitete opskrbe korisnika energijom, broj novih projekata i programa iz područja obnovljivih izvora energije realiziranih u praksi, stopa smanjenja potrošnje komercijalnih izvora energije.

III.5. POVEZANOST I USKLAĐENOST CILJEVA I MJERA ŽRS-A S NACIONALNIM CILJEVIMA I CILJEVIMA EUROPSKE UNIJE

Razvoj se ne događa u izolaciji, pa je prepoznavanje i uvažavanje šireg planskog konteksta ključan element svakog razvojnog plana. Širi planski kontekst za ŽRS su nacionalni razvojni planovi i strategije (i sektorski i integralni), te još šire –politike, strategije i programi EU-a. Prilikom pripreme ŽRS-a stalno se vodilo računa o njegovoj usklađenosti s tim širim okvirom: počevši od osnovne analize, gdje se pri identifikaciji potreba implicitno koristilo spoznaje o postojećim prijedlozima rješenja tipičnih razvojnih problema, preko SWOT analize, gdje znatan dio prilika za razvoj pružaju upravo inicijative i programi s viših razina i šireg okruženja do samog utvrđivanja ciljeva i prioriteta, gdje se nastojalo da razvojni ciljevi i prioriteti ŽRS-a slijede opći smjer zadan ciljevima i prioritetima RH i EU-a, konkretizirajući ih uvažavanjem posebnosti ZŽ-a.

5.1 POVEZANOST S NACIONALNIM RAZVOJNIM CILJEVIMA

U okolnostima gdje u RH još uvijek ne postoji dovoljno široko participativnim procesom izrađen i još

širim konsenzusom usvojen integralni nacionalni razvojni plan, prilikom izrade ŽRS-a ključni nacionalni ciljevi i prioriteti „iščitavani“ su iz većeg broja postojećih nacionalnih strateških dokumenata RH, uključujući: 1) nacionalnu razvojnu strategiju za razdoblje 2006. – 2013. pod nazivom „Strateški okvir za razvoj 2006. – 2013.“, koji je pripremio Središnji državni ured za razvojnu strategiju; 2) strateški dokument Nacionalnog vijeća za konkurentnost (NVK) pod nazivom “55 preporuka za ostvarivanje konkurentnosti”, koji je Vlada RH predstavila i prihvatila u proljeće 2004. godine; 3) Nacionalnu strategiju regionalnog razvoja Hrvatske, čija je izrada dovršena u listopadu 2005. godine; 4) integralnu nacionalnu Strategiju prostornog uređenja RH; te 5) razne druge sektorske strategije.

5.1.1 Usklađenost ciljeva ŽRS-a s ciljevima Nacionalne razvojne strategije

Nacionalna razvojna strategija definira 10 prioritetnih područja djelovanja, a unutar svakog područja razvojne ciljeve i potrebne instrumente za njihovo ostvarenje. Usporedba navedenih prioriteta sa strateškim ciljevima i prioritetima ŽRS-a otkriva visoka podudarnost u mnogim područjima (vidi *Tablica 39.*).

Tablica 39. Prioritetna područja djelovanja prema Nacionalnoj razvojnoj strategiji i njihovo uvažavanje u ciljevima i prioritetima određenim ŽRS-om

PRIORITETNA PODRUČJA „HRVATSKOG PUTA U PROSPERITET“	PRIORITETI ŽRS-a KOJIMA SE PODUPIRE UNAPREĐENJE STANJA U PRIORITETNIM PODRUČJIMA PREPOZNATIM U NACIONALNOJ RAZVOJNOJ STRATEGIJI
1. Ljudi i znanje	STRATEŠKI CILJ IV:VISOKA KVALITETA ŽIVOTA Prioritet 4.1. Razvoj društva znanja Prioritet 4.2. Razvijene društvene djelatnosti
2. Socijalna kohezija i socijalna pravda	STRATEŠKI CILJ IV: VISOKA KVALITETA ŽIVOTA Prioritet 4.2. Razvijene društvene djelatnosti STRATEŠKI CILJ I.:UČNKOVITO UPRAVLJANJE RAZVOJNIM RESURSIMA, POTENCIJALIMA I RAZVOJEM Prioritet 1.2. Aktivno građanstvo, jačanje uloge civilnog društva u razvoju
3. Promet i energija	STRATEŠKI CILJ IV:VISOKA KVALITETA ŽIVOTA Prioritet 4.3. Razvijena komunalna i prometna infrastruktura
4. Priroda, prostor i regionalni razvitak	STRATEŠKI CILJ I.:UČNKOVITO UPRAVLJANJE RAZVOJNIM RESURSIMA, POTENCIJALIMA I RAZVOJEM Prioritet 1.3. Učinkovito integralno upravljanje prostorom, prirodnim i stvorenim resursima STRATEŠKI CILJ III.:PREPOZNATLJIVA I OČUVANA KULTURNA I PRIRODNA BAŠTINA Prioritet 3.1. Zaštita i održivo korištenje prirodne baštine Prioritet 3.2. Zaštita i održivo korištenje kulturne baštine Prioritet 3.3. Jačanje prepoznatljivosti
5. Makroekonomska stabilnost i gospodarska otvorenost	Strateški cilj 1: konkurentno gospodarstvo → prioritet 1.1: Poticanje razvoja malog i srednjeg poduzetništva i stvaranje preduvjeta za ulaganje u gospodarstvo
6. Financije i kapital	-
7. Poduzetnička klima	STRATEŠKI CILJ II.: KONKURENTNO I DRUŠTVENO ODGOVORNO GOSPODARSTVO Prioritet 2.1. Razvoj poticajnog poduzetničkog okruženja Prioritet 2.2. Uvođenje znanja, tehnologija, inovacija u gospodarstvo Prioritet 2.3. Konkurentna poljoprivreda Prioritet 2.4. Konkurentna industrija, obrtništvo, malo i srednje gospodarstvo Prioritet 2.5. Konkurentan sektor turizma i ostalih uslužnih djelatnosti
8. Znanost, tehnologija i informacijsko-komunikacijska tehnologija	STRATEŠKI CILJ II.: KONKURENTNO I DRUŠTVENO ODGOVORNO GOSPODARSTVO Prioritet 2.2. Uvođenje znanja, tehnologija, inovacija u gospodarstvo
9. Privatizacija i restrukturiranje	-
10. Nova uloga države	STRATEŠKI CILJ I.:UČNKOVITO UPRAVLJANJE RAZVOJNIM RESURSIMA, POTENCIJALIMA I RAZVOJEM Prioritet 1.1. Učinkovita županijska i lokalna samouprava Prioritet 1.2. Aktivno građanstvo, jačanje uloge civilnog društva u razvoju Prioritet 1.3. Učinkovito integralno upravljanje prostorom, prirodnim i stvorenim resursima Prioritet 1.4. Učinkovita suradnja s Gradom Zagrebom i drugim županijama Prioritet 1.5. Učinkovita međuregionalna i prekogranična suradnja

5.1.2 Usklađenost ciljeva ŽRS-a s ciljevima Nacionalnog vijeća za konkurentnost

Preporuke NVK-a prepoznate su od samih dionika u ranoj fazi izrade ŽRS-a kao izrazito relevantne te su na značajan način pridonijele kako artikuliranju razvojne vizije ŽŽ-a tako i detaljnijem određenju njenih razvojnih ciljeva i prioriteta. Najjasnije se to očituje u odabiru „konkurentnog gospodarstva“ kao prvog strateškog cilja ŽRS-a.

Konkretnije, „preporuke“ se odnose na sedam područja (vidi *Tablica 40*), a ŽRS-om, ponajprije njegovim drugim– Konkurentno i društveno odgovorno gospodarstvo_ i četvrtim strateškim ciljem -Visoka kvaliteta života – te pripadajućim prioritetima i mjerama, naročito su prepoznate i preuzete preporuke iz prvog, četvrtog, petog, i šestog područja, dok se preporuke iz sedmog područja aktivno provodilo samim načinom izrade i pripremama za provedbu ŽRS-a.

Tablica 40. „55 preporuka“ Nacionalnoga vijeća za konkurentnost (2004.)

ŠIRA TEMA	PREPORUKA
I. OBRAZOVANJE ZA RAST I RAZVOJ	1) Povećati uključenost odraslih u programe dodatnog obrazovanja; 2) Obavljati procjenu znanja i vještina potrebnih na budućem tržištu rada; 3) Prilagoditi obrazovne programe razvoju znanja i vještina potrebnih u budućnosti; 4) Povećati vertikalnu i horizontalnu prohodnost poslijeobaveznog obrazovnog sustava; 5) Unaprijediti visoko obrazovanje; 6) Povećati broj studenata prirodnih i tehničkih znanosti; 7) Osvremeniti obrazovanje nastavnika (”poučiti učitelje”); 8) Provesti eksternu i međunarodnu evaluaciju te povećati ulogu društva; 9) Povećati ulogu privatnog sektora u obrazovanju; 10) Povećati državna ulaganja u obrazovanje; 11) Uključiti što više djece u predškolski odgoj.
II. PRAVNA DRŽAVA SUKLADNA EU-u	12) Unaprijediti slobodno tržišno natjecanje; 13) Povećati transparentnost poslovanja javnih poduzeća i privatizirati neke javne usluge; 14) Osvremeniti zakone i regulaciju postupaka javne nabave; 15) Smanjiti broj posebnih vlasničkopravnih uređenja; 16) Uspostaviti pouzdane zemljišnoknjžne evidencije te unaprijediti rad na području zemljišnih knjiga, autorskog prava i srodnih prava te industrijskog vlasništva; 17) Reorganizirati pravosudna tijela i službe; 18) Povećati brzinu i učinkovitost pravosuđa; 19) Poticati mirna rješenja i alternativne metode rješavanja sporova; 20) Osnajiti načelo racionalne organizacije javne uprave; 21) Jačati institucionalne kapacitete javne uprave; 22) Jačati profesionalizam, etičke standarde i depolitizaciju upravne službe; 23) Debirokratizacija – orijentacija na rezultate, transparentnost i otvorenost u radu javne uprave; 24) Decentralizacija.
III. TROŠKOVNA I CJENOVNA KONKURENTNOST	25) Osiguranje bržeg rasta proizvodnosti od rasta troškova rada; 26) Jačanje konkurencije na domaćem tržištu i bolja regulacija monopola i kvazi-monopola; 27) Smanjiti porezni teret;
IV. RAZVOJ INOVATIVNOSTI I TEHNOLOGIJE	28) Potaknuti širenje sustava standarda kvalitete i povećanja proizvodnosti u poduzećima; 29) Organizirati ”Enterprise Croatia”; 30) Unaprijediti sustav poticaja za tehnološke aktivnosti poduzeća; 31) Unaprijediti sustav potpore transferu tehnologije i proširiti ga shemom potpore ”Poduzećima koja uče”; 32) Uvođenje i modernizacija statističkog sustava ekonomije znanja; 33) Uspostaviti nacionalnu nagradu za inovativnost za pojedince i poduzeća
V. JAČANJE MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA	34) Razvijati poduzetničku kulturu; 35) Osmišljavati konzistentne vladine politike i instrumente za poticanje poduzetničkih aktivnosti; 36) Ukloniti administrativne zapreke u svim fazama životnog ciklusa poduzetničkog pothvata, od pokretanja, preko razvoja, do faze vlasničkog transfera; 37) Stimulirati razvoj tržišta kapitala za financiranje novih poslovnih pothvata te malih i srednjih poduzeća s potencijalom rasta; 38) Razvijati infrastrukturu institucija za pružanje stručnih usluga malim i srednjim poduzećima; 39) Utvrditi <i>benchmark</i> proizvodnosti za sektor malih i srednjih poduzeća prema odgovarajućim industrijama u EU-u; 40) Stimulirati ”izvozni mentalitet” malih i srednjih poduzeća; 41) Smanjivati regionalnu razvojnu neravnotežu korištenjem klastera.
VI. REGIONALNI RAZVOJ I RAZVOJ KLASTERA	42) Primijeniti osnovna načela suvremene regionalne politike; 43) Uspostaviti zakonski i institucionalni okvir za učinkovito vođenje regionalne politike; 44) Poticanje lokalnih razvojnih inicijativa i instrumenata razvoja; 45) Razviti financijske poticaje za regionalni razvoj na svim razinama; 46) Razvoj klastera; 47) Osnajiti gospodarsku komponentu razvoja u prostornom planiranju i upravljanju prostorom; 48) Okrupnjivati teritorijalne jedinice koje su predmet regionalnog razvoja.
VII. STVARANJE POZITIVNOG STAVA I LIDERSTVA	49) Prezentirati javnosti objektivnu ocjenu stanja u gospodarstvu i na toj ocjeni stvarati osjećaj hitnosti radikalnih promjena; 50) Političko vodstvo mora izgraditi tim ljudi koji će biti spreman i sposoban inicirati promjene i njima upravljati; 51) Kreirati razvojnu viziju i oko nje okupiti vodeće stručnjake i dobiti njihovu podršku; 52) Čelni ljudi Vlade moraju cijelu javnost točno i jasno stalno obavještavati o promjenama i ciljevima provedbe cjelovitog paketa reformi; 53) Za pronalaženje pojedinih rješenja služiti se inozemnim iskustvima i provjerenim metodologijama; 54) Definirati, priopćavati i ostvarivati kratkoročne i srednjoročne ciljeve na temelju dijaloga glavnih društvenih aktera, čemu doprinos mogu dati i Nacionalno vijeće za konkurentnost i druge nevladine udruge; 55) Ulagati u edukaciju političke elite kako bi ovladala vještinama i znanjima modernog vrhunskog liderstva.

Usporedimo li preporuke u sklopu svakog od spomenutih područja iz dokumenta "55 preporuka", te utvrđene prioritete i mjere u okviru spomenutih dvaju strateških ciljeva ŽRS-a, vidljiva je visoka razina usklađenosti, posebno na temama: razvoja poduzetničke kulture i podržavajuće infrastrukture za podršku malim i srednjim poduzetnicima (MSP); razvoj klastera; tržišnog organiziranja; privlačenja ulaganja; unapređivanja upravljanja razvojem; poticanja transfera tehnologije i usvajanja novih znanja; poticanja uloge privatnog sektora u obrazovanju; razvoja specijalističkih programa dodatnog obrazovanja; poboljšanja obrazovne strukture i prilagodbe obrazovanja potrebama gospodarstva; i dr. Povezanost je još uočljivija i konkretnija kad se sagledaju i mjere predložene u okviru ŽRS-a.

5.1.3 Usklađenost ciljeva ŽRS-a a s ciljevima i prioritetima Nacionalne strategije regionalnog razvoja RH

Strategija regionalnog razvoja RH (SRR) ima dva ključna strateška cilja: SC1) sve su županije i šire regije sposobne pridonositi održivom razvoju i nacionalnoj konkurentnosti te smanjivanju socijalnih i gospodarskih razlika u državi; SC2) uveden učinkovit sustav upravljanja regionalnim razvojem.

Metodološki slično kao i u ŽRS-u, ti se strateški ciljevi provode kroz nekoliko (ukupno pet) prioriteta, među kojima su za ŽRS najrelevantnija tri prioriteta vezana uz prvi strateški cilj: P1.1) Jačanje svih županija i širih regija kako bi optimalno koristile i upravljale svojim razvojnim potencijalom; P1.2) Potpora područjima koja trajno zaostaju u razvoju kako bi pridonijela održivom razvoju i nacionalnoj konkurentnosti; te P1.3) Smanjenje negativnih učinaka granica na razvoj županija jačanjem prekogranične suradnje.

Strategijom su kao instrumenti za djelovanje na ta tri prioritetna područja predviđena tri programa – 1) Program razvoja županija i širih regija; 2) Program za područja s razvojnim poteškoćama; 3) Program za prekograničnu i međuregionalnu suradnju.

Usporedba s ciljevima i prioritetima određenim ŽRS-om pokazuje visoku razinu usklađenosti ŽRS-a i SRR-om određenih prioriteta i programa.

5.1.4 Usklađenost ciljeva ŽRS-a s Nacionalnom strategijom i programom prostornog uređenja, Nacionalnom strategijom zaštite okoliša

Navedene nacionalne strategije/planovi najviše se tiču Prioriteta:1.3. *Učinkovito integralno upravljanje prostorom, prirodnim i stvorenim resursima*, Strateškog cilja III.: *PREPOZNATLJIVA I OČUVANA KULTURNA I PRIRODNA BAŠTINA* i Prioriteta 4.3.: *Razvijena komunalna i prometna infrastruktura* i Prioriteta 4.4.: *Visoka kvaliteta okoliša*.

Usporedba s ciljevima i prioritetima nacionalnih strategija s ciljevima i prioritetima određenim ŽRS-om pokazuje visoku razinu podudarnosti odnosno usklađenosti.

Konkretnije, nacionalna strategija zaštite okoliša prepoznaje gospodarenje otpadom i zaštitu voda (u prvom redu od onečišćenja otpadnim vodama) kao

najveće probleme i posljedično najviše prioritete u sektoru zaštite okoliša, što je posve u skladu s ŽRS-om određenim mjerama u prioritetu Prioriteta 4.3.: *Razvijena komunalna i prometna infrastruktura*.

ŽRS-om određeni strateški cilj III *PREPOZNATLJIVA I OČUVANA KULTURNA I PRIRODNA BAŠTINA*, odnosno uz njih vezani prioritete u skladu su s temeljnim državnim opredjeljenjem za prostorno uravnotežen i održiv razvoj, racionalno korištenje i zaštitu nacionalnih dobara te povećanje vrijednosti i kvalitete prostora i okoliša, koje je deklarirano u svim relevantnim nacionalnim strategijama, uključujući i sve ovdje razmatrane.

5.2 POVEZANOST S RAZVOJNIM CILJEVIMA EU-a

5.2.1 Razvojni ciljevi EU-a za programsko razdoblje 2007. – 2013.

S obzirom na to da je ŽRS razvojni dokument koji se priprema i kao podloga za korištenje pretpripravnih fondova EU-a (a nakon pridruženja, i za korištenje strukturnih fondova EU-a), vrlo je važno da su ciljevi i prioritete određeni ŽRS-om jasno i u velikoj mjeri usklađeni s osnovnim ciljevima EU-a.

Usporedba s programskim ciljevima EU-a za isto razdoblje (od 2007. do 2013. godine), koji su određenih nizom strateških razvojnih dokumenata EU-a²³, u prvom redu onih kojima se daju smjernice za strukturnu politiku EU-a, a uključuju u prvom redu: Prijelaz na gospodarstvo utemeljeno na znanju; Iskorištavanje konkurentskih prednosti; Promicanje održivog razvoja industrije; Ulaganje u ljudski i fizički kapital; Unapređenje upravljanja razvojem.

Već i ad hoc usporedba s ciljevima i prioritetima određenim ŽRS-om (vidi npr. Tablica 38) pokazuje visoku razinu usklađenosti, gdje svi navedeni osnovni programski ciljevi EU-a postoje kao prioritete u ŽRS-u.

5.2.2 Horizontalni ciljevi

Osim srednjoročnih programskih ciljeva, važni su i tzv. horizontalni ciljevi, odnosno ciljevi koji bi se idealno trebali promicati svim programima i projektima EU-a, a uključuju: Razvoj informacijskog društva; Promociju jednakih mogućnosti i ljudskih prava; Upravljanje okolišem i "održivost"; Nastavak privatno-javnog partnerstva i učinkovite demokracije. U nastavku se razmatra zadovoljenost svakog od njih u ZŽ-u, odnosno ŽRS-om određenom razvojnom scenariju.

Razvoj informacijskog društva u ZŽ trebao bi biti jedan od pokretača suvremenih gospodarskih i društvenih promjena u Županiji, koji između ostalog zahtijeva vrlo široku uključenost građana u stjecanju novog elementa pismenosti za 21. stoljeće. Iako je prepoznato da je

23 Među ključne razvojne dokumente EU-a za naredno programsko razdoblje valja spomenuti sljedeće: Cohesion Policy in Support for Growth and Jobs: Community Strategic Guidelines, 2007-2013 (2005); Common Actions for Growth and Employment: The Community Lisbon Programme (2005); New Proposals for Growth and Jobs under the Next Financial Framework 2007-13 (2005); Working Together for Growth and Jobs. Next Steps in Implementing the Revised Lisbon Strategy (2005); EuŽRS-economy, NO.2., Directorate-General for Economic and Financial Affairs, EC (2005); Integrated Guidelines for Growth and Jobs . 2005-08) i dr.

informacijska i komunikacijska tehnologija (IKT) bitna komponenta razvoja, između ostaloga i povećanja poslovne konkurentnosti, ŽŽ trenutno nedovoljno koristi potencijal informacijskog društva. Iz tog razloga, razvoj informacijskog društva u ŽŽ prepoznat je u kontekstu strateškog cilja II *Konkurentno i društveno odgovorno gospodarstvo* – iako je sfera utjecaja „informatizacije“ daleko šira.

Politika jednakih mogućnosti provodit će se u sklopu svih mjera i projekata ŽRS-a, između ostaloga zahtjevom da podnositelji projekata u prijedlogu projekta obavezno objasne kako u svom projektu namjeravaju provoditi načela jednakih mogućnosti. ŽRS će promicati jednak pristup svih ljudi obrazovanju, obuci i mogućnostima zapošljavanja koje nudi ŽRS bez ikakve diskriminacije s obzirom na spol, neki oblik invaliditeta, etničko podrijetlo i dr.

Opredjeljenje za sustavno upravljanje okolišem i održivost u ŽRS-u ŽŽ-a se najbolje reflektiraju kroz treći i četvrti strateški cilj -Visoka kvaliteta života. Osim toga, briga o okolišu i optimalnom održivom korištenju postojećih prirodnih resursa potiče se i mnogim drugim prioritetima, pa i iz prva dva cilja, koja se inicijalno mogu činiti „prorazvojni“ i kao takvi „u suprotnosti“ sa zaštitom okoliša. Primjer su razvoj čiste industrije i razvoj održive poljoprivrede iz strateškog cilja konkurentnog gospodarstva te unapređenje upravljanja regionalnim razvojem i razvoj civilnog društva, koji na vrlo izravan način pridonose i kvalitetnijem – a to u današnje vrijeme nužno znači i održivom – upravljanju resursima.

Partnerstva između javnog sektora, privatnog sektora i civilnog društva na lokalnoj i/ili regionalnoj razini prepoznata su u EU-u kao jedan od nužnih preduvjeta i/ili instrumenata uspješnog održivog razvoja. Iskustveno se partnerstvo pokazalo kao ključan čimbenik kako u postizanju maksimalne mobilizacije resursa, tako i prilikom pronalazena rješenja za krizne razvojne situacije (npr. zatvaranje velikih tradicionalnih industrija i uz to vezana opasnost od povećanja siromaštva, socijalne isključenosti i drugih neželjenih posljedica). U nedostatku partnerskih dogovora smanjeni su izgledi

za uspješan lokalni gospodarski razvoj. Nedostatak partnerstava također nosi rizik od udvostručavanja i ponavljanja već poduzetih akcija, kao i opasnost da aktivnosti i projekti ne dospiju do onih korisnika kojima je potpora najpotrebnija. U ŽŽ, sama izrada ŽRS-a važan je korak naprijed u „Razvoju partnerstva i učinkovite demokracije“, a u ŽRS su ugrađene i eksplicitne mjere kojima javni sektor podupire svoje partnere u razvoju (privatni sektor i civilno društvo), a time automatski jača i partnerstvo. Partnerstvo je osim toga ključna riječ u usvojenoj Strategiji te u predloženoj proceduri provedbe ŽRS-a.

Konačno, svi navedeni horizontalni ciljevi uključeni su u kriterije za vrednovanje projektnih prijedloga.

5.2.3 Usklađenost sa ciljevima pretpristupnih programa Europske unije

Polazeći od činjenice da se Hrvatska nalazi usred procesa pristupanja Europskoj uniji, vrlo je važno razmotriti usklađenost ŽRS-a s ciljevima pretpristupnih programa. Hrvatska trenutno može koristiti programe PHARE, ISPA i SAPARD, no za ŽRS je najvažnija usklađenost s ciljevima IPA-e (Instrument for pre-accession assistance – IPA), odnosno pretpristupnog programa EU-a kojim se od 2007. zamjenjuju svi postojeći programi – u prvom redu radi racionalizacije upravljanja programima, jer su svi ciljevi i prioriteti PHARE, ISPA i SAPARD programa u cijelosti ugrađeni u ciljeve i prioritete IPA-e. Važnost usklađenosti s IPA prioritetima najbolje ilustrira podatak da planirana financijska vrijednost programa IPA za razdoblje 2007. – 2013. iznosi 12,9 milijardi eura.

IPA program se sastoji od pet komponenti – pomoć u tranziciji i jačanje institucija; regionalna i prekogranična suradnja; regionalni razvoj; razvoj ljudskih potencijala; ruralni razvoj – a unutar svake od njih definirani su indikativni prioriteti, koji se potom detaljnije razrađuju za svaku zemlju korisnicu programa kroz tzv. operativne programe. Za izradu operativnih programa odgovorna su nadležna tijela na nacionalnoj razini, a u slučaju Hrvatske očekuje se da će izrada operativnih programa biti završena početkom 2007.

Tablica 2. Komponente i prioriteti IPA-e

KOMPONENTE IPA-e	PRIORITETI
POMOĆ U TRANZICIJI I JAČANJE INSTITUCIJA	- Pokriva sve aktivnosti jačanja institucija i investicije vezane za <i>acquis communautaire</i> . - Pokriva sve mjere, unutar konteksta pristupanja, koje nisu pokrivene ostalim komponentama.
REGIONALNA I PREKOGRANIČNA SURADNJA	- Promoviranje održivog gospodarskog i društvenog razvoja pograničnih područja. - Rješavanje zajedničkih izazova u području zaštite okoliša, javnog zdravlja i prevencije u području organiziranog kriminala. - Osiguravanje efikasne i sigurne granice. - Promoviranje lokalnih akcija usmjerenih zbližavanju lokalnog stanovništva.
REGIONALNI RAZVOJ	- Prometna infrastruktura, fokusiranje na povezivanje s TEN-T mrežom. - Projekti zaštite okoliša koji se odnose na područje upravljanja vodama, vodoopskrbu, upravljanje otpadnim vodama i kvalitetom zraka. Također su pokriveni projekti iz područja energetske učinkovitosti, obnovljivih izvora energije i čistog gradskog prijevoza. - Obnova/sanacija industrijskih zona, uključujući sanaciju onečišćenog zemljišta i postrojenja. - Inovativnost i poduzetništvo, kroz potporu malim i srednjim poduzećima (MSP), uključujući jačanje istraživačkih i inovacijskih kapaciteta, potporu za poticanje transfera tehnologije, razvoj poslovnih mreža i klastera. - Informacijsko društvo, uključujući razvoj lokalnog sadržaja, usluga i aplikacija, razvoj širokopojasne mreže, potpora i usluge MSP-ima u usvajanju i primjeni informacijsko-komunikacijskih tehnologija - Socijalna infrastruktura (Obrazovanje i zdravlje), tamo gdje predstavljaju kočnicu za uspješan regionalni razvoj.

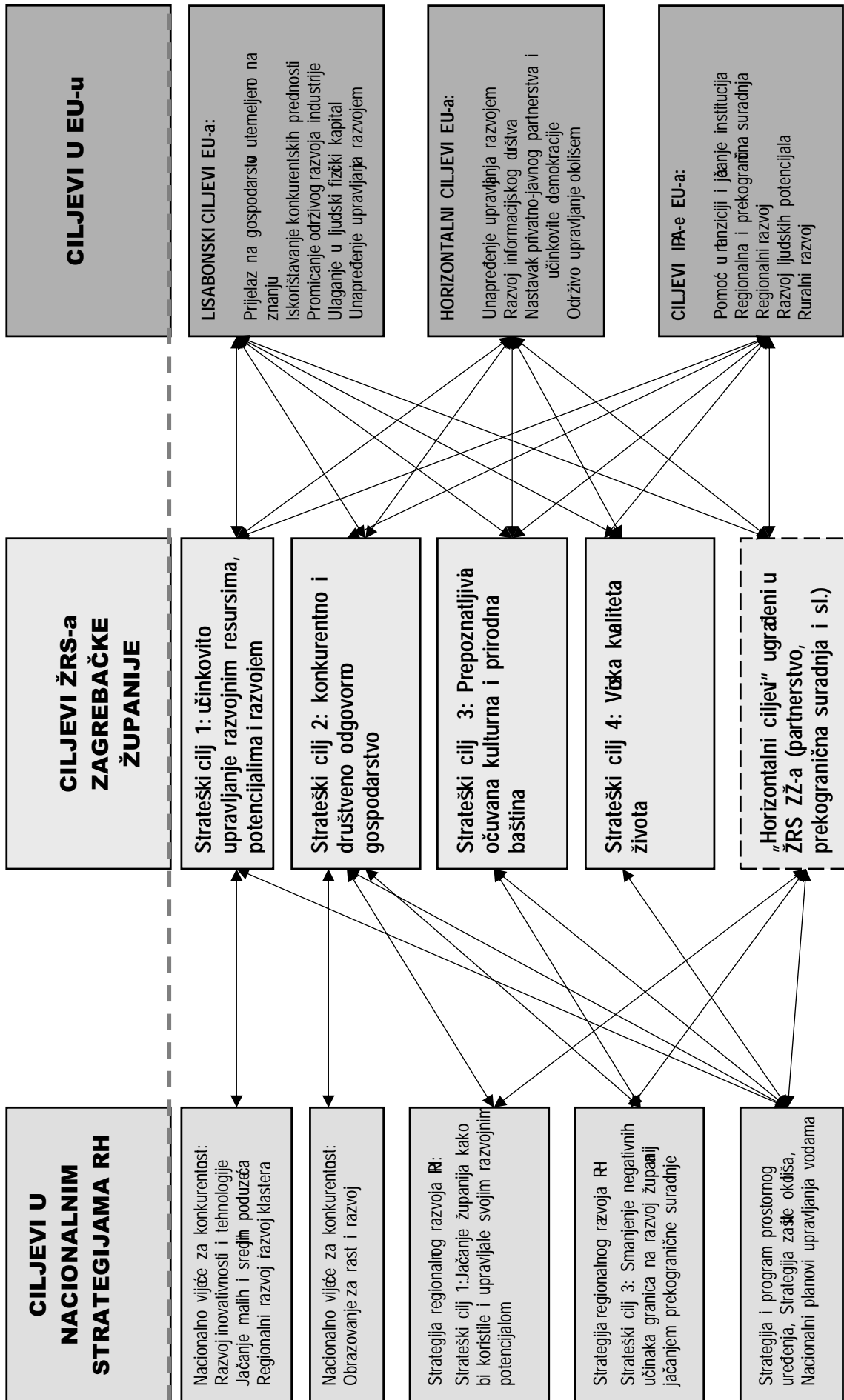
KOMPONENTE IPA-e	PRIORITETI
RAZVOJ LJUDSKIH POTENCIJALA	<ul style="list-style-type: none"> - Povećanje prilagodljivosti radnika i poduzeća, posebice promicanje cjeloživotnog učenja, promoviranje poduzetništva i potpornih usluga u području restrukturiranja radne snage. - Unapređivanje pristupa zapošljavanju, sprječavanje nezaposlenosti kroz modernizaciju institucija na području tržišta rada, provedba aktivnih i preventivnih politika povećanja zaposlenosti žena. - Ojačati društvenu uključenost hendikepiranih osoba i boriti se protiv svih oblika diskriminacije na tržištu rada. - Promoviranje partnerstva i umrežavanja u području zapošljavanja i socijalne uključenosti. - Proširiti i unaprijediti investicije u ljudski kapital, posebice kroz promoviranje reformi u području obrazovanja i sustava treninga. - Jačanje institucionalnih kapaciteta i efikasnosti javne uprave, socijalnih partnera i relevantnih nevladinih organizacija u području zapošljavanja.
RURALNI RAZVOJ	<ul style="list-style-type: none"> - Unaprijediti tržišnu efikasnost ruralnih proizvođača. - Unaprijediti standarde kvalitete i higijene. - Omogućiti novo zapošljavanje u ruralnim područjima.

Očita je visoka usklađenost IPA-om i ŽRS-om ZZ-a određenih prioriteta (vidi Tablica 41).

Tablica 41. Usklađenost prioriteta IPA-e i ŽRS-a ZZ-a

IPA KOMPONENTE	ŽRS ŽŽ CILJEVI I PRIORITETI
Pomoć u tranziciji i jačanje institucija	STRATEŠKI CILJ IV:VISOKA KVALITETA ŽIVOTA Prioritet 4.1. Razvoj društva znanja STRATEŠKI CILJ I.:UČINKOVITO UPRAVLJANJE RAZVOJNIM RESURSIMA, POTENCIJALIMA I RAZVOJEM Prioritet 1.1. Učinkovita županijska i lokalna samouprava Prioritet 1.2. Aktivno građanstvo, jačanje uloge civilnog društva u razvoju Prioritet 1.3. Učinkovito integralno upravljanje prostorom, prirodnim i stvorenim resursima Prioritet 1.4. Učinkovita suradnja s Gradom Zagrebom i drugim županijama Prioritet 1.5. Učinkovita međuregionalna i prekogranična suradnja
Regionalna i prekogranična suradnja	STRATEŠKI CILJ I.:UČINKOVITO UPRAVLJANJE RAZVOJNIM RESURSIMA, POTENCIJALIMA I RAZVOJEM Prioritet 1.1. Učinkovita županijska i lokalna samouprava Prioritet 1.2. Aktivno građanstvo, jačanje uloge civilnog društva u razvoju Prioritet 1.4. Učinkovita suradnja s Gradom Zagrebom i drugim županijama Prioritet 1.5. Učinkovita međuregionalna i prekogranična suradnja
Regionalni razvoj	STRATEŠKI CILJ II.: KONKURENTNO I DRUŠTVENO ODGOVORNO GOSPODARSTVO Prioritet 2.1. Razvoj poticajnog poduzetničkog okruženja Prioritet 2.2. Uvođenje znanja, tehnologija, inovacija u gospodarstvo Prioritet 2.3. Konkurentna poljoprivreda Prioritet 2.4. Konkurentna industrija, obrtništvo, malo i srednje gospodarstvo Prioritet 2.5. Konkurentan sektor turizma i ostalih uslužnih djelatnosti STRATEŠKI CILJ III.:PREPOZNATLJIVA I OČUVANA KULTURNA I PRIRODNA BAŠTINA Prioritet 3.1. Zaštita i održivo korištenje prirodne baštine Prioritet 3.2. Zaštita i održivo korištenje kulturne baštine Prioritet 3.3. Jačanje prepoznatljivosti
Razvoj ljudskih potencijala	STRATEŠKI CILJ IV:VISOKA KVALITETA ŽIVOTA Prioritet 4.1. Razvoj društva znanja Prioritet 4.2. Razvijene društvene djelatnosti
Ruralni razvoj	STRATEŠKI CILJ II.: KONKURENTNO I DRUŠTVENO ODGOVORNO GOSPODARSTVO Prioritet 2.1. Razvoj poticajnog poduzetničkog okruženja Prioritet 2.2. Uvođenje znanja, tehnologija, inovacija u gospodarstvo Prioritet 2.3. Konkurentna poljoprivreda STRATEŠKI CILJ IV:VISOKA KVALITETA ŽIVOTA Prioritet 4.3. Razvijena komunalna i prometna infrastruktura

Na idućoj slici prikazani su osnovni odnosi između različitih vrsta ciljeva na spomenutim trima razinama: EU-a, nacionalnoj i županijskoj (ciljevi ŽRS-a). Gusta mreža „strelica“ ukazuje na visoku razinu usklađenosti između ŽRS-a ZZ-a te nacionalnih i EU strategija i ciljeva.

24 IV BAZA PROJEKATA

IV.1. POČETNI SKUP PRIORITETNIH PROJEKATA I PROJEKATNA BAZA PODATAKA

Procedura formiranja, izmjena i dopuna baze razvojnih projekata ŽRS-a

Projekti su onaj dio cjeline ŽRS-a kojim se njime definirane vizije i ciljevi postupno ostvaruju.

Prijedlozi projekata identificiraju se i prikupljaju redovitim (barem dva puta na godinu) pozivom za iskazivanje interesa (vidi u Prilogu tekst poziva, standardizirani projektni obrazac te upute za potencijalne predlagatelje projekata), a potom se kroz proces vrednovanja i selekcije od projektnih prijedloga formira tzv. „baza razvojnih projekata“.

U bazu ulaze svi projekti koji zadovoljavaju osnovni kriterij odabira: usklađenost s ŽRS-om određenim ciljevima, prioritetima i mjerama, za što je implicitno utvrđena i usklađenost s državnim i programima EU-a. Također i brojni drugi kriteriji koji su uzeti u obzir pri formuliranju ŽRS-a. Prednost imaju projekti koji pridonose ostvarenju većeg broja ŽRS-om utvrđenih prioriteta i ciljeva.

Odabrani tzv. „prioritetni projekti“ potom prolaze klasifikaciju prema stupnju spremnosti za provedbu, odnosno bivaju razvrstani u neku od sljedeće četiri moguće kategorije:

1. projekti spremni za provedbu (posjeduju sve potrebne dozvole, završena je procjena izvedivosti koja je pozitivno ocijenila projekt);

2. projekti koji zahtijevaju potpunu procjenu izvedivosti (moguće imaju pozitivnu studiju predizvedivosti, ali potrebna je potpuna studija izvedivosti, detaljni plan i/ili procjena troškova i koristi);

3. projekti za koje tek treba načiniti studije predizvedivosti i početne procjene učinaka;

4. projektni prijedlozi (projektne ideje koje tek treba razviti u projekte).

Nakon dovršetka vrednovanja prikupljenih prijedloga, nastavlja se raditi na svim navedenim kategorijama odabranih projekata:

- provedba projekta, u slučaju projekata spremnih za provedbu,
- izrada studija (predizvedivosti, izvedivosti, troškova i koristi, utjecaja na okoliš i sl.) i dorada projektne dokumentacije u svim drugim slučajevima.

U vezi s takvim pristupom, za očekivati je da će znatan broj projekata biti formiran u svoj konačni oblik kroz konstruktivni dijalog predlagatelja i „recenzenata“ projektnih prijedloga s ciljem da konačni projektni prijedlog bude što kvalitetniji – i što privlačniji za financiranje te što učinkovitiji u provedbi.

Iznimno je važno naglasiti da se radi o trajnom procesu te da je posljedično i baza razvojnih projekata promjenjiva. Primjerice, to znači da projekt prijavljen u nekom od kasnijih poziva na iskazivanje interesa,

ukoliko je dobro „pogođen“ s obzirom na aktualne uvjete u okružju, ŽRS-om definiranu hijerarhiju ciljeva te druge opisane kriterije može odmah dobiti visoku razinu prioriteta i krenuti u provedbu bez ikakvog čekanja. Slično tome, projekt koji je zbog svoje usklađenosti sa svim definiranim kriterijima odabira u nekom od ranih poziva na iskazivanje interesa odmah prepoznat i odabran kao visoko prioritetni projekt baze projekata ŽRS-a može zbog neispunjenosti ili promjene nekog preduvjeta za provedbu (npr. nedostatak financijskih sredstava ili nemogućnost ostvarenja potrebnog konsenzusa svih relevantnih dionika) dugo čekati pa čak i trajno ispasti iz baze projekata u svom izvornom obliku.

Analiza projektnih prijedloga prikupljenih prvim pozivom

ŽRS će se ostvarivati nizom pojedinačnih projekata. Prvim „pozivom za iskazivanje interesa“ prikupljeno je 197 projektnih prijedloga²⁵. Svi razvojni projekti koje je ZZ zaprimila putem javnog poziva ili izravnom komunikacijom s predlagачima i dionicima, nalaze se u bazi projekata.

S obzirom na to da je jedna od osnovnih uloga ŽRS-a upravo strateško usmjeravanje i koordiniranje parcijalnih razvojnih inicijativa radi ostvarivanja jedinstvene i cjelovite usvojene razvojne vizije, iznimno je važno uspostaviti trajno praćenje, analiziranje, usmjeravanje i poticanje usklađivanja predloženih pojedinačnih razvojnih projekata s ŽRS-om prepoznatim i određenim razvojnim ciljevima/prioritetima/mjerama. Aktivnost praćenja i usmjeravanja započeta je analizom usklađenosti provedenom na 197 inicijalno pristigla projektna prijedloga.

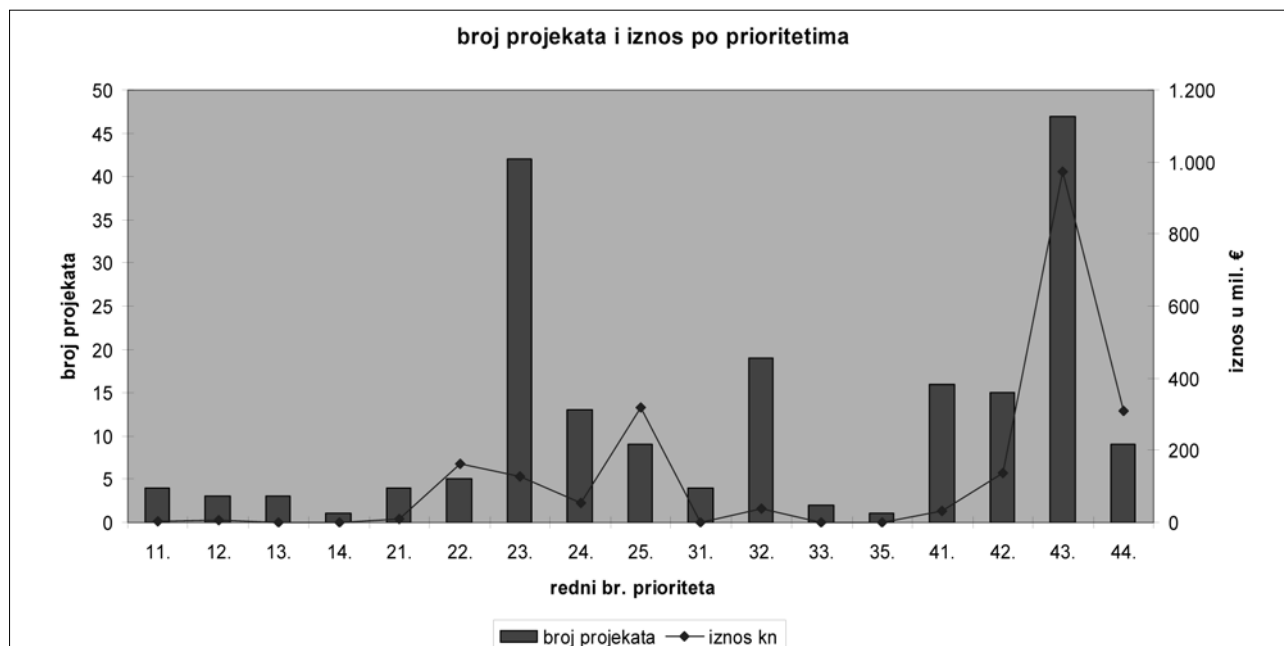
Budući da pristigli projektni prijedlozi nisu i svi postojeći projekti i projektne ideje u ZZ-u, analiza daje tek približnu informaciju/ocjenu usklađenosti između ŽRS-om usuglašene i određene hijerarhije vizije/ciljeva/prioriteta/mjera i svih postojećih projekata u ZZ-u. S druge strane, s obzirom na dužinu trajanja izrade ŽRS-a i izrazita nastojanja da se sudjeluje u njegovoj izradi, moguće je pretpostaviti da se na poziv za prijavu natječaja prijavila većina najkvalitetnijih i najaktivnijih sudionika budućeg razvoja.

Stoga zaključci analize ipak mogu poslužiti kao indikatori o tome u kojoj se mjeri sadašnje razvojne aktivnosti (projekti) u ZZ poklapaju s ŽRS-om utvrđenim ciljevima i prioritetima.

Osnovni analizom dobiveni nalaz jest izrazito neravnomjerna raspodjela do sada prikupljenih projektnih prijedloga (i broja inicijativa i potrebnih sredstava) preko ŽRS-om određenih razvojnih ciljeva/prioriteta/mjera – ili kraće: nesklad između postojeće stvarnosti i ŽRS-om usuglašene vizije.

²⁴ Engl. izrazom project pipeline sugerira se spremnost projekata za provedbu i njihova sekvencijalna posloženost prema nekom odabranom skupu kriterija kao rezultat transparentnog i participativnog procesa vrednovanja i odabira.

²⁵ Projektni prijedlozi pristigli do 20. studenog 2006.

Slika 20: Broj i ukupna vrijednost projekata razvrstanih prema ŽRS-om određenim prioritetima.

LEGENDA

1. UČINKOVITO UPRAVLJANJE RAZVOJNIM RESURSIMA, POTENCIJALIMA I RAZVOJEM

2. KONKURENTNO I DRUŠTVENO ODGOVORNO GOSPODARSTVO

3. PREPOZNATLJIVA I OČUVANA KULTURNA I PRIRODNA BAŠTINA

4. VISOKA KVALITETA ŽIVOTA

Prioritet 1.1: Učinkovita županijska i lokalna samouprava
 Prioritet 1.2: Aktivno građanstvo, jačanje uloge civilnog društva u razvoju
 Prioritet 1.3: Učinkovito integralno upravljanje prostorom, prirodnim i stvorenim resursima
 Prioritet 1.4: Učinkovita suradnja s Gradom Zagrebom i drugim županijama
 Prioritet 1.5: Učinkovita međuregionalna i prekogranična suradnja
 Prioritet 2.1: Razvoj poticajnog poduzetničkog okruženja
 Prioritet 2.2: Uvođenje znanja, tehnologija, inovacija u gospodarstvo
 Prioritet 2.3: Konkurentna poljoprivreda
 Prioritet 2.4: Konkurentna industrija, obrtništvo, malo i srednje gospodarstvo
 Prioritet 2.5: Konkurentan sektor turizma i ostalih uslužnih djelatnosti
 Prioritet 3.1: Zaštita i održivo korištenje prirodne baštine
 Prioritet 3.2: Zaštita i održivo korištenje kulturne baštine
 Prioritet 3.3: Jačanje prepoznatljivosti
 Prioritet 4.1: Razvoj društva znanja
 Prioritet 4.2: Razvijene društvene djelatnosti
 Prioritet 4.3: Razvijena komunalna i prometna infrastruktura
 Prioritet 4.4: Visoka kvaliteta okoliša

Vidljivo je da proračunskom vrijednošću predloženih projekata, izrazito odskače prioritet 2.3. *Konkurentna poljoprivreda* te prioritet 4.3. *Razvijena komunalna i prometna infrastruktura.*, koji ujedno ima i najveći broj prijavljenih projekata.

S druge strane, mali je broj i proračunska vrijednost projekata za prioritet koji su utvrđeni kao izrazito razvojni, i to: *Prioritet 2.1. Razvoj poticajnog poduzetničkog okruženja, Prioritet 2.2: Uvođenje znanja, tehnologija, inovacija u gospodarstvo te Prioritet 1.1: Učinkovita županijska i lokalna samouprava.*

Uočljiva je dakle vrlo neravnomjerna zastupljenost i prema broju projekata i prema proračunskoj vrijednosti, i to prema očekivanom obrascu. Odskače razvoj komunalne i prometne infrastrukture, kao sektor s već vjerojatno ranije pripremljenim idejnim projektima koji trajno čekaju sredstva za provedbu. Relativno je prisutno i područje zaštite i održivog korištenja prirodne i kulturne baštine.

Zaključno, velike oscilacije broja i ukupnog proračuna projekata prema ŽRS-om određenim prioritetima govore da je, radi skladnijeg razvoja prema svim utvrđenim prioritetima, potrebno:

3) razvojne dionike informirati o «deficitarnim područjima» razvoja;

4) aktivnije i izravnije potaknuti osmišljavanje, stvaranje i predlaganje kvalitetnih projektnih prijedloga u izrazito važnim i trenutačno projektima deficitarnim prioritetima i mjerama, koj su važni za razvoj ŽŽ.

Indikativna je i zastupljenost pojedinih vrsta predlagatelja projekata: izrazito dominiraju JLS i institucije, a slabo ili nikako zastupljeni su udruge i poduzetnici. Takav raspored odražava prethodni nalaz o dominaciji krupnih kapitalnih projekata (komunalna i druga infrastruktura), gdje se kao nosioci pojavljuju JLS i institucije. S obzirom na ambiciju ŽRS-a da se pri ostvarivanju razvoja mobiliziraju i iskoriste svi relevantni akteri, svakako bi bila poželjna veća zastupljenost udruga i poduzetnika, koji svojom

„usadenom“ kreativnošću i proaktivnošću izvjesno mogu pridonijeti životnosti i dinamičnosti razvoja ZZ.

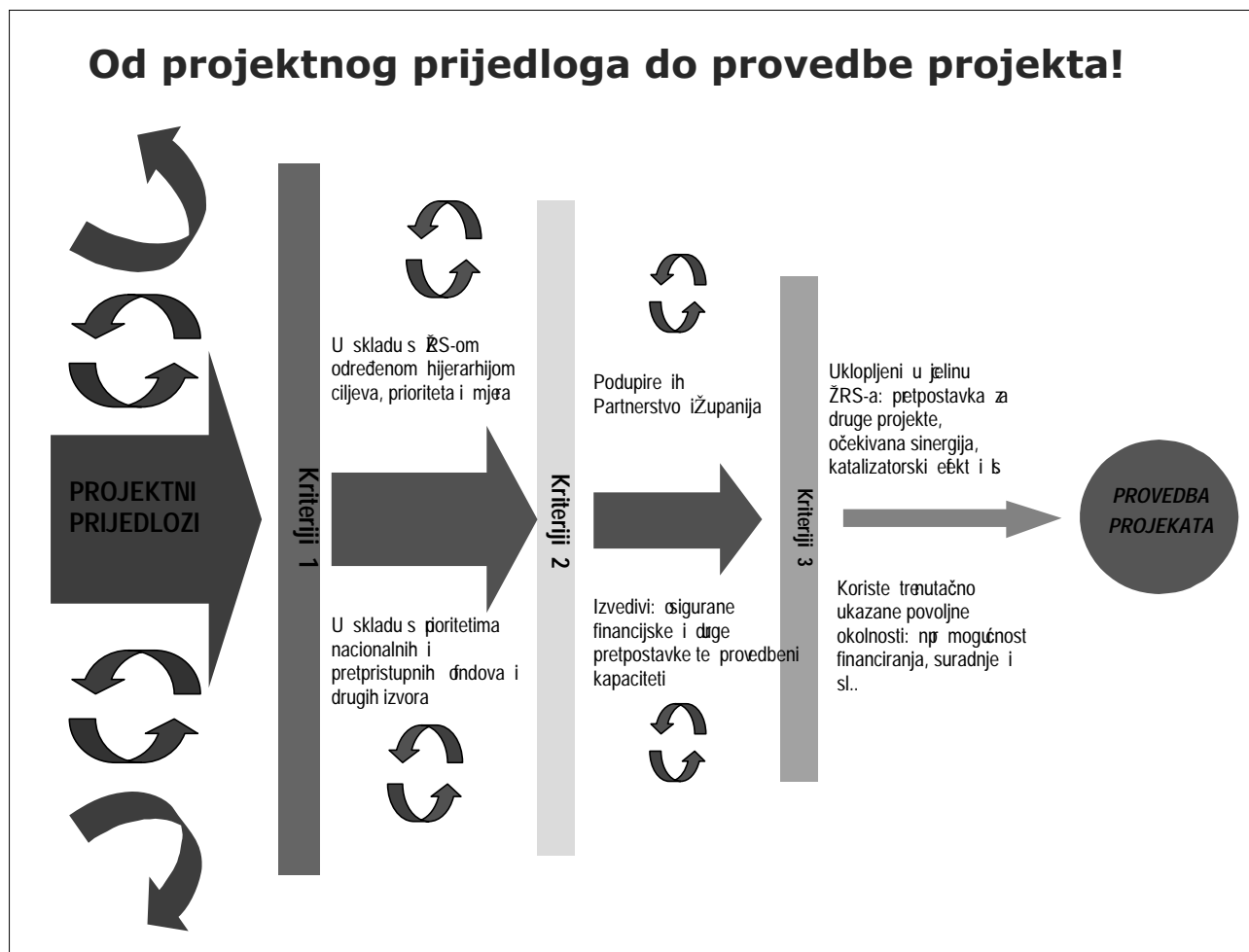
IV.2. KRITERIJI ZA ODABIR PROJEKATA

Proces odabira projekata iznimno je važan. Projekti odabrani za provedbu kroz ŽRS moraju biti u skladu sa strategijom ŽRS-a, kao i s drugim županijskim i nacionalnim strategijama i razvojnim planovima. Nužno je da projekti budu izvedivi i odabrani na transparentan način.

Tablica 42. Faze odabira projekata – faze i dogovoreni kriteriji

FAZA	KRITERIJI (PROJEKTI BI TREBALI)	REZULTATI																																																								
1) IDENTIFIKACIJA: U ovoj se fazi utvrđuju projekti. 2) VREDNOVANJE ODABIRA	<p>OBVEZNI KRITERIJI: Projekti mogu biti u bilo kojoj fazi razvoja, od početne zamisli do iscrpnog plana, ali moraju ...</p> <ul style="list-style-type: none"> - Odražavati ŽRS - tj. rezultirati iz osnovne i SWOT analize i proizlaziti iz prioriteta i mjera ŽRS-a. - Podudarati se s ostalim odobrenim planovima (tj. postojećim i odobrenim nacionalnim/županijskim/ prostornim planovima jedinica lokalne samouprave), sektorskim i drugim. - Biti usklađeni s Nacionalnom strategijom regionalnog razvoja RH. <p>POŽELJNI KRITERIJI: U najboljem slučaju projekti bi trebali ...</p> <ul style="list-style-type: none"> - pridonijeti razvoju konkurentnog gospodarstva - pridonijeti jačanju ljudskog potencijala - pridonijeti očuvanju okoliša - biti usklađeni s relevantnim programima EU-a za razdoblje 2007. – 2013. - općenito biti usklađeni s horizontalnim ciljevima EU-a. 	<p>Proces identifikacije treba rezultirati dugačkim popisom projekata s pravom prvenstva (koji zadovoljavaju kriterije).</p> <p>Projekti trebaju biti razvrstani po uobičajenim (EU i nacionalnim) sektorima, kao što su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razvoj poduzetništva - poljoprivredna potpora i ruralni razvoj - infrastruktura (kanalizacija, odlagališta otpada i sl.) - obrazovanje i razvoj ljudskih resursa - zdravstvo i socijalna skrb - kulturna baština, okoliš i turizam. 																																																								
3) RANGIRANJE Pri primjeni tih kriterija potrebni su neki preliminarni podaci o projektima kao što su opcije, opseg, troškovi i dobiti.	<p>OBAVEZNI KRITERIJI</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mora biti označen kao projekt s pravom prvenstva od strane Partnerskog odbora. - Može se brzo pripremiti u smislu studije izvedivosti i detaljnog osmišljavanja (bez većih problema tehničke, ekološke, financijske, privredne, socijalne ili druge naravi). - Može se brzo realizirati (npr. nabava zemljišta ne predstavlja problem, postoji lokacijska /građevinska dozvola te projektna dokumentacija). - Raspoloživa sredstva sufinanciranja. Projekt ima osigurano sufinanciranje u iznosu od najmanje 20% troškova projekta. - Početna procjena dokazuje veće koristi od troškova (cost benefit). - Odgovorna institucija ima kapacitet za upravljanje i održavanje projekta. <p>POŽELJNI KRITERIJI</p> <ul style="list-style-type: none"> - Projekt je preduvjet za provedbu drugih projekata. - Projekt ima potencijal privlačenja dodatnih fondova u Županiju. - Dopunjuje ostale ŽRS projekte. - Promovira socijalnu uključenost. - Uključuje partnerstvo među sektorima. 	<p>Popis visoko prioriternih projekata u svakom od sektora koji uglavnom zadovoljavaju preliminarnu procjenu (<i>pre-feasibility</i>).</p> <p>To usklađivanje prioriteta lokalne razine s prioritetima vlade i međunarodnih izvora financiranja optimizira pristup sredstvima financiranja.</p>																																																								
	<p>SVI PRIORITETNI PROJEKTI TREBALI BI UKLJUČIVATI:</p> <ul style="list-style-type: none"> - predmet, prioritet i mjeru za koju se veže prijedlog projekta - kratak opis stanja - kratak opis prijedloga rješenja koji sadržava mogućnosti, ciljne korisnike, dopunske projekte i operativne odgovornosti - trenutačan status pripreme - sva ključna pitanja u vezi s okolišem ili nabavkom zemljišta - uključenje u prostorni plan <p>ZA VISOKO PRIORITIZIRANE PROJEKTE:</p> <ul style="list-style-type: none"> - procjena troškova s točnošću od manje ili više od 25% - početna procjena o koristima - definiranje organizacije za sufinanciranje (i fondovi) - kratak pregled plana provedbe s definiranim rokovima i odgovornostima. 	<p>Matrica za projekte s pravom prvenstva prema sektoru kao što je pokazano u tablici:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>S1</th> <th>S2</th> <th>S3</th> <th>S4</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td colspan="4" style="text-align: center;">VISOKI PRIORITET</td> </tr> <tr> <td>Projekt 1</td> <td>P1</td> <td>P 1</td> <td>P1</td> </tr> <tr> <td>Projekt 2</td> <td>P2</td> <td>P 2</td> <td>P 2</td> </tr> <tr> <td>Projekt 3</td> <td>P3</td> <td>P 3</td> <td>P3</td> </tr> <tr> <td>Projekt 4</td> <td>P4</td> <td>P4</td> <td>P4</td> </tr> <tr> <td>Projekt 5</td> <td>P5</td> <td>P 5</td> <td>P5</td> </tr> <tr> <td>ltd.</td> <td>ltd.</td> <td>ltd.</td> <td>ltd.</td> </tr> <tr> <td colspan="4" style="text-align: center;">PRIORITET (Drugi identificirani projekti koji nemaju dovoljno podataka za Pravo prvenstva)</td> </tr> <tr> <td>Projekt 1</td> <td>P1</td> <td>P 1</td> <td>P1</td> </tr> <tr> <td>Projekt 2</td> <td>P2</td> <td>P 2</td> <td>P 2</td> </tr> <tr> <td>Projekt 3</td> <td>P3</td> <td>P 3</td> <td>P3</td> </tr> <tr> <td>Projekt 4</td> <td>P4</td> <td>P4</td> <td>P4</td> </tr> <tr> <td>Projekt 5</td> <td>P5</td> <td>P 5</td> <td>P5</td> </tr> </tbody> </table>	S1	S2	S3	S4	VISOKI PRIORITET				Projekt 1	P1	P 1	P1	Projekt 2	P2	P 2	P 2	Projekt 3	P3	P 3	P3	Projekt 4	P4	P4	P4	Projekt 5	P5	P 5	P5	ltd.	ltd.	ltd.	ltd.	PRIORITET (Drugi identificirani projekti koji nemaju dovoljno podataka za Pravo prvenstva)				Projekt 1	P1	P 1	P1	Projekt 2	P2	P 2	P 2	Projekt 3	P3	P 3	P3	Projekt 4	P4	P4	P4	Projekt 5	P5	P 5	P5
S1	S2	S3	S4																																																							
VISOKI PRIORITET																																																										
Projekt 1	P1	P 1	P1																																																							
Projekt 2	P2	P 2	P 2																																																							
Projekt 3	P3	P 3	P3																																																							
Projekt 4	P4	P4	P4																																																							
Projekt 5	P5	P 5	P5																																																							
ltd.	ltd.	ltd.	ltd.																																																							
PRIORITET (Drugi identificirani projekti koji nemaju dovoljno podataka za Pravo prvenstva)																																																										
Projekt 1	P1	P 1	P1																																																							
Projekt 2	P2	P 2	P 2																																																							
Projekt 3	P3	P 3	P3																																																							
Projekt 4	P4	P4	P4																																																							
Projekt 5	P5	P 5	P5																																																							

Tijek procesa, odnosno procedura odabira projekata, vidljiva je iz sljedeće sheme.

IV. PLAN PROVEDBE ŽRS

IV.1. O provedbi

ŽRS Zagrebačke županije sastoji se od razrađene hijerarhije razvojnih ciljeva – od vizije, preko strateških ciljeva, do prioriteta i mjera – s jedne strane, te od skupa više manje razrađenih projekata, svaki sa svojim željenim/namjeranim razvojnim učincima s druge. I dok konačna uspješnost i vrijednost ŽRS-a uvelike ovisi o tome koliko su dobro „pogođeni“ ti osnovni sastavni dijelovi ŽRS-a – koliko dobro hijerarhija ciljeva strateški usmjerava razvoj na način koji iskorištava snage i prednosti te prevladava i zaobilazi slabosti i prepreke; u kojoj mjeri predlagani projekti doista pridonose harmoničnom ostvarivanju određenih prioriteta i mjera – ona znatno ovisi i o kvaliteti provedbe i upravljanja projektima jer i najkvalitetniji prijedlozi projekata mogu doživjeti neuspjeh ako je provedba loša.

Posljedično, da bi ŽRS proces bio učinkovit i uspješan, njime se moraju osmisliti i osigurati i važni elementi njegove provedbe, uključujući: 1) provedbene institucije i mehanizme; 2) financiranja; 3) postupke za praćenje i vrednovanje programa i projekta; 4) procedure za redovito ažuriranje ŽRS-a; 5) sljedeći – prvi koraci u provedbi ŽRS-a - Akcijski plan provedbe.

Najvažniju ulogu u provedbi imat će Jedinica za provedbu projekata. Njezino je logično mjesto unutar

REGIONALNA RAZVOJNA AGENCIJA. U 2. poglavlju iscrpnije su komentirane institucije i mehanizmi provedbe ŽRS-a.

ŽRS će pridonijeti i uspješnijem privlačenju i natjecanju za financijska sredstva iz raznih potencijalnih izvora za financiranje razvoja i to od nacionalnih programa i institucija RH, onih u EU, zatim mnogih bilateralnih i multilateralnih, vlastitih županijskih i lokalnih izvora do privatnih ulagatelja. ŽRS-om se dobiva dobro strukturiran razvojni plan, dobru podlogu za utvrđivanje i određivanje prioritetnih razvojnih projekata ŽŽ i za njihovo primjereno predstavljanje i kandidiranje za financiranje.

ŽRS je „promjenjiv“ razvojni plan koji se sastoji od niza razrađenih projekata. Predložene procedure praćenja i vrednovanja imaju važnu ulogu u osiguravanju kako efikasnosti tako i trajne prilagođenosti/ažurnosti ŽRS-a, u uvjetima okruženja koje se stalno mijenja. Redovito vrednovanje samog ŽRS-a predviđeno je svake dvije godine. Praćenje ŽRS-a kao cjeline dio je sustava praćenja i vrednovanja, pri čemu postoje i komponente kojima se prate pojedini projekti, skupovi projekata kojima se ostvaruju pojedine mjere i sl. Projekti i njihove faze prate se, vrednuju i adaptivno upravljaju u kraćim razmacima.

IV.2. INSTITUCIJE I MEHANIZMI PROVEDBE

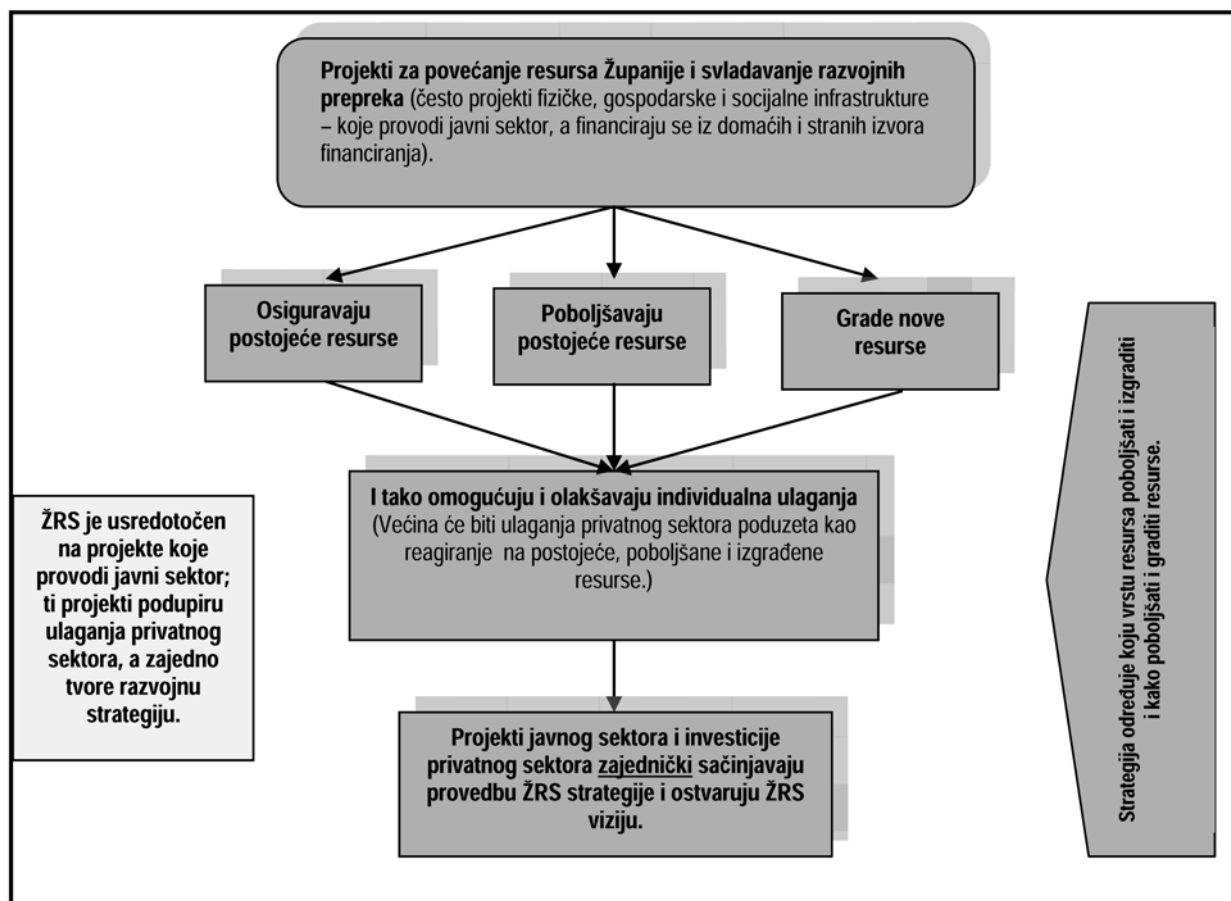
Pri razmatranju strategije provedbe ŽRS-a važno je uočiti da, iako će za provedbu/upravljanje većinom predlaganih projekata, poglavito u idućih nekoliko godina, biti nadležan javni sektor, za ostvarenje postavljene vizije nužno je ravnopravno aktivno uključenje i kreativni napor svih dionika razvoja ŽŽ-a, uključujući privatni sektor i civilno društvo. Posljedično, svrha je većine mjera predloženih ŽRS-om stvoriti okruženje koje omogućuje i potiče:

- razvoj privatnog sektora (koji je glavni akter ostvarenja gospodarskog rasta);
- razvoj civilnog društva (koje je glavni medij „participativne demokracije“ i važan element željenog visokog društvenog standarda i blagostanja).

Slika 20 prikazuje osnovnu ideju strategije ŽRS-a odnosno način na koji se rečeni cilj unapređenja struktura i povećanja resursne osnove ŽŽ-a planira ostvariti.

Institucionalno jačanje i podizanje osposobljenosti izvjesno je potrebno, jer mnogi budući dionici provedbe u prethodnom razdoblju nisu imali mogućnost pa time ni odgovornost raspolaganja i upravljanja financijskim sredstvima u iznosima predviđenim za provedbu ŽRS-a. Konkretnije, nužno je sustavno uvođenje efikasnog upravljanja i praćenja dobivenih sredstava kao i provedbe razvojnih projekata.

Izrada ŽRS-a, prvog takvog integralnog strateškog razvojnog dokumenta u ŽŽ, predstavlja ujedno proces učenja koji će se nastaviti i tijekom provedbe ŽRS-a. Provedbom ŽRS-a javni će sektor kroz predložene prioritetne projekte omogućiti i poticati razvoj privatnog sektora i civilnog društva kako bi mogli učinkovitije pridonositi gospodarskom rastu i promicanju razvoja demokratskog civilnog društva. Pri tome će se i sam javni sektor mijenjati, tj. nastat će institucionalno jačanje koje će omogućiti i ŽŽ i njenim JLS da efikasno i efektivno upravljaju svojim razvojem i kontinuirano revidiraju i unapređuju ŽRS.

Slika 20. Strategija ŽRS-a ŽŽ-a

Vrlo važan aspekt strategije ŽRS-a (i pripreme provedbe i same provedbe ŽRS-a) jest i osiguravanje odgovarajuće stručne i kadrovske kapacitiranosti javne uprave jer su učinkovit i uspješan institucionalni kapacitet i osposobljenost u ŽŽ nužni za učinkovito korištenje dostupnih domaćih i inozemnih²⁶ financijskih sredstava.

²⁶ U prvom redu sredstva pretpristupnih (a nakon pristupanja, strukturnih) fondova EU-a, ali i sredstva drugih međunarodnih izvora financiranja temeljem bilateralne i multilateralne tehničke i druge pomoći razvoju Županije.

U provedbi ŽRS-a glavnu ulogu imaju Županijska skupština i Poglavarstvo, koje predstavljaju izabrani zastupnici i donositelji odluka sa zadaćom promicanja razvoja ŽŽ.

U Županiji djeluje REGIONALNA RAZVOJNA AGENCIJA, koja bi trebala postati nositelj provedbe ŽRS-a. Važno je također i iskustveno učenje tijekom pripreme ŽRS-a, odnosno stečena znanja i iskustvo u primjeni osnovnih načela regionalne politike EU-

a (transparentnost, partnerstvo i dr.), koji su od jeseni 2005. ujedno usvojeni i kao načela u sklopu Strategije regionalnog razvoja RH.

Glavna zadaća REGIONALNE RAZVOJNE AGENCIJE uključivat će: utvrđivanje odgovarajućih postupaka za upravljanje i koordinaciju te osiguravanje funkcioniranja mehanizama javne nabave u skladu s odredbama RH, EU-a ili potencijalnih domaćih ili međunarodnih izvora financiranja; praćenje procesa i pomaganje provedbe cijelog ŽRS-a kroz osmišljavanje novih projekata i privlačenje dodatnih financijskih sredstava; facilitiranje učinkovitog komuniciranja između županijske skupštine, Županijskog partnerskog vijeća za razvoj ZZ i drugih interesnih skupina u tom procesu, kao i za rad i unapređenje partnerstva. U svemu tome REGIONALNA RAZVOJNA AGENCIJA će maksimalno poštovati načela transparentnosti, partnerstva, koncentracije i supsidijarnosti na kojima se temelji priprema ŽRS-a.

Radi održivosti cijelog procesa Regionalna razvojna agencija može angažirati osobe koje su sačinjavale užu radnu grupu za izradu ŽRS-a, a koje će uz daljnju tehničku pomoć ojačati kapacitete za razvoj vještina i znanja potrebnih za planiranje i upravljanje razvojem.

ŽUPANIJSKO PARTNERSKO VIJEĆE uz županijsku je skupštinu najvažnije tijelo sustava za provedbu ŽRS-a. Vijeć je novo tijelo osnovano tijekom procesa pripreme ŽRS-a, a sastoji se od članova koji su nositelji interesa, odnosno dionici razvoja Županije. Partnersko vijeće predstavlja savjetodavnu skupinu koja se redovito sastaje i preporučuje ili odbacuje prijedloge pripremljene unutar ŽRS-a te predlaže preporuke županijskoj skupštini radi osiguravanja većeg i kvalitetnijeg uključivanja zainteresiranih strana.

CIVILNO DRUŠTVO I JAVNE USTANOVE važni su sudionici u provedbi ŽRS-a. CIVILNO DRUŠTVO kao sektor ima iskustvo u pripremi i provedbi projekata i često raspolaže međunarodnim izvorima financiranja. Procjenjuje se da civilni sektor osigurava mnogostruko više sredstava iz međunarodnih izvora financiranja nego iz lokalnih izvora pa stoga predstavlja skupinu in-

stitucija koje aktivno utječu na dotok financijskih sredstava te omogućuje financiranje aktivnosti koje državne službe ne mogu pokriti.

JAVNE USTANOVE, koje se financiraju iz državnog proračuna i proračuna lokalne samouprave, imat će također važnu ulogu u privlačenju sredstava iz vanjskih izvora u Županiju jer zbog neprofitnog karaktera primaju nepovratnu financijsku pomoć iz fondova EU. Istodobno, svojim organizacijskim kapacitetima i djelokrugom rada te su institucije sposobne raspolagati znatnim sredstvima dostupnim kroz zajmove investicijskih i razvojnih banaka. I civilni sektor i javne ustanove imat će vrlo važnu ulogu u razvijanju i promoviranju suradnje na razvojnim projektima jer omogućuju osnaživanje i uključivanje samih korisnika u njihovu provedbu. Važna će biti suradnja civilnog sektora i javnih ustanova s REGIONALNA RAZVOJNA AGENCIJA -om u razvoju i promoviranju tih projekata.

PRIVATNI SEKTOR je glavni pokretač razvoja i otvaranja novih radnih mjesta. Njegova je zadaća najteža i predstavlja najveći pojedinačni izazov koji će se morati rješavati u okvirima ovog ŽRS-a. Privatnom je sektoru nužno omogućiti okvir putem odgovorne i djelotvorne potpore države, koja na taj način povećava konkurentnost lokalnog gospodarstva, a konkurentno gospodarstvo otvara nova radna mjesta.

Provedbeni mehanizmi ŽRS-a, koji će rezultirati razvojem ZZ na način koji je opisan u ŽRS-u, izgrađivat će se provedbom mjera i projekata definiranih ŽRS-om. Glavni mehanizam za uspješnu provedbu jesu kriteriji odabira projekata koji su u skladu sa zahtjevima domaćih i međunarodnih izvora financiranja i definiranim razvojnim prioritetima, a onda i provedba (praćenje i vrednovanje).

MATRICA KLJUČNIH DIONIKA. U provedbu ŽRS-a uključen je širok spektar dionika iz ZZ, ali i institucija državne uprave koje djeluju na nacionalnoj razini. U sljedećoj tablici dan je pregled glavnih dionika, njihov sadašnji status, njihova predviđena uloga u provedbi ŽRS-a te pregled razdoblja i materijalnih resursa potrebnih za ispunjavanje te uloge.

Tablica 43. Pregled ključnih dionika u provedbi ŽRS-a

ORGANIZACIJA	PREGLED TRENUTAČNIH DJELOVANJA	ULOGA I ODGOVORNOSTI U IMPLEMENTACIJI ŽRS-A	POTREBNI RESURSI I DJELOVANJA
ŽUPANIJA	Prati i sudjeluje u izradi ŽRS. Organizira i provodi druge razvojne programe važne i za realizaciju ŽRS.	Usvaja nacrt i konačnu verziju ŽRS-a; upravlja provedbom i vrednovanjem rezultata.	Usvaja dokumente ŽRS-a: u 2006. Upravlja provedbom ŽRS-a 2006. - 2013.
REGIONALNA RAZVOJNA AGENCIJA	Sudjeluje u izradi ŽRS-a ali u tome nema ključnu ulogu.	Priprema stručne podloge za izradu i provedbu ŽRS i drugih planskih dokumenata područne (regionalne) razine, priprema i razrađuje projekte, koordinira rad županijskog partnerstva, koordinira rad razvojnih institucija na području županije uključenih u provedbu ŽRS-a, surađuje s drugim županijskim razvojnim agencijama, izrađuje analize učinaka mjera regionalne razvojne politike.	Jačanje sposobnosti, za upravljanje projektima, razvoj ljudskih resursa, uspostavljanje organizacije i menadžmenta za provedbu, pribavljanje financijskih sredstava.

ORGANIZACIJA	PREGLED TRENUTAČNIH DJELOVANJA	ULOGA I ODGOVORNOSTI U IMPLEMENTACIJI ŽRS-A	POTREBNI RESURSI I DJELOVANJA
ŽUPANIJSKO PARTNERSKO VIJEĆE	Sudjeluje u izradi ŽRS-a.	Županijsko partnerstvo) je savjetodavno tijelo, a sastavljeno je od predstavnika javnog, privatnog i civilnog sektora. Savjetuje u izradi, provedbi i praćenju ŽRS-a, koordinira različite subjekte, dionike.	Neznatna dodatna sredstva možda će u budućnosti morati biti izdvojena za pokrivanje troškova i osnovno osoblje.
PRIVATNI SEKTOR	Sudjeluje u pripremi ŽRS-a i drugih razvojnih programa, ali je nedostatna koordinacija u radi u uključenost u aktivnosti izrade i provedbe	Kao ključni dionik u ŽŽi, treba aktivno sudjelovati svim fazama izrade i provedbe ŽRS-a kako kroz Županijsko partnersko vijeće i kroz svoje udruge i saveze.	Potrebno unapređenje komunikacije i organizacije suradnje između ŽŽ, javnog i privatnog sektora.
CIVILNO DRUŠTVO	Posjeduje iskustvo u procjeni potreba zajednice i planiranju projekata.	Važni dionici i trebaju aktivno sudjelovati svim fazama izrade i provedbe ŽRS-a kroz Županijsko partnersko vijeće.	Potrebno unaprijediti suradnju s Županijom kao i suradnju unutar civilnog društva te poduprijeti jače uključivanje organizacija u razvoj ŽŽ.
JAVNE USTANOVE	Odgovorne su za pojedine sektore od kojih je većina uključena u ŽRS-u.	Sudjelovanje u privlačenju sredstava iz fondova; Provedba (i kapitalnih) projekata	Aktivno uključivanje i djelovanje i kao stručni savjetnik i kao sudionik i/ili nositelj provedbe projekta.
NADLEŽNA MINISTARSTVA	Utvrdjuju i provode regionalnu politiku i razvojnu politiku koja je okvir za ŽRS..	Koordinacija raznih mjera i izvora financiranja u cilju postavljanja učinkovitog djelatnog sučelja između projekata temeljnih na ŽRS-u i vanjskih sredstava. Nadzor nad ukupnim radom, praćenje rezultata i razvoj daljnjih smjernica. Praćenje ŽRS-a s aspekta provedbe Nacionalne strategije regionalnog razvoja RH, a naročito međuzupanijske suradnje.	Potrebno je daljnje jačanje koordinacije razvojne politike i mehanizama združenog financiranja iz više domaćih i međunarodnih izvora financiranja, upravljanja razvojnom politikom te nadzora i vrednovanja razvojnih projekata.

IV.3. PRIBAVLJANJE SREDSTAVA I FINANCIRANJE

Osiguranje i pribavljanje financijskih sredstava kao i upravljanje tim sredstvima i praćenje njihova korištenja važan su aspekt provedbe ŽRS-a. ŽŽ će trebati privlačiti financijska sredstva u projekte koji podržavaju razvojnu strategiju ŽŽ-a.

Predviđeno je da se ŽRS financira iz sljedećih izvora sredstava:

- proračunska sredstva ŽŽ i jedinica lokalne samouprave namijenjena kapitalnim ulaganjima;
- nacionalna sredstva Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka (predviđena u sklopu Nacionalne strategije regionalnog razvitka) i drugih resornih ministarstava;
- sredstva dostupna temeljem pretprijetnih (nakon priključenja RH u EU, i strukturnih) fondova EU-a, koja će biti raspoloživa za ključne prioritetne projekte. Primjenjivost na županije, p atako i na ŽŽ trenutačno je mala i mora se povećati radi djelotvornog i učinkovitog korištenja raspoloživih sredstava. Upravo s tog aspekta ključno je ojačati kapacitete za pribavljanje i upravljanje tim sredstvima, kao i za praćenje i vrednovanje provedbe ŽRS-a. Predviđeno je da se tome posveti odgovarajuća pozornost kroz ŽRS, kao i kroz druge razvojne projekte koje pokreće i financira Vlada RH;
- sredstva drugih domaćih i međunarodnih izvora financiranja i drugih bilateralnih i multilateralnih fondova i institucija
- sredstva iz privatnih izvora.

S obzirom na nedostatna financijska sredstva u ŽŽ kao i slab financijski položaj većine jedinica lokalne samouprave, strategija financiranja povezana je s pristupom međunarodnim izvorima financijske pomoći (uključujući npr. financiranje Europske komisije, Svjetske banke, EBRD-a i drugim bilateralnim izvorima

financiranja) te privatnim sredstvima za ulaganje. Jedan od ciljeva je korištenje dostupnih fondova EU te postizanje najvišeg stupnja učinkovitosti korištenja dostupnih fondova Vlade RH i drugih multilateralnih i bilateralnih fondova.

ŽŽ i JLS moraju osigurati dodatni dio sredstava u novcu ili materijalnom obliku. Dugoročni je cilj razviti poreznu i resursnu osnovu koja će donekle smanjiti oslanjanje na subvencije s nacionalne razine, kao i na pomoć međunarodnih izvora financiranja.

Prepoznato je da svaki domaći i inozemni nosilac financiranja ima vlastite zahtjeve, koji se moraju zadovoljiti prije nego se financiranje potvrdi. Stoga projekti predloženi tim nosiocima financiranja moraju biti takvi da ih žele financirati. Oni moraju biti u potpunom skladu s ŽRS u kojoj se projekt realizira i imati pozitivnu procjenu izvedivosti. Jedan od zadataka provedbene jedinice ŽRS-a bit će osigurati da se projekti predloženi u sklopu ŽRS-a na pravilan način podnose domaćim i međunarodnim nosiocima financiranja.

Trenutačno se može govoriti samo o procjenama dostupnih sredstava, koja ne uključuju ulaganja privatnog sektora i ulaganja nevladinih/lokalnih organizacija. Preciznije procjene moći će naknadno utvrditi Partnerski odbor i Županijsko poglavarstvo, koji će biti zaduženi za provedbu ŽRS-a temeljem analize raspoloživih sredstava.

IV.4. PRAĆENJE I VREDNOVANJE PROVEDBE ŽRS-A

4.1 Ciljevi i praksa praćenja i vrednovanja

Svrha je praćenja i vrednovanja da se putem sustavnog ispitivanja omogući efikasna i transparentna provedba projekta. Praćenje i vrednovanje socioekonomskih projekata danas je na razini Europske unije pravna obaveza čije se poštovanje strogo zahtijeva radi

poboljšanog upravljanja socioekonomskim razvojem.

Glavni ciljevi praćenja i vrednovanja jesu analiza i potvrda: 1) opravdanosti – provjerava se postoji li potreba za određenim projektom; 2) efikasnosti – provjerava se efikasnost iskorištenosti dostupnih resursa; 3) odgovornosti – provjerava se koliko su ciljevi određenog projekta ostvareni. Osim toga praćenjem i vrednovanjem dobivaju se informacije potrebne za kvalitetnu 4) provedbu, odnosno učinkovito i adaptivno upravljanje provedbom projekta; te 5) stvaranje novog znanja, odnosno unapređenje razumijevanja o tome što funkcionira i u kojim uvjetima te kako poboljšati učinke različitih mjera i projekta.

Prikaz odnosa razvojnih politika, programa, projekata i raznih vrsta praćenja i vrednovanja vidljiv je iz sljedeće sheme.

Slika 26. Ciklusi formuliranja, provedbe, praćenja, vrednovanja, prilagodbe (izmjena i dopuna) projekta, mreže projekata i cijeloga ŽRS-a

Osnovno pitanje koje se nameće u vezi sa samom provedbom vrednovanja jest tko ga provodi: vanjski tim ili stručnjaci "iz kuće". Obje mogućnosti imaju svoje prednosti i nedostatke. Vanjski stručnjaci često imaju više praktičnog iskustva i neovisni su, što je važno za osiguravanje vjerodostojnosti vrednovanja. Interni evaluatori, pak, bit će bolje upoznati s institucionalnim i menadžerskim zahtjevima i imati lakši pristup informacijama i ključnom osoblju. Međutim, njih se ne može smatrati neovisnim i moguće je da ne raspolažu dovoljnim stručnim znanjem i vještinama. Vrednovanje ovog ŽRS-a provest će županijsko tijelo prema odluci Partnerskog odbora u suradnji s REGIONALNOM RAZVOJNOM AGENCIJOM.

Sustavno, transparentno, institucionalizirano vrednovanje ima i svoja ograničenja. Jedno od osnovnih odnosi se na ograničenu kvalitetu raspoloživih indikatora, odnosno nepostojanje potrebnih pokazatelja, osiguranje njihove dovoljne kvalitete, trošak i teškoće u vezi njihova prikupljanja, i dr. Indikatori u procesu vrednovanja korisni su jedino ako su relevantni, dobro definirani i jasni te ako će pomoći pri mjerenju napretka projekta, a to nije uvijek moguće postići.

Za učinkovitu provedbu praćenja i vrednovanja te korištenja rezultata vrednovanja potrebno je organizirati primjeren informatički sustav upravljanja i pohrane relevantnih podataka. Takav sustav treba osigurati pravodobne informacije o različitim projektima, njihovim sudionicima i rezultatima. Osnovu sustava činila bi baza koja bi morala sadržavati: 1) osnovne podatke o svakom projektu (nositelji, vrijeme trajanja, iznos financiranja itd.); 2) dodatne podatke o sadržaju projekta (mjera i prioritet unutar koje se projekt realizira, sažetak projekta); 3) ključne pokazatelje rezultata svakog projekta.

Bilo bi poželjno da se takav softverski alat temelji na internetskoj tehnologiji koja bi omogućila unos podataka kao i pregled sadržaja putem interneta, čime bi cijeli proces dobio na učinkovitosti i transparentnosti.

Podaci potrebni za vrednovanje prikupljaju se u pravilu na projektnoj razini, koja omogućuje individualno praćenje svakog projekta. S druge strane, agregi-

rani podaci za sve projekte trebaju pružiti mogućnost praćenja provedbe cijelog projekta.

Po završetku i prihvaćanju vrednovanja razvojnih učinaka ŽRS-a potrebno je s glavnim rezultatima upoznati ključne lokalne i regionalne aktere. Lokalni i regionalni akteri mogu biti upoznati s rezultatima vrednovanja neposredno ili posredno preko medija ili njihovom kombinacijom. Pri tome je posebno važno da rezultati vrednovanja budu iskazani na razumljiv i što objektivniji način.

4.2 Pokazatelji za praćenje i vrednovanje provedbe ŽRS-a

Pokazatelji predstavljaju osnovicu za vrednovanje, koja omogućuje mjerenje uspješnosti projekata.

Postoji nekoliko tipologija pokazatelja, od kojih je za socioekonomske projekte najkorisnija ona koja se sastoji od: 1) ulaznih pokazatelja; 2) izlaznih pokazatelja; 3) pokazatelja rezultata i 4) pokazatelja dugoročnih učinaka.

ULAZNI POKAZATELJI pružaju informacije o financijskim, ljudskim, materijalnim, organizacijskim i drugim resursima korištenim za provedbu projekta. Primjeri su ulaznih pokazatelja: ukupan proračun za provedbu projekta, broj ljudi koji rade na provedbi projekta, broj organizacija uključenih u provedbu projekta itd.

IZLAZNI POKAZATELJI odnose se na izravne (opipljive) rezultate projektnih aktivnosti. Primjeri su izlaznih pokazatelja: kilometri izgrađenih cesta, povećanje kapaciteta lokalnog vodovoda, broj usavršenih polaznika tečaja itd.

POKAZATELJI REZULTATA izravno su povezani s ciljevima projekta. Oni pokazuju izravan učinak na korisnike projekta, a mogu se mjeriti fizičkim ili drugim jedinicama. Rezultati također omogućuju utvrđivanje učinkovitosti pojedinih projekata, tj. je li pojedini projekt ostvario predviđene ciljeve. Npr. ciljevi projekta izgradnje i/ili dogradnje vodoopskrbnog sustava mogu biti na primjer a) povećanje kapaciteta sustava, b) povećanje kvalitete sustava (smanjenje redukcije, smanjeni kvarovi, kvalitetnija voda) ili c) povećana teritorijalna pokrivenost sustavom. Svaki od tih ciljeva izravno je povezan s jednim od rezultata projekta: povećanim kapacitetom, povećanom kvalitetom ili povećanom pokrivenošću.

POKAZATELJI DUGOROČNIH UČINAKA ukazuju na posljedice koje će projekt imati u dugom roku. Oni pokazuju posredne utjecaje projekata na veći dio stanovništva i na šire aspekte društvenog i gospodarskog razvoja (povećanje investicija, uvođenje novih usluga, promjene ponašanja pojedinaca ili tvrtki, povećanje zapošljavanja). Dugoročni su učinci povezani sa svrhom projekata tj. s krajnjom namjenom pokretanja projekta.

SVAKI OD TIH UČINAKA DALJE SE MOŽE KATEGORIZIRATI PREMA POJEDINIM SKUPINAMA KORISNIKA PROJEKTA, koje se u pravilu dijele na: a) lokalno stanovništvo; b) lokalno gospodarstvo; c) jedinice lokalne/regionalne samouprave; d) lokalne nevladine i druge organizacije (vidi

Tablica 44. Primjeri pokazatelja prema ciljnim skupinama razvojnih učinaka projekta

I. POKAZATELJI KOJI MJERE UČINAK PROJEKTA NA STANOVNIŠTVO	
1. Društvena relevantnost projekta	1.1. Udjel stanovnika korisnika rezultata projekta u ukupnom stanovništvu 1.2. Važnost projekta za lokalno stanovništvo
2. Rast zaposlenosti	2.1. Broj novozaposlenih osoba u priprema i provedbenoj fazi projekta 2.2. Broj novozaposlenih nakon završetka projekta
3. Sudjelovanje lokalnih aktera u planiranju i provedbi projekta – doprinos društvenom zajedništvu	3.1. Broj lokalnih udruga i organizacija uključenih u planiranje i provedbu projekta. 3.2. Broj javnih rasprava/održanih radionica o projektu
4. Financijski učinci projekta za stanovništvo	4.1. Ukupni, procijenjeni, financijski učinak projekta na stanovništvo
5. Obuhvat ugroženih skupina stanovništva projektom (nezaposleni, korisnici socijalne pomoći)	5.1. Udjel ugroženih skupina društva obuhvaćenih projektom u ukupno ugroženom stanovništvu iste kategorije (nezaposleni, korisnici socijalne pomoći)
6. Učinak na ravnopravno zapošljavanje spolova	6.1. Broj žena među novozaposlenim osobama (uključujući direktno i indirektno zapošljavanje) 6.2. Indirektni oblici potpore ravnopravnosti spolova pri zapošljavanju – potpora udrugama koje promiču i potiču zapošljavanje žena
II. POKAZATELJI KOJI MJERE UČINAK PROJEKTA NA LOKALNO GOSPODARSTVO	
7. Ocjena važnosti projekta za razvoj lokalnog gospodarstva	7.1. Važnost projekta za unapređenje konkurentnosti lokalnog gospodarstva 7.2. Udjel poduzetnika koji imaju neposrednu korist od projekta u ukupnom broju lokalnih poduzetnika
8. Učinci projekta na veličinu i strukturu lokalnog gospodarstva	8.1. Porast broja poduzetnika kao (izravna i/ili neizravna) posljedica realizacije projekta 8.2. Doprinos sektorskoj diversifikaciji poduzetnika
9. Učinak na turizam	9.1. Porast turističkih kapaciteta (porast broja postelja) 9.2. Kvalitativan doprinos razini turističke usluge (diversifikacija turističke ponude, kvalitetniji smještaj...)
10. Financijski učinak projekta na lokalne poduzetnike	10.1. Financijski udjel lokalnih poduzetnika u ukupnoj vrijednosti provedbe projekta 10.2. Procijenjeni dugoročni financijski efekt projekta na lokalne poduzetnike
III. POKAZATELJI KOJI MJERE UČINAK PROJEKTA NA LOKALNU JEDINICU	
11. Doprinos jačanju kapaciteta lokalne uprave u planiranju i provedbi projekata	11.1. Odnos financijske vrijednosti projekta prema veličini lokalnog proračuna u godini realizacije projekta 11.2. Ocjena doprinosa jačanju kapaciteta lokalne uprave za planiranje i provedbu razvojnih projekata
12. Financijski učinci realizacije projekta za lokalnu jedinicu	12.1. Godišnji financijski prihodi kao posljedica realizacije projekta (u % od proračuna jedinice tekuće godine) 12.2. Godišnji financijski trošak održavanja investicije za lokalnu jedinicu (u % od proračuna jedinice tekuće godine) 12.3. Neto godišnji financijski efekt projekta na lokalni proračun (12.1 – 12.2)
13. Doprinos projekta razvoju suradnje s akterima iz drugih lokalnih/regionalnih/prekograničnih jedinica	13.1. Suradnja s drugim lokalnim jedinicama u planiranju i provedbi projekta; broj jedinica, aktera, broj i vrsta programa
IV. POKAZATELJI KOJI MJERE OSTALE VAŽNE UČINKE PROJEKTA	
14. Smanjenje različitih oblika izoliranosti	14.1. Ocjena doprinosa projekta na smanjenje prometne izoliranosti 14.2. Ocjena doprinosa projekta na smanjenje obrazovne izoliranosti 14.3. Ocjena doprinosa projekta na smanjenje kulturne izoliranosti
15. Zaštita okoliša i održivo korištenje prirodnih izvora	15.1. Ocjena doprinosa projekta na unapređenje zaštite okoliša 15.2. Ocjena doprinosa projekta na održivo korištenje prirodnih izvora
16. Ocjena učinkovitosti projekta (samo za infrastrukturne projekte)	16.1. Izgrađenost infrastrukture po novčanoj jedinici
17. Djelotvornost projekta	17.1 Ocjena dostizanja postavljenih ciljeva

Cilj je takve podjele procijeniti učinke projekata na ključne protagoniste razvoja, a to su upravo stanovništvo, poduzetnici, jedinice lokalne/regionalne samouprave te lokalne nevladine i druge organizacije.

Kvaliteti ocjenjivanja pridonosi veći broj izvora prikupljanja podataka. Na taj se način smanjuje rizik gubitka na kvaliteti podataka kao posljedica postojanja jednog izvora podataka. Zbog toga je poželjno za svaki projekt zasebno razmotriti sve mogućnosti prikupljanja podataka. Moguće metode prikupljanja podataka uključuju podatke iz zahtjeva za dodjelu sredstava, izvješća o završetku projekta, poštansku anketu, osobni intervju, službenu statistiku, fokus-grupe koje okupljaju sve relevantne sudionike projekta itd.

IV.5. PROCEDURA REDOVITOG AŽURIRANJA ŽRS-A

ŽRS treba gledati kao dinamičan, "otvoren" razvojni dokument, koji će s vremenom trebati mijenjati i prilagođavati promjenama u okruženju i ŽŽ te time pridonijeti boljem rješavanju ključnih razvojnih pitanja.

ŽRS predstavlja opći okvir razvoja kojim se procjenjuju razvojni projekti i prioritete. ŽŽ je zadužena za upravljanje ŽRS-om pa će morati razmatrati potrebne promjene kako bi ŽRS i dalje bio relevantan i usklađen sa stajalištima i stručnim mišljenjem ključnih dionika.

S obzirom na spomenutu ulogu ŽRS-a, predlaže se:

- **Godišnja kontrola/praćenje napretka** - treba je provesti u vrijeme utvrđivanja županijskog proračuna za

sljedeću godinu. Potrebno je ispitati svaki segment koji se odnosi na ciljeve i prioritete (mjere, projekte, odnosno predviđene rezultate) ŽRS-a kako bi se ocijenio postignut napredak i utvrdila uspješnost projekata. Potrebno je potkrijepiti razloge za moguće predložene izmjene, a zatim se godišnja kontrola podnosi Županijskom partnerskom vijeću radi usuglašavanja i odluke. Županijsko partnersko vijeće može zatražiti pojašnjenja i prirediti preporuke za županijsku skupštinu kako bi se na vrijeme mogao korigirati proračun za iduću godinu.

▪ **Dvogodišnje vrednovanje** - naročito se treba usredotočiti na ostvarene rezultate projekata s obzirom na korištena sredstva. Radi se o formalnom procesu koji će obavljati REGIONALNA RAZVOJNA AGENCIJA, čiji će stručnjaci utvrđivati uspješnost projekata, njihovu učinkovitost, relevantnost i implikacije. Svoj će izvještaj dostavljati Županijskom partnerskom vijeću, čije će vrednovanje biti dostupno javnosti.

Službenom odlukom Skupštine predložene se izmjene mogu prihvatiti ili odbaciti, ali isključivo na temelju preporuka Županijskog partnerskog vijeća. Na taj će način ŽRS biti stalno razmatran i ažuriran, rezultati će biti dostupni javnosti, a odlučivanje službeno evidentirano. Time će se ŽRS neprestano poboljšavati, a odlučivanje o razvojnoj politici mijenjati. Partnerstvo će se jačati i učvršćivati.

U tom smislu, ŽRS treba promatrati kao „živ plan“, koji će omogućavati potrebne promjene za potrebe razvojne politike ŽŽ, istodobno ostavljajući mogućnost jasnog određivanja područja u kojima je potrebna suradnja s drugim županijama, ali i s prekograničnim regijama.

IV.6. SLJEDEĆI KORACI – AKCIJSKI PLAN

Sljedeći koraci u provedbi ŽRS-a jesu:

1) Usvajanje dokumenta Županijske razvojne strategije na Županijskoj skupštini – xxxxx 2006.

2) Izrada Akcijskog plana ŽRS – xxxxxxxx 2006/7

3) Definiranje prioritetnih projekata od strane Partnerskog odbora – xxxxxx 2006/7.

4) Zaduživanje institucija za provedbu projekata – xxxxxx 2006/7.

5) Pružanje tehničke pomoći za provedbu ŽRS-a – xxxxxx 2006/7. - podržavanje izgradnje kapaciteta provedbenih institucija (pružanje pomoći kroz mjere SRR i drugih projekata) te za provedbu konkretnih zadaća/projekata: u procesima upravljanja provedbom ŽRS-a; u privlačenju sredstava za predložene projekte; u pripremi projektne dokumentacije; te provedbi praćenja i vrednovanja uspješnosti projekata.

6) Nadzor nad pripremom projekata od strane: xxxxxx - xxxxxx 2006/7.

7) Priprema prvog kruga studija izvedivosti – xxxxxx 2007.

8) Početak provedbe prioritetnih projekata – xxxxxx 2007.

Akcijski plan provedbe ŽRS-a trebao bi imati slijedeće osnovne dijelove:

- bazu projekata koji će se predlagati provoditi s

obzirom na iskazane razvojne prioritete u ŽRS;

- relevantne indikatore za praćenje svakog projekta;

- kriterije za odabir projekata koji će biti financirani u okviru svake mjere i prioriteta;

- financijski plan u okviru kojega je za svaki projekt utvrđena financijska alokacija od strane centralne/nacionalne, županijske i/ili lokalne uprave. Pri tome mora biti jasno u financijskom planu da li je planirano financiranje predviđeno u okviru odnosnog budžeta centralne, županijske ili lokalne uprave. Ovome će biti potrebno priložiti indikativni cjelokupni pregled financiranja koji obuhvaća javna (centralna, županijska i lokalna), privatna, ona iz EU, te druga bilateralna i multilateralna sredstva;

- vremenski plan provedbe za pojedine mjere i projekte;

- operativne planove za pojedine aktivnosti i nositelje.

Razrada Akcijskog plana treba se temeljiti na Zakonu o regionalnom razvoju, SRR, i podzakonskim aktima te uputama i obrazloženjima propisanim od strane MMTPR.

V. DODATCI

Popis kratica

CD	Civilno društvo
EU	Europska Unija
FRRRH	Fond za regionalni razvoj RH
GFI	Godišnje financijsko izvješće
GSV	Gospodarsko socijalno vijeće
GUP	Generalni urbanistički plan
GZ	Grad Zagreb
HUP	Hrvatska udruga poslodavaca
HZPSS	Hrvatski zavod za poljop. savjetod. službu
HZZ	Hrvatski zavod za zapošljavanje
IKT	Informacijsko-komunikacijske tehnologije
IPA	<i>Instrument for Pre accession Assistance</i>
ISPA	<i>Instrument for Structural Policies for Pre-Accession</i> (EU fond koji zamjenjuje IPA)
ISU	Izravna strana ulaganja
JLS	Jedinice lokalne samouprave
MGRP	Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva
MK	Ministarstvo kulture
MMTPR	Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvoja
MPŠVG	Ministarstvo polj., šum. i vod. gosp.
MS	Međunarodna sredstva / fondovi
MSP	Malo/a i srednje/a poduzetništvo / poduzeća
MVP	Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija
MZOPUG	Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva
NN	Narodne Novine (Službeni list RH)
OPG	Obiteljska poljoprivredna gospodarstva
PCM	Upravljanje projektom ciklusom (Project Cycle Management)
RCGO	Regionalni Centar za gospodarenje otpadom
RH	Republika Hrvatska
SRR	Strategija regionalnog razvoja RH
SPUO	Strateška procjena utjecaja na okoliš
ŽRS	Županijska razvojna strategija 2007.-2013.
ŽŽ	Zagrebačka županija

Sudionici i suradnici u pripremi ŽRS-a**1.1 RADNA SKUPINA**

Glavni županijski tim za pripremu i praćenje izrade Županijske razvojne strategije osnovao je 24. ožujka 2006 Radnu skupinu za izradu strategije i imenovao sljedeće članove:

PODSKUPINA: PRIRODNI RESURSI, OKOLIŠ I INFRASTRUKTURA

1. Mladen Beck, zamjenik pročelnika Upravnog odjela za promet i komunalnu infrastrukturu - voditelj
2. Marija Pavić, stručna savjetnica za prostorno uređenje, Županijski zavod za prostorno uređenje i zaštitu okoliša
3. Gordana Matašin, stručna suradnica ruralni razvitak u Upravnom odjelu za poljoprivredu, ruralni razvitak i šumarstvo
4. Zdenko Majzec, ravnatelj Županijske uprave za ceste
5. Branko Petrž, predsjednik skupštinskog Odbora za komunalne djelatnosti
6. Đurđa Parać, predsjednica skupštinskog Odbora za promet
7. Lacko Kos, predsjednik skupštinskog Odbora za poljodjelstvo, šumarstvo i vodoprivredu
8. Nenad Sedlar, predsjednik skupštinskog Odbora za zaštitu okoliša i prostorno uređenje

PODSKUPINA: GOSPODARSTVO

9. Josip Jambrač, zamjenik župana za gospodarstvo - voditelj
10. Krunoslav Pilko, pročelnik Upravnog odjela za gospodarstvo ŽŽ
11. Josip Kraljičković, pročelnik Upravnog odjela za poljoprivredu, ruralni razvitak i šumarstvo
12. Ivanka Biščan, voditeljica Odsjeka za poljoprivrednu proizvodnju u Upravnom odjelu za poljoprivredu, ruralni razvitak i šumarstvo
13. Lidija Miščin, direktorica Turističkog ureda Turističke zajednice ŽŽ
14. Biserka Šafran, voditeljica Odsjeka za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo Gospodarske komore Zagreb
15. Dragutin Škrlec, potpredsjednik Obrtničke komore Zagreb
16. Pavao Grom, predsjednik skupštinskog Odbora za gospodarski razvoj
17. Palma Klun Posavec, predsjednica skupštinskog Odbora za turizam

PODSKUPINA: DRUŠTVENE DJELATNOSTI (I NEZAPOSLENOST)

18. Mirjana Mataušić-Pišl, zamjenica župana za društvene djelatnosti - voditeljica
19. Miroslav Burić, pročelnik Upravnog odjela za prosvjetu, kulturu, šport i tehničku kulturu
20. Davorin Gajnik, pročelnik Upravnog odjela za zdravstvo i socijalnu skrb
21. Jadranka Dujčić Frlan, savjetnica u Upravnom odjelu za prosvjetu, kulturu, šport i tehničku

kulturu

22. Snježana Žunec, stručna suradnica za zdravstvo u Upravnom odjelu za zdravstvo i socijalnu skrb
  23. Jadranko Bitenc, predsjednik Kulturnog vijeća ŽŽ
  24. Nada Mihordin, ravnateljica Doma zdravlja ŽŽ
  25. Marija Belaić, ravnateljica Centra za socijalnu skrb Dugo Selo
  26. Marija Halić, voditeljica Odsjeka za posredovanje i pripreme za zapošljavanje Područne služba Zagreb Hrvatskog zavoda za zapošljavanje,
  27. Lazar Grujić, predsjednik skupštinskog Odbora za socijalnu skrb i umirovljenike
  28. Boris Mahač, predsjednik skupštinskog Odbora za prosvjetu, kulturu i šport
  29. Ninoslav Brčić, predsjednik skupštinskog Odbora za zdravstvo
- PODSKUPINA: INSTITUCIONALNA STRUKTURA I UPRAVLJANJE RAZVOJEM**
30. Vesna Fabijančić- Križanić, tajnica Stručne službe Skupštine - voditeljica
  31. Katarina Belec, predstojnica Ureda državne uprave u ŽŽ
  32. Ana Marin, pročelnica Upravnog odjela za financije
  33. Zvezdana Kvestić, voditelj odsjeka za pravne, kadrovske poslove i normativnu djelatnost Stručne službe župana i Poglavarstva
  34. Gorana Rabatić, voditeljica Odsjeka za europske integracije i međuzupanijsku suradnju u Upravnom odjelu za gospodarstvo ŽŽ
  35. Juro Horvat, tajnik Zajednice športskih udruga i saveza ŽŽ
  36. Stjepan Puhelek, član Županijskog poglavarstva zadužen za udruge
  37. Zlatko Herček, predsjednik skupštinskog Odbora za razvoj lokalne samouprave

1.2 ŽUPANIJSKO PARTNERSKO VIJEĆE

Glavni županijski tim za pripremu i praćenje izrade Županijske razvojne strategije na 25. rujna 2006. osnovao je Županijsko partnersko vijeće u koje su imenovani slejedeći članovi:

1. Miroslav Benko, direktor Šumarskog instituta, Jastrebarsko,
2. Margareta Biškupić, ravnateljica Muzeja Turapolja,
3. Josip Borošić, profesor povrčarstva na Agronomskom fakultetu,
4. Hrvoje Bunjevac, upravljalac zadruge Zagrebački voćnjaci p.z.,
5. Mirjana Dimnajković, ravnateljica Gradske knjižnice Samobor,
6. Mirica Duvnjak, predsjednica uprave Agroprerade d.d., Ivanić Grad,
7. Jasenka Jonjić, ravnateljica II. Osnovne škole Vrbovec i predsjednica Županijskog aktiva ravnatelja osnovnih škola ŽŽ,
8. Milan Jurina, dekan Visoke škole za poslovanje i upravljanje s pravom javnosti "Baltazar Adam Krčelić", Zaprešić,
9. Đurđica Kahlina, predsjednica Gospodarsko-

socijalnog vijeća ZZ i županijski povjerenik SSSH za ZZ

10. Dragica Knez, predsjednica Vijeća srpske nacionalne manjine ZZ,
11. Damir Kosir, tajnik Zajednice tehničke kulture ZZ,
12. Ivica Kudelić, direktor Euro-milka d.o.o., Bedenica,
13. Ivan Kust, Komunalac Vrbovec,
14. Ivan Kutleša, direktor Dalekovod-cinčaonice d.o.o., Dugo Selo,
15. Alan Labus, ravnatelj SŠ Ban Josip Jelačić i predsjednik Županijskog aktiva ravnatelja srednjih škola ZZ,
16. Stjepan Laljak, Ogranak Matice hrvatske Zaprešić,
17. Josip Leščić, direktor Drvoproizvoda d.d., Jastrebarsko,
18. Predrag Mikulčić, direktor IGM Šljunčare Trstenik, Rugvica,
19. Drago Režek, predsjednik Udruge proizvođača marke vina "Portugizac Plešivica", Jastrebarsko,
20. Zdravko Runtas, direktor Igo-mata d.o.o. iz Bregana,
21. Milan Suban, direktor Suban d.o.o., Samobor,
22. Hrvoje Svetina, pomoćnik direktora DIN d.o.o., Novoselec,
23. Vladimir Štarkelj, predsjednik udruge građana za zaštitu okoliša "Zelena akcija" Mičevac,
24. Mladen Vrabec, Dukom Dugo Selo,
25. Pero Vržogić, ravnatelj SB Naftalan, Ivanić Grad,
26. Ivan Željko Weis, predstavnik S.B. Gornja Bistra; te

GRADONAČELNICI I NAČELNICI OPĆINA S PODRUČJA ZAGREBAČKE ŽUPANIJE:

27. Boris Mahač, gradonačelnik Dugog Sela,
28. Boris Kovačić, gradonačelnik Ivanić Grada,
29. Boris Klemenčić, gradonačelnik Jastrebarskog,
30. Antun Dubravko Filipić, gradonačelnik Samobora,
31. Ines Balint, gradonačelnica Svete Nedelje,
32. Vlado Žigrović, gradonačelnik Svetog Ivana Zelina,
33. Tonino Picula, gradonačelnik Velike Gorice,
34. Vladimir Bregović, gradonačelnik Vrbovca,
35. Vinko Morović, gradonačelnik Zaprešića,
36. Dražen Bedeković, načelnik Bedenice,
37. Krešimir Gulić, načelnik Bistre,
38. Mladen Debeljak, načelnik Brdovca,
39. Željko Funtek, načelnik Brckovljana,
40. Stjepan Petrović, načelnik Dubrave,
41. Franjo Štos, načelnik Dubrave,
42. Dražen Draganić, načelnik Farkaševca,
43. Damir Lukačić, načelnik Gradeca,
44. Snježana Bužinec, načelnica Jakovlja,
45. Milan Bencetić, načelnik Klinča Sela,
46. Vlado Jakopović, načelnik Kloštar Ivanića,
47. Dubravko Mačečević, načelnik Krašića,
48. Vlado Kolarec, načelnik Kravarskog,
49. Đuro Paher, načelnik Križa,

50. Dragutin Mikšaj, načelnik Luke,
51. Marija Jančić, načelnica Marija Gorice,
52. Ivan Petko, načelnik Orla,
53. Tomo Kovačić, načelnik Pisarovina,
54. Božidar Škrinjarić, načelnik Pokupskog,
55. Ivan Pavliček, načelnik Preseke,
56. Anđela Cirkveni, načelnica Pušće,
57. Branko Herček, načelnik Rakovca,
58. Ivan Remenar, načelnik Rugvice,
59. Ivan Trgovec, načelnik Stupnika,
60. Zdenko Šiljak, načelnik Žumberka.

Najvažniji razvojni programi Zagrebačke županije

- Anić, Damir, et al. Strategija i programi održivog gospodarskog razvoja Zagrebačke županije. Zagreb: Ekonomski institut, Zagreb, 2002.
- Anić, Damir, et al. Strategija i programi održivog gospodarskog razvoja Zagrebačke županije. Zagreb: Zagrebačka županija ; Ekonomski institut, Zagreb, 2003.
- Horak, Siniša, et al. Sustav obilježavanja i interpretacije turističkih atrakcija Zagrebačke županije. Zagreb: Institut za turizam, 2003.
- Istraživanje mogućnosti razvitka sela i seoskog prostora na području Zagrebačke županije. Zagreb: Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2005.
- Izvješće o stanju u prostoru Zagrebačke županije za razdoblje 2004.-2006. godine / Republika Hrvatska Zagrebačka županija, Županijski zavod za prostorno uređenje i zaštitu okoliša Zagrebačke županije, 2006.
- Priručnik za poduzetnike Zagrebačke županije / ur. Ratko Žabičić. Zagreb: Zagrebačka županija – upravni odjel za gospodarstvo, 2001.
- Program razvoja poduzetničkih zona u Zagrebačkoj županiji. Zagreb: Republika Hrvatska Zagrebačka županija, 2004.
- Program zaštite okoliša Zagrebačke županije. Zagreb: OIKON d.o.o., 2003.
- Prostorni plan Zagrebačke županije: tekstualni dio. Zagreb: Republika Hrvatska Zagrebačka županija, Županijski zavod za prostorno uređenje i zaštitu okoliša Zagrebačke županije, 2002.
- Prostorni plan Zagrebačke županije: grafički dio. Zagreb: Republika Hrvatska Zagrebačka županija, Županijski zavod za prostorno uređenje i zaštitu okoliša Zagrebačke županije, 2002. (registrator s materijalima)
- Razvoj seoskog turizma u Zagrebačkoj županiji. Zagreb: Horwath Consulting Zagreb, 2005.
- Strateški marketinški plan turizma: Zagrebačka županija / Ministarstvo turizma Republike Hrvatske. Zagreb: Institut za turizam, 1997.
- Strateški program razvoja Grada Samobora 2002-2010: prijedlog za javnu raspravu / Razvojni savjet Grada Samobora u suradnji sa Ekonomskim institutom Zagreb i Deutsche Gesellschaft fuer Technische Zusammenarbeit, 2002.
- Studija društveno-gospodarske značaja, potreba i opravdanosti eksploatacije mineralnih sirovina na

prostoru Zagrebačke županije (s Akcijskim planom za provedbu prioriternih mjera). Zagreb: OIKON d.o.o., 2004.

▪ Trninić, Suzana; Piškor, Zdravko. Lovišta u Zagrebačkoj županiji. Zagreb: Zagrebačka županija, 2002.

▪ Zagrebačka County: the most enterprising region in Croatia. CD-Rom. Zagreb: Zagrebačka županija, 2004. www.zagrebacka-zupanija.hr

Poziv na prvo iskazivanje interesa za prijavljivanje razvojnih projekata za mrežu projekata u ŽRS-u

REPUBLIKA HRVATSKA
ZAGREBAČKA ŽUPANIJA

Upravni odjel za gospodarstvo

POZIV NA PRVO ISKAZIVANJE INTERESA ZA PRIJAVLJIVANJE RAZVOJNIH PROJEKATA za bazu projekata u Županijskoj razvojnoj strategiji Zagrebačke županije

Svrha poziva je identificirati i prikupiti ideje, prijedloge i projekte koji su važni za razvoj Zagrebačke županije i ostvarivanje ciljeva i prioriteta utvrđenih Županijskom razvojnom strategijom Zagrebačke županije (dalje: ŽRS).

Prikupljene ideje, prijedlozi i projekti unosit će se u cjelovitu bazu svih projekata u Zagrebačkoj županiji.

Ova baza projekata bit će osnova Županijskom poglavarstvu Zagrebačke županije da izabire projekte koji će doprinjeti razvoju Zagrebačke županije, te će ih Županija po mogućnosti kandidirati za financiranje kroz:

- programe pretpristupnih fondova EU;
- druge međunarodne institucije;
- programe institucija RH;
- županijske programe i
- druge izvore.

Poziv na iskazivanje interesa za prijavljivanje prijedloga i projekata za bazu projekata ŽRS-a objavljivat će se najmanje dva puta godišnje.

Na ovaj poziv mogu se prijaviti projekti isključivo vezani uz strateške ciljeve, prioritete i mjere iz ŽRS (vidjeti na www.zagrebacka-zupanija.hr).

Prednost kod izbora imat će projekti koji će biti detaljnije razrađeni.

Prijava

Svi prijedlozi projekata i projektnih ideja podnose se na obrascu ŽRS za prijavu projekata **obavezno u dva oblika**:

1. na potpisanom i ovjerenom obrascu i
2. u elektronskoj verziji - putem elektronske pošte ili na cd-u.

Rok prijave: 10. studeni 2006.

Prijave se šalju na adresu:

Zagrebačka županija,
Upravni odjel za gospodarstvo,

Ulica grada Vukovara 72/V,
p.p. 974, 10001 Zagreb.

Prijave u elektronskom obliku šalju se na adresu zrs@zagrebacka-zupanija.hr.

Obrazac za prijavu i pregled ciljeva, prioriteta i mjera iz nacrtu ŽRS-a Zagrebačke županije mogu se naći na službenoj internetskoj stranici Zagrebačke županije www.zagrebacka-zupanija.hr.

Informacije

Informacije se mogu dobiti u Upravnom odjelu za gospodarstvo Zagrebačke županije, Ulica grada Vukovara 72/V, Zagreb, kontakt osoba: Vlasta Ljubešić, telefon 01/6009-457, fax: 01/6009-488 ili putem elektronske pošte: zrs@zagrebacka-zupanija.hr.

KLASA: 300-01/06-01/43

URBROJ: 238/1-10-06-1

U Zagrebu, 20. listopada 2006.

OBRAZAC ZA PRIJAVLJIVANJE RAZVOJNIH PROJEKATA ZA MREŽU ŽRS-A**ŽUPANIJSKA RAZVOJNA STRATEGIJA (ŽRS)
Zagrebačka županija****OBRAZAC ZA PRIJAVLJIVANJE RAZVOJNIH PROJEKATA ZA MREŽU U ŽRS-u**

1. NAZIV PROJEKTA	_____
	Upisati puni naziv projekta
2. POVEZANOST PROJEKTA S ŽRS-OM	
2.1. Na koji je cilj ŽRS-a vezan projekt (vidi popis ciljeva u Pozivu)	_____
	Upisati broj cilja iz ŽRS-a
	_____
	Upisati puni naziv cilja iz ŽRS-a
2.2. Na koji je prioritet iz ŽRS-a vezan projekt (vidi popis prioriteta u Pozivu)	_____
	Upisati broj prioriteta iz ŽRS-a
	_____
	Upisati puni naziv prioriteta iz ŽRS-a
2.3. Na koju je mjeru iz ŽRS-a vezan projekt (vidi popis mjera u Pozivu)	_____
	Upisati broj mjere iz ŽRS-a
	_____
	Upisati puni naziv mjere iz ŽRS-a
4. PODNOSITELJ PRIJAVE / PREDLAGAČ PROJEKTA	
	_____
	Upisati naziv podnositelja
	_____
	Upisati organizacijski oblik predlagača (uprava, javna institucija, javno poduzeće, udruga i dr.)
	Adresa
	_____
	Telefon, e-mail, fax
	_____
	Ime i prezime nadležne osobe, funkcija
5. OPIS PROJEKTA	
5.1. Svrha projekta	
	Opisati koji je smisao projekta? Zašto je pokrenut projekt?
5.2. Ciljevi projekta	
	Opisati što se projektom želi postići? Koji su konkretni koraci da se postigne svrha projekta?
5.3. Rezultati projekta	
	Opisati što je to što će projekt dati korisnicima? Što je učinak projekta za korisnike?
6. KONAČNI KORISNICI	
	_____
	Broj korisnika
	Opisati korisnike, tko su korisnici, ciljane grupe.
7. PODRUČJE NA KOJEM SE IZVODI PROJEKT	
	Navesti mjesto na kojem se izvodi projekt.
8. SEKTOR I VRSTA PROJEKTA	
	_____
	Upisati sektor npr. industrija, poljoprivreda, obrazovanje, okoliš i dr.
	_____
	Upisati vrstu projekta npr. proizvodni, infrastrukturni, prijenos znanja i dr.
9. U KOJOJ JE FAZI PREDLOŽANI PROJEKT	
	X u tijeku
	X pripremljen u potpunosti za provedbu ali nije počeo
	X u tijeku je priprema
	X prijedlog
	Zaokružite jednog od navedenih X
10. PREDVIĐENI POČETAK IZVEDBE PROJEKTA	
	_____
	Dan, mjesec, godina
11. PROCJENA UKUPNOG VREMENA TRAJANJA PROJEKTA	
	_____
	Broj mjeseci

12. KOJI JE UKUPAN PRORAČUN PROJEKTA	_____ Iznos proračuna projekta u kunama/eurima.
13. STRUKTURA FINANCIRANJA PROJEKTA	_____ % vlastitih (od predlagača) sredstava _____ % sredstva drugih izvora u Županiji _____ % sredstva iz državnog proračuna i državnih ustanova _____ % sredstva iz programa EU _____ % sredstava drugih inozemnih izvora _____ % sredstva kredita _____ % privatna sredstva _____ % ostali izvori (navesti koji) Za projekte koji su u izvedbi, a imaju ko-financiranje priložiti potvrdu. Za projekte koji su u pripremi navesti moguće prijedloge.
14. PRIJEDLOZI ZA KO-FINANCIRANJE	_____ Navesti da li je projekt predložen drugom vanjskom izvoru financiranja. _____ Navesti kojem. _____ Navesti kada.
15. VLASNIČKA PITANJA	_____ Navesti da li su svi vlasnički problemi riješeni ako projekt obuhvaća i građenje. Priložiti pismenu potvrdu u prilogu
16. LOKACIJSKE I GRAĐEVNE DOZVOLE	_____ Navesti da li su sve lokacijske / građevinske dozvole za projekt pribavljene. Priložiti pismenu potvrdu u prilogu. _____ Ukoliko nisu, navesti se mogu dozvole koje se realno mogu dobiti u roku od 6 mjeseci.
17. TEHNIČKA DOKUMENTACIJA	_____ Navesti da li je sva tehnička dokumentacija (dizajn, planovi, specifikacije opreme) na raspolaganju za projekt. Priložiti pismene potvrde u prilogu. _____ Ukoliko nije, navesti može li se realno očekivati da će tehnička dokumentacija biti pripremljena u roku od 6 mjeseci
18. ANALIZE ZA PROJEKT	_____ Navesti da li su izrađene neke od analiza i koje, npr. predinvesticijske, cost benefit, utjecaj na okoliš i dr. .....
19. PODRŠKA NADLEŽNIH INSTITUCIJA	_____ Navesti da li postoji podrška nadležne institucije i koje. Priložite pismenu potvrdu u prilogu.
20. POVEZANOST PROJEKTA S DRUGIM RAZVOJNIM PROGRAMIMA/ STRATEGIJAMA	_____ Navedite da li je projekt povezan s nekim razvojnim programom, sektorskim ili područnim (npr. Strategija razvoja građevinarstva ili Razvojni plan općine i sl.) i ime tog programa.
21. ZAJEDNIČKI PROJEKT VIŠE JEDINICA LOKALNE SAOUPRAVE	_____ Navedite koje su to jedinice lokalne samouprave.
22. MEĐUŽUPANIJSKI PROJEKT	_____ Navedite koje su to županije (GZ).
23. PREKOGRANIČNI PROJEKT	_____ Navedite koje su to inozemne regije.
24. PROVEDBENA ORGANIZACIJA I PARTNERI	_____ Ime provedbene organizacije _____ _____ Ime partnera provedbene organizacije
25. BILO KAKVI DODATNI PODATAK ILI INFORMACIJA VAŽNA ZA PROJEKT	_____
26. MJESTO I DATUM	_____
27. POTPIS I FUNKCIJA OD PREDLAGAČA	_____ Ime, prezime, funkcija
28. Šifra projekta	_____ Popunjava Zagrebačka županija

Strateški ciljevi, prioriteti i mjere ŽRS-a

STRATEŠKI CILJ	PRIORITET	MJERA	
I. UČINKOVITO UPRAVLJANJE RAZVOJNIM RESURSIMA, POTENCIJALIMA I RAZVOJEM	Prioritet 1.1: Učinkovita županijska i lokalna samouprava	Mjera 1.1.1. Unapređenje organizacije rada županijske uprave	
		Mjera 1.1.2. Razvoj sustava upravljanja ljudskim resursima	
		Mjera 1.1.3. Razvoj e-vlade u svrhu podizanja učinkovitosti, dostupnosti i kvalitete pruženih usluga građanima i poslovnom sektoru	
		Mjera 1.1.4. Jačanje sposobnosti društveno-političkih tijela za suradnju sa stručnim tijelima regionalne i lokalne samouprave, te sa ostalim (nezavisnim i drugim) stručnim tijelima	
		Mjera 1.1.5. Osposobljavanje Regionalne razvojne agencije za sudjelovanje i doprinos učinkovitom upravljanju razvojem	
		Mjera 1.1.6.: Učinkovito upravljanje imovinom JLS i Županije	
		Mjera 1.1.7. Razvoj partnerskih odnosa između županije i centralne državne razine, županije i njenih općina/gradova, te između općina/gradova međusobno	
	Prioritet 1.2: Aktivno građanstvo, jačanje uloge civilnog društva u razvoju	Mjera 1.2.1. Jačanje udruga značajnih za razvoj ŽŽ te suradnje između tijela Županijske i lokalne samouprave i civilnog društva u realizaciji razvojnih prioriteta Županije	
		Mjera: 1.2.2. Snažjenje udruga značajnih za razvoj ŽŽ (sportske, druge)	
	Prioritet 1.3: Učinkovito integralno upravljanje prostorom, prirodnim i stvorenim resursima	Mjera 1.3.1.: Unapređenje sustava programiranja pojedinih sektorskih planova	
		Mjere 1.3.2.: Razvoj manje razvijenih područja ŽŽ	
	Prioritet 1.4 Učinkovita suradnja s Gradom Zagrebom i drugim županijama	Mjera 1.4.1.Operacionalizacija postojećih sporazuma o suradnji s Gradom Zagrebom u svim razvojnim temama kroz primjenu metoda programiranja	
		Mjera 1.4.2. Izrada Strategije suradnje sa GZ radi učinkovitog integralnog planiranja i razvoja u „Zagrebačkom prostoru“	
		Mjera: 1.4.3. Podizanje osposobljenosti za upravljanje projektima međužupanijske suradnje u područjima od prioritarnog interesa za ŽŽ	
		Mjera: 1.4.4. Priprema prijedloga projekta međužupanijske suradnje u područjima od strateškog interesa za ŽŽ	
		Mjera 1.4.5. Podizanje osposobljenosti i realizacija praćenja i vrednovanja projekata međužupanijske suradnje	
	Prioritet 1.5 Učinkovita međuregionalna i prekogranična suradnja	Mjera 1.5.1. Jačanje sposobnosti u ŽŽ i JLS za povezivanje i razvoj učinkovite međuregionalne i prekogranične suradnje	
	II. KONKURENTNO I DRUŠTVENO ODGOVORNO GOSPODARSTVO	Prioritet 2.1. Razvoj poticajnog poduzetničkog okruženja	Mjera 2.1.1. Unapređenje sustava cjelokupnog obrazovanja za poduzetništvo
			Mjera 2.1.2. Promoviranje društveno odgovornog gospodarstva
		Prioritet 2.2. Uvođenje znanja, tehnologija, inovacija u gospodarstvo	Mjera 2.2.1. Razvoj tehnološke infrastrukture (tehnološki centri, tehnološki parkovi i dr.)
Mjera 2.2.2. Poticanje korištenja znanja, tehnologije i razvoja inovacija u gospodarstvu			
Prioritet 2.3. Konkurentna poljoprivreda		Mjera 2.3.1. Edukacija poljoprivrednika	
		Mjera 2.3.2. Okrupnjavanje posjeda i uređenje i okrupnjavanje poljoprivrednih površina.	
		Mjera 2.3.3. Podizanje profitabilnosti uvođenjem novih tehnologija i provedba regionalizacije poljoprivredne proizvodnje (poticanje profitabilnih kultura,...) u konvencionalnoj poljoprivredi	
		Mjera 2.3.4. Razvoj integrirane i ekološke poljoprivredne proizvodnje	
		Mjera 2.3.5. Razvoj tradicijskih i inovativnih županijskih proizvoda	
		Mjera 2.3.6. Razvoj infrastrukture u ruralnim područjima	
		Mjera 2.3.7. Unapređenje povezivanja i udruživanja (proizvodnog, tehnološkog, marketinškog i dr.) poljoprivrednih proizvođača (razvoj suvremenog zadržavanja, ...)	
		Mjera 2.3.8: Zaštita kvalitetnih poljoprivrednih tala od prenamjene i drugih vrsta degradacije i privođenje namjeni neobrađenih / zapuštenih poljoprivrednih površina	
Prioritet 2.4. Konkurentna industrija, obrtništvo, malo i srednje gospodarstvo		Mjera 2.4.1. Razvoj kvalitetne infrastrukture za razvoj poduzetništva (centri za poduzetništvo, poduzetničke zone, Regionalna razvojna agencija)	
		Mjera 2.4.2. Unapređenje povezivanja (proizvodno, razvojno, poslovno i dr.) malog i srednjeg gospodarstva putem klastera i drugih oblika	
		Mjera 2.4.3. Razvoj novih oblika financiranja poduzetništva (garantni fondovi, venture capital)	
		Mjera 2.4.4. Poticanje izvozne orijentacije gospodarstva (marketing)	
		Mjera 2.4.5. Unapređenje uvjeta za privlačenje stranih i domaćih ulaganja	
Prioritet 2.5. Konkurentan sektor turizma i ostalih uslužnih djelatnosti		Mjera 2.5.1. Razvoj prepoznatljivih oblika selektivnog turizma: ruralnog (gastro-eno), izletničkog, rekreativnog, zdravstvenog turizma: i) smještajnih kapaciteta; ii) kvalitetne usluge (standardizacija ponude, edukacija, ...); iii) povezane ponude;	
		Mjera 2.5.2. Edukacija za potrebe turizma	

STRATEŠKI CILJ	PRIORITET	MJERA
III. PRE-POZNATLJIVA I OČUVANA KULTURNA I PRIRODNA BAŠTINA	Prioritet 3.1. Zaštita i održivo korištenje prirodne baštine	Mjera 3.1.1. Uspostava i upravljanje zaštićenim dijelovima prirode
		Mjera 3.1.2. Potpunija identifikacija, valorizacija, interpretacija i razvojna integracija postojeće prirodne baštine
		Mjera 3.1.3. Skladni ruralni razvoj
	Prioritet 3.2. Zaštita i održivo korištenje kulturne baštine	Mjera 3.2.1. Očuvanje i održivo korištenje kulturne baštine
		Mjera 3.2.2. Očuvanje i njegovanje identiteta Županije uz otvorenost prema drugima
		Mjera 3.2.3. Osnivanje, jačanje i međusobno povezivanje institucija u području kulturne baštine
		Mjera 3.2.4. Osmišljavanje, poticanje i realizacija kulturnih programa u Županiji
	Prioritet 3.3. Jačanje prepoznatljivosti	Mjera 3.3.1. Unapređenje marketinških aktivnosti
		Mjera 3.3.2. Jačanje institucionalne podrške ostvarenju prepoznatljivosti
	IV. VISOKA KVALITETA ŽIVOTA	Prioritet 4.1. Razvoj društva znanja
Mjera 4.1.2. Sustavna primjena znanja za podizanje kvalitete života		
Prioritet 4.2. Razvijene društvene djelatnosti		Mjera 4.2.1. Jačanje preventivnih programa zdravstvene zaštite
		Mjera 4.2.2. Izgradnja, obnova i opremanje objekata u školstvu i zdravstvu
		Mjera 4.2.3. Unapređenje socijalne skrbi i zdravstvene zaštite starijih i nemoćnih osoba, te osoba s invaliditetom
		Mjera 4.2.4. Ostvarivanje solidarne Županije
		Mjera 4.2.5. Razvoj lokalnog tržišta rada jačanjem inicijative i partnerstvom kroz lokalne, nacionalne i EU programe i izrada regionalnog plana zapošljavanja
Prioritet 4.3. Razvijena komunalna i prometna infrastruktura		Mjera 4.3.1. Unapređenje prometne povezanosti
		Mjera 4.3.2. Razvoj integralnog sustava gospodarenja otpadom
		Mjera 4.3.3. Razvoj sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda
		Mjera 4.3.4. Razvoj sustava vodoopskrbe
		Mjera br. 4.3.5: Plinifikacija Županije
Prioritet 4.4. Visoka kvaliteta okoliša		Mjera 4.4.1. Unapređenje stanja okoliša
		Mjera 4.4.2. Unapređenje sustava zaštite okoliša
		Mjera 4.4.3. Korištenje obnovljivih izvora energije

BAZA PROJEKATA ŽRS-a

Prvim Pozivom na iskazivanje interesa za prijavljivanje razvojnih projekata za bazu projekata u ŽRS prikupljeno je 197 projektnih prijedloga. U ovom dodatku dan je potpun popis projekata, opisanih dijelom atributa koje su ponuditelji (s različitim razinom discipliniranosti) upisivali u *Obrazac za prijavljivanje razvojnih projekata za mrežu u ŽRS* uključujući: naziv projekta, naziv podnositelja, strateški cilj/prioritet/mjeru kojoj se doprinosi eventualnom provedbom projekta; proračun projekta; faza projekta (moguće razne faze pripremljenosti, ili već projekt u tijeku).

Projekti su strukturirani oko hijerarhije strateških ciljeva/prioriteta/mjera, na način da su na vrhu donje tablice projekti koji se tiču strateškog cilja 1, a slijede projekti koji se tiču redom strateških ciljeva 2, 3 i 4; da skupina projekata koji se tiču pojedinog cilja počinje projektima koji se tiču prvog određenog prioriteta kojim se taj cilj ostvaruje, a završava posljednjim prioritetom; te da isto vrijedi unutar projekata koji se tiču istog prioriteta – skupina počinje projektima koji se tiču prve mjere vezane uz prioritet, a završava projektima kojima se provodi posljednja mjera vezana uz razmatrani prioritet.

Atribut „cilj, prioritet, mjera“ u donjoj tablici sadržava šifru koja jednoznačno opisuje mjeru, odnosno prioritet i cilj koji se provodi predlaganim projektom, na način da prva znamenka odgovara strateškom cilju, druga prioritetu, a treća mjeri. Npr. projekt s vrijednošću atributa 124 odnosi se na mjeru 4, prioriteta 2, strateškog cilja 1.

U PRETHODNOM DODATKU DANA JE TABLICA SA STRUKTURIRANIM CILJEVIMA, PRIORITETIMA I MJERAMA, KOJA ĆE DOBRO POSLUŽITI KAO LEGENDA ZA INTERPRETACIJU OPISIVANE ŠIFRE U DONJOJ TABLICI.

NAPOMENA: Redni broj projekta ne označava njegov rang, prvenstvo u popisu projekata.

R.br. projekta	NAZIV PROJEKTA	NAZIV PODNOSITELJA	MJERA - redni broj ¹	Proračun u kn	FAZA PROJEKTA
1	Gradnja cestovne mreže radi omogućavanja eksploatacije poljoprivrednih i šumskih površina	Općina Rakovec	236	1700000.00	pripremljen za provedbu
2	Gradnja plinovoda	Općina Rakovec	435	2000000.00	pripremljen za provedbu
3	Izgradnja i opremanje poduzetničke zone Mlaka-Rakovec	Općina Rakovec	241	3000000.00	u fazi pripreme
4	Gradnja glavnog dovodnog opskrbnog cjevovoda Krkač-Rakovec -Mlaka	Općina Rakovec	236	6000000.00	pripremljen za provedbu
5	IZGRADNJA KANALIZACIJSKE MREŽE	Općina Brdovec	433	132000000.00	u provedbi
6	IZGRADNJA OSMOGODIŠNJE ŠKOLE U BRDOVCU	Općina Brdovec	423	4000000.00	pripremljen za provedbu
7	IDEJNI PROJEKT ODVODNJE OTPADNIH VODA NASELJA PODRUČJA GRADA IVANIĆ GRADA	Grad Ivanić Grad	433	600000.00	u provedbi
8	ADAPTACIJA STARE ŠKOLE ZA POTREBE VRTIĆA I JASLICA (PRENAMJENA)	Općina Pušća	423	1500000.00	pripremljen za provedbu
9	REKONSTRUKCIJA - POBOLJŠANJE RADA UREĐAJA ZA PROČIŠĆAVANJE OTPADNIH VODA I IZGRADNJA II FAZE	Grad Ivanić Grad	433	1200000.00	u provedbi
10	IZGRADNJA KANALIZACIJE	Općina Pušća	433	10900000.00	u provedbi
11	Projekt bežičnog umrežavanja na području Grada Ivanić Grada	Udruga WiG	222	210000.00	u provedbi
12	SANACIJA DVORCA KURIJE RAUCH	Općina Pušća	321	1000000.00	u fazi pripreme
13	EKO VRTIĆ KAO NAČIN ŽIVLJENJA	Dječji vrtić Ivanić Grad	442	120000.00	u provedbi
14	REKONSTRUKCIJA VODOVODNE MREŽE U BREGOVLJANI	Općina Pušća	434	1000000.00	u fazi pripreme
15	ZDRAVA PREHRANA ZA KVALITETNIJI ŽIVOT	Dječji vrtić Ivanić Grad	412	520000.00	u fazi pripreme
16	OBITELJSKI RADIO IVANIĆ GRAD - RAZVOJ LOKALNOG INFORMIRANJA	OBITELJSKI RADIO IVANIĆ	332	832200.00	u provedbi
17	IZGRADNJA ŠPORTSKE DVORANE	Općina Pušća	423	8500000.00	u fazi pripreme
18	IZGRADNJA I UREĐENJE OPĆINSKIH CESTA	Općina Pušća	432	3500000.00	u provedbi
19	Interaktivni DVD radnog naslova "KULTURA, TRADICIJA, BAŠTINA, BUDUĆNOST Otoka Ivanića"	INSULA BIT	331	230000.00	pripremljen za provedbu
20	Poduzetnički inkubator u Dugom Selu	Grad Dugo Selo	221		projektna ideja

R.br. projekta	NAZIV PROJEKTA	R.br. redni broj ¹	NAZIV PODNOSITELJA	MJERA - redni broj ¹	Proračun u kn	FAZA PROJEKTA
21	Pool Film Fest		Filmski klub Ivanić Grad	323	180000.00	u fazi pripreme
22	IZCRADNJA ŽELJEZNIČKE POSTAJE U KOPČEVCU		Grad Dugo Selo	431		projektna ideja
23	3.5.3.		Ivana Ožetski, Sandra Mihajević	323	140000.00	pripremljen za provedbu
24	TURISTIČKI KOMPLEKS SA ETNO SELOM NA MARTIN BREGU		Grad Dugo Selo	321		projektna ideja
25	OSNIVANJE ZAVIČAJNOG MUZEJA IVANIĆ GRADA kao središnje ustanove za ekološku zaštitu, revitalizaciju i komunikaciju baštine na razini JLS		PRIJATELJI BAŠTINE - AMICI HEREDITATIS, Ivanić Grad	321		u fazi pripreme
26	OBILAZNICA DUGO SELO OD KOPČEVCA DO LUKARIŠĆA		Grad Dugo Selo	431		projektna ideja
27	Univerzalna sportska škola		GRADSKA ZAJEDNICA ŠPORTSKIH UDRUGA IVANIĆ GRAD	122	100000.00	pripremljen za provedbu
28	DUGO SELO - GRAD BRAND		Grad Dugo Selo	411		projektna ideja
29	3. obrtnički sajam "TRADICIJA, GASTRONOMIJA, TURIZAM - IVANIĆ GRAD 2007."		Udruženje obrtnika Ivanić Grad	212	120000.00	u provedbi
30	PRESELJENJE PUČKOG OTVORENOG UČILIŠTA U DOM ORUŽANIH SNAGA RH U DUGOM SELU		Grad Dugo Selo	412		projektna ideja
31	Gospodarski godišnjak 2007.		Udruženje obrtnika Ivanić Grad	212	80000.00	u provedbi
32	Obnova stare kuće Glogović - revitalizacija starog seljačkog gospodarstva i prenamjena u turističke svrhe za primanje izletnika i cikloturista (selektivni turizam)		EKOTURISTIČKO, PRUDNICE PRIGORJE BRDOVEČKO	251	250000.00	u fazi pripreme
33	Frizersko modna revija "ZURKA SHOW 2007."		Udruženje obrtnika Ivanić Grad - Sekcija frizera i kozmetičara	212	50000.00	u provedbi
34	Suradnja između županijske, lokalne samouprave i civilnog društva - jačanje demokratske kulture		EKOTURISTIČKO, PRUDNICE PRIGORJE BRDOVEČKO	121	60000.00	projektna ideja
35	Preslica - od prerađenog lana do niti prede		Lan grandis d.o.o.	321	80000.00	projektna ideja
36	Srednjetlačni plinovid bez kućnih priključaka u naseljima Općine Farkaševac		Općina Farkaševac	236	2860000.00	u provedbi
37	Festival lana u Zaklepici		Lan grandis d.o.o.	321	100000.00	u fazi pripreme
38	Sanacija odlagališta otpada "Kraljev Vrh"		Općina Jakovlje	441	30000000.00	u fazi pripreme

R.br. projekta	NAZIV PROJEKTA	MJERA - redni broj ¹	NAZIV PODNOSITELJA	MJERA - redni broj ¹	Proračun u kn	FAZA PROJEKTA
39	Pomozi sebi i drugima Informatičke radionice	412	Gradsko društvo Crvenog križa Ivanić Grad	412	250000.00	
40	Idejni projekt, glavni i izvedbeni projekt za odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda na području općine Jakovlje	433	Općina Jakovlje	433	2200000.00	u fazi pripreme
41	Pomoć i njega u kući za odrasle i nemoćne osobe	422	Gradsko društvo Crvenog križa Ivanić Grad	422	1008000.00	
42	IZGRADNJA SPORTSKE DVORANE	423	OSNOVNA ŠKOLA ĐURE DEŽELIĆA	423	4000000.00	projektna ideja
43	Rad na socijalnoj integraciji osoba s invaliditetom "Budimo jednaki"	422	Gradsko društvo Crvenog križa Ivanić Grad	422	573000.00	
44	Vodoopskrba Općine Bistra	433	Općina Bistra	433	57000.00	pripremljen za provedbu
45	Program prevencije i suzbijanja ovisnosti	421	Gradsko društvo Crvenog križa Ivanić Grad	421	60000.00	
46	Odvodnja otpadnih voda u naseljima Općine Bistra	433	Općina Bistra	433	88000000.00	pripremljen za provedbu
47	Centar za psihosocijalnu pomoć i podršku "Uvijek tu" Savjetovalište za obitelji, mladež i djecu	421	Gradsko društvo Crvenog križa Ivanić Grad	421	59000.00	
48	Simbiozna fiksacija dušika i ekološka proizvodnja graha na području Zagrebačke županije	234	Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu - Zavod za mikrobiologiju	234	210000.00	u fazi pripreme
49	EKOLOŠKA I EDUKATIVNA ULOGA DABRA (Castor fiber L.) U ŠUMI ŽUTICA	311	Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu	311	60000.00	
50	ŽIVOTINJE SU NAŠI PRIJATELJI - EDUKACIJSKE RADIONICE	412	Udruga za promicanje zdravijeg i humanijeg života "Zlatno doba"	412	200000.00	u fazi pripreme
51	Izgradnja distributivnog centra za voće i povrće u Velikoj Gorici	233	Regionalna razvojna agencija Zagrebačke županije d.o.o.	233	34482954.00	pripremljen za provedbu
52	Dogradnja OŠ Bistra i izgradnja školske športske dvorane	423	OŠ Bistra	423	21900000.00	
53	DRVO JE ŽIVO - EDUKACIJSKE RADIONICE I PREDAVANJA	412	Udruga za promicanje zdravijeg i humanijeg života "Zlatno doba"	412	200000.00	u fazi pripreme
54	ADAPTACIJA I DOGRADNJA KAPELE GOSPE LORETSKE U GORNJOJ OBREŠKOJ	321	Općina Kloštar Ivanić	321	310000.00	pripremljen za provedbu

R.br. projekta	NAZIV PROJEKTA	NAZIV PODNOSITELJA	MJERA - redni broj ¹	Proračun u kn	FAZA PROJEKTA
55	SKLONIŠTE ZA ŽIVOTINJE	Udruga za promicanje zdravijeg i humanijeg života "Zlatno doba"	442	4000000.00	projektna ideja
56	USPOSTAVA POGONA ZA PRERADU VOĆA I VOĆNIH PRERAĐEVINA	EKOTURISTIKO	237	100000.00	u fazi pripreme
57	Izgradnja kompleksa zatvorenog i otvorenog bazena, bruto veličine 5.432 četvorna metra - Projekt "A", izgradnja hotela, bruto veličine 13.105 četvorna metra - Projekt "B"	Naftalan, specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju	251	115000000.00	2 u fazi pripreme
58	ETNO SELA U BUŠEVCU	OGRANAK "SELJAČKE SLOGE" BUŠEVAC	321	700000.00	projektna ideja u fazi pripreme
59	IZGRADNJA OSNOVNE ŠKOLE I ŠPORTSKE DVORANE	Općina Dubravica	423	13000000.00	3 pripremljen za provedbu (dokumentacija dovršena)
60	IZGRADNJA SUSTAVA KANALIZACIJE	Općina Dubravica	433	12000000.00	pripremljen za provedbu
61	ASFALTRANJE NERAZVRSTANIH CESTA I IZGRADNJA NOGOSTUPA	Općina Dubravica	431	5700000.00	u provedbi
62	BILJKA MESOŽDERKA	Općina Dubravica	312	300000.00	u provedbi
63	KAMPUS I TEHNOLOŠKI PARK VELEUČILIŠTA ZAPREŠIĆ	Visoka škola za poslovanje i upravljanje, s pravom javnosti "Baltazar Adam Krčelić" Zaprešić	221	150000000.00	u fazi pripreme
64	PROGRAM RAZVOJA ŠPORTA ZAGREBAČKE ŽUPANIJE OD 2007. - 2015. GODINE	Zajednica športskih udruga i saveza Zagrebačke županije		75000.00	u fazi pripreme
65	OSNIVANJE CENTRA ZA CJELOŽIVOTNO OBRAZOVANJE PREVODITELJA	LITTERA d.o.o.	411		u fazi pripreme
66	POVEĆANJE SOCIJALNOG KAPITALA ZAGREBAČKE ŽUPANIJE	Udruga za unapređenje kvalitete življenja LET (skraćeno: Udruga LET).	412	415000.00	projektna ideja
67	REKONSTRUKCIJA I OPREMANJE NOVOG PROSTORA GRADSKOG SAMOBOR	GRADSKA KNJIŽNICA SAMOBOR	321	12600000.00	
68	MAGISTRALNI CIJEVOD SOP BUJEVSKI-ZABLATJE-STRMEC BUJEVSKI TRNJE	GRAD VELIKA GORICA	434	4650000.00	u fazi pripreme

R.br. projekta	NAZIV PROJEKTA	R.br. projekta	NAZIV PODNOSITELJA	MJERA - redni broj	Proračun u kn	FAZA PROJEKTA
69	MAGISTRALNI CJEVOVOD LUKAVEC-DUBRAVEC-CVETKOVIĆ-BRDO		GRAD VELIKA GORICA	434	1500000.00	pripremljen za provedbu (dokumentacija dovršena)
70	ODVODNJA MRACLIN-OKUJE		GRAD VELIKA GORICA	433	12000000.00	u fazi pripreme
71	KOLEKTOR FEKALNE KANALIZACIJE VELIKA GORICA-KOBILIĆ		GRAD VELIKA GORICA	433	7500000.00	u fazi pripreme
72	ODVODNJA BUŠEVEC-OGULINEC		GRAD VELIKA GORICA	433	13000000.00	u fazi pripreme
73	MAGISTRALNI CJEVOVOD MALA BUNA - ŠILJAKOVINA - GUDCI		GRAD VELIKA GORICA	434	6000000.00	pripremljen za provedbu (dokumentacija dovršena)
74	MAGISTRALNI CJEVOVOD LUKAVEC-DUBRAVEC-CVETKOVIĆ-BRDO, V-VII. ETAPA		GRAD VELIKA GORICA	434	7500000.00	pripremljen za provedbu (dokumentacija dovršena)
75	MAGISTRALNI CJEVOVOD KUĆE-POLJANA ČIČKA-JAGODNO		GRAD VELIKA GORICA	434	1500000.00	u provedbi
76	MAGISTRALNI CJEVOVOD KRAVARSKO-DUBRANEC		GRAD VELIKA GORICA	434	3220000.00	u fazi pripreme
77	MAGISTRALNI CJEVOVOD KOBILIĆ-LAZINA.RIBNICA-JAGODNO I SPOJNI CJEVOVOD NOVO ČIČE-GORNJA LAZINA		GRAD VELIKA GORICA	434	4000000.00	u provedbi
78	MAGISTRALNI CJEVOVOD ČRNKOVEC-LEKNEO-TRNJE-ŠČITARJEVO-ČRNKOVEC I ŠČITARJEVO-OBREZINA-DRENJE-NOVAKI		GRAD VELIKA GORICA	434	15600000.00	u fazi pripreme
79	TLAČNI KOLEKTOR LUKAVEC-PETROVINA TUROPOLJSKA I CS LUKAVEC		GRAD VELIKA GORICA	433	2500000.00	pripremljen za provedbu (dokumentacija dovršena)
80	PODUZETNIČKA ZONA U KRAJU DONJEM		OPĆINA MARIJA GORICA	241	200000.00	u fazi pripreme
81	RKT ŽUPNA CRKVA BDM OD POHODA		OPĆINA MARIJA GORICA	321	800000.00	u provedbi
82	ORGULJE LONNES GEORGIUS EISL		OPĆINA MARIJA GORICA	321	522760.00	pripremljen za provedbu (dokumentacija dovršena)

R.br. projekta	NAZIV PROJEKTA	NAZIV PODNOSITELJA	MJERA - redni broj ¹	Proračun u kn	FAZA PROJEKTA
83	SANACIJA KUĆE KRULC I UREĐENJE OPĆINSKE KNJIŽNICE	OPĆINA MARIJA GORICA	321	1000000.00	pripremljen za provedbu (dokumentacija dovršena)
84	RKT ŽUPNI DVOR	OPĆINA MARIJA GORICA	321	1000000.00	pripremljen za provedbu (dokumentacija dovršena)
85	ODVODNJA OTPADNIH VODA NASELJA OPĆINE MARIJA GORICA	OPĆINA MARIJA GORICA	433	30000000.00	pripremljen za provedbu (dokumentacija dovršena)
86	IZGRADNJA DOMA ZA STARIJE I NEMOĆNE OSOBE	OPĆINA MARIJA GORICA	422	200000.00	projektna ideja
87	POJAČANO ODRŽAVANJE I ASFALTIRANJE NERAZVRSTANIH CESTA NA PODRUČJU OPĆINE MARIJA GORICA	OPĆINA MARIJA GORICA	431	1411489.25	u provedbi
88	DOGRADNJA I REKONSTRUKCIJA VODOVODNE MREŽE	OPĆINA MARIJA GORICA	434	800000.00	pripremljen za provedbu (dokumentacija dovršena)
89	IZGRADNJA ŠKOLSKE ŠPORTSKE DVORANE	OPĆINA MARIJA GORICA	412	9000000.00	projektna ideja
90	MUZEJ TUROPOLJA - KURIJA MODIĆ BEDEKOVIĆ	GRAD VELIKA GORICA	321	451074.00	u fazi pripreme
91	UVOĐENJE EKOLOŠKIH TEHNOLOGIJA U PROCESU PROIZVODNJE I PRERADE LJEKOVITOG BILJA	SUBAN d.o.o.	233	1500000.00	
92	MARKETINŠKE AKTIVNOSTI SUBAN BILJNIH PROIZVODA	SUBAN d.o.o.	244	750000.00	
93	AUTOHTONI HRVATSKI ČAJEVI	SUBAN d.o.o.	235	750000.00	
94	OGLEDNI VRT LJEKOVITOG BILJA U CILJU OBRAZOVANJA I POTICANJA PODUZETNIŠTVA	SUBAN d.o.o.	231	350000.00	
95	BOTANIČKI VRT LJEKOVITOG BILJA S NOVIM TURISTIČKIM SADRŽAJIMA	SUBAN d.o.o.	251	1000000.00	
96	OBNOVA DVORCA U NOVIM DVORIMA	Grad Zaprešić	321	12000000.00	u provedbi
97	GRADNJA TEHNOLOŠKOG PARKA (HRVATSKA SOLARNA KUĆA) I KAMPUSA	Grad Zaprešić i Visoka poslovna škola B.A.Krčelić	221	9000000.00	projektna ideja
98	RAZVOJ OBITELJSKOG PODUZETNIŠTVA U ZAGREBAČKOJ ŽUPANJI	Mreža gospodarskog i socijalnog razvoja - NEST	222	3000000.00	u fazi pripreme
99	OČUVANJE I UZGOJ IZVORNE PASMINE TUROPOLJSKE SVINJE TE ŽUPANIJSKA ROBNA MARKA SUHOMESNATIH PROIZVODA OD TUROPOLJSKE SVINJE	Zemljišna zajednica Plemenita općina turopoljska	235	1500000.00	u provedbi

R.br. projekta	NAZIV PROJEKTA	R. MJERA - redni broj	NAZIV PODNOSITELJA	MJERA - redni broj	Proračun u kn	FAZA PROJEKTA
100	HRVATSKI POSAVAC		Zemljišna zajednica Plemenita općina turopoljska	312	1200000.00	projektna ideja
101	TUROPOLJSKI BANDERIJ		Zemljišna zajednica Plemenita općina turopoljska	321	300000.00	u provedbi
102	OSNIVANJE ZAVIČAJNOG MUZEJA IVANIĆ GRADA KAO SREDIŠNJE USTANOVE ZA EKOLOŠKU ZAŠTITU, REVITALIZACIJU I KOMUNIKACIJU BAŠTINE NA RAZINI JLS		PRIJATELJI BAŠTINE - AMICI HEREDITATIS, Ivanić Grad	312		u fazi pripreme
103	VODOOPSKRBA PITKOM VODOM - MAGISTRALNI CJEVOVOD VRBOVEC-DUBRAVA (ZAGREB - ISTOK)		OPĆINA DUBRAVA	434	10980000.00	u fazi pripreme
104	ZAŠTITA OKOLIŠA - VIŠI STANDARDI ŽIVOTA		Gradsko društvo Crvenog križa Ivanić Grad	441	78000.00	- pripremljen za provedbu (dokumentacija dovršena) - ' u provedbi' (dio)
105	DOM CRVENOG KRIŽA "DABAR" IVANIĆ GRAD		Gradsko društvo Crvenog križa Ivanić Grad	122	6000000.00	u fazi pripreme
106	VODOOPSKRBA OPĆINE KLINČA SELA		OPĆINA KLINČA SELA	236	27000000.00	u fazi pripreme
107	ODVODNJA OTPADNIH VODA OPĆINE KLINČA SELA I ISTOČNI DIJELOVI GRADA JASTREBARSKO		OPĆINA KLINČA SELA	236	40000000.00	
108	ŽUPANIJSKA CESTA SJEVERNE OBILAZNICE ZAPREŠIĆA DIONICA NOVI DVORI - JABLANOVEC I MOST NA KRAPINI		Grad Zaprešić	431	65000000.00	pripremljen za provedbu (dokumentacija dovršena)
109	OSNIVANJE REGIONALNE ENERGETSKE AGENCIJE SJEVEROZAPADNE HRVATSKE		Zagrebačka županija, Upravni odjel za gospodarstvo	441	3200000.00	projektna ideja
110	REGIONALNI OBRAZOVNI CENTAR U VELIKOJ GORICI		Zagrebačka županija, Upravni odjel za gospodarstvo	211	8500000.00	projektna ideja
111	MOGUĆNOSTI PROIZVODNJE I KORIŠTENJA ALTERNATIVNIH I OBNOVLJIVIH IZVORA ENERGIJE		Zagrebačka županija, Upravni odjel za gospodarstvo	443	1780000.00	projektna ideja
112	RAZVOJ STRUČNE KOMPETENTNOSTI ŠKOLA ZA INTEGRACIJU UČENIKA S POSEBNIM OBRADOVNIM POTREBAMA		"IDEM" - Hrvatska udruga za stručnu pomoć djeci s posebnim potrebama	412	800000.00	pripremljen za provedbu (dokumentacija dovršena)
113	SAVIJETOVALIŠTE ZA ADHD		"IDEM" - Hrvatska udruga za stručnu pomoć djeci s posebnim potrebama	422	500000.00	u provedbi
114	REKONSTRUKCIJA ŽUPANIJSKIH CESTA NA PODRUČJU GRADA SVETE NEDELJE		Grad Sveta Nedelja	431	6000000.00	

R.br. projekta	NAZIV PROJEKTA	MJERA - redni broj ¹	NAZIV PODNOSITELJA	MJERA - redni broj ¹	Proračun u kn	FAZA PROJEKTA
115	IZGRADNJA FEKALNE KANALIZACIJE JUŽNOG DIJELA GRADA SVETE NEDELJE	433	Grad Sveta Nedelja	433		
116	IZGRADNJA PRODUŽENE BAŠTIJANOVE CESTE	431	Grad Sveta Nedelja	431	10000000.00	
117	ODVODNJA OTPADNIH VODA NASELJA BREZARIĆ, ČUKI, PENIČI I GRABA NASELJA KRAŠIĆ	433	OPĆINA KRAŠIĆ	433	16425732.42	u provedbi
118	PROSTORNI PLAN ZAGREBAČKE ŽUPANIJE	131	Zagrebačka županija, Zavod za prostorno uređenje	131		projektna ideja
119	PROSTORNI PLAN PODRUČJA POSEBNIH OBIKLJEŽJA PARKA PRIRODE ŽUMBERAK-SAMOBORSKO GORJE	131	Zagrebačka županija, Zavod za prostorno uređenje	131		u fazi pripreme
120	PROSTORNI PLAN PODRUČJA POSEBNIH OBIKLJEŽJA ZA PODRUČJE VODOCRPILIŠTA "ČRNKOVEC" I ZRAČNE LUKE ZAGREB	131	Zagrebačka županija, Zavod za prostorno uređenje	131		projektna ideja
121	PROGRAM ZAŠTITE I POBOLJŠANJA KAKVOĆE ZRAKA NA PODRUČJU ZAGREBAČKE ŽUPANIJE	441	Zagrebačka županija, Zavod za prostorno uređenje	441		projektna ideja
122	OSIGURANJE PROSTORNIH UVIjeta ZA RAD U JEDNOJ SMJENI	423	Srednja škola ban Josip Jelačić	423	7350000.00	prijedlog
123	IZMIJEŠTANJE DRŽAVNE CESTE D 225 (JUŽNA OBILAZNICA ZAPREŠIĆA) S PODVOŽNJAKOM ISPOD ŽELJ. PRUGE	431	Grad Zaprešić	431	70000000.00	u fazi pripreme
124	NOVI DVORI - GOLF	251	Grad Zaprešić	251	198450000.00	u fazi pripreme
125	ŽUPANIJSKA CESTA ISTOČNA OBILAZNICA ZAPREŠIĆA DIONICA OD DRŽAVNE CESTE D 225 DO ŽUP. CESTE NOVI DVORI - JABLANOVEC	431	Grad Zaprešić	431	30000000.00	pripremljen za provedbu (dokumentacija dovršena)
126	OSNOVNA ŠKOLA "KLINČA SELA" KLINČA SELA	412	Osnovna škola "Klinča Sela"Klinča Sela	412	600000.00	
127	DISLOKACIJA ŽUPANIJSKE CESTE U PROZORJU	431	Grad Dugo Selo	431		projektna ideja
128	IZGRADNJA UREĐAJA ZA PROČIŠĆAVANJE OTPADNIH VODA SA PRIPADAJUĆIM GLAVNIM KOLEKTORIMA	433	Grad Dugo Selo	433		projektna ideja
129	IZGRADNJA VETERINARSKOG FAKULTETA U DUGOM SELU	412	Grad Dugo Selo	412		projektna ideja
130	KULTURNI CENTAR ZA POSJETITELJE U DUGOM SELU	321	Grad Dugo Selo	321	6100500.00	projektna ideja
131	NADVOŽNJAK PREKO ŽELJEZNIČKE PRUGE U DUGOM SELU	431	Grad Dugo Selo	431		projektna ideja
132	OSNOVNA ŠKOLA U DUGOM SELU (treća i četvrta)	412	Grad Dugo Selo	412		projektna ideja
133	PODUZENIČKA ZONA DUGO SELO	241	Grad Dugo Selo	241		projektna ideja

R.br. projekta	NAZIV PROJEKTA	MJERA - redni broj ¹	NAZIV PODNOSITELJA	MJERA - redni broj ¹	Proračun u kn	FAZA PROJEKTA
134	ZAVRŠETAK SPORTSKO-REKREACIONOG CENTRA DUGO SELO	411	Grad Dugo Selo	411		projektna ideja
135	SPOJNICA DUGOG SELA OD ČVORA RUGVICE DO NADVOŽNJAKA PREKO ŽELJ.PRUGE U DUGOM SELU	431	Grad Dugo Selo	431		projektna ideja
136	Mala poduzetnička burza - baza podataka poduzetnika i obrtnika "samo-malo.hr"	244	VG Poduzetnički centar d.o.o.	244	300000.00	u provedbi
137	RURAL FAIRS	244	VG Poduzetnički centar d.o.o.	244	150000.00	u fazi pripreme
138	Zadruga proizvođača suvenira i poklona - cluster Hrvatski suvenir	242	VG Poduzetnički centar d.o.o.	242	200000.00	u fazi pripreme
139	IZGRADNJA CENTRALNOG UREDAJA ZA PROČIŠĆAVANJE OTPADNIH VODA	433	Grad Zaprešić	433	11000000.00	u provedbi
140	EKO ETNO PARK	251	Grad Zaprešić	251	4825000.00	u fazi pripreme
141	IZGRADNJA JAVNE VATROGASNE POSTROJBE GRADA ZAPREŠIĆA		Grad Zaprešić		15000000.00	u fazi pripreme
142	IZGRADNJA KOLEKTORA KALAMIRI-PUŠĆA	433	Grad Zaprešić	433	2500000.00	u fazi pripreme
143	SANACIJA ODLAGALIŠTA OTPADA-NOVI DVORI	432	Grad Zaprešić	432	46000000.00	projektna ideja
144	"INTELIGENTNA ZAJEDNICA"	113	Grad Zaprešić	113		u provedbi
145	IZGRADNJA KANALIZACIJSKE MREŽE	433	OPĆINA BRDOVEC	433	132000000.00	u provedbi
146	IZGRADNJA OSMOGODIŠNJE ŠKOLE U BRDOVCU	423	OPĆINA BRDOVEC	423	40000000.00	u fazi pripreme
147	Izgradnja nove poslovne zgrade Zagrebačke županije	111	Regionalna razvojna agencija Zagrebačke županije d.o.o.	111		u fazi pripreme
148	Razvoj seoskog turizma u Zagrebačkoj županiji	251	Regionalna razvojna agencija Zagrebačke županije d.o.o.	251		projektna ideja
149	Projekt Zelena jabuka	323	Regionalna razvojna agencija Zagrebačke županije d.o.o.	323	164070.00	u fazi pripreme
150	Izgradnja odlagališta i prerade šljake	442	Regionalna razvojna agencija Zagrebačke županije d.o.o.	442		projektna ideja
151	Osnivanja zadruge i poticanja razvoja govedarske proizvodnje na području Zagrebačke županije	237	Regionalna razvojna agencija Zagrebačke županije d.o.o.	237		
152	Izgradnja regionalnog vodovoda na području Zagrebačke županije	434	Regionalna razvojna agencija Zagrebačke županije d.o.o.	434		projektna ideja

R.br. projekta	NAZIV PROJEKTA	NAZIV PODNOSITELJA	MJERA - redni broj	Proračun u kn	FAZA PROJEKTA
153	Izgradnja studentskog kampusa	Regionalna razvojna agencija Zagrebačke županije d.o.o.	411		projektna ideja
154	Studija društveno-gospodarskog značaja, potreba i opravdanosti eksploatacije mineralnih sirovina na prostoru Zagrebačke županije	Regionalna razvojna agencija Zagrebačke županije d.o.o.	442	300000.00	projektna ideja
155	Troškovi nadzora i sustava ocjenjivanja sukladnosti u ekološkoj biljnoj proizvodnji	Zagrebačka županija, Upravni odjel za poljoprivredu, ruralni razvitak i šumarstvo	234	100000.00	pripremljen za provedbu
156	Integrirana proizvodnja grožđa i voća	Zagrebačka županija, Upravni odjel za poljoprivredu, ruralni razvitak i šumarstvo	234	100000.00	pripremljen za provedbu
157	Ekološka proizvodnja grožđa i vina	Zagrebačka županija, Upravni odjel za poljoprivredu, ruralni razvitak i šumarstvo	233	240000.00	u pripremi
158	Klonska selekcija Kraljevine	Upravni odjel za PRRIŠ, Grad Sv. I. Zelina	233	180000.00	u provedbi
159	Ishrana vinove loze, nove tehnologije	Upravni odjel za PRRIŠ, Udruga Vinske ceste ZZ	233	150000.00	u pripremi
160	Osnivanje i početni rad novoosnovane poljoprivredne zadruge	Zagrebačka županija, Upravni odjel za poljoprivredu, ruralni razvitak i šumarstvo	237	100000.00	pripremljen za provedbu
161	Osnivanje i početni rad novoosnovane udruge poljoprivrednih proizvođača, uzgajivača riba, proizvođača tradicionalnih proizvoda, te strojnih pistenova	Zagrebačka županija, Upravni odjel za poljoprivredu, ruralni razvitak i šumarstvo	237	30000.00	pripremljen za provedbu
162	Organiziranje prodaje poljoprivrednih proizvoda iz Zagrebačke županije u Zagrebačkoj županiji	Upravni odjel za PRRIŠ, Udruge, Trigovačak društva, Ustanove	237	30000.00	pripremljen za provedbu
163	Osnivanje clustera u poljoprivredi i proizvodnji hrane	Upravni odjel za PRRIŠ, Proizvođači, Udruge	237	120000.00	pripremljen za provedbu
164	Tekućće donacije za rad udruga	Zagrebačka županija, Upravni odjel za poljoprivredu, ruralni razvitak i šumarstvo	237	420000.00	pripremljen za provedbu
165	Uređenje krajobraza seoskih naselja i gospodarstava	Upravni odjel za PRRIŠ, Udruge	236	50000.00	u pripremi
166	Gospodarenje energijom u seoskim kućanstvima i poljoprivrednim gospodarstvima	Upravni odjel za PRRIŠ, Proizvođači, Udruge	236	50000.00	u pripremi
167	Izravna prodaja poljoprivrednih proizvoda	Upravni odjel za PRRIŠ, Udruge	236	100000.00	u provedbi

R.br. projekta	NAZIV PROJEKTA	NAZIV PODNOSITELJA	MJERA - redni broj ¹	Proračun u kn	FAZA PROJEKTA
168	Razvoj ribolovnog turizma	Upravni odjel za PRRIŠ, Udruge, Turističke zajednice	236	150000.00	u pripremi
169	Subvencije za edukaciju i stručno osposobljavanje za rad u poljoprivredi, pohađanje tečaja potrebnih za bavljenje određenom proizvodnjom, tečaj se upisuje u radnu knjižicu ili je zakonski obavezan	Upravni odjel za PRRIŠ, Proizvođači, Udruge	231	400000.00	pripremljen za provedbu
170	Subvencije za registraciju seoskog turizma na poljoprivrednom gospodarstvu	Upravni odjel za PRRIŠ, Proizvođači, Udruge	251	150000.00	pripremljen za provedbu
171	Subvencije za izradu dokumentacije potrebne za izgradnju novih i adaptaciju postojećih objekata i sadržaja za bavljenje seoskim turizmom na poljoprivrednom gospodarstvu (troškovi projektne dokumentacije, lokacijska i građevinska dozvola...)	Upravni odjel za PRRIŠ, Proizvođači, Udruge	251	150000.00	pripremljen za provedbu
172	Subvencije za izradu web stranice i označavanje mjesta ponude seoskog turizma na poljoprivrednim gospodarstvima	Upravni odjel za PRRIŠ, Proizvođači, Udruge	251	150000.00	pripremljen za provedbu
173	Subvencije za nove smještanje kapacitete na poljoprivrednom gospodarstvu	Upravni odjel za PRRIŠ, Proizvođači, Udruge	251	150000.00	pripremljen za provedbu
174	Subvencije za nabavu izložbeno-prodajnih stolova (šandova) i rashladnih vitrina	Upravni odjel za PRRIŠ, Proizvođači, Udruge	235	150000.00	u pripremi
175	Subvencije za razvoj proizvodnje: (a) županijskih robnih marki; (b) proizvoda koji nose oznaku „tradicionalni ugled“; proizvoda s oznakom „izvornost“ i oznakom „zemljopisnog podrijetla“, te proizvoda koji nose oznaku „izvorno hrvatsko“.	Upravni odjel za PRRIŠ, Proizvođači, Udruge	235	50000.00	pripremljen za provedbu
176	Stvaranje marke jabuke Zagrebačke županije	Upravni odjel za PRRIŠ, PZ Zagrebački voćnjaci	235	133146.00	u provedbi
177	Stvaranje županijske marke sira	Upravni odjel za PRRIŠ, Udruge	235	180000.00	u provedbi
178	Županijske vinske ceste	Upravni odjel za PRRIŠ, Udruge	235	180000.00	u pripremi
179	Pravna zaštita županijskih robnih marki	Upravni odjel za PRRIŠ, Udruge	235	500000.00	u pripremi
180	Pilot projekt navodnjavanja povrćarsko-voćarske proizvodnje	Upravni odjel za PRRIŠ, Hrvatske vode	238	900000.00	u pripremi
181	Regionalizacija voćarske i vinogradarske proizvodnje	Upravni odjel za PRRIŠ, Agronomski fakultet	238	450000.00	u pripremi

R.br. projekta	NAZIV PROJEKTA	NAZIV PODNOSITELJA	MJERA - redni broj	Proračun u kn	FAZA PROJEKTA
182	Izrada vinogradarskog katastra	Upravni odjel za PRRIŠ, Hrvatski zavod za vinogradarstvo i vinarstvo	238	150000.00	u pripremi
183	Provođenje Zakona o poljoprivrednom zemljištu	Upravni odjel za PRRIŠ	238	150000.00	u pripremi
184	Dani hrane i tradicijskih proizvoda Zagrebačke županije i Grada Zagreba	Upravni odjel za PRRIŠ, Udruge	141	150000.00	u pripremi
185	Razvoj i unapređenje selektivnih oblika turizma na području Zagrebačke županije (PHIARE)	Upravni odjel za PRRIŠ, Grda Jastrebarsko i Sv. I. Zelina	236	800000.00	u pripremi
186	Stvaranje hrvatske robne marke proizvoda od eko kupina, putem Reg. raz.agencije Zagrebačke županije	Upravni odjel za PRRIŠ, Grad Zagreb	235	300000.00	u pripremi
187	Kapitalne pomoći p.z. Zagrebački voćnjaci. Izgradnja Distributivnog centara za voće i povrće (Zag. Županija, Grad Zagreb, Grad V. Gorica i voćari) putem Reg. raz.agencije Zagrebačke županije)	Upravni odjel za PRRIŠ, Razvojni agencija Zag. Žup.	236	3000000.00	u pripremi
188	Pilot projekt u Zagrebačkoj županiji (lokacija Grad Vrbovec i Općina Krašić)	Upravni odjel za PRRIŠ, Ministarstvo poljoprivrede, Grad Vrbovec, Općina Krašić	232	1937200.00	u provedbi
189	Program razvoja poduzetničke zone Rakitovec	Grad Velika Gorica	241	46000000.00	u fazi pripreme
190	Informatizacija županijske uprave	Upravni odjel za gospodarstvo Zagrebačke županije	113	1500000.00	u tijeku je priprema
191	Informatičko umrežavanje jedinica lokalne samouprave u Zagrebačkoj županiji	Upravni odjel za gospodarstvo Zagrebačke županije	113	2000000.00	u tijeku je priprema
192	Razvoj poslovnih zona u Zagrebačkoj županiji u suradnji s Gradom Zagrebom	Upravni odjel za gospodarstvo Zagrebačke županije	241		u tijeku je priprema
193	Razvoj drveno prerađivačkog klastera	Upravni odjel za gospodarstvo Zagrebačke županije	242	1000000.00	u tijeku je priprema
194	Razvoj metalo prerađivačkog klastera	Upravni odjel za gospodarstvo Zagrebačke županije	242	1000000.00	u tijeku je priprema
195	Razvoj turističkog klastera Sutla-Žumberak	Upravni odjel za gospodarstvo Zagrebačke županije	242	300000.00	u tijeku je priprema
196	Razvoj zdravstvenog klastera	Upravni odjel za gospodarstvo Zagrebačke županije	242	600000.00	u tijeku je priprema
197	OSNOVNA ŠKOLA "KLINČA SELA" KLINČA SELA	Osnovna škola "Klinča Sela" "Klinča Sela	412	20000000.00	u fazi pripreme